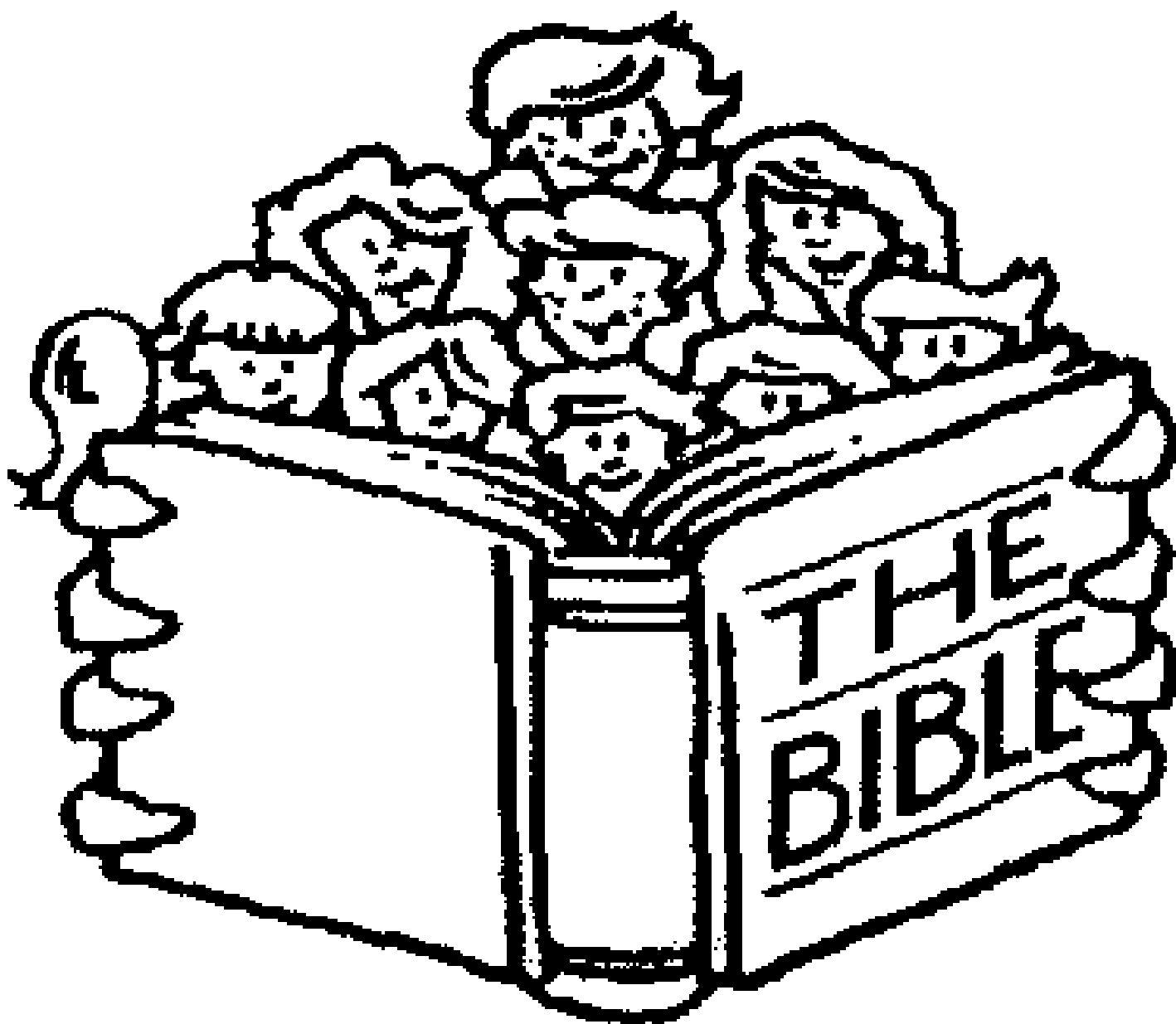

Zarysowana Biblia

Wstęp

W zarysie Biblii znajdują się krótkie odniesienia do każdej księgi Biblii. Jako podręcznik zawiera ograniczone informacje podstawowe na temat autora i celu książki, krótki zarys i kluczowe tematy. Jeśli potrzebujesz bardziej szczegółowego przestudiowania, znajdują się tam także przypisy odnoszące się do różnych innych lekcji w The Bible Way Online.

Podczas osobistego studiowania Biblii zachęcamy cię do czytania bezpośrednio z Biblii, być może z jednej, a nie jednej wersji, zamiast przyjmować opinie kaznodzieli, pastora lub jakiegoś pisarza, w tym autorów wydawnictwa BibleWay Publishing.

Zarysowane lekcje biblijne zostały zaadaptowane z A Look at The Book, serii studiów biblijnych Steve'a Flatta, „z wyjątkiem mniejszych proroków, którzy pochodzili z Proroków mniejszych Al Maxeya, zwanych

”
Wydawnictwo BibleWay Publishing udziela pozwolenia na reprodukcję bez zmian.

Napisz do nas

nalekcje@thebiblewayonline.com Odwiedź nas

whhttp://www.thebiblewayonline.com

Zmieniono w lipcu 2010 r

PIERWSZE SPOJRZENIE NA KSIĄŻKĘ

Wstęp: Kilka podstawowych czynników leżących u podstaw badania:

Misja - Misja polega na przejrzaniu całej Biblii i stworzeniu podstawy do studiowania przez całe życie.

Motywacja - Motywacją jest pomoc nam w lepszym zrozumieniu przymierzy, ciągłości i rozwoju charakteru pism świętych.

Metoda - Metoda będzie skupiać się bezpośrednio na Biblii. W naszym badaniu Biblia jest najważniejsza, a te notatki są drugorzędne.

I. Podstawowe fakty o Biblii: 1

A. Biblia to zbiór 66 ksiąg napisanych przez 40 osób na przestrzeni 1600 lat.

1. Jego części zostały pierwotnie napisane w trzech językach: hebrajskim, greckim i aramejskim.
2. Bóg użył ludzi o różnym statusie życiowym – rybaków, pasterzy, poetów, proroków, królów, lekarzy itd. – jako swoich autorów.
3. Łączy się z niezwykłą jednością, tworząc jedno centralne przesłanie.

B. Biblia dzieli się na Stary i Nowy Testament.

1. Stary Testament:

- a. Bóg objawia początek – stworzenie, człowieka i grzech człowieka (bunt). (Rodzaju 1-3:19)
- b. Podziela przymierze Boga dotyczące odkupienia i błogosławienia całej ludzkości. (Rodzaju 3:15; 12:1-3)
- c. Koncentruje się przede wszystkim na tym, jak Bóg posłużył się Żydami jako rasą ludzką, którą wybrał, aby dokonać odkupienia przez Chrystusa. (Wyjścia 19:4-6; 34:27)
- d. Zawiera Prawo Mojżesza, Przymierze z Żydami, które wypełnia się wraz z przyjściem Chrystusa, Jego odkupieńczą ofiarą na krzyżu i Jego zmartwychwstaniem. (Mateusza 5:17; Rzymian 7:4-6; Galatów 3:23-25 i Hebrajczyków 9:15-17)
- e. Jest nadal cenny dla naszych badań. (Rzymian 15:4; 2 Koryntian 10:11)
- f. Zawiera 39 ksiąg, które można podzielić lub pogrupować w następujący sposób:
 - [1] Prawo (5 ksiąg): Genesis-Deuteronomy
 - [2] Historia (12 ksiąg): Jozue – Estera
 - [3] Poezja (5 ksiąg): Hiob-Pieśń Salomona

[4] Główni prorocy (5 ksiąg): Izajasz-Daniel

[5] Prorocy mniejsi (12 ksiąg): Ozeasz-Malachiasz

2. Nowy Testament zwany także Nowym Przymierzem

a. Czy Nowe Przymierze jest dane przez Chrystusa? (Jeremiasz 31:31-35; I Koryntian 11:25; Hebrajczyków 9:15)

- b. Czy objawienie i wola Boga są przeznaczone dla wszystkich narodów? (Marka 16:15-16; Galatów 3:27; Efezjan 2:11-22)
- c. Zawiera wszystko, co wiemy o Jezusie Chrystusie, Jego planie naszego zbawienia i Jego woli wobec naszego życia. (Patrz II.C. poniżej)
- d. Zawiera 27 ksiąg, które można podzielić lub pogrupować w następujący sposób:
 - [1] Ewangelie (4 księgi): Mateusz – Jan
 - [2] Historia Kościoła (1 książka): Dzieje Apostolskie
 - [3] Listy Pawła (13 ksiąg): Rzymian – Filemona
 - [4] Listy ogólne (8 ksiąg): List do Hebrajczyków – Juda
 - [5] Proroctwo (1 księga): Objawienie

II. Kluczowe przesłanki dotyczące Biblii:

- A. Biblia jest „natchniona przez Boga”, czyli „natchniona”. „Całe Pismo jest natchnione przez Boga i pożyteczne do nauczania, karcenia, poprawiania i wychowywania w sprawiedliwości, aby człowiek Boży był całkowicie przygotowany do wszelkiego dobrego dzieła”. (2 Tymoteusza 3:16-17)
 - 1. Twierdzenie o natchnieniu można znaleźć w całym Piśmie Świętym. (II Piotra 1:21; II Samuela 23:1-3; Jeremiasza 1:9; Micheasza 3:8; Dzieje Apostolskie 1:16; II Koryntian 14:37 itd.)
 - 2. Inspiracja pociąga za sobą nieomylność i nieomylność
 - 3. Sposób, w jaki Bóg natchnął ludzkich pisarzy, był różnicowany:
 - a. Wypowiedzi ustne (Wyjścia 20 i Objawienia 2-3)
 - b. Wizje (Dzieje Apostolskie 10:9-16)
 - c. Kierowanie badaniami lub studiami danej osoby. (Łukasz 1:1-4)
 - d. W nieznanym sposobie (I Koryntian 11:23)
- B. Biblia reprezentuje pełną, objawioną i obiektywną wolę Boga.
 - 1. Na przestrzeni dziejów Bóg objawiał coraz więcej swojej woli. (Jeremiasza 31:31-34; Hebrajczyków 1:1-2; Jana 16:12-13; Dzieje 2:4; 2 Koryntian 13:8-10)
 - 2. Jezus obiecał apostołom, że Duch Boży będzie ich prowadził „do całej prawdy” (tj. do całej prawdy objawionej – Jan 13:16) za ich życia.
 - 3. Blisko chronologicznego końca przekazania Pisma Świętego, apostołowie powiedzieli wierzącym, aby mieli się na baczności przed fałszywym objawieniem. „Lecz gdybyśmy nawet my lub anioł z nieba głosił inną ewangelię niż ta, którą wam głosiliśmy, niech będzie potępiony na wieki! Jak już powiedzieliśmy, tak teraz powtarzam: Jeśli ktoś wam głosi ewangelię inną niż ta, którą przyjęliście, niech będzie potępiony na wieki!” (Galacjan 1:8-9)
- C. Dzięki Biblii poznaliśmy Chrystusa i oferowane przez Niego zbawienie.
 - 1. Istnieje kilka świeckich wzmianek historycznych o Jezusie. Jednakże Biblia jest jedynym źródłem, które podaje nam natchniony opis umysłu i dzieła Chrystusa. (Filemon 3:8-10; I Piotra 2:21)
 - 2. Wiara w Chrystusa jest zakorzeniona w tym, czego dowiadujemy się z Pisma Świętego. (Rzymian 1:16-17; 10:17)
- D. Słowo Boże wyznacza kierunek i bieg życia. (Psalm 119:105; 2 Piotra 1:19; Przysłów 3:5-6)
- E. Biblię może zrozumieć zwykły człowiek.
 - 1. Biblię napisano w powszechnych wówczas językach, mając nadzieję, że wszyscy ją przeczytają i usłyszą.
 - 2. Zachęcamy wierzących, aby szukali Słowa i karmili się nim. (I Piotra 2:2)
 - 3. Paweł chciał, aby jego listy były czytane szerokiemu gronu odbiorców. (por. 1 Tesaloniczan 5:27; Kolosan 4:16)
 - 4. Jeśli ty i ja nie możemy zrozumieć Słowa Bożego, stwarza to przed Bogiem dylemat dotyczący mocy lub charakteru.

GENEZA

Wstęp: Księga Rodzaju to epos, dramat na wielką skalę. Widzimy, jak dobre stworzenie Boże stopniowo ulega zepsuciu w wyniku grzechu człowieka. Jednakże widzimy także, jak zaczyna się realizować wieczny Boży plan zbawienia i odnowienia upadłego człowieka.

Nazwa:

1. Geneza oznacza początek lub początek

2. Pierwsze cztery słowa Księgi Rodzaju brzmią: „Na początku Bóg”.

Autor: Autorem jest Mojżesz.

1. Nowy Testament uznaje go za autora Pięcioksięgu. (Mateusza 19:8; Jana 5:46-47; Dzieje Apostolskie 3:22; Rzymian 10:5)
2. Relację o jego śmierci musiał dodać późniejszy pisarz. (Powtórzonego Prawa 34)

Zamiar i główne przesłanie:

1. Księga Rodzaju jest trafnie nazywana „księgą początków”, ponieważ opisuje:
 - a. Pochodzenie wszechświata. (1:1-25)
 - b. Pochodzenie mężczyzny i kobiety, małżeństwa i domu. (1:26-2)
 - c. Pochodzenie grzechu i śmierci. (3:1-7)
 - d. Pochodzenie Bożej obietnicy odkupienia ludzkości. (3:8-24)
 - e. Pochodzenie ofiary. (4:1-15)
 - f. Pochodzenie cywilizacji. (4:16-9:29)
 - g. Pochodzenie różnorodnych języków i narodów. (10-11)
 - h. Pochodzenie narodu hebrajskiego jako specjalnie wybranego narodu, przez który Mesjasz miał przyjść na świat. (15-20)
2. Księga Rodzaju przygotowuje grunt pod wspaniałą historię Odkupienia.

I. Zarys księgi(Księga Rodzaju obejmuje okres historyczny od stworzenia do zejścia narodu hebrajskiego do Egiptu za dni Józefa).

A. Stworzenie świata i początki ludzkości. (1:11-11:32)

1. Księga Rodzaju rozpoczyna się od stworzenia wszechświata jako domu człowieka. (1:1-2:3)
2. Uwaga szybko skupia się na miejscu człowieka w stworzeniu. (2:4-25)
3. Grzech wkracza na świat i poznajemy konsekwencje upadku. (3:1-4:26)
4. W miarę wzrostu grzechu. Bóg oczyścił ziemię z grzechu przez potop. (6:1-9:29)
5. Noe i jego rodzina umożliwili przetrwanie rodzaju ludzkiego i ponowne zaludnienie ziemi. (10:1-11:32)

B. Życie Abrahama. (12:1-25:18)

1. Bóg powołał Abrama i zawarł przymierze z nim i jego potomstwem. (12:1-14:24)
2. Przymierze zostało potwierdzone obrzezaniem jako jego znakiem. (15:1-17:27)
3. Grzech trwał dalej, co widać na przykładzie wydarzeń w Sodomie. (18:1-19:28)
4. Nawet sam Abraham postąpił haniebnie wobec Abimelecha. (20:1-18)
5. Po latach oczekiwania, aż Bóg wypełni swoją obietnicę, Abrahamowi i Sarze narodził się Izaak. (21:1-34)
6. Wiara Abrahama została wystawiona na ciężką próbę, gdy Bóg nakazał mu złożyć Izaaka w ofierze. (22:1-19)
7. Izaak poślubia Rebekeę i czytamy o innych relacjach o Abrahamie. (22:20-25:18)

C. Życie Izaaka i jego rodziny. (25:19-26, 35)

1. Ezaw i Jakub rodzą się w Izaaku (25:19-28), a starszy sprzedaje młodszemu swoje pierworodztwo. (25:29-43)
2. Podobnie jak wcześniej jego ojciec, Izaak oszukał Abimelecha II. (26:1-16)
3. Izaak staje w obliczu konfliktu, a małżeństwa Ezawa nie podobają się jego rodzicom. (26:17-35)

D. Życie Jakuba. (27:1-28:22)

1. Jakub oszukał ojca i ukradł błogosławieństwo bratu, co doprowadziło do jego ucieczki na wygnanie, gdzie spotkał Pana i odnowienie przymierza Boga z Abrahamem. (27:1-28:22)
2. Na wygnaniu Jakub poślubił Leę i Rachelę i założył dużą rodzinę, która wyłoniła się z narodu izraelskiego. (29:1-36:43)

E. Życie Józefa. (37:2-50:26)

1. Dzieciństwo Józefa (37:1-26) i doświadczenie Judy z Tamar. (38:1-30)
2. Józef zostaje sprzedany w niewolę, a Bóg w opatrności umieścił go na stanowiskach, które ostatecznie umożliwiły mu uratowanie Egiptu i jego rodziny przed głodem. (39:1-41:57)
3. Po latach niewidzenia się z rodziną Joseph ponownie się z nimi łączy. (42:1-50:26)
4. Księga Rodzaju kończy się pomyślnością Izraelitów w Egipcie.

II. Kluczowe tematy książki

A. Stworzenie: początek wszystkiego

1. Księga Rodzaju 1-2 opowiada tę historię: Bóg po prostu powołał świat do istnienia w ciągu sześciu dni, a na koniec każdego dnia Bóg oznajmił, że Jego dzieło jest dobre.
2. Stworzenie głosi chwałę i majestat Boga. (Psalm 19:1; Rzymian 1:20)
3. Bóg dał ludzkości obowiązek mądrego korzystania ze stworzenia. (1:28; 2:15)
4. Jakże ogromną odpowiedzialnością spoczywa na nas troska o Ziemię
5. Czy możemy ufać, że Księgi Rodzaju 1-11 są dokładnym opisem początku rzeczy?
 - a. Liberalni uczeni nazywają te rozdziały „mitem hebrajskim”.
 - b. Jednak Pismo Święte traktuje Księgę Rodzaju 1-11 jako historyczną. (Wyjścia 20:11; Rzymian 5:12-14)

B. Wyjątkowość istot ludzkich.

1. W szóstym dniu Bóg stworzył zarówno zwierzęta, jak i Adama.
2. Ale człowiek różnił się od innych zwierząt; był wyraźny.
 - a. Tylko człowiek został stworzony na obraz lub podobieństwo Boga (1:26-27)
 - b. Bóg dał życie wszystkim stworzeniom, ale tylko człowiekowi dał wiecznego ducha (czasami określanego jako dusza).
3. Człowiek został stworzony dla Boga, zdolny odpowiedzieć, ale także zdolny odrzucić swego stwórcę.

C. Ponieważ ludzie zostali stworzeni na obraz Boga, każdy miał godność i wielką wartość.

1. Bóg zabronił morderstwa, ponieważ człowiek był wartościowy. (9:6)
2. Ponieważ ludzie zostali stworzeni na obraz Boga, nie powinniśmy przeklinać i poniżać innych ludzi. (Jakuba 3:9)

D. Początek małżeństwa i domu.

1. Przez czas nieokreślony Adam przebywał w ogrodzie bez towarzystwa drugiego człowieka. (2:18; 21-25)
2. Towarzystwo jest przedstawiane w całym Piśmie Świętym jako podstawowa ludzka potrzeba.
3. Bóg postanowił zaspokoić potrzebę towarzystwa Adama nie poprzez stworzenie duplikatu Adama, ale poprzez stworzenie jego przeciwieństwa, a także jego dopełnienia.
4. Bożym zamysłem co do małżeństwa było, aby mężczyzna i kobieta opuścili ojca i matkę, zjednoczyli się ze sobą i stali się jednym ciałem.

E. Grzech wszedł na świat i nastąpił upadek człowieka. Księga Rodzaju 3 opisuje tę tragiczną historię.

1. Szatan za pośrednictwem węża wzbudził wątpliwości w umyśle Ewy. (3:1-5)
2. Ponieważ Adam i Ewa postanowili sprzeciwić się Bogu, ich doskonały dom został zburzony, a ich niczym nieograniczona więź z Bogiem zerwana.
 - a. Grzech jest odrzuceniem Bożych zamiarów wobec naszego życia.
 - b. Adam i Ewa pozwolili, aby w centrum ich życia znalazło się coś innego niż Bóg.
3. Grzech zdegradował człowieka i zakłócił jego relacje z:
 - a. Inni ludzie.
 - b. Jego wszechświat, z naturą.
 - c. Sami – teraz doświadczamy wątpliwości, strachu, frustracji, niepokoju, depresji, chorób i śmierci.
 - d. Bóg – grzech oddala i oddziela nas od Boga.
4. Od momentu upadku śmiertelne skutki grzechu są głównym tematem Pisma Świętego.
 - a. Zasadniczo grzech jest problemem serca. (Rodzaju 6:5; Jeremiasza 17:9)
 - b. Od czasów Adama i Ewy ludzie starają się unikać winy za grzech i konsekwencji, które grzech niesie ze sobą.

F. Początek zbawienia.4

1. Grzech człowieka nigdy nie zmienił faktu, że Bóg kocha ludzi, których stworzył na swój obraz.
2. Karą za bunt przeciw Bogu jest jednak śmierć.
3. Ale nawet w karze Bożej Jego łaska jest widoczna.
4. Bóg zdyscyplinował Adama i Ewę, aby ich opamiętać, aby mogli odpokutować i zostać zbawieni oraz ukazać innym powagę grzechu. Bóg nadal nas karci, ponieważ nas kocha. (Powtórzonego Prawa 8:5; Przysłów 3:11-

12)

5. Pierwszą obietnicą zbawienia jest Księga Rodzaju 3:15.
6. Począwszy od Abrahama, Bóg wybrał naród, przez który udostępnił całemu światu zbawienie.
 - a. Bóg chciał, aby Izrael był jego pierwszymi misjonarzami wobec reszty ludzkości.
 - b. To przez Izrael miał przyjść Zbawiciel. Bóg posłał Swego własnego Syna, aby zrobił to, czego sam Izrael nie był w stanie dokonać.
7. Bóg chce nas odnowić i odnowić na swój obraz.
(Kolosan 3:10; Efezjan 4:24)
8. Podobnie jak Izrael, Bóg chce, abyśmy byli nosicielami łaskawego zaproszenia Bożego – abyśmy byli królewskimi ambasadorami zbawienia przez Jezusa Chrystusa.
9. „Bo jak w Adamie wszyscy umierają, tak w Chrystusie wszyscy zostaną ożywieni”. (1 Koryntian 15:22)

EXODUS

Wstęp: Księga Wyjścia jest prawdopodobnie najważniejszą księgą Starego Testamentu, którą chrześcijanie powinni znać i rozumieć jako tło Nowego Testamentu. Zapisuje początek życia narodowego Izraela i przymierze, które Bóg zawarł z Izraelitami za pośrednictwem Mojżesza na Synaju. To przymierze nie zastąpiło ani nie wypełniło Przymierza, które zawarł z Abrahamem.

Nazwa-Słowo exodus oznacza wyjście – odejście.

Autor - Księga została napisana przez Mojżesza. (Wyjścia 17:14; 24:4-8; Liczb 33:1-2; Powtórzonego Prawa 31:9, 22, 24)

1. Był centralną postacią księgi i naocznym świadkiem jej głównych wydarzeń.
2. Prawie na pewno napisał to w ciągu 40-letniego okresu zastanawiania się.

Zamiar-Celem tej książki jest podzielenie się z czytelnikiem tym, co wydarzyło się pomiędzy początkowym przymierzem, jakie Bóg zawarł z Abrahamem, a późniejszym rozwojem narodu przymierza, przez który przyjdzie obiecany Mesjasz.

Przymierze z Izraelitami za pośrednictwem Mojżesza zostanie wypełnione, gdy spełni się jego cel, czyli przyjście Mesjasza.

I. Tło książki

A. Księga zaczyna się w Egipcie, gdzie ostatni raz opuściliśmy rodzinę Jakuba. (por. Rodzaju 50:12-14)

1. Od śmierci Józefa minęło dwieście siedemdziesiąt pięć lat.
2. Prawdopodobna data exodusu to około 1450 roku p.n.e.
 - a. 1 Królów 6:1 mówi, że Salomon zaczął budować świątynię 480 lat po opuszczeniu Egiptu przez Izraelitów.
 - b. Budowę świątyni rozpoczęto około 967 roku p.n.e.
 - c. Dodając 480 lat do 967, otrzymujemy datę exodusu na rok 1447 p.n.e.

B. W Egipcie zapanowało teraz nowe przywództwo.

1. Józef doszedł do władzy pod rządami Hyksosów w Egipcie.
2. Hyksosi, podobnie jak Hebrajczycy, byli pochodzenia semickiego.
3. Rządzili Egiptem od około 2160 do 1580 roku p.n.e.
4. W 1580 roku p.n.e. Hyksosi zostali wypędzeni przez rdzennych Egipcjan.
 - a. Nowy faraon nie „znał” Józefa w tym sensie, że nie doceniał tego okresu w historii swojego narodu.
 - b. Obawiał się także, że ogromna liczba Hebrajczyków (obecnie wynosząca od 2 do 3 milionów) sprzymierzy się z kolejnym obcym najeżdźcą.
 - c. Na Hebrajczykach zostaje wprowadzony plan straszliwego ucisku. (1:11-22) [1.] Zaczyna się od niewolniczej pracy. (1:11-14) [2.] Plan przeradza się w rzeź dzieci. (1:15-22)

II. Główne przesłanie książki

A. Głównym przesłaniem Księgi Wyjścia jest wybawienie.

B. Wyraźnie ukazuje wierność Boga w dotrzymywaniu i rozwijaniu

przymierza zawartego z Abrahamem.

C. Księga ukazuje także opatrnościową kontrolę Boga nad ludźmi i narodami, która ma doprowadzić do Jego upragnionego końca.

D. Wyzwolenie ludu Bożego z niewoli egipskiej jest zapowiedzią wybawienia ludu Bożego przez Jezusa Chrystusa z niewoli grzechu.

III. Zarys książki

A. Historia wybawienia – Księga Wyjścia 1-12:

1. Książka zaczyna się od historii narodzin Mojżesza i adopcji przez egipską księżniczkę. (2:1-10)
2. Teraz 40-letni Moses jest wściekły po epizodzie, w którym on świadkowie, jak Egipcjanin pobił hebrajskiego niewolnika. Morduje Egipcjanina i ucieka do Midianu. (2:11-15)
3. Przez następne 40 lat Mojżesz służy jako pasterz trzody swego teścia Jetry. (2:16-25)
4. Bóg wzywa Mojżesza z płonącego krzaka, aby wrócił do Egiptu i wybawił Hebrajczyków z niewoli. (3:1-4:31)
5. Po początkowych żądaniach Mojżesza dotyczących wolności faraon zwiększa ciężar Izraelitów. (5:1-6:13)
6. Następnie Bóg zesłał na ziemię serię dziesięciu straszliwych plag. (7:14-12:36)
7. Ludność rozpoczyna exodus. (12:37-51)

B. Podróż na Synaj – Exodus 13-19:

1. Po opuszczeniu Egiptu faraon jest rozgniewany i wysła swoje rydwany, aby zniszczyć Izraelitów. (14:1-13)
2. Bóg rozdziela wody Morza Czerwonego, pozwalając Izraelitom przejść. Kiedy rydwany faraona próbują podążać za nimi, wody zalewają je. (14:14-31)
3. Mojżesz i jego siostra Miriam śpiewają Panu za Jego wybawienie. (15:1-21)
4. Podróżując od Morza Czerwonego na Pustynię Grzechu (Wj 15:22-16:1), ludzie zaczęli narzekać na brak jedzenia i wody. (16:2-3)
5. Bóg odpowiedział na ich narzekanie, dając im: a. Manna. (16:4-36) B. Woda w Refidim. (17:1-7)
6. Bóg zapewnił także wielkie zwycięstwo nad Amalekitami. (17:8-16)
7. Jetro (teść Mojżesza) przyłącza się do Izraelitów i doradza Mojżeszowi, aby zorganizował lud i wymierzał sądy. (18:1-27)
8. Przybywają na Synaj i przygotowują się do przyjęcia prawa. (19:1-25)

C. Na Synaju – Exodus 20-40

1. Podano Dziesięć Przykazań. (20:1-17)
2. Podano szereg przepisów cywilnych. (20:18-23:19)
3. Przymierze zostaje potwierdzone. (24:1-18)
4. Podano instrukcje dotyczące budowy i wyposażenia Przybytku. (25:1-27:21)
5. Podano instrukcje dotyczące szat kapłańskich, posługi w Przybytku i przestrzegania sabatu. (28:1-31:18)
6. Kiedy Mojżesz przebywał na górze, lud wymodelował i oddał cześć złotemu cielcowi. (32:1-33:23) Po zniszczeniu złotego cielca odnowione zostaje przymierze z Bogiem. (34:1-35)
7. Szczegółowo opisano budowę Przybytku i jego wyposażenia. (35:3-40:33)

IV. Kluczowe tematy książki

A. Oswobodzenie

1. Cztery słowa, które większość z nas kojarzy z exodusem, to: „Wypuść mój lud!”
2. Wybawienie dokonało się w taki sposób, że tylko Bóg mógł otrzymać chwałę. (Wyjścia 3:14)

B. Pascha

1. Święto Paschy miało swój początek w dziesiątej pladze – śmierci pierworodnych.
2. Bóg przygotował plan, dzięki któremu pierworodni Izraelici zostali „pominięci” i chronieni. (Wyjścia 12)
3. Od tego czasu Paschę i Święto Przaśników obchodzono łącznie na pamiątkę wyjścia z Egiptu. (por. Wyjścia 23:15)
4. Obraz Paschy jest centralny dla koncepcji odkupienia Chrystusa. (Jana 1:29; 1 Koryntian 5:7)

C. Prawo Mojżesza

1. Mojżesz i dzieci Izraela przebywały na Synaju przez ponad rok, aby otrzymać i zrozumieć Prawo.

2. Prawo Mojżeszowe stanowiło kolejny ważny krok w rozwoju przymierza zawartego z Abrahamem. (Geneza

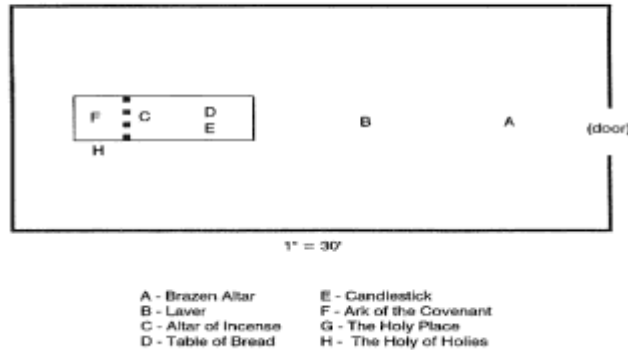
15)

3. Dziesięć Przykazań (lub Dekalog) przedstawiało podstawowe obowiązki i zobowiązania narodów wobec Boga i bliźnich. (Wyjścia 20:17; por. Powtórzonego Prawa 6:5; Mateusza 22:37-40)
4. Podstawowe zasady leżące u podstaw Prawa (np. szacunek dla Boga, kult, wierność małżeńska, świętość życia ludzkiego itp.) są częścią wiecznej natury Boga i są stale aktualne. Jednakże samo prawo (np. ofiary ze zwierząt, kult szabatu, ograniczenia dietetyczne) spełniło swój cel (i zostało zastąpione przez) przyjście Jezusa Chrystusa.
5. Prawo to nosi później nazwę:
 - a. Przekleństwo (Galacjan 3:10-13)
 - b. Więzienie (Galatów 3:23)
 - c. To, co prowadzi nas do Chrystusa. (Galatów 3:24)
 - d. Zapowiedź lub typ. (Hebrajczyków 10:1)
 - e. Ogrodnik lub nauczyciel. (Galatów 4:2)

D. Tabernakulum

1. Był to symbol Bożej obecności i przywództwa wśród ludzi.
2. Był to także centralny punkt kultu Izraelitów.
3. Specyfikacje dotyczące jego budowy podano na Synaju. (Wyjścia 25-40)

Diagram of the Tabernacle

Kapłańska

Wstęp: Dla zwykłego czytelnika Księga Kapłańska jest księgą trudną, gdyż przebrnięcie przez pozornie niekończące się szczegóły dotyczące praw, statutów, świąt, świąt i ofiar może być więcej niż trochę nudne. Książka ta zawiera jednak istotne informacje, które pozwolą naprawdę docenić zbawcze dzieło Jezusa.

Nazwa-Nazwa „Kapłańska” wywodzi się od działalności kapłańskiego plemienia Lewiego. Dosłownie oznacza odnoszący się do Lewitów.

Autor-Księga została napisana przez Mojżesza. Prawdopodobnie napisał to około rok po exodusie.

1. W Księdze kilkakrotnie pojawia się sformułowanie „Pan przemówił do Mojżesza”. (Księga Kapłańska 1:1; 4:1; 5:14; 6:1 itd.)
2. Nowy Testament przypisuje księgę Mojżeszowi. (Mateusza 8:4; Łukasza 2:22; Hebrajczyków 8:5)

Zamiar -Cel tej książki jest dwojaki:

1. Aby uczyć naród izraelski drogi do Boga.
2. Aby nauczyć ich chodzić z Bogiem.

I. Tło książki

A. Treść Księgi Kapłańskiej została prawdopodobnie przekazana Mojżeszowi w roku, w którym Izraelici obozowali na Synaju.

B. To nie jest narracja historyczna; jest to obszerny opis rodzajów ofiar, nakazów prawidłowego życia i zasad

obchodzenia świąt, świąt i dni świątecznych.

II. Główne przesłanie książki

A. Podstawowym przesłaniem Księgi Kapłańskiej jest świętość.

1. Księga Kapłańska jest czasami nazywana kodeksem świętości.
2. Przesłanie to najlepiej podsumowuje Księga Kapłańska 11:45: „Ja jestem Pan, który was wyprowadził z Egiptu, aby być waszym Bogiem; bądźcie więc święci, bo Ja jestem święty”.

B. Ludzie byliby święci (oddzieleni lub konsekrowani) poprzez:

1. Podążanie za boskim prawem.
2. Składanie ofiary w celu odkupienia grzechów.
3. Karanie grzechu w swojej społeczności.

III. Zarys książki

A. Prawa dotyczące ofiar – Księga Kapłańska 1-7:

1. Ofiara całopalna. (1:1-17)
2. Ofiara zbożowa. (2:1-16)
3. Ofiara pokoju. (3:1-17)
4. Ofiara za grzech. (4:1-5:13)
5. Ofiara winy. (5:14-6:7)
6. Specjalne instrukcje dla pełniących obowiązki księży. (6:8-7:38)

B. Rola i obowiązki księży. - Księga Kapłańska 8-10.

C. Chodzenie Izraela z Bogiem – Księga Kapłańska 11-27:

1. Zasady czystości. (11-15)
2. Dzień pokuty. (16)
3. Zasady osobistego zachowania. (17-20)
4. Zasady postępowania księży. (21-22)
5. Zasady dotyczące świąt i świąt.
 - a. Sabat. (23:1-4)
 - b. Pascha. (23:5)
 - c. Tydzień Przaśników. (23:6-8)
 - d. Pięćdziesiątnica (lub Święto Żniw). (23:15-21)
 - e. Święto Trąbek. (23:23-25)
 - f. Dzień Pojednania. (23:26-32)
 - g. Święto Namiotów. (23:33-44)
 - h. Rok szabatowy i rok jubileuszowy. (24:1-25:55)

D. Obietnice i ostrzeżenia dane ludowi Bożemu – Księga Kapłańska 26-27.

IV. Kluczowe tematy książki

A. Pojęcie poświęcenia

1. Praktyka składania ofiar sięga czasów Rodzaju 4:4 i przenika całe Pismo Święte,
2. Księga Kapłańska 17:11 to kluczowy werset do zrozumienia koncepcji ofiary. „Bo życie stworzenia jest we krwi i Ja wam ją dałem, abyście dokonali za siebie przebłagania na ołtarzu; to krew dokonuje przebłagania za życie”.
 - a. Pokuta oznacza zapłatę za kogoś innego lub zamiennik.
 - b. Ofiara oznaczała zapłatę lub substytut.
3. Księga Kapłańska opisuje pięć rodzajów ofiar:
 - a. **Ofiara całopalna**(1:1-17) – Najczęstszą ofiarą jest nieskazitelne zwierzę, które zostaje całkowicie spalone przez ogień, co jest symbolem całkowitego oddania Panu.
 - b. **Ofiara zbożowa**(2:1-16) – W celu wyrażenia wdzięczności Bogu składano ofiarę z mąki lub zboża. Na ogół składano go w związku z ofiarą krwi.
 - c. **Ofiara pokoju**(3:1-17) – Ta dobrowolna ofiara dała Izraelitom możliwość wyrażenia pragnienia społeczności z Panem. Czciiciel otrzymywał część złożonego w ofierze zwierzęcia jako świąteczny posiłek.
 - d. **Ofiara za grzech**(4:1-5:13) – Ofiara ta została złożona za większość wykroczeń przeciwko prawu. Większość zwierząt

zwłoki spalono poza obozem.

- e. **Ofiara winy**(5:14-6:7) - Jeśli ktoś naruszył prawo, zabierając coś, co należało do Pana (np. dziesięcina) lub człowieka (np. majątek), miał obowiązek przynieść barana bez skazy jako ofiarę. Ofiara ta miała zostać dokonana poprzez odpowiednią restytucję.
4. Pierwsze trzy z tych ofiar (całopalenie, ofiara zbożowa i ofiara pokojowa) były dobrowolne. Dwie ostatnie (ofiara za grzech i ofiara za przewinienie) były wymagane w pewnych okolicznościach.
5. Cały system ofiar wskazywał na ostateczną i spełniającą ofiarę Jezusa.

B. Kapłaństwo – Kapłańska 8-10:

1. Kiedy przybytek został ukończony, Aaron i jego synowie zostali wyświęceni przez Mojżesza na kapłanów. (8:1-36)
2. Wszyscy kapłani musieli pochodzić z pokolenia Lewiego.
 - a. Tylko bezpośredni potomkowie Aarona mogli służyć jako kapłani: inni Lewici pomagali w pokrewnych obowiązkach.
 - b. Wspierała ich specjalna dziesięcina.
 - c. Ich rolą było składanie ofiar i nauczanie ludu prawa. (por. Powtórzonego Prawa 33:8-10)
3. Kapłani pełnili funkcję pośredników między ludem a Bogiem. Byli „typem” wstawienniczego dzieła Chrystusa. (Hebrajczyków 9:1-15)
4. Historia Nadaba i Abihu (10:1-8) wskazuje, że Bóg pragnie czci i posłuszeństwa w czasie oddawania czci.

C. Święta i święta Izraela (Księga Kapłańska 23):

1. **Sabat** -Każdy siódmy dzień (sabat) był świętym dniem odpoczynku i uwielbienia. Był to także czas zgromadzeń ludowych. (23:1-3)
2. **Pascha** -Najważniejsza ze wszystkich świąt, Pascha, przypominała Izraelowi o Bożym wybawieniu. (23:5)
3. **Chleb Przaśnikowy** -Obchodzone w tydzień po Paschy święto Przaśników przedłużało obchody Paschy. (23:6-8)
4. **Pięćdziesiątnica (lub Święto Żniw)** –Zesłanie Ducha Świętego, obchodzone 50 dni po Paschy, było świętem dziękczynienia. Zbiegło się to ze żniwami. (23:15-21)
5. **Trąbki** -Święto to oznaczało początek hebrajskiego nowego roku. (23:23-25)
6. **Dzień Pojednania** –Był to jedyny dzień w roku, kiedy arcykapłan wchodził do Miejsca Najświętszego, aby złożyć ofiarę za grzechy całego ludu. W przeciwieństwie do innych świąt, był to czas postu i żałoby. (23:26-32)
7. **Święto Namiotów** –Aby upamiętnić 40 lat wędrówki po pustyni, Izraelici przez tydzień mieszkali w namiotach. (23:33-44)
8. **Dni Święte**List do Hebrajczyków symbolizował wspaniałe aspekty natury Boga:
 - a. **sabat**– Bóg jako Stwórca.
 - b. **Pascha**– Bóg jako wybawiciel.
 - c. **Zielone Świątki**– Bóg jako Dostawca.
 - d. **Dzień Pojednania**– Bóg jako Święty i Łaskawy.

LICZBY

Wstęp:Liczby opowiadają historię przyczyny i czasu trwania 40-letniej wędrówki Izraela po pustyni. Konkretniej skupia się na wydarzeniach, które miały miejsce na początku i na końcu tego okresu. Biblia prawie milczy na temat tych 38 lat. Liczby to graficzny opis Bożego planu, mocy, kary, cierpliwości i opatrności dla Jego ludu przymierza.

Nazwa-Liczby pojawiają się w naszych angielskich Bibliach z Septuaginty.

1. Tytuł ten odzwierciedla dwa spisy ludności, jakie Bóg przeprowadził wśród swego ludu. (Liczb 1:26)
2. Hebrajski tytuł tej księgi brzmi „Na pustyni”.

Autor - Mojżesz napisał Liczby pod natchnieniem Ducha Świętego.

1. Szczegółowa relacja, szczególnie dotycząca sytuacji przywódczych, wskazuje na Mojżesza jako autora naocznego świadka.
2. Liczb 33:2 mówi nam: „Na rozkaz Pana zapisał Mojżesz

etapy ich podróży.”

Zamiar -Liczby spisano, aby opisać historię Izraela od jego wyjścia na Synaj do przybycia do Moabu po wschodniej stronie rzeki Jordan.

1. W ten sposób ujawnia się niewiara i niewierność ludu.
2. Następnie opisuje kary Boże za brak wiary.
3. Ostatecznie przedstawia Bożą opatrzność i ochronę w dotrzymywaniu Jego przymierza.

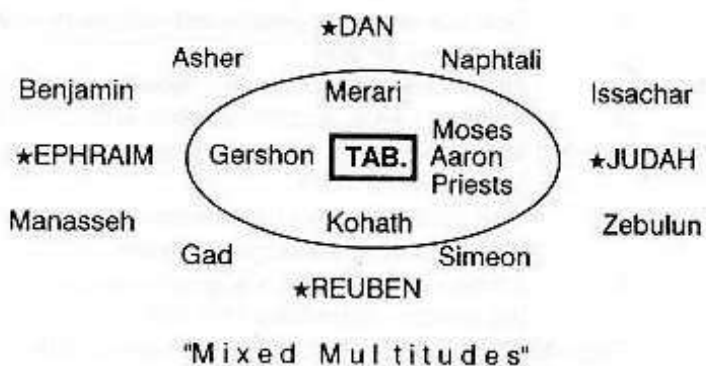
I. Tło książki

A. Liczby ukończono prawdopodobnie pod koniec 40-letniej tułaczki – około 1406 roku p.n.e.

B. Warto zauważyć potrzebę organizacji, ponieważ zmobilizowano 2–3 miliony.

1. Liczby 2 zawierają pewne szczegóły opisujące układ obozu.
2. Układ obozu wyglądał następująco:

PLAN OF THE CAMP OF ISRAEL

II. Główne przesłanie książki:

A. Książka ukazuje ludzką niewierność. (Liczb 11:1; 14:2; 16:2 6:41; 20:2; 21:4)

B. Księga objawia wierność Boga. (Liczb 11:31-32; 20:11 21:9; 33:50-54)

III. Zarys książki

A. Przygotowania do opuszczenia Synaju. (Liczby 1-9)

1. Trzydzieści miesięcy po exodusie Bóg nakazał przeprowadzenie spisu potencjalnych żołnierzy. (1:1-16)
 - a. W spisie uwzględniono mężczyzn w wieku 20 lat i więcej. (1:17-46)
 - b. Lewici byli wyłączeni z głównego spisu ludności. (Liczb 1:47-54). Liczono ich osobno i przydzielano im określone obowiązki. (3:1-4:49)
2. Przed marszem ludność otrzymała szczegółowe instrukcje. (5:1-9:23)
 - a. Nadano prawa dotyczące:
 - [1.] Wypędzenie nieczystych z obozu. (5:1-4)
 - [2.] Restytucja. (5:5-10)
 - [3.] Cudzołóstwo. (5:11-31)
 - b. Podano opcję i opis ślubu nazyreatu. (6:1-27)
 - c. Złożono ofiary na poświęcenie Przybytku. (7:1-89)
 - d. Lewici zostali poświęceni dla swojej pracy. (8:1-26)
 - e. Obchodzono Paschę. (9:1-14)
 - f. Wyjaśniono obłok nad Przybytkiem (9:15-23) i dźwięk trąb (10:1-10).

B. Od Synaju do Kadesz-Barnea (Lb 10-12):

1. Rozpoczyna się marsz do Kanaanu. (10:11-36)
2. Mieszkańcy narzekają na brak mięsa. (11:1-9)
 - a. Mojżesz szuka i otrzymuje pomoc od Boga. (11:10-30)
 - b. Bóg wysyła przepiórki do obozu, aby nakarmić ludzi. (11:31-35)

3. Aaron i Miriam buntują się przeciwko Mojżeszowi. (12:1-16)

C. Wędrowka po pustyni (Lb 13-19):

1. Kiedy 10 z 12 szpiegów przynosi przerażające raporty z Kanaanu, ludzie sprzeciwiają się planowi Bożemu. (13:1-14:19)
2. Bóg karze ludzi 40 latami tułaczki. (14:20f)
3. Podano dodatkowe prawa. (15:1-41)
4. Korach, lewita i 250 przywódców w Izraelu otwarcie kwestionują władzę Mojżesza i zostali zniszczeni przez Boga. (16:1-50)
5. Bóg potwierdził, że kapłaństwo będzie wyłącznie poprzez ród Aarona. (17:1-3)
6. Podano dodatkowe informacje dotyczące zaopatrzenia kapłanów. (18:1-32)

D. Z Kadesz-Barnea do Moabu (Lb 20-36):

1. Mojżesz grzeszy i nie zostanie wpuszczony do Ziemi Obiecanej. (20:1-13)
2. Miriam i Aaron umierają. (20:1-28)
3. Izrael pokonuje Sichona, króla Amorytów (21:21-25) i Oga, króla Baszanu (21:23-35) i przejmuje kontrolę nad większą częścią wschodniej części Jordanii.
4. Obawiając się Izraelitów, król Balak, król Moabu, wynajął proroka imieniem Balaam, aby wypowiedział przekleństwo na Izraelu. Zamiast tego Bóg używa go do błogosławienia Izraela. (23:1-24:25)
5. Izraelici rozbili obóz w pobliżu Moabu i zaczęli przyjmować moabickie prostytutki i oddawać cześć Baalowi. (25:1-5)
6. Za karę Bóg zesłał zarazę, która zniszczyła 24 000 Izraelitów. (Liczb 25:6-18)
7. Odbywa się drugi spis powszechny. (26:1-51)
8. Przed wejściem do Kanaanu Izraelici otrzymali instrukcje.
 - a. Na nowego przywódcę wybrano Jozuego. (27:18-23)
 - b. Pokolenia Rubena, Gada i połowa pokolenia Manassesu otrzymały pozwolenie na osiedlenie się po wschodniej stronie Jordanu.
 - c. Mojżesz zidentyfikował sześć „miast ucieczki”. (35:1-34)

IV. Kluczowe tematy książki

A. Spis

1. Zrobione 13 miesięcy po exodusie, obejmowało mężczyzn w wieku 20 lat i starszych (1:2-3, 45), z wyłączeniem pokolenia Lewiego. (1:47-54).
2. Spis ludności wyniósł 603 550 osób. (Liczb 1:46; 2:32)
 - a. Liczba ta sugeruje, że jest to naród liczący od 2 do 3 milionów osób.
 - b. Czy 75 osób (por. Rdz 46,26-27) mogłoby w ciągu 430 lat rozmnożyć się do ponad 2 milionów?
 - c. Sceptycy drwią z możliwości istnienia tak dużej liczby.
3. Proste obliczenia pokazują, że jest to wykonalne.
4. Poza tymi obliczeniami całkowita liczba ludności była spełnieniem Bożych obietnic. (por. Rodzaju 13:14-17; Wyjścia 1:7-12)

B. Sprzeniewierzenie się.

1. Bóg wyprowadził swój lud przymierza z niewoli, obiecując ziemię obiecaną.
2. Po prostu poprosił o wiarę w swoją zdolność dotrzymania obietnicy i bycia ich żywicielem.
3. Trzy dni po ich podróży z Synaju (10:33-36) zaczynają się problemy:
 - a. Narzekanie w Taberze. (11:1-3)
 - b. Narzekanie na brak mięsa. (11:4-35)
 - c. Zazdrość i sprzeciw wobec Mojżesza ze strony Aarona i Miriam. (12)
4. Te epizody błędą w porównaniu z kryzysem niewiary w Kadesz. (13:1-14:45)
 - a. Gdy Izraelici mieli wejść do Ziemi Obiecanej, lud chciał wysłać do niej szpiegów. (Powtórzonego Prawa 1:22)
 - b. Dziesięciu z dwunastu szpiegów przekazało negatywny raport. (13:26-29, 31-33)
 - c. Lud stanął po stronie niewiernych szpiegów i chciał wrócić do Egiptu. (14:4-10)
 - d. Dzięki wstawiennictwu Mojżesza Bóg oszczędził naród od natychmiastowej zagłady (14:10-20), ale skazał go na błąkanie się po pustyni przez 40 lat. (14:21-35)
 - e. Po nocy gorzkiej żałoby ludzie zmienili zdanie i próbowali zdobyć Kanaan, ale zostali pokonani. (14:39-45)
5. List do Hebrajczyków 3:19 zawiera podsumowanie problemu Izraelitów. „Widzimy więc, że nie mogli wejść z powodu swojej niewiary”.

6. Istotą życia wierzącego jest wiara (por. 2 Kor 5,7)

C. Niewdzięczność i narzekanie

1. Motywowani brakiem wiary Izraelici byli niezadowoloną i narzekającą grupą.
2. Na następnej stronie znajdziesz listę skarg.
3. Izrael zapłacił wysoką cenę za swojego niewdzięcznego ducha i ostrzega nas, abyśmy nie postępowali podobnie. (por. 1 Koryntian 10:10)

D. Zapowiedzi dzieła Chrystusa.

1. Wskreszenie miedzianego węża (Liczb 21:8-9) było rodzajem ukrzyżowania Jezusa. (por. Jana 3:14-15)
2. Jezus przyrównał do siebie „chleb z nieba” (manę). (por. Jana 6:32-40)
3. Błaganie Mojżesza, aby Bóg nie unicestwił ludzi za ich grzechy (Lb 14,13-19) jest typem zbawczego, wstawienniczego dzieła Chrystusa. (Rzymian 5:6-8)
4. Paweł mówi nam, że Chrystus był aktywny w zaspokajaniu potrzeb na pustyni. (1 Koryntian 10:3-4)

SCRIPTURE	ISRAEL'S COMPLAINT	MOSES' RESPONSE	GOD'S RESPONSE
Exodus 14:11	Grumbled at the sight of Pharaoh's army	Encouraged Israel to trust God	Delivered Israel
Exodus 15:24	Grumbled about the bitter water	Cried out to God	"Healed" the water
Exodus 16:2	Grumbled about the lack of food	Rebuked Israel	Supplied manna
Exodus 17:2	Grumbled about the lack of water	Prayed to the Lord	Water from the rock
Numbers 11:1	Grumbled about God's provision of food	Anger and prayer	Judgment
Numbers 14:2	Grumbled about Moses' leadership. Can't possess Canaan	Pled with Israel, prayed to the Lord	Judgment
Numbers 16:2	Grumbled about Moses' leadership	Rebuked and prayed	Judgment
Numbers 16:41	Grumbled about Moses	Prayed	Judgment
Numbers 20:2	Grumbled about Moses and a lack of water	Rebuked Israel	Supplied water
Numbers 21:4	Grumbled about Moses and the manna	No response	Judgment

Powtórzonego Prawa

Wstęp: Księga Powtórzonego Prawa rejestruje trzy pożegnalne przemówienia wygłoszone przez Mojżesza pod koniec jego kariery. Adresy miały charakter sekwencyjny, pierwszy skupiał się na przeszłości, drugi na teraźniejszości, trzeci zaś na przyszłości.

Nazwa - Powtórzonego Prawa oznacza nomos drugiego prawa Deuter.

1. Nazwa przyszła do nas poprzez Septuagintę.
2. Tytuł został wybrany, ponieważ Księga Powtórzonego Prawa ponownie przedstawia prawo zawarte wcześniej w Pięcioksięgu.

Autor - Mojżesz jest ludzkim agentem, przez którego Duch Boży będzie dostarczał inspiracji i objawienia.

1. Książka stawia takie tezę. (Powtórzonego Prawa 31:9-26)
2. Jezus przypisał to dzieło Mojżeszowi. (por. Mateusza 19:7; Marka 7:10; Łukasza 10:28)
3. Relację o śmierci Mojżesza (Powtórzonego Prawa 34:1-12) z pewnością dodał inny autor – prawdopodobnie Jozue.

Zamiar - Głównym celem tej książki jest przypomnienie Izraelowi o jego szczególnej relacji z Bogiem.

1. Mojżesz przypomniał ludowi, że uprzywilejowana pozycja ludu przymierza wiąże się z obowiązkiem wiernego służenia Bogu.
2. W swoich trzech przesłaniach zapisanych w Księdze Powtórzonego Prawa Mojżesz błagał lud, aby przestrzegał

przykazań.

3. Prawo zostaje dane po raz drugi, ponieważ pokolenie, które pierwotnie otrzymało przykazania na Synaju, wymarło.

I. Tło książki

- A. Księga Powtórzonego Prawa została napisana w 120. roku życia Mojżesza (por. 34:7), gdy kończyło się 40 lat wędrówki po pustyni i Izrael miał wkrótce wejść do Kanaanu.
- B. Prawdopodobna jest data 1405-1410 p.n.e.
- C. Zostało napisane, gdy Izraelici przebywali w swoim ostatnim obozowisku na równinach Moabu.

II. Główne przesłanie książki: Podsumowaniem przesłania Księgi Powtórzonego Prawa jest miłość, zaufanie i posłuszeństwo.

- A. „A teraz, Izraelu, czego żąda od ciebie Pan, Bóg twój, jak tylko bać się Pana, Boga twego, chodzić wszystkimi jego drogami, miłować Go i służyć Panu, Bogu twojemu, całym sercem i całą duszą i przestrzegać przykazań i praw Pańskich, które ja wam dzisiaj nadaję dla waszego dobra?” (Powtórzonego Prawa 10:12-13)
- B. Te koncepcje miłości i posłuszeństwa łączą się, tworząc odpowiedź, jakiej Bóg oczekuje od swego ludu w każdym pokoleniu. „Jeśli mnie kochacie, będziecie posłuszni temu, co przykazuję”. Jana 14:15
- C. Pomyślna przyszłość Izraela w Kanaanie zależy od jego posłuszeństwa. (Powtórzonego Prawa 6:3; 8:17-18; 11:8)

III. Zarys książki

- A. Mojżesz recenzuje przeszłość Izraela (Powtórzonego Prawa 1-4)
 - 1. Przypomniął ludziom o grzechu, który doprowadził do 40-letniej wędrówki po pustyni. (1:5-46)
 - 2. Przytacza najważniejsze wydarzenia tej 40-letniej tułaczki. (2:1-3:29)
 - 3. Mojżesz napomina ich, aby byli posłuszni Panu. (4:1-14)
 - 4. Mówi im, aby powstrzymywali się od bożków. (4:15-31)
 - 5. Kończy to przemówienie, wyznaczając trzy „miasta schronienia” na wschód od Jordanu. (4:41-43)
- B. Drugie przemówienie Mojżesza – Przegląd Prawa dla nowego pokolenia (Powtórzonego Prawa 5-26):
 - 1. Mojżesz recytuje Dekalog (5:1-21) i sposób, w jaki otrzymał go pierwotnie na górze Synaj. (5:22-33)
 - 2. Kładzie nacisk na przekazywanie poleceń dzieciom i kolejnym pokoleniom. (6:1-25)
 - 3. Wydał instrukcje dotyczące podboju i zamieszkiwania nowej krainy. (7:1-26)
 - 4. Mojżesz błaga, aby Izraelici kochali, czcili i byli posłuszni Panu. (8-11)
 - 5. Podano instrukcje dotyczące prawidłowego oddawania czci. (12-14)
 - 6. Podano instrukcje dotyczące:
 - A. Ograniczenia dietetyczne. (14:1-21)
 - B. Dziesięciny. (14:22-29)
 - c. Anulowanie długów. (15:1-11)
 - d. Uwolnienie służby. (15:12-18)
 - e. Zwierzęta na ofiarę. (15:19-23)
 - f. Święte dni. (16:1-17)
 - G. Sędziowie. (16:18-20)
 - h. Powstrzymywanie się od bałwochwalstwa. (16:21-17:7)
 - i. Sądy. (17:8-13)
 - j. Posiłki dla króla. (17:14-20)
 - k. Dochody kapłanów i lewitów. (18:1-8)
 - l. Kary za obrzydliwe praktyki. (18:9-22)
 - m. Miasta schronienia. (19:1-14)
 - n. Świadkowie. (19:15-21)
 - o. Idziemy na wojnę. (20)
 - p. Różne prawa osobiste i kary. (21-25)
 - q. Pierwsze owoce i dziesięciny. (26:1-15)
- C. Trzecie przemówienie Mojżesza – Życie w Ziemi Obiecanej. (27-30):
 - 1. Kiedy pójdą do tej ziemi, Mojżesz chce, aby wzniesli ołtarz na górze Ebal i Lewici będą tam recytować. (27)
 - 2. Obiecane są błogosławieństwa za posłuszeństwo. (28:1-14)

3. Nieposłuszeństwu będą towarzyszyć przekleństwa. (28:16-68)
4. Warunki przymierza i wybór życia lub śmierci. (29:1-30:20)

D. Ostateczna służba Mojżesza. (Powtórzonego Prawa 31-34)

1. Jozue zostaje wyznaczony na następcę Mojżesza. (31:1-8)
2. Mojżesz przepowiada bunt Izraela. (31:14-29)
3. Mojżesz ofiarowuje ludowi proroczą pieśń. (31:30-32:43)
4. Bóg przywołuje Mojżesza na górę Nebo. (32:48-52)
5. Przed śmiercią Mojżesz błogosławi plemiona Izraela. (33:1-29)
6. Odnotowana jest śmierć Mojżesza. (34)

IV. Kluczowe tematy książki

A. Miłość i posłuszeństwo.

1. Już zidentyfikowane jako główne przesłania tej książki, niezwykle ważne jest dla nas, aby zobaczyć, jak to pierwsze sprzyja drugiemu.
2. „Słuchaj, Izraelu: Pan, nasz Bóg, Pan jest jeden. Kochaj Pana, Boga swego, całym swoim sercem, całą swoją duszą i całą swoją mocą. Przykazania, które wam dzisiaj daję, mają być w waszych sercach. (6:4-6)
3. Wbrew niektórym sugestiom Stary Testament nie jest jałowym, pozbawionym miłości kodeksem, ale przymierzem opartym na Bożej miłości i oczekującym jej w zamian.
4. Z kolei Nowy Testament – uznawany za przymierze łaski i miłości – oczekuje i nakazuje posłuszeństwa. (Jakuba 1:22; Mateusza 7:21)

B. Duchowe wychowanie naszych dzieci.

1. Powtórzonego Prawa 6 kładzie nacisk na duchowe szkolenie dzieci hebrajskich.
2. Kluczowym fragmentem jest Powtórzonego Prawa 6:6-7. „Zaimponuj nimi swoim dzieciom. Mów o nich, gdy siedzisz w domu i gdy idziesz drogą, gdy kładziesz się i gdy wstajesz. Przywiążcie je jako symbole do swoich rąk i przywiążcie je do czoła”.
3. Historie o wybawieniu Bożym miały być przekazywane dalej. (6:20-25)
4. Stałe uznawanie Bożych postanowień powinno przenikać nasze domy. (6:10-12)
5. Idąc za przykładem Powtórzonego Prawa 6, rodzice muszą:
 - a. Rozmawiajcie swobodnie i często w naszych domach o sprawach duchowych.
 - b. Nauczaj i modeluj Boże przykazania i zasady.
 - c. Uczyńcie nasze domy ośrodkami kultu.

C. Izrael jako „naród wybrany” Boga (Powtórzonego Prawa 7:6 i nast.):

1. W Księdze Powtórzonego Prawa po raz pierwszy Izraelici zostali zidentyfikowani jako naród wybrany. (7:6)
2. Nie zostali wybrani ze względu na wielkość, wielkość lub jakiegokolwiek własne zasługi. (7:7)
3. Zostały wybrane ze względu na:
 - a. Miłość Boga. (7:8)
 - b. Boża wierność przymierzu zawartemu z Abrahamem. (7:8)
4. Izrael zdawał się nie rozumieć, że ich wybór pociągnie za sobą odpowiedzialność (7:11-12), a nie arogancję.
5. Wypełniając swój cel określony w przymierzu z Abrahamem (wydanie Mesjasza); Izrael nie jest już narodem wybranym. Kościół jest dzisiaj „narodem wybranym” Boga – powołanymi do sprawiedliwości przez Syna Bożego, Chrystusa. (por. Rzymian 2:28-29; Galatów 3:29; Efezjan 1:4)

D. Śmierć Mojżesza (Powtórzonego Prawa 34)

1. Śmierć i pochówek Mojżesza, zwykle postrzegany ze smutkiem, były dwiema najbardziej niesamowitymi scenami w całej historii.
2. Bóg osobiście pokazał Mojżeszowi całą Ziemię Obiecaną, do której nigdy nie miał wejść.
3. Następnie Bóg zabrał go do domu, do prawdziwej Ziemi Obiecanej. W wyjątkowy sposób Bóg wziął ciało Mojżesza i pochował je.
 - a. Nikt nie zna miejsca pochówku.
 - b. Juda oferuje intrygujący zwrot w sprawie pochówku Mojżesza. „Ale nawet archanioł Michał, gdy spierał się z diabłem w sprawie ciała Mojżesza, nie odważył się wnieść przeciwko niemu oszczerczego oskarżenia, lecz powiedział: «Pan cię karze!»” (Judy w. 9).

JOSZUA

Wstęp: Po ukończeniu Pięcioksięgu rozpoczyna się księga Jozuego, którą uczeni nazywają „Księgami historii hebrajskiej”. Pod nowym przywództwem Jozuego Izrael przekroczy Jordan i ostatecznie zdobędzie ziemię obiecaną.

Nazwa-Imię „Jozue” odzwierciedla kluczową postać księgi.

Autor-Chociaż w księdze nie wymieniono żadnego autora, tradycja żydowska przypisuje ją samemu Jozuemu.

1. Jest oczywiste, że Jozue rzeczywiście spisał niektóre rzeczy zawarte w tej księdze. (por. Jozuego 18:9:24:26)
2. Autor był z pewnością naocznym świadkiem wydarzeń, gdyż podane szczegóły odzwierciedlają dokładną wiedzę o określonych wydarzeniach. (por. Jozuego 3:14-17; 4:19-20; 5:1-12)
3. Ponieważ wzmianka o śmierci Jozuego (Jozuego 24:29 i nast.) zawiera pewne informacje późniejsze niż jego czasy (Jozuego 15:13-17), prawdopodobne jest, że wydarzenia te dodał późniejszy autor.

Zamiar - Celem Jozuego jest zapis podboju ziemi

Kanaan przez Izraelitów. Czyliac to, jest to także świadectwo wierności Boga wobec Jego przymierza.

I. Tło książki

A. Mężczyzna Jozue:

1. Należał do pokolenia Efraima i był synem Nuna. (Liczb 13:8)
2. Był wielkim dowódcą wojskowym.
 - a. Legenda głosi, że podczas pobytu w Egipcie przeszedł szkolenie wojskowe.
 - b. Mojżesz powierzył mu dowództwo nad armią izraelską w kluczowej bitwie na drodze pod Synaj. (Wyjścia 17:8-16)
 - c. Był jednym z 12 szpiegów wysłanych do Kanaanu w celu zbadania Ziemi Obiecanej. (Liczb 13)
 - [1] Jedynie Jozue i Kaleb przynieśli sprawozdanie oparte na wierze. (Liczb 13:25-14:10)
 - [2] Dzięki tej wierze ci dwaj byli jedynymi mężczyznami, którzy w chwili wyjścia z Egiptu ukończyli 20 lat, którzy dożyli wejścia do Kanaanu. (Powtórzonego Prawa 1:34-40)
 - d. Służył jako specjalny asystent Mojżesza w okresie wędrówki. (Wyjścia 24:13; 32:17; 33:11)
3. Jozue był wielkim duchowym przywódcą.
 - a. Sprawował duchowe przywództwo w swoim domu. „A jeśli służenie Panu wydaje wam się niepożądane, to wybierzcie sobie dzisiaj, komu będziecie służyć, czy bogom, którym służyli wasi przodkowie za Rzeką, czy bogom Amorytów, w których ziemi mieszkacie. Ale ja i mój dom będziemy służyć Panu”. (24:15)
 - b. Miał ogromny duchowy wpływ na swój lud. „Izrael służył Panu przez całe życie Jozuego i starszych, którzy go przeżyli i którzy doświadczyli wszystkiego, co Pan uczynił dla Izraela”. (24:31)
4. Imię Jozue oznacza: „Jehowa jest wybawieniem”.
 - a. W języku greckim jego imię brzmi „Jezus”.
 - b. Jak można się spodziewać po jego imieniu i obowiązkach, jest typem na Chrystusa.

B. Księga obejmuje okres 25-30 lat pomiędzy śmiercią Mojżesza a śmiercią Jozuego.

C. Kiedy weszli do Kanaanu, Bóg ustalił ich „politykę zagraniczną”.

1. Izrael mógł zawierać ograniczone traktaty z narodami, które żyły poza granicami ziemi danej im na mocy przymierza. (Powtórzonego Prawa 20:10-15)
2. Jednak narody znajdujące się w tych granicach miały zostać całkowicie zniszczone. (Powtórzonego Prawa 7:1-2; 20:16-20)

II. Główne przesłanie książki

A. Głównym przesłaniem tej książki jest Zwycięstwo przez wiarę

B. W rozdziale Jozuego 12 wymieniono imiona 31 królów i królestw podbitych przez Izraelitów.

1. Co zdumiewające, rozdział 13 zaczyna się od tego wersetu: „Kiedy Jozue był już stary i w podeszłym wieku, Pan rzekł do niego: «Jesteś bardzo stary, a są jeszcze bardzo duże obszary ziemi do przejęcia»”.
2. Jozue 13:2-7 opisuje obszar, który wciąż pozostaje do podbicia.

C. Zwycięstwa te zostały osiągnięte przez wiarę w wiernego Boga. „Żadna ze wszystkich dobrych obietnic Pana danych domowi Izraela nie zawiodła; wszyscy byli spełnieni.” (Jozuego 21:45)

III. Zarys książki

A. Wejście do Kanaanu (1:1-5:12):

1. Bóg napomina Jozuego, aby był „silny i odważny” w swojej roli nowego przywódcy. (1:1-9)
2. Jozue odpowiada wiarą. (1:10-18)
3. W ramach przygotowań do ich wejścia wysłano dwóch szpiegów, aby zbadali okolicę.
 - a. Rachab, prostytutka mieszkająca w Jerychu, ukrywała szpiegów (2:1-7)
 - b. W zamian za jej pomoc i wiarę obiecali, że zostanie oszczędzona, gdy Izraelici wejdą do tej ziemi. (2:8-24)
4. Na rozkaz Boga lud przekroczył Jordan suchym lądem i wszedł do Kanaanu. (3:1-17)
5. W Gilgal wzniesiono pomnik z dwunastu kamieni. (4:1-24)
6. Podczas obozowania w Gilgal przed pójściem dalej zrobiono dwie rzeczy:
 - a. Wszyscy mężczyźni urodzeni w okresie tułaczki byli obrzezani. (5:2-9)
 - b. Obchodzono Paschę. (5:10-12)

B. Podbój centralnego Kanaanu. (5:13-8:35)

1. W pobliżu Jerycha Jozue ma pewność obecności i przywództwa Pana. (5:13-15)
2. Izrael podbił wielkie, otoczone murami miasto Jerycho, posłusznie i z wiarą odpowiadając na rozkaz Boga. (6:1-27)
3. Izrael poniósł porażkę w kolejnej bitwie z małym AI. (7:1-5)
 - a. Klęskę przypisano grzechowi Achana, który został zdemaskowany i ukarany. (7:6-26)
 - b. Ai zostaje następnie pokonany. (8:1-29)
4. Na górze Ebal wzniesiono ołtarz i ludowi odczytano prawo. (8:30-35)

C. Podbój południowego Kanaanu. (9:1-12:24)

1. Obawiając się Izraela, Gibeonici oszukują ich, wierząc, że są „obcymi” i zawierają traktat. (9:1-27)
2. Miasto za miastem upada przed Izraelitami. (10:1-43)

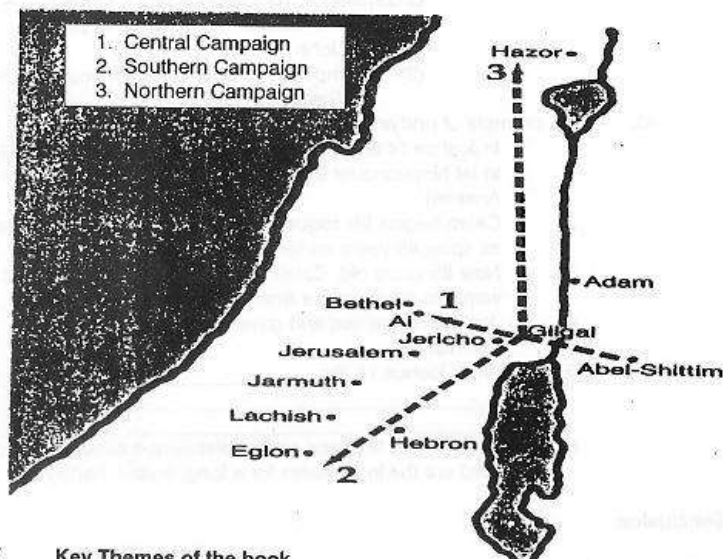
D. Podbój północnego Kanaanu. (11:1-12:24)

1. Próbuąc odeprzeć Izrael, resztki południa łączą siły północy, a Izrael stawiał czoła swojemu najgroźniejszemu wrogowi. (11:1-9)
2. Izrael podbija resztę północnego Kanaanu. (11:10-23)
3. Podano podsumowanie podbojów po obu stronach Jordanu. (12:1-24)

E. Podział i zagospodarowanie ziemi. (13-24)

1. Bóg nakazuje nabycie dodatkowej ziemi. (13:1-7)
2. Długa część Pisma Świętego szczegółowo opisuje przydział ziemi różnym plemionom. (13:8-21:45)
3. Plemiona wschodnie (Ruben, Gad i połowa pokolenia Manasses) wracają do domu.

(22:1-34) K. Pożegnalne przemówienia Jozuego (Jozuego 23:1-24:28) i śmierć (24:29-33).

IV. Key Themes of the book

IV. Kluczowe tematy książki

A. Zwycięska wiara – Jozuego 6:

1. Kiedy Izraelici przygotowywali się do wejścia do Kanaanu, stanęli przed najbardziej ufortyfikowanym miastem starożytnego świata – Jerychem.
2. Bóg nakazał dziwaczny plan zwycięstwa. (Jozuego 6:2)
3. Zwycięstwo osiągnięte dzięki:
 - a. Boża moc. (Jozuego 6:2)
 - b. Wiara Izraela.
 - c. Odpowiedź posłusznej wiary.

B. Dwa „problematiczne” fragmenty.

1. Wielu ma wątpliwości natury etycznej w związku z całkowitą eksterminacją Kananejczyków. (Jozuego 11:20) ,
 - a. Historia i archeologia ujawniają, że Kananejczycy byli narodem podłym, niemoralnym i bałwochwalczym. (por. Powtórzonego Prawa 18:9-14)
 - b. Niewątpliwie Bóg chciał, aby w imię ochrony Izraela całkowicie zlikwidowano ten wpływ.
 - c. Nie doceniamy Bożej pogardy dla grzechu. Całkowicie święty Bóg ma zarówno prawo, jak i obowiązek mścić się na bałwochwalstwie i niemoralności. (por. Jana 2:14-16; 2 Tesaloniczan 1:7-9; Objawienie 21:8)
2. Czy historia Rachab (Jozuego 2:1-7) usprawiedliwia kłamstwo w pewnych okolicznościach?
 - a. Rachab kłamała, aby chronić dwóch szpiegów wysłanych na zwiad Jerycha.
 - b. Niektórzy etycy argumentowali, że jej kłamstwo było właściwe i uzasadnione.
 - c. Tak naprawdę Rachab została zbawiona pomimo swego kłamstwa (i pomimo swojej prostytucji) i nigdzie Pismo Święte nie pochwała jej żadnego z tych powodów.
 - d. Podobnie jak my, została zbawiona z łaski przez wiarę.
 - e. Biblia potępia kłamstwo w każdych okolicznościach. (por. Kapłańska 19:11; Efezjan 4:25)
 - [1] Diabeł jest „ojcem wszystkich kłamstw”. (Jana 8:44)
 - [2] Nieskruszonych kłamców czeka złowieszczy los. (Objawienie 21:27)

C. Przykład nieśmiertelnej wiary i gorliwości – (Jozuego 14)

1. W Jozuego 14:6f Kaleb błaga swojego starego przyjaciela Jozuego, aby pozwolił mu zdobyć górę ufortyfikowaną przez Anakitów (lub Anakim).
2. Caleb rozpoczyna swoją prośbę od wspomnienia ich wierności jako szpiegów 45 lat wcześniej.
3. Caleb, który ma teraz 85 lat, cieszy się niesłabnącym wigorem i chce wypędzić Anakim. (14:12)
4. Jozue zgodził się i dał w dziedzictwo Kaleba Hebrona.
5. „Ja jednak całym sercem poszedłem za Panem, Bogiem moim”. (14:8)
6. Wiara na wzór Kaleba i jego „całe serce” oddane Panu są składnikami długiego, owocnego i szczęśliwego życia.

SĘDZIOWIE I RUTA

Wstęp:

Te dwie księgi zasługują na wspólne przestudiowanie, ponieważ należą do tego samego okresu historii, a także dlatego, że Rut jest traktowana jako dodatek do Sędziów w niektórych hebrajskich wykazach świętych ksiąg. Sędziowie opowiadają ponurą historię chaosu społecznego, nieposłuszeństwa Bogu, ucisku, wyzwolenia i apostazji; Rut opowiada piękną historię o oddaniu, miłości i wierności pośród tego wszystkiego.

Nazwa -Nazwa Sędziowie wywodzi się od rodzaju przywództwa, które Bóg ustanowił w ciągu około 200 lat.

1. Sędziowie byli w zasadzie przywódcami wojskowymi, którzy poprowadzili Izrael do zrzucenia jarzma ciemżyciela, a następnie zostali przywódcami cywilnymi.
2. Rut została nazwana na cześć Moabitki, która jest główną postacią księgi.

Autor-Nie ma jednoznacznych dowodów, kto napisał te księgi, chociaż niektórzy uczeni przypuszczają, że napisał je Samuel lub jeden z jego uczniów.

Zamiar

1. Celem sędziów nie jest wychwalanie przodków Izraela, ale raczej wychwalanie łaski Boga Izraela.
2. Celem Rut jest umożliwienie nam zobaczenia dalekosiężnego zakresu Łaski Bożej, która przyjęła nawet pogan nawróconych do swojego królestwa.

I. Tło ksiąg Sędziów i Rut

- A. Prawdopodobnie na początku Księga Sędziów była pisana do Izraelitów monarchia (Sędziów 17:6; 18:1; 19:1; 21:25), prawdopodobnie około 1000 roku p.n.e. Opowiada historię okresu około 1385-1050 p.n.e.
- B. Księga Rut została prawdopodobnie napisana mniej więcej w tym samym czasie, a już na pewno nie przed narodzinami Dawida.
- C. Kiedy Jozue zmarł, Izrael przebywał w Kanaanie i był w trakcie procesu ustanawiania jego pełnego posiadania.
1. Nie udało się jeszcze uporać z niepokonanymi plemionami w kraju i na granicach Kanaanu. (Sędziów 1:1-4)
 2. Izrael nie był posłuszny Bogu, gdy nakazał im całkowite zniszczenie Kananejczyków (Sędziów 1:19-33)
- D. Bóg ukarał ich nieposłuszeństwo i niepowodzenie, używając innych, aby ich uciskać.
- E. W książce przedstawiono siedem cykli:
1. Odstępstwo.
 2. Kara.
 3. Skrucha.
 4. Oswobodzenie.
- F. Sędziów było 14:
1. Ośmiu głównych sędziów: Otniel, Ehud, Debora, Gedeon, Jefte, Samsona i dwóch innych, którzy nie pojawiają się w Księdze Sędziów: Heliego i Samuela.
 2. Sześciu mniejszych sędziów: Szamgar, Tola, Jair, Ibsan, Elon i Abdon.
- G. Akcja Rut prawdopodobnie rozgrywa się w jednym z wcześniejszych okresów sędziowskich.

II. Główne przesłanie ksiąg Sędziów i Rut

- A. Izraelowi nie udało się wypełnić swojego wezwania do naśladowania Boga jako swego jedyne przywódcy.

1. Kluczowym stwierdzeniem Sędziów i podsumowaniem całej księgi jest Sędziów 21:25: „W owych dniach w Izraelu nie było króla, każdy postępował, jak uważał za stosowne”.
2. Powtarzające się uchybienia Izraela w przestrzeganiu przymierza przygotowały drogę dla instytucji monarchii centralnej.

B. Sugerowany przekaz jest następujący: naród wybrany przez Boga potrzebuje Sprawiedliwego Króla.

C. Księga Rut odgrywa szczególną rolę w rodowodzie zarówno króla Dawida, jak i Jezusa.

III. Zarys ksiąg Sędziów i Rut

A. Częściowy podbój Kanaanu przez Izrael. (Sędziów 1:1-2:5)

B. Praca sędziów. (Sędziów 2:6-16:31).

C. Dwa dodatki do książki.

1. Kronika o Micheaszu Efraimicie i Lewicie konsekrowanym na kapłana. (Sędziów 17:1-18:31)
2. Wiąże się to ze zbrodnią w Gibe'a w Benjaminie. (Sędziów 19:1-21:24)
3. Oba służą do zilustrowania anarchii, bezprawia i zamieszania wśród ludzi w tamtym okresie. (Sędziów 21:25)

D. Historia Rut (Rut 1:1-4:22)

Hebrajska rodzina wyemigrowała do Moabu, a tragedia pozostawiła matkę i dwie synowe Moabitki same. Kiedy Noemi zdecydowała się wrócić do Betlejem, Rut postanowiła z nią zostać. Rut spotkała w Kanaanie mężczyznę imieniem Boaz, poślubiła go i stała się częścią mesjańskiego rodu Jezusa.

IV. Kluczowe tematy ksiąg Sędziów i Rut

A. Grzech prowadzi do niewoli i śmierci.

1. Bez żadnych wytycznych ludzie popadają w grzech.
2. Surowe karcenie Boga miało na celu skłonienie Izraela do powrotu do Niego.
3. Boskie uczucia wobec grzechu nie uległy zmianie.

B. Wielkie współczucie i łaska Boga są niezmiernie. (Sędziów 2:18-19; 10:10-16)

1. Gdybyśmy byli na miejscu Boga, nie byłibyśmy tak przebaczący.
2. Bóg okazuje nam swoją miłość, gdy na nią nie zasługujemy. (Rzymian 5:8)

C. Za zwycięstwami Jego ludu zawsze stoi Boża moc.

1. Izrael zawsze miał przewagę liczebną, miał mniejszą siłę i umiejętność.
2. Siedem razy czytamy: „Duch Pański zstąpił”.

D. Musimy uczyć każde pokolenie

1. Z Sędziów 2:7-10 wynika, że w ciągu jednego pokolenia po Jozuem Izrael zapomniał o Bogu.
2. Nie możemy zakładać, że nasze dzieci poznają Boga, jeśli ich tego nie nauczymy.

E. Musimy wykazać się wiarą i zaufaniem Bogu.

1. W każdym sędziemu widzimy wady, niektóre z nich są poważnymi słabościami i niepowodzeniami.
2. Ale dostrzegamy w nich także cechę wiary i zaufania, których tak bardzo potrzebujemy.

F. Odkupieńcza miłość Boga rozciąga się na wszystkich ludzi. On jest pierwotnym Zbawicielem „równych szans”.

1. Czasami w starożytności mamy błędny pogląd, że Bóg kocha i zbawia tylko jedną rasę.
2. Rut jest tylko jednym przykładem tego, że dostępność łaski Bożej była otwarta dla wszystkich ludzi, zarówno pogan, jak i Żydów.
3. Mąż Rut, Booz, był synem Rachab z Jerycha. (Mat. 1:5)
4. Wszystko to antycypuje ogólnoswiatowy zasięg dzieła Jezusa Mesjasza.

JA SAMUEL

Wstęp: I Samuel przedstawia nam nową erę w historii i zarządzaniu Izraelem. Księga zaczyna się od opowieści o dwóch ostatnich sędziach Izraela (Elim i Samuelu), a kończy informacją o namaszczeniu pierwszych dwóch królów (Saula i Dawida).

Nazwa - Książka nosi imię pierwszego głównego bohatera i częściowego autora – Samuela.

1. Księgi I i II Samuela były pierwotnie jedną księgą.

2. Podzielono je w Septuagincie (ok. 270 r. p.n.e.), ponieważ nie mieściły się one na jednym zwoju.

Autor-Autorstwo jest niepewne.

1. Żydowski Talmud twierdzi, że pierwszą część księgi napisał Samuel (1 Samuela 1-24), a resztę napisał Natan (por. 1 Kronik 29:29).
2. Wiemy, że Samuel dokumentował pewne rzeczy. (1 Samuela 10:25; 1 Kronik 29:29)
3. Jest prawdopodobne, że późniejszy prorok, korzystając z zapisów Samuela, inne źródła i kierownictwo Ducha Świętego stworzyły księgę między 975 a 930 rokiem p.n.e.

Zamiar -Celem 1 Samuela jest ukazanie nam wielkiej przemiany w życiu narodowym Izraela, kiedy naród opuścił teokrację i wszedł do monarchii. Samuel był kluczową postacią, której Bóg użył w tym przejściu.

I. Tło książki

A. Czasy sędziów były chaotycznym okresem w historii Izraela.

1. Nastąpił powtarzający się cykl buntu, ucisku i wyzwolenia.
2. Po około 330 latach Izrael zażądał króla.
 - a. W rzeczywistości idea monarchii była poważnie rozważana w różnych okresach rządów sędziów. (por. Sędziów 8:22; 9:6)
 - b. Pomysł narodził się, gdy Samuel się zestarzał, a starsi Izraela poczuli, że nadszedł czas na króla. (1 Samuela 8:1-5)

B. Wbrew temu, co wielu sądzi, idea króla mieściła się w planie Bożym. (por. Powtórzonego Prawa 17:14-20)

C. Bóg sprzeciwił się ustanowieniu monarchii w I Samuela 8 z dwóch powodów:

1. Żądanie było przedwczesne.
2. Motywacja i postawa prowadzące do jej założenia były błędne.

II. Główne przesłanie książki.

A. Perspektywa Boga.

1. „Lecz Pan rzekł do Samuela: Nie zważaj na jego wygląd i wzrost, bo go odrzuciłem. Pan nie patrzy na to, na co patrzy człowiek. Człowiek patrzy na wygląd zewnętrzny, lecz Pan patrzy na serce.” (1 Sam. 16:7).
2. Tak wiele wydarzeń z I Samuela miało miejsce z ziemskiej perspektywy:
 - a. Pragnienie posiadania króla. (8:1-5)
 - b. Wybór na pierwszego króla. (9:1-2)
 - c. Decyzja Saula, aby oszczędzić zwierzęta Agaga i Amalekitów. (15:1-33)
 - d. Pierwsze wrażenia Samuela na temat Eliaba, syna Jessego. (16:6-7)
 - e. Strach Izraelity przed Goliatem. (17)

B. Tron Dawida.

1. „Tron Dawida” staje się nie tylko znakiem rozpoznawczym życia narodowego Izraela, ale kluczem do ustanowienia kościoła. (Dzieje 2:25-31; 3:24)
2. Bardziej szczegółowo przyjrzymy się temu motywowi, studiując 2 Samuela.

III. Zarys książki

A. Samuel: Sędzia i Prorok (1-7)

1. Książka zaczyna się od poruszającej historii narodzin Samuela. (1:1-2, 10)
2. Samuel dorastał w domu ze zbuntowanymi synami Heliego. (2:11-26)
 - a. W tym niezbyt idealnym środowisku Samuel zachował nieskazitelną. (2:26)
 - b. Bezimienny prorok przepowiedział zagładę domu Heliego. (2:27-36)
3. Stało się jasne, że Bóg użyje Samuela jako swego proroka i przywódcy. (3:1-4:1)
4. Kiedy Filistyni pokonali Izraela i zdobyli Arkę Przymierza, Heli zmarł, a Samuel został przywódcą Boga. (4:1-22)
5. Po wielu nieszczęściach Filistyni odesłali Arkę z powrotem do Izraela. (5:1-7:2)
6. Samuel poprowadził naród z powrotem do Pana i do czasów zwycięstwa militarnego. (7:3-17)

- B. Saul – pierwszy król Izraela (8:1-12:25)
 - 1. Lud domagał się króla. (8:1-22)
 - 2. Saul został wybrany i namaszczony przez Samuela. (9:1-10, 14-17)
 - 3. Jego początki były pomyślne (11:1-15; 13:1-14:52) i otrzymał rozkaz stoczenia bitwy z Amalekitami. (15:1-3)
 - 4. Nieposłuszeństwo Saula podczas tej kampanii doprowadziło do jego odrzucenia przez Boga. (15:4-35)
- C. Namaszczenie Dawida i upadek Saula. (16-31)
 - 1. Bóg nakazał Samuelowi namaścić Dawida na kolejnego króla Izraela. (16:1-23)
 - 2. Dawid wkracza na scenę narodową pokonując giganta Goliata. (17:1-58)
 - 3. Większa część księgi ukazuje nam rosnącą zazdrość Saula i jego dążenie do zniszczenia Dawida. (18:1-30:31)
 - 4. Księgę kończy smutna relacja o samobójstwie Saula. (31:1-13)

IV. Kluczowe tematy książki

- A. Zbuntowani synowie dwóch pobożnych mężów.
 - 1. Synowie Heliego byli wyjątkowo niegodziwi, wypaczając kapłaństwo i dopuszczając się rozpusty. (2:12-25)
 - a. Pismo Święte zrzuca część odpowiedzialności za ich bunt na barki Heliego. (3:13)
 - b. Zostali zabici przez Filistynów. (4:10-18)
 - 2. Samuel, pobożny człowiek wychowany w tym samym domu co synowie Heliego, widział ból serca wynikający z niegodziwości jego własnych synów. Chociaż nie przypisano mu bezpośredniej odpowiedzialności za ich grzech, to, co nam powiedziano, rodzi pytania:
 - a. Czy był zbyt zajęty, aby być takim ojcem, jakim powinien być? (7:15-17)
 - b. Czy próbował ich zmusić, aby „poszli jego śladami”? (por. 8:1)
 - 3. Te dwie sytuacje stanowią wspaniałą lekcję i ostrzeżenie dla rodziców każdego pokolenia.
- B. Dawid, mąż według serca Bożego.
 - 1. Był człowiekiem wiary. (17)
 - 2. Był dotrzymującym przymierza. (18:1-3; 20:16-17; 20:42; 2 Samuela 1:26; 9:1-13)
 - 3. Szanował władzę Boga. (24:7; 26:9-11)
 - 4. Radośnie wielbił Boga. (2 Samuela 6:1-76; Psalmi)
- C. Upadek Saula.
 - 1. Saul miał dobry początek. (11:1-15)
 - 2. Wkrótce wziął sprawy w swoje ręce. (13:6-14)
 - 3. Jego nieposłuszeństwo przybrało na sile, gdy oszczędził Agaga, króla Amalekitów, i ich bydło. (15:1-9)
 - a. Samuel skonfrontował się z Saulem w sprawie jego nieposłuszeństwa. (15:10-23)
 - b. Saul racjonalizował swoje nieposłuszeństwo. (15:13, 15, 20-21)
 - c. „Czy Pan ma upodobanie w całopaleniach i ofiarach tak samo, jak w posłuszeństwie głosowi Pana? Lepsze jest posłuszeństwo niż ofiara, a posłuszeństwo jest lepsze niż tłuszcz barani. (15:22)
 - 4. Wiara Saula zaczęła słabnąć. (17)
 - 5. Staje się szalenie zazdrosny o sukcesy innych (1 Samuela 18:8-11), a nawet usiłuje popełnić morderstwo. (1 Samuela 18:11; 19:1, 15)
 - 6. Saul ma obsesję na punkcie samozachowawstwa, aż do zabicia niewinnych ludzi. (1 Samuela 22:6-19)
 - 7. Zwrócił się nawet ku okultyzmowi. (1 Samuela 28:1-25)
 - 8. W końcu, po całkowitej porażce i upokorzeniu, Saul odbiera sobie życie. (1 Samuela 31:1-13)

II SAMUEL

Wstęp: Gdy I Samuel dobiega końca, Saul i jego synowie umierają na górze Gilboa. W 2 Samuela główną postacią jest Dawid, a fabuła dotyczy jego wstąpienia na tron i jego wyczynów jako króla.

Nazwa: Księga ta (pierwotnie połączona z I Samuelem) nosi imię Samuela, ostatniego sędziego Izraela. Samuel był tym, którego Bóg użył do namaszczenia Saula i Dawida.

Autor: Autorstwo jest niepewne.

1. Żydowski Talmud twierdzi, że Samuel napisał pierwszą część księgi (1 Samuela 1-24), a Natan skomponował

reszta.

(por. 1 Kronik 29:29)

2. Wiemy, że Samuel dokumentował pewne rzeczy. (I Samuela 10:25; I Kronik 29:29)

3. Jest prawdopodobne, że późniejszy prorok, korzystając z zapisów Samuela, innych źródeł i kierownictwa Ducha Świętego, stworzył księgę między 975 a 930 rokiem p.n.e.

Zamiar - Celem 2 Księgi Samuela jest opisanie panowania Dawida, największego króla Izraela, i ustalenie jego roli w przymierzu zawartym z Abrahamem.

I. Tło książki.

A. II Samuel obejmuje okres od śmierci Saula (ok. 1010 r. p.n.e.) do wigilii śmierci Dawida (ok. 970 r. p.n.e.).

B. Pamiętajcie, że Saul polował na Dawida przez około dziesięć lat przed jego śmiercią.

1. Na początku księgi Dawid zostaje namaszczone na króla nad plemieniem Judy. (2 Samuela 2:1-7)

2. Jednakże wybucha wojna między domami Saula i Dawida i minie

7 i pół roku, zanim zostanie on królem nad całym Izraelem.

C. Poniższe daty mogą być pomocne w umiejscowieniu działalności I i II Samuela w historii.

1. Panowanie Saula 1050–1010 p.n.e

2. Panowanie Dawida od 1010 do 970 p.n.e

3. Panowanie Salomona 970–930 p.n.e

4. Podział Królestwa 930 p.n.e

II. Główne przesłania zawarte w Księdze:

A. Charakter Dawida

1. Pokazano nam sukcesy Dawida. (np. 5:1-7; 6:12-19; 8:1-14)

2. Księga obnaża także grzechy i osobiste słabości Dawida. (np. 11:1-27; 13:1-39; 24:1-10)

3. W przeciwieństwie do Saula Dawid zawsze odpowiadał na swój grzech skruszonym sercem. (np. 12:13; 24:10)

B. Dom Dawida (7:4-16)

1. Przeanalizujemy to przesłanie w części „Kluczowe tematy” tej książki.

2. „Twój dom i Twoje królestwo będą trwać przede mną na wieki; twój tron będzie utwierdzony na wieki”. (7:16)

III. Zarys księgi

A. Lament Dawida nad Saulem i Jonatanem. (II Samuela 1)

1. Do Dawida przybył Amalekita, twierdząc, że zabił Saula. (1:1-13)

2. Dawid natychmiast rozkazał go zabić. (14-16)

3. Dawid opłakuje Saula i Jonatana. (1:17-27)

B. Dawid namaścił króla nad Judą, po czym nastąpiły lata wojny domowej. (2-4)

1. Dawid zostaje koronowany na króla nad swoim plemieniem. (2:1-7)

2. Iszboszet, syn Saula, został królem północnej części kraju przez Abnera, dowódcę armii Saula. (2:8-11)

3. Oba królestwa toczyły ze sobą wojnę przez siedem lat. (2:12-4:12)

a. W tym czasie zamordowano Abnera. (3:30)

b. Następnie Iszboszet został zamordowany. (4:5-6)

C. Panowanie Dawida nad całym Izraelem. (2 Samuela 5-24)

1. Pomyślne pierwsze lata. (5-10)

a. Przywódcy plemion północnych zdali sobie sprawę, że nierozsądnie jest być podzielonym narodem, więc Izrael i Juda ponownie się zjednoczyły. (5:1-5)

b. Dawid zdobył Jerozolimę. (5:6-16)

c. Poprowadził kłeszkę Filistynów (5:17-25) i sprowadził Arkę do Jerozolimy. (6:1-23)

d. Chociaż Bóg nie pozwolił Dawidowi zbudować świątyni. Zawarł z nim przymierze co do mesjańskiego króla, który przyjdzie przez jego „dom”. (7:1-29)

e. Odnotowano dalsze podboje Dawida. (8:1-10:19)

2. Grzech Dawida z Batszebą. (11:1-12:31)

a. Mając czas w domu, Dawid zgrzeszył z Batszebą (11:1-13) i zaaranżował morderstwo jej męża. (11:14-17)

- b. Prorok Natan opowiedział królowi przypowieść ilustrującą jego grzech (12:1-6) i przepowiedział konsekwencje, jakie poniesie. (12:7-14)
- c. Nastąpiła pierwsza z przewidywanych przez Natana konsekwencji – śmierć dziecka urodzonego przez Dawida i Batszebę. (12:15-31)
- 3. Niespokojne późniejsze panowanie Dawida. (2 Samuela 13:1-24:25)
 - a. Jak przepowiedział Natan, „miecz nie opuścił domu Dawida”.
 - b. Po zgwałceniu swojej siostry (2 Samuela 13:1-22) Amnon został zabity przez swojego brata Absaloma. (13:23-39)
 - c. Po ucieczce Absalom wraca do Jerozolimy. (14:1-33)
 - d. Prowadzi bunt przeciwko swojemu ojcu (15:1-12), a Dawid musi uciekać. (15:13-17:29)
 - e. Gdy Dawid odzyskuje siły, Absalom zostaje zabity przez Joaba. (18:1-33)
 - f. Dawid wrócił do Jerozolimy i został przywrócony do władzy. 19:1-20:26)
 - g. Książka kończy się różnymi wydarzeniami i wypowiedziami z ostatnich lat Dawida. (21:1-24:25)
 - [1] Gibeonici zostali pomszczeni. (21:1-14)
 - [2] Znowu walczy z Filistynami. (21:15-22)
 - [3] Dawid zaśpiewał pieśń pochwalną. (22:1-51)
 - [4] Zostali wymienieni mocarze Dawida. (23:8-39)
 - [5] Dawid dokonuje spisu walczących mężczyzn. (24:1-17)
 - [6] » Buduje ołtarz Panu. (24:18-25)

IV. Kluczowe tematy Księgi

A. Dom Dawida (2 Samuela 7:4-16):

1. Jest to gra słowa „dom”.
 - a. Dawid chce zbudować Bogu „dom” (czyli świątynię).
 - b. Chociaż Bóg odrzucił jego plan, obiecał zbudować Dawidowi „dom” (tj. królestwo).
2. Niektóre części obietnicy wypełniły się za pośrednictwem Salomona.
 - a. Zbuduje Świątynię, o której marzył Dawid. (7:13)
 - b. Salomon także znał karę za grzech. (7:14)
3. Ostatecznie jednak proroctwo wypełniło się poprzez Chrystusa. (Łukasz 1:31-33, 68-70; Dzieje 2:29-31; 15:12-18)
 - a. Jest to jedno z najważniejszych proroctw mesjańskich Starego Testamentu.

„Tej nocy Pan skierował do Natana następujące słowa: «Idź i powiedz mojemu słudze Dawidowi: To mówi Pan: Czy ty jesteś tym, który zbuduje mi dom, w którym będę mieszkał? Nie mieszkałem w domu od dnia, w którym wyprowadziłem Izraelitów z Egiptu, aż do dnia dzisiejszego przenoszę się z miejsca na miejsce, mając namiot jako mieszkanie rozkazałem paść mój lud, Izrael: «Dlaczego nie zbudowaliście mi domu cedrowego?»»

„Teraz więc powiedz mojemu słudze Dawidowi: «Tak mówi Pan Zastępów: Zabrałem cię z pastwiska i z trzody, abyś był władcą mojego ludu, Izraela. Byłem z tobą, dokądkolwiek poszedłeś, i wytepię przed tobą wszystkich twoich wrogów. Teraz rozślwią twoje imię, jak imiona największych mężów na ziemi, i zapewnię miejsce mojemu ludowi izraelskiemu i zasadzę go, aby mógł mieć dom swoich i nie będą się już więcej niepokoić niegodziwi ludzie, jak to czynili na początku i czynią to od czasu, gdy ustanowiłem przywódców nad moim ludem, Izraelem, i dam wam odpoczynek od wszystkich waszych wrogów.

„Pan wam oznajmia, że sam Pan ustanowi wam dom: Gdy dobiegną końca wasze dni i odpoczniecie u swoich przodków, wzbudzę po was potomstwo wasze, które wyjdzie z waszego ciała, i Ja utwierdzi swoje królestwo. On jest tym, który zbuduje dom dla mojego imienia, a ja utwierdzę tron jego królestwa na zawsze. Będę jego ojcem, a on będzie moim synem, gdy uczyni coś złego go różgą ludzką i chłostami zadawanymi przez ludzi. Ale moja miłość nigdy nie zostanie mu odebrana, tak jak odebrałem ją Saulowi, którego usunąłem przed tobą. Twój dom i Twoje królestwo trwać będą na wieki przede mną. Twój tron będzie utwierdzony na wieki.” (7:4-16)

- b. Stanowiło podstawę „nadziei mesjańskiej” Izraela.
- c. „Idź i powiedz o tym mojemu słudze Dawidowi. Tak mówi Pan: Czy to ty zbudujesz mi dom, w którym będę mieszkał? Nie mieszkałem w domu od dnia, w którym wyprowadziłem Izraelitów z Egiptu, aż do dnia dzisiejszego. Przemieszczałem się z miejsca na miejsce, mając namiot jako mieszkanie. Czy kiedykolwiek mówiłem któremukolwiek z ich władców, którym kazałem paść mój lud izraelski, dokądkolwiek się udałem ze wszystkimi Izraelitami? Dlaczego nie zbudowaliście mi domu cedrowego?” (2

Samuela 7:5-7)

4. Hebrajskie określenie „mesjasz” (gr. Christos) oznacza „namaszczone”.

B. Grzech Dawida z Batszebą (2 Samuela 11:1 - 12:31):

1. Biblia jest całkowicie szczerą co do swoich bohaterów i bohaterów.
2. Choć powinien być gdzie indziej (11:1), Dawid pożądał Batszeby i dopuścił się z nią rozpusty. (11:4)
3. Grzech ten doprowadził do szeregu złych wyborów, grzesznych zachowań i negatywnych konsekwencji.
 - a. Batszeba odkryła, że jest w ciąży i wysłała wiadomość do Dawida. (11:5)
 - b. David próbował zatuszować sprawę. (11:6-11)
 - c. Kiedy to się nie udało, spiskował, by zamordować męża Batszeby, Uriasza. (11:12-17)
 - d. Prorok Natan skonfrontował Dawida z jego grzechem (12:1-9) i przepowiedział jego konsekwencje. (12:10-14)
 - [1] Miecz nigdy nie opuściłby jego domu. (12:10)
 - [2] Z jego własnego domu na Dawida spadnie nieszczęście. (12:11; por. 16:11, 21-22)
 - [3] Niektóre żony Dawida zostaną mu odebrane i oddane bliższej mu osobie. (12:11; por. 16:22)
 - [4] Dziecko urodzone przez Batszebę umrze. (12:14, 18-19)
4. Podstawową różnicą pomiędzy sercem Dawida i sercem Saula była jego gotowość do pokory i całkowitej pokuty. (12:13; Psalm 51)
5. Lekcje dla nas są liczne:
 - a. Nikt nie jest odporny na pokusy. (1 Koryntian 10:12)
 - b. Często jeden grzech pociąga za sobą kolejny, potem kolejny itd.
 - c. Konsekwencje grzechu często przekraczają wyobraźnię. (por. Ozeasza 8:7)
 - d. Przebaczenie Boże jest zawsze dostępne i bezpłatne.
 - e. Jednakże osoba, której przebaczone, nadal poniesie wszelkie konsekwencje grzechu.

C. Opowieść o Mefiboszecie.

1. Wiele lat przed objęciem władzy przez Dawida; zawarł przymierze z Jonatanem. (1 Samuela 18:1-4; 20:16)
2. Jonatan wyraźnie poprosił Dawida, aby rozszerzył przymierze na jego potomków. (1 Samuela 20:42)
3. Około 20 lat później Dawid zaczyna wypytywać o potomków z domu Saula. (2 Samuela 9:1)
 - a. Ciba, jeden ze sług Saula, powiedział królowi o Mefiboszecie, synu Jonatana.
 - b. Upuszczony przez pielęgniarkę, gdy miał pięć lat, został kaleką w obu stopach. (2 Samuela 4:4)
 - c. Mieszkał teraz w odosobnieniu w Lo Debar. (2 Samuela 9:4)
4. Dawid posyła po niego, a przestraszony Mefiboszet kłania się królowi. (2 Samuela 9:8)
5. Ku jego zdziwieniu. Król Dawid podarował Mefiboszetowi całą ziemię i dobra należące do rodziny Saula i zaprosił go do stołu królewskiego. (2 Samuela 9:10)
6. To, co Dawid zrobił dla Mefiboszeta, jest typem tego, co Jezus Chrystus zrobił dla nas.

I I II KRÓLE

Wstęp: Te dwie księgi dotyczą wszystkich królów Izraela i Judy, z wyjątkiem dwóch pierwszych. Przedstawieni są także wielcy prorocy, niektórzy z nich są wymienieni, a niektórzy nie. Duża część materiału będzie analogiczna do I i II Kronik.

Nazwa

1. Pierwotnie te dwie książki były liczone jako jedna.
2. Ponieważ dotyczą one panowania królów, są odpowiednio zatytułowane.

Autor- Autorstwo jest niepewne, ale większość uczonych uważa, że został napisany przez Jeremiasza i jednego lub kilku jemu współczesnych.

Zamiar

1. Obie księgi pokazują, że dobro narodu ostatecznie zależało od jego wierności Bogu.
2. Aby pokazać, jak każdy król odpowiedział Bogu, wypełniając lub odrzucając Boże przymierze.

I. Tło książki

A. Stulecia historii Izraela opisane są w I i II Królowie.

1. Przechodzą od schyłku panowania Dawida (970 p.n.e.), poprzez złoty wiek Salomona, rozłam pomiędzy Izraelem a Judą (po śmierci Salomona ok. 930 p.n.e.), aż do upadku Samarii pod panowaniem Asyryjczyków (722 p.n.e.) i zniszczenia Jerozolima (587 p.n.e.).

2. Relacja zaczyna się od stabilnej Wielkiej Brytanii pod silnym królem.

A. Jednakże po śmierci Salomona (ok. 930 r. p.n.e.) naród podzielił się na dwa królestwa.

[1] Królestwo Północne było znane jako Izrael. Czasami nazywano go imieniem jego wiodącego plemienia, Efraima.

(a) Izrael miał dziewięć dynastii i 20 królów.

(b) Izrael nie miał ani jednego sprawiedliwego króla.

[2] Królestwo Południowe, znane jako Juda, składało się z dwóch plemion: Judy i Beniamina.

(a) Juda miała tylko jedną dynastię (Dawida) i 20 królów.

(b) Ośmiu królów judzkich uznano za różne stopnie prawości.

3. Relacja kończy się całkowitym upadkiem i masowymi deportacjami do Babilonu.

B. Do głównych potęg międzynarodowych działających w tym okresie historycznym zaliczały się Asyria, Babilon, Egipt i Fenicja.

C. Księgę można datować z rozsądną dokładnością, gdzieś pomiędzy 562 a 536 p.n.e.

D. Królowie Judy i Izraela.

1. Książki są skonstruowane tak, aby umożliwić opowiedzenie historii dwóch narodów we współczesnych czasach.

2. W tym okresie prorocy również wykonują swoją pracę.

3. Na poniższych listach podani są królowie i daty ich panowania. Niektóre daty pokrywają się ze względu na współregencje. Ośmiu dobrych królów jest oznaczonych ich imionami zapisanymi wielkimi literami. Przypisane daty są w dużej mierze oparte na datach podanych przez ER Theile'a w jego dwóch książkach, *The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings* i *A Chronology of the Hebrew Kings*. Są one bardzo przybliżone i pochodzą oczywiście z okresu p.n.e.

Zjednoczone Królestwo

Saul 1050 - 1010

Dawid 1010 - 970

Salomon 970 - 930

Juda		Izrael	
------	--	--------	--

<u>Król</u>	Daty panowania	<u>Król</u>	Daty panowania
Roboam	930-913	Jeroboam I	930-909
Abijam	913-910	Nadab	909-908
JAK	910-869	Baasza	908-886
JEHOZAFATA	872-848	Ela	886-885
Jehoram	853-841	Zimri	885
Achazjasz	841	Tibni	885-880
Atalia	841-835	Omri	885-874
JOASZA	835-796	Achab	874-853
AMAZJASZ	796-767	Achazjasz	853-852
AZARIASZ (UZJASZ)	792-740	Jehoram (Joram)	852-841
JOTAM	750-732	Jehu	841-814
Achaz	735-715	Jehoachaz	814-798
Ezechiasz	715-686	Jehoasz	798-782
Manasses	697-642	Jeroboam II	793-753

Amon	642-640	Zachariasz	753
JOSIASZ	640-609	Szaluma	752
Jehoachaz	609	Menachem	752-742
Jehojakima	609-598	Pekah	752-732

Jehojachin	598-597	Pekachiasz	742-740
Sedekiasz	597-586	Ozeasz	731-721

(Jerozolima zniszczona 586) (Jesień Samarii 721)
(Jehojachin uwolniony 562)

II. Główne przesłanie księgi

- A. Księgi próbują wykazać, że los Izraela zależał od przestrzegania przez nich przymierza Pana z nimi.
- B. Panowanie każdego króla ocenia się nie według jego znaczenia politycznego czy historycznego, ale według jego życia duchowego.

III. Zarys księgi

A. 40-letnie panowanie króla Salomona. (I Król. 1-11)

1. Salomon panował, ponieważ jego władza i mądrość pochodziły od Boga. (1)
2. Salomon zbudował świątynię. (5-6)
3. Salomon zrobił dwie rzeczy, które ostatecznie doprowadziły do obalenia jego królestwa:
 - a. Zawierał sojusze ze światem. (3:1-2)
 - b. Pozwolił na mieszanie bałwochwalstwa z oddawaniem czci Bogu. (3:3)
4. Serce Salomona odwróciło się od Boga. (11:1-6)

B. Pierwsze 80 lat podzielonych królestw. (I Król. 12-22)

1. Po śmierci Salomona naród się podzielił.
 - a. Syn Salomona, Roboam, w głupi sposób wywołał bunt wśród swoich poddanych, gdy zajął miejsce ojca.
 - b. Naród podzielił się, Jeroboam został królem królestwa północnego, a Roboam królem królestwa południowego.
 - [1] Północne królestwo „Izrael” liczyło 10 plemion.
 - (a) Miało około trzy razy więcej ziemi i dwa razy więcej ludzi.
 - (b) Jej stolicą była Samaria.
 - [2] Południowe królestwo, znane jako „Juda”, składało się z 2 plemion: Judy i Beniamina.
 - (a) Jej stolicą była Jerozolima.
 - (b) Miała także Świątynię Salomona.
2. Król Jeroboam przewodził Izraelowi w kulcie złotych cielców. (12)
3. Egipt najechał i pokonał króla judzkiego Roboama. (14)
4. Bóg posłał Eliasza, aby pokazać, że umyślny grzech przynosi straszne skutki. (17-22)

C. Pozostałe lata Królestwa Północnego. (II Król. 1-17)

1. Eliasza umarł i przekazał swój płaszcz Elizeuszowi. (18-25)
2. Królowie Izraela i Judy.
3. Izrael został zesłany do Asyrii. (17)
 - a. Królestwo Północne po prostu przestało istnieć jako naród.
 - b. Podano wyjaśnienie pochodzenia Samarytan. (17:24-41)

D. Pozostałe lata Królestwa Południowego. (II Król. 18-25)

1. Kiedy Izrael poddał się Asyrii, Judą rządził dobry król Ezechiasz.
 - a. Pod jego rządami Bóg wybawił Judę od najeźdźców asyryjskich pod wodzą Sennacheryba.
 - b. Izajasz był rówieśnikiem Ezechiasza i brał udział w kilku wydarzeniach z jego życia.
2. Następcą Ezechiasza został jego zły syn, Manasses, którego bałwochwalstwo i niegodziwość zwiódły cały naród.
3. Po Manassesie na krótko pojawił się jego syn Amon, który w dalszym ciągu siał zło.
4. Potem przyszedł ostatni sprawiedliwy król Judy, Jozjasz, który przewodził odrodzeniu religijnemu w kraju.
5. Jednakże w roku 606 p.n.e. Nabuchodonozor, król Babilonu, zaczął dominować nad Judą.
6. W 597 r.pne Babilończycy zdobyli Jerozolimę i uprowadzili króla Jehojachina do niewoli w Babilonie,
 - a. Miało to miejsce, gdy Daniel, jego trzech przyjaciele i wielu innych Żydów zostali wzięci do niewoli w Babilonie.
 - b. Nabuchodonozor opuścił Judę pod panowaniem Sedekiasza.
 - c. Ale już w następnym roku panowanie Sedekiasza dobiegło końca, Jerozolima została zniszczona, a Świątynia splądrowana i zniszczona

w dół.

IV. Kluczowe tematy Księgi

A. Bóg mieszka wśród swego ludu. Symbolizowało to Jego obecność w Świątyni.

B. Słowo Boże konfrontuje nasze grzechy. (1 Królewska 16:30-33; 18:17-18; 19:1-2:21:20)

1. Prorocy Boga odważnie rzucali wyzwania zarówno królom, jak i zwykłym ludziom, aby podążali właściwymi drogami Pana. (1 Królewska 18:17-18). Ich przesłanie brzmiało: „Tak powiedział Pan”.
2. Przebaczenie przychodzi, gdy jest pokuta.
3. Lekceważenie Słowa Bożego prowadzi do upadku.
4. Bóg jest cierpliwy, ale Jego cierpliwość w końcu się wyczerpuje i zostaje wydany wyrok.

C. Władza wymaga całkowitej lojalności. (1 Król. 18:36-40; Mateusza 10:32-39)

D. Nawet jedna osoba może mieć wielki wpływ zarówno na dobro, jak i na zło.

1. Przykładem osoby, która miała zły wpływ, jest Izebel
2. Przykładem osoby, która miała dobry wpływ, jest Jozjasz.

I - II KRONIKI

Wstęp: Czytając Kroniki I i II, prawdopodobnie doświadczyłeś deja vu. Znacznie ponad połowa materiału zawartego w Kronikach to powielenie informacji znalezionych w Księgach Samuela i Królów. Dlaczego te dane się powtarzają? Kroniki oferują inną perspektywę niż Samuel czy Królowie (patrz sekcja „Główne przesłanie”). Został napisany jako uzupełnienie pozostałych dwóch.

Nazwa - Kroniki

1. W Biblii hebrajskiej księga ta nazywała się „Słowa dni” lub „Wydarzenia epoki”.
2. W Septuagincie nazwano tę księgę „O rzeczach pominiętych”.
3. Tytuł „Kroniki” pojawił się w naszych angielskich Bibliach po zmianie imienia dokonanej przez historyka Hieronima z IV wieku.

Autor-Tradycja mówi, że Ezdrasz napisał te księgi.

1. Z pewnością miał do tego kwalifikacje. (Ezd 7:10-11)
2. Talmud wspiera tę tradycję.
3. Choć nie jest to pewne, autorstwo Ezdrasza jest rozsądną możliwością.
4. Autor Kronik zebrał te księgi aż z dziesięciu różnych źródeł. (I Kronik 9:1; II Kronik 12:15)

Zamiar –I i II Kroniki zostały napisane, aby wzmocnić resztkę narodu, która przetrwała niewolę babilońską.

1. Należy przypomnieć tej reszcie, że Pan nadal był z nimi, ponieważ byli ludem przymierza.
2. Książka zawierała także ostrzeżenia przed przyszłym odstępstwem i/lub bałwochwalstwem.

I. Tło książki.

A. W starożytnej Biblii hebrajskiej I i II Kroniki wraz z Księgą Ezdrasza stanowiły prawdopodobnie jeden tom.

B. Niewola babilońska.

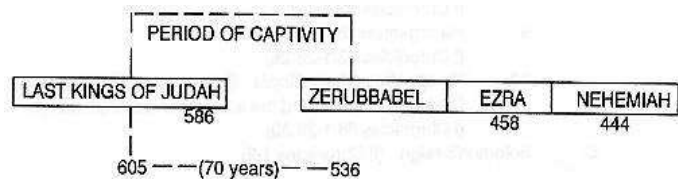
1. Niewola Judy oficjalnie trwała od 605-536 p.n.e. (okres 70 lat).
2. Powód 70-letniego wygnania opisano w 2 Kronik 36:21.

C. Powrót.

1. W 536 p.n.e. Cyrus ogłosił, że wszyscy Żydzi mogą wrócić do swojej ojczyzny. (II Kronik 36:22-23)
2. Ezdrasz powrócił do Jerozolimy w siódmym roku panowania króla Artakserksesa I, który rządził Persją od 465 do 423 p.n.e.)
3. Świątynię odbudowano między 520 a 515 rokiem p.n.e., lecz ludzie byli duchowo apatyczni.
4. Pod przywództwem Nehemiasza (ok. 445 p.n.e.) panował klimat duchowy sprzyjający napisaniu księgi takiej

jak Kroniki;

D. Poniższy wykres pomaga w określeniu osi czasu:

II. Główne przesłanie książki.

A. Głównym przesłaniem ksiąg było przypomnienie ludziom o ich przymierzu z Bogiem i zachęcenie ich do odpowiedniego postępowania.

1. Wygnańcy wrócili do domu z Babilonu.
2. Chociaż Świątynia została odbudowana, ludzie ją zaniedbali.
3. Przebudzenie w tym kraju nie nastąpi i nie będzie możliwe, dopóki nie zostanie przywrócone właściwe wielbienie Boga.

B. Kroniki są zatem historią narodu z perspektywy kapłańskiej.

1. Natomiast księgi Samuela i Królów przedstawiały historię z perspektywy politycznej.
2. Poniższa tabela zawiera przydatne porównanie ksiąg:

KRÓLÓW SAMUELA	<u>KRONIKI</u>
-Widziałem zarówno północ, jak i południe	-Widziałem tylko południe
-Nacisk na tron	-Nacisk na świątynię
-Historia cywilna/polityczna	-Historia święta
-Nacisk na proroka	-Z naciskiem na księdza
-Wojny widoczne	-Wojny mniej widoczne
-Oskarżenie 2 narodów	-Pozostałość zachęcana

III. Zarys książki.

A. Genealogie. (I Kronik 1-9)

1. Od Adama do Noego. (I Kronik 1:1-4)
2. Od synów Noego po Jakuba i Ezawa. (I Kronik 1:5-54)
3. Od Judy do potomków Dawida. (I Kronik 2:1-4; 23)
4. Podano rodowód pozostałych synów Jakuba, ze szczególnym uwzględnieniem Lewiego.
5. Podano listę osób, które osiedliły się w Jerozolimie po wygnaniu babilońskim. (I Kronik 9:1-44)

B. Panowanie Dawida. (I Kronik 10-29)

1. Scenę panowania Dawida wyznaczają szczegóły śmierci króla Saula. (10:1-14)
2. Dawid zostaje królem nad całym Izraelem i zdobywa Jerozolimę. (11:1-9)
3. Wymieniani są lojalni słudzy Dawida. (11:10-12:40)
4. Dawid sprowadza Arkę Przymierza z powrotem do Jerozolimy. (13:1 -16:43)
5. Dawidowi nie będzie wolno budować Świątyni (17:1-2), ale Bóg zawiera z nim specjalne przymierze. (17:3-27)
6. Dawid wzmacnia siły Izraela. (18:1-20:8)
7. Przeprowadza nieautoryzowany spis ludności. (21:1-30)
8. Dawid przygotowuje się do budowy świątyni. (22:1-19)
9. Organizuje kapłanów i Lewitów. (23:1-26:28)
10. Mianuje innych urzędników. (26:29-27:34)
11. Podano ostatecznie słowa Dawida i relację o jego śmierci. (28:1-29:30)

C. Panowanie Salomona. (II Kronik 1-9)

1. Salomon zostaje mianowany królem nad Izraelem i otrzymuje wizję w Gibeonie. (1:1-17)
2. Pod jego przywództwem zostaje zbudowana Świątynia. (2:1-5:1)
3. Arka Przymierza zostaje wniesiona do Świątyni. (5:2-14)

a. Arka jest poświęcona Panu. (6:1-42)

- b. Świątynia jest poświęcona Panu. (7:1-10)
- 4. Zanotowano najważniejsze zwycięstwa i osiągnięcia Salomona. (8:1-9:31)

D. Królowie Judy. (II Kronik 10-36)

1. Po podziale królestwa pod rządami Roboama (syna Salomona) królestwo północne zostaje zignorowane i podana jest historia królów Judy.
 - A. Roboam. (10:1-12:16)
 - B. Abijasz. (13:1-22)
 - C. Jak. (14:1-16:14)
 - d. Jehoszafat. (17:1-20:37)
 - mi. Jehoram. (21:1-20)
 - F. Achazjasz. (22:1-9)
 - G. Atalia. (22:10-12)
 - H. Joasz. (23:1-24:27)
 - I. Amazjasz. (25:1-28)
 - J. Azariasz. (26:1-23)
 - k. Jotam. (27:1-9)
 - I. Achaz. (28:1-27)
 - M. Ezechiasz. (29:1-32:33)
 - N. Manasses. (33:1-20)
 - o. Amon. (33:21-25)
 - P. Jozjasz. (34:1-35:27)
 - q. Jehoachaz. (36:1-4)
 - r. Jehojakima (36:5-8)
 - s. Jehojachin. (36:9-10)
 - T. Sedekiasz. (36:11-21)
2. Więcej miejsca i uwagi poświęca się dobrym królom (tj. Asie, Jehoszafatowi, Ezechiaszowi i Jozjaszowi), a niewielką uwagę poświęca się tym, którzy charakteryzują się złem.

IV. Kluczowe tematy książki

- A. Wspólne cechy dobrych przywódców duchowych.
 1. Szukali Pana.
 - a. Jak. (2 Kronik 14:11)
 - b. Jehoszafat. (II Kronik 17:4,6a; 18:6)
 - c. Ezechiasz. (II Kronik 30:6-9)
 - d. Jozjasz. (II Kronik 34:3)
 2. Odwrócili się od podłych i obrzydliwych praktyk.
 - a. Jak. (II Kronik 14:3-5)
 - b. Jehoszafat. (II Kronik 17:6b)
 - c. Ezechiasz. (II Kronik 29:6-10)
 - d. Jozjasz. (II Kronik 34:4-7)
 3. Pragnęli oddawać cześć w duchu i prawdzie.
 - a. Jak. (II Kronik 15:11-12)
 - b. Jehoszafat. (II Kronik 20:18-21)
 - c. Ezechiasz. (II Kronik 29:3-5, 15-36)
 - d. Jozjasz. (II Kronik 34:8-35:19)
 4. Prowadzili ludzi do modlitwy i studiowania Słowa.
 - a. Jak. (2 Kronik 14:4)
 - b. Jehoszafat. (II Kronik 20:5-12)
 - c. Jozjasz. (II Kronik 34:29-31)
 5. Gdy grozili im wrogowie, polegali na Panu.
 - a. Jak. (II Kronik 14:11-12)
 - b. Jehoszafat. (II Kronik 20:5-12)
 - c. Ezechiasz. (II Kronik 32:20-23)
 - d. Jozjasz. (II Kronik 34:19-21)
 6. Każdy miał „piętę achillesową”.

- a. Jak. (II Kronik 16:7-10)
- b. Jehoszafat. (II Kronik 20:35-37)
- c. Ezechiasz. (II Kronik 32:24-25)
- d. Jozjasz. (II Kronik 35:20-25)

B. Rola kultu.

- 1. Słowo „wielbienie” pochodzi od koncepcji „statku godnego” (tj. nasz Bóg jest godzien naszej chwały i uwielbienia).
- 2. Ma to znaleźć odzwierciedlenie we wszystkim, co robimy. (Rzymian 12:2; Kolosan 3:17)
- 3. Są jednak okresy zbiorowego uwielbienia, kiedy lud Boży gromadzi się, aby wysławiać Boga i budować wzajemną wiarę. (Hebrajczyków 10:25)
- 4. Kiedy ignoruje się jakość i regularność zgromadzeń, zawsze skutkuje to duchową apatią.

C. Żydów i Samarytan.

- 1. Większość badaczy Biblii wie o wrogości, jaka istniała między Żydami a Samarytanami (por. Jana 4:9).
- 2. Pochodzenie Samarytan sięga okresu, w którym powstawały Kroniki.
- 3. Asyria podbiła Samarię w 721 rpnę pod rządami Sargona. (por. 2 Król. 17:24-40)
 - a. Deportował tysiące Izraelitów i ponownie zaludnił ziemię poganami.
 - b. Małżeństwa mieszane pomiędzy pozostałymi Żydami a importowanymi poganami stworzyły naród mieszany rasowo, kulturowo i religijnie.
 - c. Kiedy Żydzi powrócili z Babilonu, stosunki między obiema grupami były napięte. (por. Ezdrasza 4:1-3)
 - d. Ostatecznie Samarytanie zbudowali własną świątynię na górze Garizim.
- 4. Podobnie jak Żydzi, Samarytanie uważali się za prawdziwych spadkobierców Abrahama.

EZRA I NEHEMIASZ

Wstęp: Głównym źródłem informacji na temat 100 lat po niewoli babilońskiej są księgi Ezdrasza i Nehemiasza. Opowiadają nam o ponownym zaludnieniu Palestyny przez Żydów, odbudowie świątyni i odbudowie muru Jerozolimy.

Nazwa- Każda książka nosi nazwę swojego głównego bohatera.

- 1. W pewnym momencie obie księgi traktowano jako jedną i nazywano je Ezdraszem.
- 2. Istnieją dalsze dowody na to, że oba były kiedyś częścią Kronik.

Autor - Książki zostały prawdopodobnie napisane przez ich imienników.

- 1. W obu książkach główni bohaterowie często mówią w pierwszej osobie. (por. Ezdrasza 8:15 i n.; Nehemiasza 1:1 n.)
- 2. Obaj autorzy pisząc swoje książki korzystali z różnych źródeł. (Ezd 1:2-4; 4:8n; 6:3n)

Zamiar

- 1. Księga Ezdrasza została napisana, aby udokumentować wierność Boga w ponownym osiedleniu Żydów na ziemi.
- 2. Księga Nehemiasza została napisana, aby ukazać dzieło Boga za pośrednictwem oddanego przywódcy – Nehemiasza.

I. Tło książek.

A. Niewola babilońska.

- 1. Babilon podbił Judę i zabrał pierwszych jeńców z tej ziemi w 606 roku p.n.e. (por. Daniela 1:1-7)
- 2. W latach 597 p.n.e. i 586 miały miejsce dwie inne duże deportacje.
- 3. Prorok Jeremiasz przepowiedział, że niewola będzie trwała 70 lat. (Jeremiasz 25:12)

B. Powrót.

- 1. W 539 rpnę Babilon przypadł Dariuszowi Medowi i rozpoczęło się panowanie Persów. (por. Daniela 5:30)
- 2. Ezdrasz 1:1-4 mówi o „Cyrusie, królu perskim”, który wydał proklamację zezwalającą Żydom na powrót do domu i odbudowę świątyni.
 - a. Tym Cyrusem był najwyraźniej Cyrus II, Cyrus Wielki, który rządził imperium perskim Achemenidów od 539 do 530 p.n.e.

- b. Prorok Izajasz przepowiedział dokładną rolę Cyrusa w odbudowie świątyni na 150–200 lat przed jej wystąpieniem.
3. Podobnie jak Izraelici weszli do Babilonu w trzech etapach (606, 597 i 586 p.n.e.); ich powrót przebiegał w trzech etapach.
- a. Zorobabel poprowadził pierwszą grupę do domu w 536 rpn. (Uwaga: Świątynia została odbudowana i poświęcona w roku 515 p.n.e., za czasów Estery).
- b. Ezra poprowadził drugą grupę jeńców do domu w 458 roku p.n.e. i nastąpiło wielkie przebudzenie.
- c. Nehemiasz poprowadził ostatnią grupę wygnańców do domu w 445 roku p.n.e. i odbudował mury Jerozolimy.

C. Przywrócenie Judy. Poniższa tabela przedstawia chronologię głównych postaci i wydarzeń związanych z odrodzeniem Judy:

KRÓL PERSKI	DAKTYLE	CHARAKTER BIBLIJNY	PISMO	WYDARZENIE
Cyrusa	539-530	Zorobabel, Jozue, Aggeusz, Zachariasz	Ezdrasza 1-4	Pierwszy powrót do Świątyni rozpoczął się, a potem zatrzymał
Kambyzes	530-521	-----	-----	Żadnej pracy w Temple
Dariusz 1	521-486	Aggeusz, Zachariasz	Ezdrasza 4-6	Zakończono prace w świątyni
Kserkses – Aswerus	486-465	Ester, Mordechaj	Estera 1-10	Historia ocalenia Żydów
Artakserkses	465-423	Ezdrasz, Nehemiasz, Malachiasz	Ezdrasz 7-10, Nehemiasz	Drugi powrót pod rządami Ezry Trzeci powrót Nehemiasza
KONIEC	STARY	TESTAMENT	HISTORIA	Ministerstwo Malachiasza

D. Okres objęty tymi dwiema księgami rozciąga się od roku 536 p.n.e. (początek panowania Cyrusa) do roku 433 p.n.e. (drugi rząd Nehemiasza).

E. To właśnie w tym okresie termin „Żyd” zastąpił „Hebrajczyk” lub „Izraelita” jako powszechne określenie potomków Abrahama, Izaaka i Jakuba.

1. Królestwo północne zniknęło po niewoli asyryjskiej.
2. Naród, który przetrwał, składał się głównie z domu Judy.
3. Słowo Żyd pierwotnie oznaczało „ten z Judy”.

II. Główne przesłanie książki. Głównym przesłaniem obu ksiąg jest to, że Bóg odnawia, odbudowuje i ożywia poprzez oddanych przywódców.⁵

A. Ezra był kapłanem i uczonym w Piśmie. (Ezd 7:10)

1. Księga Ezdrasza skupia się na odbudowie Świątyni i przywróceniu jej roli centrum kultury Judy.
2. Ezdrasz 7:27-28 podsumowuje tę księgę. „Chwała niech będzie Panu, Bogu naszych ojców, który włożył w serce króla, aby w ten sposób przysporzyć chwały domowi Pańskiemu w Jerozolimie i który okazał mi swą łaskę przed królem i jego doradcami i wszyscy możni urzędnicy królewscy. Ponieważ była na mnie ręka Pana, Boga mojego, odważyłem się i zebrałem czołowych mężów z Izraela, aby wyruszyli ze mną”.

B. Nehemiasz był podczaszym Artakserksesa I, króla perskiego.

1. Będąc na wygnaniu, opłakiwał spustoszenie muru Jerozolimy i pragnął go odbudować.
2. Za pozwoleniem Artakserksesa Nehemiasz wrócił do Jerozolimy trzynastą lat po Ezdraszu.
3. Oddanie Nehemiasza sprawie najlepiej podsumowuje werset 6:3a. „Prowadzę wielkie dzieło i nie mogę zejść na dół. Dlaczego praca miałaby się zatrzymać, a ja ją porzucę i udać się do Ciebie?”

III. Zarys ksiąg.

A. Powrót pod Zorobabelem. (Ezd 1-6)

1. Po podbiciu Babilonu król Cyrus wydał dekret zezwalający Żydom na powrót do ojczyzny i odbudowę świątyni. (Ezra)
2. Podano szczegółowy spis 50 000 Zorobabelów, które miały zostać odprowadzone. (Ezd 2)
3. Odbudowano ołtarz i świątynię. (Ezd 3:1-13)
4. Pojawił się sprzeciw wobec budowy. (Ezd 4:1-24)
5. Wyzwanie i motywacja proroków Aggeusza i Zachariasza lud wznowił prace w Świątyni. (Ezd 5:1-17)
6. Król Dariusz wydał dekret nakazujący odbudowę świątyni. (Ezd 6:1-12)
7. Po czterech latach ciężkiej pracy Świątynia została ukończona i poświęcona. (Ezd 6:13-18)
8. Obchodzono Paschę. (Ezd 6:19-22)

B. Powrót pod rządami Ezry. (Ezd 7-10)

1. Około 80 lat po pierwszym powrocie pod rządami Zorobabela pisarz Ezdrasz powrócił z około 1700 osobami. (Ezd 7:1-10)
 - a. Król Artakserkses wydał dekret, aby im towarzyszyć. (Ezd 7:13-27)
 - b. Podano listę głów rodzin. (Ezd 8:1-14)
2. Po przybyciu na miejsce Ezra był zaniepokojony, gdy odkrył, że małżeństwa mieszane z mieszkańcami tej ziemi podważyły ich duchowe oddanie. (Ezd 9:1-4)
 - a. Ofiarował modlitwę za lud. (Ezd 9:5-15)
 - b. Ludzie pokutowali i wyznali swój grzech. (Ezd 10:1-17)
 - c. Podano listę tych, którzy zawierali małżeństwa z cudzoziemkami. (Ezd 10:18-44)

C. Powrót pod rządami Nehemiasza. (Nehemiasz 1-13)

1. Około roku 445 p.n.e. do Nehemiasza dotarła wiadomość o zniszczeniu murów Jerozolimy. (Nehemiasz 1:1-11)
2. Za pozwoleniem Artakserksesa wrócił do świętego miasta zdecydowany odbudować mur. (Nehemiasz 2:1-20)
3. Dobrze zaplanowana i metodyczna praca rozpoczęła się. (Nehemiasz 3:1-32)
4. Zaczęły się kłopoty.
 - a. Nieprzyjawni sąsiedzi nękali ich. (Nehemiasz 4:1-23)
 - b. Ze strony Żydów słychać protest. (Nehemiasz 5:1-19)
 - c. Istnieje nawet spisek przeciwko życiu Nehemiasza. (6:1-14)
5. Pod przywództwem Nehemiasza mur zostanie ukończony w niecałe dwa miesiące. (Nehemiasz 6:15 - 7:1-4)
6. Powracający wygnańcy otrzymują imiona i numery. (7:5-73)
7. Ezdrasz przeczytał i wyjaśnił Prawo Mojżeszowe. (Nehemiasz 8:1-18)
8. Ludzie wyznali swoje grzechy i ponownie poświęcili się Panu. (Nehemiasz 9:1 -10:39)
9. Rzucono losy i jedna dziesiąta ludu została wybrana do zamieszkania w Jerozolimie. (Nehemiasz 11:1-36)
10. Podano listę kapłanów i Lewitów. (Nehemiasz 12:1-26)
11. Ściana jest poświęcona Panu. (Nehemiasz 12:27-47)
12. Kiedy Nehemiasz wrócił do Artakserksesa, znaczna część jego wpływów również odeszła. (Nehemiasz 13:1-6)
13. Wracając do Jerozolimy, Nehemiasz gorliwie zajął się przestępcami. (Nehemiasz 13:7-11, 23-25)
14. Zachęcano lud do wspierania kapłanów (Nehemiasz 13:10-14) i przestrzegania praw dotyczących sabatu. (13:10-14)

IV. Tematyka Księgi

A. Nietolerancja kompromisu.

1. Po powrocie do Jerozolimy Ezdrasz był zaniepokojony faktem, że Hebrajczycy zawierali małżeństwa mieszane z ludami kananejskimi i uczestniczyli w bałwochwalczych praktykach. (Ezd 9:1-4)
2. Później Nehemiasz stanął przed tym samym problemem. (Nehemiasz 13:23-27)
3. Obaj przywódcy przemawiali i działali zdecydowanie. (Ezdrasz 10:10-12; Nehemiasz 13:25-26)
4. Nasz Bóg jest całkowicie pozbawiony współczucia dla naszego sojuszu ze wszystkim, co nas od Niego oddala.

B. Zrobić coś wielkiego dla Boga.

1. Proces rozpoczyna się od rozpoznania potrzeby. (Nehemiasz 1:3)
2. Po rozpoznaniu potrzeby następuje wielka modlitwa. (Nehemiasz 1:4-11; 2:4b)
3. Rekrutują się słudzy Boży i deleguje się pracę. (Nehemiasz 3:1-32)

4. Pojawia się problemy. (Nehemiasza 5:1-7a)
5. Przyjdzie opozycja. (Nehemiasza 2:19, 4:7-8:6:1-14)
 - a. Walcz z tym modlitwą i roztropną ostrożnością. (Nehemiasza 4:9)
 - b. Zaufaj Bogu, aby udaremnić sprzeciw. (Nehemiasza 4:14)
6. Utrzymuj koncentrację. (Nehemiasza 4:6; 6:15)
7. Chwalić Boga. (Nehemiasza 8:2-6)

C. Wpływ niewoli.

1. Z niewoli wyszły trzy znaczące instytucje:
 - A. Synagoga – miejsce lokalnego kultu. b, Pisarz – uczeń/nauczyciel prawa.
 - C. Diaspora - ci Żydzi, którzy pozostali, rozproszeni między narodami.
2. Niewola i powrót doprowadziły do ortodoksyjnego judaizmu.

ESTERA

Wstęp: Księga Estery opowiada historię spisku mającego na celu eksterminację całego narodu żydowskiego za czasów perskiego króla Aswerusa (Kserksesa) i tego, jak został on udaremiony.

Nazwa- Książka nosi imię żydowskiej sieroty, która została królową Persji. Estera to perskie słowo oznaczające gwiazdę.

Autor- W książce nie jest wymieniony żaden autor. Tradycja żydowska przypisuje autorstwo wujowi Estery, Mordechajowi, jednemu z głównych bohaterów księgi. Inni uczeni uważają, że został napisany przez niezidentyfikowanych skrybów, którzy podążali za Ezdraszem.

Zamiar

1. Aby zademonstrować nadrzędną Opatrzność Bożą.
2. Aby pokazać, że Bóg uhonorował swój wybór Izraela na lud przymierza.
3. Aby zilustrować, co może się wydarzyć w życiu człowieka, gdy reżyserem jest Bóg.

I. Tło książki.

A. Kiedy Cyrus pozwolił Żydom na wygnaniu wrócić do ojczyzny, wielu z nich pozostało w nowych miejscach.

1. Mardocheusz, Estera i tysiące innych osób pozostały na terytorium Persów poza Palestyną.
2. Księga ta ukazuje obecność Boga zarówno wśród tych ludzi, jak i wśród powracających do Judy.

B. Mamy sporo informacji na temat panowania króla Aswerusa ze źródeł pozabiblijnych.

1. Jest lepiej znany w historii pod greckim imieniem, Kserkses, król perski od 486 do 465 p.n.e.
2. W przerwie pomiędzy trzecim (Est. 1:3) a siódmym (Est. 2:16) lat podjął fatalny w skutkach najazd na Grecję.

C. Data - Musiał zostać napisany przez Żyda żyjącego w Persji w latach 450-400 p.n.e.

1. Archeologia wykazała, że autor miał wiedzę z pierwszej ręki na temat społeczeństwa i architektury perskiej w czasach imperium perskiego.
2. Kserkses panował nad imperium perskim w latach 486-465 p.n.e. i jest zwykle identyfikowany jako Aswerus.
3. Biblia angielska umieszcza ją po Ezdraszu i Nehemiaszu, ponieważ ma z nimi wspólne perskie pochodzenie.

D. Niezwykłe fakty na temat książki.

1. Jest to jedyna księga Pisma Świętego, która nie wymienia imienia Boga.
2. Jest to jedyna księga Starego Testamentu, której nie odnaleziono wśród Zwojów znad Morza Martwego z Qumran.
3. Była to ostatnia księga przyjęta do Pism żydowskich.

E. II Kronik 36:20-23 stanowi tło dla Księgi Estery.

II. Główne przesłania książki

- A. Książka wyjaśnia pochodzenie żydowskiego święta Purim (luty/marzec).
- B. Większym tematem książki jest opatrzność Boga Wszechmogącego

III. Zarys książki.

- A. Święto Aswerusa i rozwód Waszti. (1:1-22)
- B. Wybór Estery na królową. (2:1-23)
- C. Spisek Hamana mający na celu zagładę Mardocheusza i Żydów. (3:1-15)
- D. Mardocheusz namawia Esterę do interwencji. (4:1-17)
- E. Udana prośba Estery do króla. (5:1-7; 10)
- F. Upadek Hamana i wyzwolenie Żydów. (8:1-9; 16)
- G. Święto Purim. (9:17-32)
- H. Wniosek: Znaczenie Mordechaja Żyda. (10:1-3)

IV. Kluczowe tematy książki.

- A. Próby, niezależnie od tego, jak ciężkie, nie mogą zniszczyć wiary prawdziwego wierzącego.
 - 1. Wycofywanie się przed próbami jest rzeczą naturalną.
 - 2. Próby mają na celu wzmocnienie naszej wiary. (1 Piotra 4:12; Jakuba 1:2-4).
- B. Bóg ma plan dla twojego życia, taki sam jak dla Estery.
 - 1. Kto wie, czy Bóg nie powołał cię właśnie na taki czas jak ten?
 - a. Być może będzie chciał cię wykorzystać w jakiś świetny sposób.
 - b. Bardziej prawdopodobne jest, że On chce cię użyć w naturalnych wydarzeniach twojego życia.
 - c. Bóg oczekuje od nas poddania się Jego woli bez względu na okoliczności.
 - d. Bóg nie może nas użyć do wypełnienia swojego planu wobec nas, jeśli nie jesteśmy gotowi usłuchać Jego wezwania.
 - 2. Wiąże się to z nauką o Opatrzności Bożej.
- C. Duma i zemsta prowadzą do śmierci. (Przysłów 11:2; 16:18; 29:23).
- D. Plany człowieka nigdy nie mogą zniweczyć zamysłu Boga:
 - 1. Sprytny plan Hamana wydawał się pewnym sukcesem.
 - a. Prawo Medów i Persów było nieodwołalne.
 - b. Ale Haman przeoczył jedną rzecz – Wszechmogącego Boga.
 - 2. Nigdy nie zapominaj o Wszechmogącym.
- E. Jedna osoba oddana Bogu ma wielką moc i wpływ.
- F. Naszym obowiązkiem jest być posłusznym. Wyniki zależą od Boga.
- G. Uprzedzenia rasowe są całkowicie błędne.

Wniosek:

- A. Jak Estera pokazuje wyraźnie, cała historia jest w rzeczywistości Jego Historią i wszyscy ludzie muszą postrzegać siebie jako stworzenia odpowiedzialne przed Świętym Bogiem.
- B. Podsumowanie głównych wydarzeń Dzieci Izraela przedstawiono na następnej stronie.
- C. Gdy przejdziemy do poetyckich i proroczych ksiąg Starego Testamentu, spróbujemy umieścić je w tych ramach historycznych.
- D. Estera pokazuje to tak wyraźnie, że cała historia jest naprawdę historią [His-Story], a wszyscy ludzie muszą postrzegać siebie jako stworzenia odpowiedzialne przed Świętym Bogiem.

A CHRONOLOGY OF THE OLD TESTAMENT

<u>Biblical Events</u>		<u>World History</u>
Call of Abraham	2100 BC	Hyksos comes to power in Egypt
Birth of Joseph	1915 BC	
Jacob's family moves to Egypt	1876 BC	
Death of Joseph	1805 BC	
Birth of Moses	1580 BC	Hyksos expelled from Egypt
	1530 BC	
	1504 BC	Thutmose III (Pharaoh of Oppression)
	1450 BC	Amenhotep II (Pharaoh of the Exodus)
The exodus; Ten Commandments	1447 BC	
Moses' death; entry of Canaan under Joshua	1407 BC	
Death of Joshua; period of the judges begins	1385 BC	
	1361 BC	Tutankhamen ("King Tut") becomes Pharaoh
		(Cycles of apostasy, oppression and deliverance during time of Israel's judges)
Saul becomes king	1050 BC	
Saul's death; David becomes king of Israel	1010 BC	
David's death; Solomon comes to the throne	970 BC	
Solomon begins the temple	967 BC	
Solomon's death; division of the kingdom	930 BC	
Northern Kingdom falls to Assyria	721 BC	
	701 BC	Sennacherib's invasion of Judah
	612 BC	Destruction of Nineveh
	606 BC	
First deportation of captives from Judah		
Second deportation	597 BC	
Third deportation; Solomon's temple destroyed	586 BC	
Jehoiachin freed in Babylon	562 BC	
	539 BC	Babylon falls; Persian period begins
Cyrus allows first captives to leave under Zerubbabel	536 BC	
Work begins on second temple	535 BC	
Temple completed	515 BC	
	486 BC	Ahasuerus becomes King of Persia
Esther becomes Ahasuerus' queen	480 BC	
	465 BC	Artaxerxes I becomes King
Ezra leads captives home	458 BC	
Nehemiah leads captives home	445 BC	
Nehemiah visits Artaxerxes	433 BC	

STANOWISKO

Wstęp: Przeciętny czytelnik nie rozpoznałby tych pięciu ksiąg poetyckich (Hioba – Pieśni nad Pieśniami) jako takich, ponieważ poezja hebrajska nie ma dźwięku i obrazu jak nasza poezja angielska. Są myślicy. Choć dla nas jest to niezwykle, poezja w dowolnym języku i kulturze ma szczególną moc i wpływ na wrażliwe serce.

Księgę Hioba, obok Przysłów i Kaznodziei, nazywa się także „literaturą mądrości”. Literatura mądrościowa, utrzymana w tonie refleksyjnym, porusza głębokie pytania życiowe (np. istnienie, cel, szczęście itp.). Hiob porusza kwestie praktycznego życia, a jednym z nich może być największe i najbardziej kłopotliwe pytanie ludzkiego doświadczenia – problem cierpienia.⁶

Nazwa - Nazwa książki pochodzi od jej głównego bohatera.

Autor - Autor jest nieznan.

Zamiar - Celem książki jest poruszenie problemu cierpienia ludzi sprawiedliwych.

1. „Problem” leży w następującej logice:
 - a. Nasz Bóg jest nieskończenie dobry, kochający i potężny. 4^
 - b. Dlaczego ci, stworzeni na Jego obraz, cierpią?
2. Książka nie daje pełnego wyjaśnienia intelektualnego, ale rady duchowe.

I. Tło książki.

- A. Hiob był postacią historyczną. (por. Ezechiela 14:14, 20; Jakuba 5:11)
- B. Prawdopodobnie żył w czasach patriarchów. (tzn. po dniach potopu i przed czasami Mojżesza)
1. Długość jego życia potwierdza tę opinię. (42:16)
 2. Hiob jest postrzegany jako kapłan pełniący funkcję kapłana dla swojej rodziny, co jest typową rolą w czasach patriarchalnych. (1:5)
 3. We wszystkich teologicznych dyskusjach Hioba i jego przyjaciół nigdy nie wspomina się o Prawie Mojżeszowym i/lub objawieniach proroków.
 4. Seria wydarzeń opisanych w książce miała miejsce prawdopodobnie około 2000 roku p.n.e.
- C. Księgę w jej obecnym kształcie napisano prawdopodobnie dopiero w czasach Salomona (ok. 950 r. p.n.e.), kiedy zainteresowanie literaturą mądrościową osiągnęło szczyt.

II. Główne przesłanie książki.

- A. Jak stwierdzono w części „Cel”, książka porusza problem ludzkiego cierpienia.
1. Jest to być może najtrudniejsze pytanie, przed którym stają wierzący.
 2. Żona i „przyjaciele” Hioba przyjmowali płytką, wąską perspektywę, zgodnie z którą cierpienie jest zawsze bezpośrednim skutkiem jego grzechu.
 - a. Koncepcja ta jest nie tylko płytka, ale i niebiblijna. (por. Jana 9:1 i nast.)
 - b. Nie oferuje też pomocy ani pocieszenia cierpiącemu.
- B. Odpowiedź, jaką daje Księga Hioba, ma charakter raczej praktyczny niż teoretyczny.
1. Nie zajmuje się tak bardzo „dlaczego” cierpienia, ale bardziej „jak” sobie z nim poradzić.
 2. Podstawowym przedstawionym założeniem jest zaufanie w absolutną suwerenność Boga. (Hioba 38:1-42:6)
 3. To samo przesłanie jest głoszone w kilku fragmentach Nowego Testamentu. (por. Rzymian 8:28; 2 Koryntian 12:9-10)

III Zarys księgi.

- A. Prolog. (Hioba 1:1-2:13)
1. Hiob jest przedstawiony jako człowiek prawy i prawy (1:8), a także człowiek wielkiego bogactwa. (1:13)
 2. Szatan kwestionuje szczerą wiarę Hioba (1:6-11) i Bóg pozwala mu wystawić go na próbę. (1:13-2:8)
 - a. Hiob stracił woły i sługi. (1:13-16)
 - b. Stracił wszystkie swoje wielbłądy. (1:17)
 - c. Jego dziesięcioro dzieci zginęło, gdy wichura zawałiła dom, w którym ucztowali. (1:18-21)
 - d. Hiobowi odebrano nawet zdrowie. (2:1-8)
 3. Przyjaciele Hioba zaczynają mu współczuć. (2:11-13)
- B. Dyskusje na temat stanu Hioba. (Hioba 3:1-40)
1. Po tym, jak Hiob ubolewa nad swoim stanem (3:1-26), wygłaszane są trzy rundy przemówień.
 - a. W każdej rundzie Hiob, Elifaz, Bildad i Sofar debatują nad przyczyną cierpienia Hioba.
 - b. Pierwsza runda (4:1-14:22), druga runda (15:1-21:34) i trzecia runda (22:1 - 31:40) przemówień mają charakter poetycki.
 2. Ogólny wniosek, jaki wyciągnięto z przemówień przyjaciół, jest taki, że tak niezwykle zamieszanie musi być spowodowane wielkim grzechem w życiu Hioba.
- C. Przemówienia Elihu. (Hioba 32:1-37:24)
1. Elihu jest młodszym mężczyzną, który słucha tych przemówień i jest rozczarowany tym, co usłyszał. (32:1-5) 2. Wygłasza cztery własne przemówienia. (Hioba 32:6 - 33:33; 34:1-37; 35:1-16; 36:1 -37:24)
 - a. W nich jest bliższy prawdy niż pozostali.
 - b. Zganił Hioba za to, że usprawiedliwił się przed Bogiem.
 - c. Zganił trzech przyjaciół za to, że dużo mówią, ale mało mówią.
 - d. Elihu wskazał, że cierpienie może służyć zarówno jako nauka, jak i kara.
- D. Odpowiedź Boga na Hioba. (Hioba 38:1-42:6)
1. W dwóch wspólnych przemówieniach Bóg wezwał Hioba do wyjaśnienia cudów swego stworzenia.

2. Hiob szybko nauczył się, że nigdy nie będzie w stanie zrozumieć nawet ułamka tego, co wiedział Bóg, i odpowiedział w uległości

poddać się.

3. Bóg nie wyjaśnił Hiobowi, dlaczego cierpiał; raczej po prostu chciał, aby Hiob mu zaufał i pokłonił się przed Nim.

E. Epilog. (Hioba 42:7-17)

1. Bóg karci przyjaciół Hioba. (42:7-10)
2. Hiobowi zostaje przywrócone zdrowie, jego bogactwo zostaje przywrócone podwójnie i zostaje pobłogosławiony dziesięciorgiem dzieci. (42:11-17)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Problem cierpienia.

1. Jak wszechmocny, dobry i kochający Bóg może pozwalać na zło, ból i cierpienie na tym świecie?
2. Książka nie oferuje pełnego wyjaśnienia, ale porusza pewne przyczyny jego obecności w świecie.
 - a. Cierpienie sprawdza charakter. (Hioba 1:6-12; por. Jakuba 1:2-4)
 - b. Cierpienie może być skutkiem własnego grzechu. (Hioba 4:7-9; por. Jana 5:14)
 - c. Cierpienie udoskonala swój przedmiot. (Hioba 23:10; por. Malachiasza 3:2-3)
 - d. Niektóre cierpienia mogą być wynikiem Bożej dyscypliny. (Hioba 33:19-30; Hebrajczyków 12:4-11)
3. Każdy z nich ma zastosowanie w określonych sytuacjach.
 - a. Żadne z nich nie jest uniwersalnym wyjaśnieniem cierpienia.
 - b. Księga Hioba wyjaśnia, że nieustanne określanie przyczyny cierpienia przekracza ludzkie zrozumienie. (Hioba 38:1 i nast.)
 - c. Szczególnie ważne jest, aby nie postrzegać całego cierpienia jako kary z Bóg. (por. Jana 9:11)

B. „Cierpliwość” Hioba.

1. Wyrażenie „cierpliwość Hioba” przyszło do nas z tłumaczenia KJV Jakuba 5:11.
2. Jeśli czytałeś Księgę Hioba, stwierdziłeś, że wcale nie jest on cierpliwy (jak zwykle definiujemy to słowo).
 - a. Hiob jęczał i narzekał na swój stan. (3:1-26; 6:1-13)
 - b. Gniewał się na niesympatyczną, płytką perspektywę otaczających go osób. (6:14-30)
 - c. Hiob nawet skarżył się Bogu na Boga. (30:20-23)
3. Oryginalne słowo przetłumaczone w KJV jako „cierpliwość” można lepiej przetłumaczyć jako „wytrwałość” (RSV), „wytrwałość” (NIV) i „niezmienny” (NEB).
4. Hiob jest przykładem niezłomnego człowieka, który odważnie trzyma się Boga, nawet jeśli nie rozumie. „W tym wszystkim Hiob nie zgrzeszył, oskarżając Boga o niegodziwość”. (1:22)

C. Suwerenność Boga.

1. Być może najbardziej inspirującą częścią tej księgi jest wspaniałe przemówienie Boga do Hioba. (Hioba 38-41)
2. Mocny i poetycki, przypomina nam o niesamowitym majestacie, suwerenności i wielkości Boga.

PSALMY

Wstęp: Niektóre z najbardziej powszechnie lubianych ze wszystkich pism świętych można znaleźć w Psalmach. Odzwierciedlając całą gamę ludzkich emocji, Psalmy od wieków pomagają ludziom odnaleźć drogę wśród różnorodnych doświadczeń życiowych. Służą jako wyraz ludzkich uczuć w smutku i radości, w depresji lub radości, w ciemności i świetle.

Nazwa-Psalmy

1. Słowo „psalm” dosłownie oznacza pochwałę.
2. Hebrajski tytuł tego zbioru to „Pieśni pochwalne”.

Autorski -Z napisów nadanych różnym psalmom można prześledzić autorstwo kilku z nich.

1. Wiadomo, że siedemdziesiąt trzy zostały skomponowane przez Dawida.
2. Salomon napisał dwa. (72; 127)
3. Heman napisał jedno. (88)
4. Ethan skomponował kolejny. (89)
5. Jeden został napisany przez Mojżesza. (90)

6. Asaf, jeden z nadwornych muzyków Dawida, napisał dwanaście. (50, 73-83)
7. Autorami dziesięciu psalmów są „synowie Koracha”. (42-49; 84; 85; 87)
8. Pozostali są anonimowi.

Zamiar -Psalmy zostały zebrane i zachowane przede wszystkim w celu stworzenia śpiewnika lub hymnu uwielbienia i uwielbienia.

1. Książka składa się z wierszy przeznaczonych do śpiewania.
2. Zaczęto go używać jako śpiewnika podczas nabożeństw w świątyni i synagodze.
3. Psalmy były używane w pierwotnym Kościele (por. Efezjan 5:19) i są źródłem tekstów niektórych pieśni, które śpiewamy dzisiaj.
4. Oprócz tego, że Psalmy służyły jako pieśni, przez stulecia dostarczały ludowi Bożemu pobożnej refleksji, pocieszenia, zachęty i przekonania.

I. Tło do książki.

- A. Dzięki identyfikacji niektórych autorów wiemy, że psalmy pisano przez tysiąc lat. (1500-500 p.n.e.)
 1. Jest oczywiste, że większość powstała w czasach zjednoczonej monarchii. (I Samuel - I Królowie)
 2. Zdecydowana większość została napisana w okresie stuletnim od 1030 do 930 roku p.n.e.
- B. Książka jest podzielona na pięć odrębnych grup.
 1. Psalmy 1-41.
 2. Psalmy 41-72.
 3. Psalmy 73-89.
 4. Psalmy 90-106.
 5. Psalmy 107-150.
- C. Nie wiemy, kto zebrał i ułożył psalmy w ich obecnym porządku.
- D. Nagłówki (lub nagłówki) kilku psalmów nie tylko wskazują na ich autorstwo, ale tłumacze króla Jakuba dodali jeszcze kilka innych rzeczy.
 1. Okoliczności związane z ich składem. (34; 51; 102)
 2. Zamierzona funkcja lub zastosowanie psalmu. (4; 30; 92)
 3. Melodia lub melodia towarzysząca psalmowi. (45; 56; 57; 69; 75)
- E. Podano także zapisy muzyczne (np. „selah”, „gittith”, „maskit”) o niepewnym znaczeniu.
- F. Najważniejszą cechą literacką Psalmów jest paralelizm
 1. Poezja hebrajska równoważy myśl, a nie dźwięk.
 2. Stosując paralelizm, poeta formułuje stwierdzenie w jednym wierszu i zestawia je ze stwierdzeniem uzupełniającym w następnym.
 3. Niektóre z podstawowych typów paralelizmu występujących w Psalmach obejmują:
 - a. Równoległość synonimiczna - w tej formie myśl wyrażona w pierwszym wersie wzmocniona przez drugi wers. (np. 10:1;

18:2; 19:1; 114)

- b. Syntetyczny równoległość - w tej równoległej formie drugie wersy uzupełniają myśl pierwszego. (np. 8:2; 12-1; 33:1)
- c. Paralelizm klimatyczny – część pierwszej linijki zostaje powtórzona, a w drugiej dodana zostaje nowa myśl. (np. 29:1-2; 32:1-2; 77:1)
- d. Paralelizm antytetyczny – druga linia przedstawia kontrastującą myśl, która podkreśla pierwszą linię. (np. 1:6; 18:27; 34:10)

G. W języku hebrajskim niektóre psalmy tworzą akrostychy. (np. 9, 10, 25, 34; 37; 111 i 112)

II. Główne przesłanie książki.

A. Głównym przesłaniem psalmów jest wyraz uwielbienia i polegania na miłości, miłosierdziu i mocy naszego wielkiego Boga!

B. Trzy kluczowe elementy wyrażone w Psalmach to uwielbienie, prośba i pokuta.

III. Zarys książki.

A. Chociaż psalmy dzielą się na pięć grup (por. I.B.), praktycznie niemożliwe jest opisanie psalmów według stylu i treści.

- 1. Modlitwy, prośby, pochwały, prorocтва itp. są bez rozróżnienia mieszane w pięciu grupach księgi.
- 2. Niektóre psalmy łączą w jednym wierszu więcej niż jeden temat.

B. Uczni różnią się metodami klasyfikacji psalmów. Oto jedna próbka:

- 1. Psalmy mesjańskie- Te proroczo mówią o osobie i dziele Mesjasza. (np. 2, 8, 22, 69, 110)
- 2. Opłakiwać psalmy- W tych psalmach jest wołanie do Boga o pomoc w czasie utrapienia. (np. 7, 26 i 60)
- 3. Psalmy świadectwa- Istotną cechą tych psalmów jest oświadczenie pisarza o tym, co Bóg dla niego uczynił. (np. 30; 34)
- 4. Psalmy pielgrzymie- Znane również jako „Psalmy wznoszenia się”; psalmy te odnoszą się do pielgrzymek do świętego miasta Jerozolimy. Pieśni te najwyraźniej śpiewano, gdy Izraelici udali się do Jerozolimy na coroczne święta. (np. 120-134)
- 5. Psalmy przekleństwa - To są psalmy, które proszą o sąd nad niegodziwymi ludźmi. (58, 109)
- 6. Psalmy pokutne - Psalmy te, napisane głównie przez Dawida, ukazują serce pokutującego człowieka, żałującego za swój grzech. (32, 51)
- 7. Psalmy mądrości- Psalmy te dają rady pobożnym ludziom żyjącym w bezbożnym świecie. (np. 37, 73)
- 8. Psalmy historyczne - W psalmach historycznych pisarz wspomina postępowanie Boga z narodem Izraela. (np. 78, 105, 106)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Przedstawienie Boga w Psalmach.

- 1. Bardziej niż jakakolwiek inna księga Starego Testamentu, Psalmy dzielą się z nami głównymi aspektami osobowości i natury Boga.
 - a. Łatwo widać, że psalmiści postrzegali Boga jako osobowego i troskliwego, a także wszechmocnego i sprawiedliwego.
 - b. Nieustannie wychwalali Go jako Stwórcę, Podtrzymującego, Władcę i Sędziego.
- 2. Podkreślono niektóre szczególne cechy Boga:
 - a. **Jego nieskończoność.**(por. Psalmy 139)

[1] Jest wszechwiedzący [nieograniczona wiedza]. (w. 1-6)

[2] Jest wszechobecny [obecny we wszystkich miejscach]. (werset 7-12)

[3] On jest wszechmocny. [nieskończona moc] (w. 13-18)

[4] On cały jest święty i sprawiedliwy. (w. 19-24)

B. Jego dobroć. (Psalm 25:8-10; 33:5; 34:8; 52:1,9; 73:1; 86:5; 100:5; 106:1)

C. Jego moc. (Psalm 21:13; 46:1-7; 62:11; 65:6, 7; 77:14-18)

D. Jego prawość. (Psalm 7:9; 48:10; 50:6; 71:15,19; 89:16; 97:2; 111:3; 1119:142-144)

mi. Jego wierność. (Psalm 18:30;25:10; 36:5; 40:10; 89:1-34; 92:1, 2, 15; 111:5-9)

F. Jego miłość. (Psalm 42:8; 47:4; 63:3; 78:68; 89:33)

G. Jego miłosierdzie. (Ps 18:50; 32:1-5; 57:10; 62:12; 65:3; 69:16; 78:38-39; 85:2-3); 103:3-17)

B. Psalmy mesjańskie.

1. W Nowym Testamencie kilka psalmów zostało zinterpretowanych jako mówiące o Chrystusie.

- A. Psalm 2; por. Dzieje Apostolskie 4:25-26; 13:33; Hebrajczyków 1:5; 5:5
 - B. Psalm 16; por. Dzieje Apostolskie 2:24-31; 13:35-37
 - c. Psalm 22; por. Mateusza 27:35-46; Jana 19:23-25
 - d. Psalm 45; por. Hebrajczyków 1:8-9
 - e. Psalm 89; Dzieje Apostolskie 2:30
 - F. Psalm 110; Mateusza 22:43-45; Dzieje Apostolskie 2:33-35; 5:6-10:6:20; 7:24
2. Sposób, w jaki w Nowym Testamencie pojawiają się odniesienia do tych psalmów, jasno pokazuje, że odniesienia do tronu Dawida są zapowiedzią Chrystusa.
3. Jezus twierdził, że psalmy mówią o nim. „Musi się wypełnić wszystko, co napisano o Mnie w Prawie Mojżesza, u Proroków i w Psalmach”. (Łukasz 24:44)

C. Zależność od Boga. - Psalm 23:

1. Jeśli Psalm 23 cokolwiek wyjaśniają, to jest to fakt, że całe nasze życie i przyszłość zbudowane są na Bogu.
2. On zapewnia:
 - a. Nasze wskazówki. (23:1)
 - b. Nasza ochrona. (23:4-5)
 - c. Nasze pożywienie. (23:2)
 - d. Nasza odwaga. (23:4b)
 - e. Nasza dyscyplina. (23:4b)
 - f. Nasze błogosławieństwa. (23:6a)
 - g. Nasze poczucie wartości. (23:5b)
 - h. Nasze wieczne przeznaczenie. (23:6b)

PRZYSŁOWIE, KAZNODZIEJ, PIEŚŃ SALOMONA

Wstęp: Księgi te połączono razem, ponieważ w dużej mierze stanowią dzieła Salomona. Tradycja rabiniczna mówi, że te trzy księgi zostały napisane w ciągu trzech okresów życia Salomona – Pieśni nad Pieśniami, gdy był w młodzieńczym wigorze, Przysłów w wieku średnim i Kaznodziei, gdy był zgorzkniałym starcem. Choć nie mamy pojęcia, jak prawdziwa jest ta legenda, prawdą jest, że księgi niosą ze sobą odrębne, odrębne przesłania.

Nazwy

1. Przysłowia- Przysłowie to krótkie powiedzenie używane do przekazywania prawdy.
 - a. Rdzeń słowa „przysłowie” niesie ze sobą ideę „rządzić” lub „rządzić”.
 - b. Przysłowia to mądre i zwięzłe stwierdzenia, którymi kierujemy się w życiu.
2. Księga Eklezjasty - Nazwa pochodzi od greckiego tłumaczenia hebrajskiego tytułu „Kohélet”, czyli „Kaznodzieja”.
3. Piosenka solomona
 - a. Tytuł ten pojawia się w naszych angielskich Bibliach, ponieważ jest to wiersz (pieśń) skomponowany przez Salomona.
 - b. Hebrajski tytuł tej księgi to „Pieśń nad pieśniami”, co oznacza „najlepsza z pieśni”.

Autor - Powszechnie uważa się, że:

1. Salomon jest autorem Księgi Kaznodziei, Pieśni nad Pieśniami i większości Przysłów. (Przysłów 1:1; 10:1; 25:1; Kaznodziei 1:1-12; Pieśni nad Pieśniami 1:1)
2. Ostatnie dwa rozdziały Księgi Przysłów napisali Agur i król Lemuel, o których wiemy bardzo niewiele.

Zamiar

1. Przysłowia został napisany, aby zapewnić solidne rady dotyczące dobrego życia.
2. Księga Eklezjasty dokumentuje zmagania człowieka o odnalezienie sensu i spełnienia w życiu.
3. Piosenka solomona żywo opisuje piękno miłości fizycznej, zgodnie z zamysłem Boga.

I. Tło ksiązek.

- A. Salomon, autor większości tego materiału, był trzecim królem Izraela, panującym od 970 do 930 p.n.e.
1. Był synem Dawida i Batszeby. (por. 2 Samuela 12:24)

2. Jego imię oznacza pokojowy.

- B. Dojście Salomona do władzy opisano w 1 Król. 1:1–2:46.
- C. Mając do wyboru Boży dar jako nowy król Izraela, Salomon pokornie prosi o mądrość. (1 Król. 3:5-9)
1. Ponieważ była to najważniejsza prośba, Pan dał mu mądrość, bogactwo i sławę. (1 Król. 3:10-14)
 2. Klasycznym przykładem jego mądrości jest rozwiązanie, jakie zaproponował w sprawie spornego dziecka. (por. 1 Król. 3:16-28)
- D. Na początku swojej kariery Salomon jest uznawany za być może najmądrzejszego człowieka, jaki kiedykolwiek żył.
1. Skomponował 3000 przysłów i 1005 pieśni. (1 Królewska 4:32)
 2. Jest czołowym autorem izraelskiej literatury mądrościowej. (1 Król. 3:1; 11:1-6) i został wprowadzony w bałwochwalstwo.
- E. W późniejszym okresie swego panowania Salomon dokonał wielu wielkich rzeczy (np. budowy świątyni), ale osiągnięcia te miały wielką cenę. 1. Aby ukończyć niektóre ze swoich ambitnych projektów budowlanych, Salomon skorzystał z pracy przymusowej i stracił sympatię ludu. (por. 1 Król. 4:6b)
2. Dla celów politycznych wziął cudzoziemskie żony (1 Król. 3:1; 11:1-6) i został wprowadzony w bałwochwalstwo.
- F. Te trzy książki dzielą się z nami korzyściami płynącymi z jego doświadczeń.
1. Przysłowia i Pieśni nad Pieśniami dzielą się z nami mądrością otrzymaną bezpośrednio od Boga.
 2. Kaznodziei dzieli się z nami mądrością, którą nabył na własnej skórze.

II. Przesłanie(-a) ksiąg.

- A. Głównym przesłaniem tych trzech ksiąg jest to, że życie ma prawdziwą wartość i sens tylko wtedy, gdy chodzisz z Bogiem.
1. W Księdze Przysłów kluczowym zwrotem jest „bojaźń Pańska”.
 2. W Kaznodziei wszystko „pod słońcem” jest „bez znaczenia” i „pogonią za wiatrem” poza Bogiem.
 3. W Pieśni nad Pieśniami piękno fizycznej intymności jest wychwalane, gdy cieszymy się nią na Boży sposób.
- B. Wersety tematyczne:
1. „Początkiem wiedzy jest bojaźń Pańska, lecz głupcy gardzą mądrością i karnością”. (Przysłów 1:7)
 2. „Teraz wszystko zostało usłyszane; oto zakończenie sprawy: bójcie się Boga i przestrzegajcie jego przykazań, bo to jest cały [obowiązek] człowieka”. (Kaznodziei 12:13)
 3. „Wody liczne nie są w stanie ugasić miłości; rzeki nie mogą go zmyć.” (Pieśń Salomona 8:7a)

III. Zarys ksiąg.

- A. Przysłowia.
1. Salomon podaje wybrane przysłowia dotyczące mądrości. (1-9)
 2. Następnie znajduje się zbiór Przysłów poruszających szeroki zakres tematów (10-29), w tym:
 - a. Używanie i nadużywanie języka.
 - b. Korzyści i błogosławieństwa pilności i pracy.
 - c. Dobrzy przyjaciele.
 - d. Trening dziecka.
 - e. Bogactwo.
 - f. Boże przewodnictwo.
 - g. itp.
 3. Agur jest autorem różnych przysłów w rozdziale 30.
 4. Lemuel jest autorem przysłów z rozdziału 31, w tym pięknego akrostych poematu wychwalającego dobrą żonę. (31:10-31)
- B. Księga Eklezjasty.
1. Prolog. (1:1-11)
 2. Salomon omawia różne zajęcia, jakie podejmował dla spełnienia. (1:12-6:12)
 3. W następnej części jego szaleństwo jest nadal widoczne, ale zaczynają wyłaniać się pewne fragmenty mądrości. (7:1 - 12:8)
 4. Zakończenie księgi wskazuje na właściwą relację i posłuszeństwo Bogu. (12:9-14)

C. Piosenka solomona

1. Wiersz rozpoczyna się narracją pierwszoosobową, w której panna młoda chwali męża i tęskni za nim. (1:1-3:11)

2. W następnej części mąż chwali swoją narzeczoną. (4:1 - 5:1)
3. Z bliżej nieokreślonych powodów męża nie ma, a ona pragnie jego powrotu. (5:2 - 6:9)
4. Kiedy dwoje kochanków ponownie się łączy, radość ich miłości zostaje wychwalana. (6:10-8:14)

IV. Kluczowe tematy ksiąg.

A. Głównym tematem Księgi Przysłów jest wartość prawdziwej mądrości. (1:20-23). Oto niektóre kluczowe elementy prawdziwej mądrości:

1. Mądrość zawsze opiera się na szacunku, wierze i zaufaniu Bogu. (1:7; 9:10; 3:5-8)
 - a. Mądrość nie jest synonimem wiedzy.
 - b. Mądrość to właściwe wykorzystanie wiedzy i umiejętności, aby przynieść chwałę Bogu.
2. Mądrość objawia się w:
 - a. Prawidłowe używanie języka. (4:23)
 - [1] Ogranicz swoje słowa do minimum. (10:14-19; 17:28)
 - [2] Dbaj o ich uczciwość. (12:19-22; 19:22)
 - [3] Staraj się, aby były krótkie. (17:27)
 - [4] Nie oczerniaj. (10:18; 11:13; 16:28; 18:8; 20:19; 26:20)
 - B. Integralność osobista. (10:9; 13:6; 15:26; 28:18)
 - C. Życzliwość. (11:16-17; 12:25)
 - D. Pokora. (11:2; 13:10; 15:25; 16:5; 18; 19; 22:4)
 - E. Cierpliwość. (12:16; 14:16-17; 14:29; 15:18; 16:32; 22:24, 25)
 - F. Wierność małżeńska. (5:1-14. 21-23; 6:20-35; 7:1-27)
 - G. Hojność. (3:27-28; 11:24-26; 18:16; 19:17:21:13)
 - H. Pracowitość. (6:6-8; 10:26; 12:11, 24, 27; 20:4, 13)
3. Mądrość odnajduje się poprzez:
 - a. Poszukujące serce. (Przysłów 2:1-4; por. 1 Piotra 2:2)
 - b. Objawienie od Boga. (Przysłów 2:6)
 - c. Uległe życie. (por. Psalm 119:98-100)

B. Główny temat Kaznodziei - świat nie może zapewnić szczęścia.

1. Niestety, Salomon poprosił o mądrość i ją otrzymał.
2. Kaznodziei śledzi jego poszukiwania sensu i szczęścia. Poszukiwał tych cnót poprzez:
 - a. Mądrość i wiedza. (1:12-18)
 - b. Przyjemność. (2:1)
 - c. Śmiech. (2:2)
 - d. Alkohol. (2:3)
 - e. Świetne projekty budowlane. (2:4-6)
 - f. Gromadzenie bogactw i majątku. (2:7-11; 5:10-11)
 - g. Ciężka praca. (3:22-23)
3. Salomon dochodzi do wniosku, że wszystko to było „bez znaczenia, pogonią za wiatrem”.
4. Pod koniec księgi Salomon na nowo poznał źródło znaczenia i szczęścia. (12:1-13)

C. Głównym tematem Pieśni nad Pieśniami jest piękno seksualności, gdy można się nią cieszyć zgodnie z wolą Bożą.

1. Pogląd, że seks jest „złem koniecznym”, był błędnie przekazywany przez wieki.
2. Biblia przedstawia bardzo pozytywny pogląd na seksualność.
 - a. Bóg stworzył ludzi z potrzebami i pragnieniami seksualnymi. (Rodzaju 1:27-28; 2:18-25; 1 Koryntian 7:3-5)
 - b. Dał jasno do zrozumienia, że ekspresja seksualna jest dobra i właściwa tylko w małżeństwie. (Wyjścia 20:14; Kapłańska 18:20; Liczb 5:12-13, 29; Przysłów 6:29-32; Mateusza 5:27; Marka 10:19)
 - c. Pieśń nad Pieśniami zachęca do wyłącznej (Pieśń nad Pieśniami 4:9) i nierozzerwalnej (8:6-7) relacji pomiędzy dwojgiem ludzi w ramach węzła małżeńskiego.
3. Tego pozytywnego poglądu zarówno na małżeństwo, jak i seksualność należy nauczać w naszych domach i na lekcjach biblijnych.

Wstęp: Z Księgą Izajasza; wprowadzamy zupełnie nową część Pisma Świętego – Proroków. Nasze angielskie słowo „prorok” pochodzi od greckiego słowa prophētēs (ten, który przemawia w imieniu drugiego i jest używane do tłumaczenia hebrajskiego słowa

nabi(ten, który przekazuje wolę Bożą). Proroka w Izraelu uważano za osobę, przez którą będzie przemawiał Bóg (por. Izajasz 45:11-13; Jeremiasz 1:9; Amos 1:3-5). W czasach królów prorocy nie byli władcami ani urzędnikami w rządzie; byli to odważni, pobożni ludzie, którzy rzucali wyzwania królom i ludowi, aby podążali drogami Pana. (por. 1 Król. 18:17-18)

Prorocy sprzed 850 r. p.n.e. nazywani są prorokami „niepiśmiennymi”. Choć niektóre ich pisma stanowią fragmenty Biblii (np. Mojżesz, Samuel), nie pozostawili po sobie ksiąg zawierających zbiorowe proroctwa.

Prorocy po roku 850 p.n.e. są ogólnie nazywani prorokami „piszącymi”. W Biblii jest siedemnaście ksiąg skomponowanych przez Ducha Bożego za pośrednictwem tych ludzi. Pięć z tych siedemnastu ksiąg zostało napisanych przez Proroków Większych, a dwanaście przez Proroków Mniejszych. (Uwaga: rozróżnienie między prorokiem większym i mniejszym opiera się na długości ksiąg) Izajasz nie jest pierwszą napisaną księgą proroczą (patrz wykres chronologiczny proroków), ale pierwszą, o której wspominamy w naszych Bibliach.

Nazwa-Książka nosi imię jej autora.

Artur

1. Autorem księgi jest Izajasz:
 - a. Jego imię oznacza „Pan zbawia”.
 - b. Mieszkał i usługiwał w Jerozolimie, gdzie był nadwornym kaznodzieją.
 - c. Izajasz najwyraźniej był dobrze wykształcony, biegły w mówieniu i pisaniu oraz znany na dworze królewskim.
 - d. Tradycja głosi, że za panowania Manassesza został przepięłowany na pół.
2. Liberalni uczeni kwestionują, czy Izajasz napisał rozdziały 40-66:
 - a. Książka zmienia tematy między rozdziałami 39 i 40.
 - b. Głównym powodem kwestionowania całkowitego autorstwa Izajasza jest niechęć do potwierdzania proroctw prognostycznych.
 - c. Nowy Testament traktuje księgę jako całość. (Mateusza 3:3; 8:17; 12:17; 13:14; 15:7; Jana 12:38-41)

Zamiar-Księga Izajasza zawierała trzy rzeczy:

1. Izajasz zganił przywódców Judy za szukanie bezpieczeństwa politycznego, a nie zaufanie Panu.
2. Przepowiadał niewolę babilońską i powrót Judy do ojczyzny.
3. Izajasz wybiegał poza bezpośrednie wydarzenia i przepowiedział przyjście, cierpienie i panowanie Mesjasza.

I. Tło książki.

A. Izajasz miał długą służbę, która rozpoczęła się w roku śmierci króla Uyzjasza (740 p.n.e.) i trwała aż do panowania Manassesza (696-642 p.n.e.).

1. Jego służba trwała aż do panowania czterech królów Judy.
2. Jego twórczość obejmowała okres co najmniej pięćdziesięciu lat.

B. Izajasz usługiwał w krytycznym momencie historii narodu.

1. Rozpoczął swoje dzieło, gdy istniały jeszcze dwa królestwa.
2. Widział upadek Izraela (721 p.n.e.) i ostrzegł Judę przed takim samym losem.
3. Izajasz był rówieśnikiem Micheasza na południu (Juda) i Ozeasza na północy (Izrael).
4. Był wielką pomocą i wsparciem dla bogobożnego króla Ezechiasza.

II. Główne przesłanie książki.

A. Głównym przesłaniem tej księgi była surowa nagana i prośba o pokutę.

1. niesprawiedliwość społeczna była na porządku dziennym. (por. Izajasz 5:8)
2. Życie duchowe Judy cierpiało. Kapłani i prorocy byli skorumpowani. (Izajasz 56:10-12)

B. Izajasz 1 stanowi przegląd całej księgi.

1. Prorok błaga o pokutę i przemianę życia.
2. „Twoje ręce są pełne krwi; obmyjcie się i oczyśćcie. Zabierzcie sprzed moich oczu swoje złe uczynki! Przestań robić złe, naucz się postępować dobrze! Szukaj sprawiedliwości, wspieraj uciśnionych. Broń sprawy sieroty, wstawiaj się za wdową”. (Izajasz 1:16-17)

III. Zarys książki.

A. Proroctwa sądu nad narodami. (Izajasz 1-35)

1. Juda i Jerozolima zostają pociągnięci do odpowiedzialności za swoje grzechy. (1:1-31)
2. Zniszczenie, jakiego doświadczy Jerozolima, kontrastuje z pięknem „Jerozolimy Jahwe” (tzn. panowania Mesjasza). (2:1-5:30)
3. Izajasz otrzymuje powołanie i zlecenie od Boga. (6:1-13)
4. Następuje „Księga Immanuela”, zawierająca proroctwa o Przyjściu Mesjasza na tle wojny syno-efraimickiej. (7:1 -12:6)
5. Wygłaszanych jest szereg proroctw sądu przeciwko:
 - A. Babilon. (13:1-14:23)
 - B. Asyria. (14:24-27)
 - C. Filistea. (14:28-32)
 - D. Moab. (15:1-16:14)
 - mi. Damaszek. (17:1-14)
 - F. Kusz i Egipt. (18:1-20:6)
 - G. Babilon. (21:1-10)
 - H. Edom. (21:11-12)
 - I. Arabia. (21:13-17)
 - J. Jerozolima. (22:1-25)
 - k. Opona. (23:1-18)
6. Podawane są ogólne proroctwa dotyczące sądu nad ziemią w „dniu Pańskim”. (24:1-27:13)
7. Ostrzeżenia otrzymują:
 - a. Królestwo Północne. (28:1-13)
 - b. Królestwo Południowe. (28:14-31:9)
8. Obietnica błogosławieństwa i radości jest ofiarowana tym, którzy szukają Pana w sprawiedliwości. (32:1-35:10)

B. Historyczny most (Izajasz 36-39):

1. Te cztery rozdziały zawierają nawias historyczny, w którym omówiono kilka wydarzeń z życia króla Ezechiasza. (36-39)
 - a. Sennacheryb zagroził najazdem na Jerozolimę, a król Ezechiasz wzywa Izajasza. (36:1-37:5)
 - b. Prorok obiecał wybawienie, a anioł zniszczył armię asyryjską. (37:6-38)
 - c. Podczas choroby Ezechiasz modlił się żarliwie, a Bóg przedłużył jego życie o 15 lat. (38:1-22)
 - d. Jednakże po wyzdrowieniu Ezechiasz bezmyślnie przechwalał się bogactwem narodu, a Izajasz przepowiedział, że Babilon pewnego dnia splądruje Judę. (39:1-8)
2. Rozdziały te służą także jako połączenie pierwszej części księgi, która dotyczy dominacji Asyryjczyków, z drugą częścią i zawartymi w niej proroctwami dotyczącymi podboju Babilonu.

C. Proroctwa na przyszłość (Izajasz 40-66):

1. Na tle właśnie przepowiedzianego wygnania babilońskiego przepowiedziane jest łaskawe wybawienie Boże. (40:1-48:22)
2. Poza przywróceniem ojczyzny, ostateczne wybawienie nastąpi za pośrednictwem „Sługi Pańskiego”. (49:1-53:12)
3. Jego pracy towarzyszyć będzie chwała. (54:1-57:12)
4. Księgę zamykają prośby o pokutę (58:1-59:15) i zrozumienie, że ostateczną nadzieję Judy można znaleźć jedynie w nadchodzącym Mesjaszu. (59:16-66:24)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Proroctwo

1. Wielu zaprzecza autorstwu całej księgi Izajasza ze względu na proroctwa zawarte w ostatniej części (rozdziały 40-66).
 - a. Na przykład Izajasz 44:28 i 45:1 wyraźnie wymieniają Cyrusa jako tego, którego Bóg użyje do odbudowy świątyni 150 lat zanim to miało nastąpić!
 - b. W tej części pojawia się również wiele konkretnych proroctw mesjańskich.
2. Należy jednak zaznaczyć, że pierwsza część księgi zawiera także proroctwa prognostyczne.
 - a. Przyszłość Babilonu, Asyrii, Egiptu itd. jest przepowiedziana.
 - b. Proroctwa mesjańskie znajdują się także w pierwszej części.

3. Prawdziwym problemem jest tutaj założenie, że żaden pisarz nie może znać przyszłości.
 - a. Takie założenie neguje boskie pochodzenie Słowa.

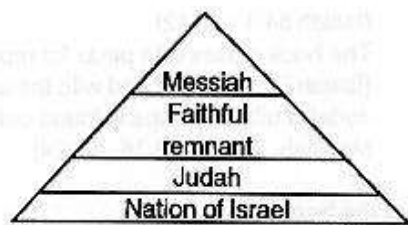
b. Obecność proroctw przepowiadających jest dowodem inspiracji. (por. Powtórzonego Prawa 18:21-22)

B. Świętość Boga.

1. W swojej podstawowej formie (qds – święty) niesie ze sobą ideę oddzielenia lub oddzielenia.
2. Wyrażenie Izajasza „Święty Izraela” pojawia się w tej księdze 25 razy. (W pozostałej części Starego Testamentu pojawia się tylko sześć razy.)
3. W jednej z najwspanialszych scen biblijnych Izajasz może ujrzeć tron Pana. (Izajasza 6:1-13)
 - a. Serafini zawołali: „Święty, Święty, Święty jest Pan Wszechmogący”. (Izajasz 6:3)
 - b. Reakcją Izajasza jest wstyd i strach wywołane jego osobistą niegodziwością.
 - c. Bóg pozwolił i wykorzystał doświadczenie Izajasza, aby wezwać Izrael, aby „oddzielił się” od postaw i zachowań narodów pogańskich.
4. Świętość Boga nie neguje Jego zbawczego i odkupieńczego ducha.
 - a. Pamiętaj, że imię Izajasza oznacza „Bóg zbawi”.
 - b. W Księdze Izajasza wiele razy jest mowa o „waszym Odkupicielu, Świętym Izraela”. (por. Izajasz 41:14; 43:14; 47:4; 48:17; 54:5)

C. Sługa Pana.

1. Począwszy od Księgi Izajasza 40, znajdujemy powracającą postać „Sługi Pańskiego”.
2. Czasami sługą jest wyraźnie naród izraelski (Izajasz 49:3), a innym razem tak nie jest. (Izajasz 49:5-6)
3. Niektórzy uczeni postrzegają sługę jako postępowanie przedstawiony w tej piramidzie:

4. Izajasz 53 wyraźnie przedstawia obraz sługi jako Jezusa Chrystusa. (por. Dzieje Apostolskie 8:32-34; 1 Piotra 2:22-25)

JEREMIASZ I LAMENTACJE

Wstęp: Proroctwa Jeremiasza zostały dane Judzie tuż przed upadkiem Jerozolimy i bezpośrednio po nim. Akcja książki rozpoczyna się około 60 lat po zakończeniu służby Izajasza.

Nazwy

1. Jeremiasz został nazwany na cześć proroka, który go napisał.
2. Księga Lamentacji wzięła swoją nazwę od lamentu nad zniszczeniem Jerozolimy przez wojska babilońskie.

Autor

1. Obie księgi zostały napisane przez Jeremiasza.
2. Pierwotnie spisano je na jednym zwoju.
3. Ostateczny kształt ksiąg najprawdopodobniej nadał Baruchowi, wiernemu skrybie pod opieką Jeremiasza. (por. Jeremiasz 36:27-32)

Zamiar

1. Proroctwa Jeremiasza zostały przekazane władcom i ludowi Judy.
 - a. Jego przesłanie było surowe, a wydany przez niego wyrok nieodwracalny.
 - b. Więzość ludzi pogardzała i odrzuciła jego przesłanie.
2. Lamentacje wyraźnie ukazują ogromny ból emocjonalny i fizyczny, jakiego Jeremiasz i jego lud doświadczyli w niewoli.

I. Tytuł ksiąg.

- A. Wiemy o Jeremiaszu więcej niż o jakimkolwiek innym proroku Starego Testamentu.
1. Był synem kapłana Chilkiasza. (Jeremiasz 1:1)
 2. Już jako chłopiec został powołany do pracy proroczej. (Jeremiasz 1:6)
 3. Jeremiasz mieszkał w kapłańskim mieście Anatot, położonym zaledwie kilka mil na północ od Jerozolimy.
 4. Otrzymał polecenie, aby nie żenić się. (Jeremiasz 16:1-2)
 5. Za głoszenie orędzia Bożego Jeremiasz został pobity, uwięziony i maltretowany, głosząc niepopularne przesłanie.
- B. Służba Jeremiasza trwała w Judzie około 40 lat.
1. Jego służba obejmowała okres panowania pięciu królów judzkich: Jozjasza, Jehoachaza, Jehojakima, Jehojachina i Sedekiasza. (por. 2 Król. 22-25)
 2. Był rówieśnikiem pięciu innych proroków: Nahuma, Sofoniasza, Habakuka, Daniela i Ezechiela. [patrz tabela chronologiczna proroków na stronie 84]
 3. Poza służbą w Judzie Jeremiasz usługiwał później ostatkowi w Egipcie.
- C. W czwartym roku panowania króla Jehojakima Bóg nakazał Jeremiaszowi udokumentować przesłania, które otrzymał do tego momentu. (36:1-4)
1. Około rok później oryginalny zwój został zniszczony przez Jehojakima. (36:9-23)
 2. Bóg nakazał Jeremiaszowi ponownie napisać materiał. (36:27-32)
 3. Drugi zwój został uzupełniony jeszcze późniejszymi prorocत्वami i nadano mu ostateczną formę jakiś czas po upadku Jerozolimy (586 p.n.e.).

II. Główne przesłanie ksiąg.

- A. Głównym przesłaniem Księgi Jeremiasza jest nagana za niewierność i prośba o pokutę.
1. Bóg przepowiedział ich zbliżający się sąd z rąk Babilonu.
 2. Przepowiedział także powrót do ojczyzny.
- B. Głównym przesłaniem Księgi Lamentacji jest wyraz żalu z powodu zniszczenia Jerozolimy i Świątyni.
- C. Łącznie księgi te niosą przesłanie o sędzie Bożym.

III. Zarys ksiąg.

A. Proroctwa poprzedzające upadek Jerozolimy.

1. Jeremiasz powołany jest na proroka. (1:1-19)
2. Jego pierwsze proroctwo głosi Boży sąd nad odstępstwem Judy. (2:1-3:5)
3. Jego druga wyrocznia ostrzega ludzi, aby nie podzielili losu północnego królestwa. (3:6-6:30)
4. Trzecie proroctwo Jeremiasza ostrzega przed powierzaniem świątyni i fasadom obiektów sakralnych, aby uchronić je przed konsekwencjami swojej niewierności.
5. Czwarte proroctwo napomina lud za złamanie przymierza. (7:1 -10:25)
6. Piąte proroctwo głosi karę na ziemi. (14:1-17:27)
7. Aby udramatyzować przesłanie sądu, zastosowano określone symbole. (18:1-19:15)
8. Jeremiasz zostaje aresztowany (Jeremiasz 20:1-6) i oplakuje swój los. (20:7-18)
9. Następna duża część materiału nie jest ułożona w porządku chronologicznym. Za panowania Jehojakima i Sedekiasza Jeremiasz ostrzegał przed zbliżającą się niewolą i znosił prześladowania za swoje orędzie. (21:1 - 39:18)

B. Proroctwa po upadku Jerozolimy. (Jeremiasz 40:1-51:64)

1. Po upadku Jerozolimy (586 p.n.e.) Jeremiasz prorokował ludowi Bożemu w:
 - A. Juda. (40:1-42:22)
 - B. Egipt. (43:1-44:30)
 - C. Babilon. (45:1-51:64)
2. Celem tych proroctw jest zapewnienie pokonanych Żydów, że Bóg będzie sędził także niegodziwe narody wokół nich.
3. Proroctwa te wskazują także na Mesjasza.

C. Dodatek historyczny.

Ostatni rozdział Jeremiasza jest praktycznie identyczny z 2 Król. 24-25. (Jeremiasza 52:1-34)

D. Lamenty nad upadłą Jerozolimą. (Lamentacje 1-5)

1. Jeremiasz wyjaśnia los Jerozolimy jako sąd z nieba. (1:1-2:22)
2. Błaga Pana o miłosierdzie. (3:1-66)
3. Oplakuje utraconą chwałę Jerozolimy. (4:1-22)
4. Książkę zamyka modlitwa o wybawienie. (5:1-22)

IV. Kluczowe tematy książek.

A. Wezwanie od bałwochwalstwa:

1. Za czasów Jeremiasza Juda pogrążył się w zdeprawowanej głębinie kultu bożków.
 - a. Za panowania Jozasza kult bożków spadł. (por. 2 Król. 23:4 i nast.)
 - b. Po jego śmierci nikczemna praktyka powróciła w życie.
2. Jeremiasz oświadczył, że te pogańskie symbole są bezsilnymi i bezsilnymi złudzeniami. (Jeremiasz 10:1-16)
3. Mimo to Żydzi „pogrążyli się w bałwochwalstwie”.
 - a. W świątyni wzniesiono nawet bożki.
 - b. Molochowi składano nawet ofiary z dzieci. (Jeremiasz 32:35)
4. Z kolei Jeremiasz objawia Jehowę jako Stwórcę i Zbawiciela. (Jeremiasza 27:5; 31:1-3)

B. Posłuszny spacer kontra fasada religijna.

1. Co zadziwiające, pomimo bałwochwalstwa Judy, lud pozostał „religijny”.
2. Ich religia była fasadą, rytuałem bez znaczenia, a nie posłusznym krokiem oddanego serca.
3. Jeremiasz podkreślił następujące zasady:
 - a. Wiedza bez posłuszeństwa jest bezużyteczna. (Jeremiasza 2:8; 23:9-17)
 - b. Ofiary i służba świątynna są bezowocne poza życiem poświęconym. (Jeremiasza 7:4-11)
 - c. Obrzezanie serca było tak samo konieczne, jak obrzezanie ciała. (Jeremiasza 4:4; 9:26)
4. Pozostała część Biblii potwierdza te zasady.

„Ludzie będą rozmiłowani w samych sobie, rozmiłowani w pieniądzech, chępliwi, pyszni, obelżywi, nieposłuszni rodzicom, niewdzięczni, niegodziwi, bez miłości, nieprzebaczający, oszczerczy, niepowsściągliwi, brutalni, nie miłujący dobra, zdradliwi, lekkomyślni zarozumiali, miłujący raczej przyjemności niż Boga mającego formę

pobożności, ale zaprzeczającego jej mocy. Nie miejcie z nimi nic wspólnego. (2 Tymoteusza 3:2-5)

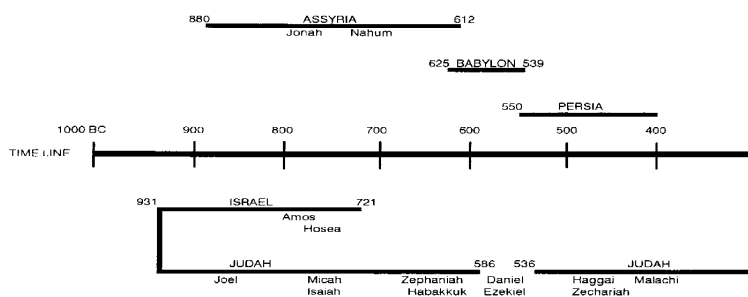
„Co z tego, bracia moi, jeśli ktoś twierdzi, że ma wiarę, ale nie ma uczynków? Czy taka wiara może go ocalić? Załóżmy, że brat lub siostra nie mają ubrań i codziennego jedzenia. Jeśli ktoś z was powie mu: „Idź, życzę ci wszystkiego najlepszego, ogrzej się i dobrze nakarm”, ale nie zrobi nic, by zaspokoić jego potrzeby fizyczne, jaki z tego pożytek? Podobnie wiara sama w sobie, jeśli nie towarzyszy jej działanie, jest martwa. Ale ktoś powie: „Ty masz wiarę; Mam czyny. Pokażcie mi wiarę bez uczynków, a ja pokażę wam moją wiarę przez to, co czynię. Wierzysz, że jest jeden Bóg. Dobry! Nawet demony w to wierzą i wzdrygają się. (Jakuba 2:14-19)

„Uważajcie na fałszywych proroków. Przychodzą do was w owczej skórze, ale wewnątrz są dzikimi wilkami. Po owocach ich poznacie. Czy ludzie zbierają winogrona z cierni, a figi z ostu? Podobnie każde dobre drzewo wydaje dobre owoce, a złe drzewo wydaje złe owoce”. (Mateusza 7:15-18)

C. Nowe Przymierze. (Jeremiasz 31:31-34)

1. Przymierze Mojżeszowe Starego Testamentu nigdy nie miało być ostatecznym objawieniem Bożym. (por. Galacjan 3:24-25; Rzymian 7:4-6; Hebrajczyków 9:15-17)
2. List do Hebrajczyków 8 cytuje Jeremiasza 31 jako wypełniony przez Przymierze Chrystusa.

CHRONOLOGICAL CHART OF THE PROPHETS

Ezechiel

Wstęp: Księga Ezechiela rozpoczyna nowy etap w prorocztwie izraelskim, a jej forma i cechy różnią się stylem od ksiąg proroczych, które studiowaliśmy do tej pory. Ezechiel w dużej mierze opiera się na apokaliptycznych obrazach, których znaczenie zostało utracone na przestrzeni wieków. Nawet pierwotni czytelnicy czytali dzieła apokaliptyczne bardziej dla żywych wrażeń niż konkretnych szczegółów. Gatunek ten był powszechnie używany w czasach zawirowań politycznych i prześladowań.

Nazwa - Księga nosi imię proroka, który ją napisał.

Autor - Ezechiel

1. Ezechiel był członkiem rodziny kapłańskiej. (Ezechiela 1:3)
2. Gdy miał 25 lat, został wywieziony z Jerozolimy podczas drugiej fali niewoli babilońskiej (597 p.n.e.). (Ezechiela 1:2)
3. Podczas wygnania w Tel Abib Ezechiel w wieku 30 lat został powołany na proroka (Ezechiela 1:1).

Zamiar - Ezechiel ma dwa cele:

1. Książka opowiada o przebywających w nim jeńcach „drugiej fali”. Babilonie, że dalszy i ostateczny sąd nad Judą i Jerozolimą wciąż nadchodzi.
2. Podobnie jak większość natchnionych ksiąg proroczych, Ezechiel wskazuje na chwałę i nadzieję na przyszłość, które są możliwe dzięki Chrystusowi.

I. Tło książki.

A. Aby zrozumieć Księgę Ezechiela, warto przypomnieć sobie etapy niewoli babilońskiej.

1. Pierwsze oblężenie Babilonu miało miejsce w 606 roku p.n.e. W tej grupie Daniel i inni zostali wzięci do niewoli.
2. Druga deportacja miała miejsce w 597 r. p.n.e. Ezechiel należał do tej grupy i podczas tego podboju prorokował 10 000 wziętych do niewoli.
3. Podczas trzeciego oblężenia (586 p.n.e.) Jerozolima zostaje splądrowana, Świątynia zniszczona, a większość ludności

wzięta do niewoli.

4. W związku z powyższym Jeremiasz głosił w Jerozolimie.
- B. W całej książce używana jest pierwsza osoba liczby pojedynczej.
- C. Proroctwo dzieło Ezechiela rozpoczęło się w piątym roku jego wygnania (ok. 592 p.n.e.) i przedłużony co najmniej do 27. roku wygnania (ok. 570 p.n.e.). (1:2; 29:17)
- D. Apokaliptyczny styl pisma został wykorzystany do żywego opisanego burzliwych czasów wielkich wstrząsów. Był pełen obrazów i symboliki znanych wczesnym czytelnikom, ale dziś w dużej mierze dla nas zagubionych.

II. Przesłanie książki. Przesłaniem jest wierność Boga.

- A. Jest wierny w wyciąganiu konsekwencji za grzech. (1-32)
- B. Jest wierny w dotrzymywaniu przymierza błogosławieństwa. (33-48)

III. Zarys książki.

- A. Proroctwa poprzedzające upadek Jerozolimy. (1:1-24:27)
1. Ezechiel jest powołany, aby służyć jako „stróż domu Izraela”. (1:1-3:27)
 2. Za pomocą symboli przewiduje się zniszczenie Jerozolimy. (4:1-5:17)
 3. Ezechiel podaje dwie konkretne wyrocznie dotyczące zbliżającego się wydarzenia. (6:1-7:27)
 4. W szóstym roku niewoli Ezechiel otrzymuje wizję bałwochwalstwa w Świątyni i zniszczeń, jakie poniesie z tego powodu. (8:1-10:22)
 - a. W tej samej wizji Ezechiel widział nadchodzący sąd nad przywódcami narodu. (11:1-15)
 - b. Przewiduje także powrót Judy do ojczyzny. (11:16-25)
 5. Zagłada nastąpi z powodu buntu Jerozolimy (12:1-28), fałszywych proroków (13:1-23) i bałwochwalstwa (14:1-23).
 6. Oferowane są alegorie i metafory przedstawiające karę. (15:1-18:32)
 7. Ezechiel oplakuje książąt Izraela. (19:1-14)
 8. Dodatkowe alegorie i ilustracje symbolizują zniszczenie Jerozolimy. (20:1-24:27)
- B. Proroctwa przeciwko innym narodom. (Ezechiel 25:1-3 2:32, 35:1-15) Proroctwa są szczególnie podane na temat:
1. Amona. (25:1-7)
 2. Moab. (25:8-11)
 3. Edom. (25:12-14)
 4. Filistea. (25:15-17)
 5. Opona. (26:1-28:19)
 6. Sydon. (28:20-26)
 7. Egipt. (29:1-32:32)
 8. Edom. (35:1-15)
- C. Proroctwa przeszłości. (Ezechiel 33:1-48:35)
1. Ezechiel jest powołany, aby być „stróżem”. (33:1-20)
 2. Przepowiada powrót Judy do ojczyzny. (33:21-34; 31; 36:1-38)
 3. Pierwsze proroctwo Chrystusa pojawia się w wizji Ezechiela o wyschniętych kościach. (37:1-28)
 4. Dane jest proroctwo przeciwko wrogom kościoła, „Gogowi” i „Magogowi”. (38:1-39:29)
 5. „Nowy Izrael” ukazany jest w boskiej świetności i pod ochroną niebios. (40:1-48:35)

IV. Kluczowe wątki książki.

- A. Proroctwa się spełniły:
1. Z pewnością proroctwa Ezechiela skierowane przeciwko Judzie spełniły się, podobnie jak przewidywały konkretne losy innych narodów.
 2. Jasnym i klasycznym przykładem są losy Tyru, głównego miasta Fenicji. (Ezechiela 26-28)
 - a. Pan powiedział o Tyrze: „Sprowadzę przeciwko tobie wiele narodów”. (Ezechiela 26:3)
 - b. Powiedział: „Zburzą mury Tyru i zburzą jego wieże”. (Ezechiela 26:4a)
 - c. Co więcej, „zeskrobie jej gruz i uczynię ją nagą skałą”. (Ezechiela 26:4b)
 - d. Ezechiel również prorokował: „... rozwałą wasze mury i zburzą wasze wspaniałe domy, a wasze kamienie, drewno i gruz wrzucą do morza”. (Ezechiela 26:12b)

- e. Pan mówił dalej: „Uczynię cię nagą skałą i staniesz się miejscem zarzucania sieci rybnych”. (Ezechiela 26:14a)
- f. Wreszcie: „Nigdy nie będziecie odbudowani, bo Ja, Pan, to powiedziałem, wyrocznia Wszechwładnego Pana”.
- 3. Wkrótce po tym proroctwie król Nabuchodonozor przeprowadził 13-letnie oblężenie Tyru (ok. 587-574 p.n.e.).
 - a. Zniszczył miasto na kontynencie.
 - b. Ludzie uciekli na wyspę oddaloną o pół mili.
- 4. Miasto odrodziło się i zostało odbudowane aż do 332 roku p.n.e., kiedy wystąpił przeciwko niemu Aleksander Wielki.
 - a. Po raz kolejny ludzie uciekli na wyspę.
 - b. Aleksander kazał swojej armii zburzyć miasto (na kontynencie) i wrzucić kamienie, drewno i ziemię do morza, budując lądowy most na wyspę.
- 5. Miasto zostało ponownie splądrowane przez jednego z generałów Aleksandra, Antygona, w 314 rpn.
- 6. Dziś po starożytnym Tyrze nie pozostało nic.
 - a. Tam, gdzie stał, była solidna skała.
 - b. Do dziś rybacy zarzucają tam sieci.
- 7. Najwyraźniej źródłem wiedzy Ezechiela o tych wydarzeniach był Bóg.

B. Ostatnie 11 rozdziałów (Ezechiela 38-48):

- 1. Ostatnich jedenastu rozdziałów Księgi Ezechiela stanowi podstawową pożywkę dla dyspensacjonistów.
 - a. Rozdziały 38 i 39 mają przedstawiać jakąś potęgę światową i wielki konflikt rozpoczynający koniec czasów.
 - b. Rozdziały 40-48 należy rozumieć dosłownie (nie jako apokaliptyczne zamierzone obrazy) i rzekomo wzywa do fizycznej odbudowy świątyni, przywrócenia ofiar ze zwierząt, kapłaństwa, świąt Starego Testamentu itp.
- 2. Niedokładność tej interpretacji powinna być od razu widoczna.
 - a. Rażąco nie docenia natury zakończonego odkupieńczego dzieła Chrystusa. (por. Hebrajczyków 10:10-14)
 - b. Niewłaściwie używa stylu lub rodzaju literatury użytej w rozdziałach 38-48.
- 3. Rozdziały, o których mowa, z pewnością odnoszą się do przyjścia Chrystusa i przymierza, które On ustanowi.
 - a. Ezechiel 37 kończy się słowami: „Zawrę z nimi przymierze pokoju; będzie to przymierze wieczne i na zawsze zbuduję wśród nich moją świątynię”. (w. 26)
 - b. W rozdziałach 38 i 39 imiona żydowskich wrogów były symbolami prześladowań i wrogów, których szatan rzucił przeciwko kościołowi.
 - c. Rozdziały 40-48 przedstawiają piękno uwielbienia i relacji poprzez Jezusa Chrystusa.
 - [1] „Rzeka ze świątyni” (Ezechiela 47) z pewnością odnosi się do „strumienia wody żywej”, który ofiarował Jezus. (Jana 7:38)
 - [2] Księżę, który służy jako odzwierzy (Ezechiela 44:1-3), z pewnością jest tym, który otworzył nam bramę nieba.
 - [3] Obecność Pana obiecana w Księdze Ezechiela 48:35 jest prawie na pewno odniesieniem do Jego Ducha żyjącego w nas.
 - d. Krótko mówiąc, Ezechiel 38-48 nie jest planem przyszłych wydarzeń na świecie; w apokaliptyczny sposób przedstawia realizację przymierza zawartego z Izraelem (tj. - kościołem).

C. Osobista odpowiedzialność.

- 1. Studiując proroków, widzieliśmy kilka przykładów zbiorowej odpowiedzialności.
 - a. Cały naród zostaje ukarany za powagę i powszechność grzechu w swoim obrębie. (np. - Juda)
 - b. Widzieliśmy przykłady niewinnych ludzi wziętych do niewoli z powodu grzechów grupy. (np. - Daniel, Ezechiel)
- 2. Ale Ezechiel daje nam także przykład osobistej odpowiedzialności. (por. Ezechiela 3:16-21; 9:4; 18:1-32)
 - a. Należy w tym miejscu zauważyć, że istnieje różnica pomiędzy konsekwencją a winą.
 - [1] Czasami niewinny może ponieść pewne konsekwencje czynów winnego.
 - [2] Jednak wina lub niewinność jest zawsze wynikiem osobistego wyboru.
 - b. Rozdział 18 Ezechiela to wspaniały rozdział poświęcony refleksji na temat osobistej odpowiedzialności. (por. Ezechiela 18:4b, 17b-18:30)
- 3. Tej istotnej zasady należy uczyć każde pokolenie.
 - a. Jezus musiał odrzucić ideę zbiorowej sprawiedliwości. (por. Jana 8:39 i nast.; Mateusza 3:7-10)
 - b. Musimy pamiętać, że moje ostateczne przeznaczenie zależy od mojego osobistego wyboru.

D. Dolina Suchych Kości. (Ezechiela 37)

- 1. W jednej z najbardziej przerażających części jego wizji Ezechiel zobaczył, jak ożywają stare, suche kości.
- 2. Jest to oczywiście proroctwo o Duchu Życia, którego Jezus tchnie w nowy Izrael (tj. – Jego Kościół).

DANIEL

Wstęp: Księga Daniela to dzieło fascynujące. Część z nich składa się z zagadkowych obrazów apokaliptycznych, podczas gdy inne części przedstawiają nam najbardziej inspirujące historie ze wszystkich pism świętych.

Książka została napisana w dwóch językach. Księga Daniela 2:24b-7:28 została napisana w języku aramejskim [lub syryjskim lub chaldejskim], a pozostała część księgi jest w języku hebrajskim. Fakt ten odzwierciedla osobistą historię Daniela (patrz sekcja „Tło”) i wpływ, jaki niewola będzie miała na kulturę żydowską.

Nazwa-księga nosi imię proroka, który ją napisał.

Autor-Daniela

1. Daniel urodził się w zamożnej i szlacheckiej rodzinie w Judzie.
2. W 606 rpn znalazł się wśród tysięcy wziętych do niewoli podczas pierwszej fali podboju babilońskiego. (1:1-7)
3. Daniel wyróżnił się w służbie rządowej.
 - a. Został specjalnie wyszkolony do przywództwa na dworze Nabuchodonozora. (1:3-6)
 - b. Król Dariusz wyznaczył Daniela na jednego ze swoich trzech głównych administratorów (6:3) i planował ustanowić go nad całym swoim królestwem (6:4).
4. Przez cały okres niewoli i awansów pozostał człowiekiem głęboko duchowym, wiernym swemu Bogu i swoim przekonaniom. (por. 1:8-16; 6:1)
 - a. Wiernie głosił orędzie Boże. (5:24-8)
 - b. Otrzymał zdolność interpretowania snów i wizji.
 - [1] Te innych. (2-5)
 - [2] Jego własne. (7-12)
 - c. Mimo wielkiej wiary i wyjątkowych zdolności nigdy nie przypisywał sobie zasług. (2:27-30)
5. Chociaż liberalni uczeni kwestionują autorstwo księgi Daniela, nie ma co do tego wątpliwości.
 - a. Sama książka przedstawia Daniela jako autora. (por. Daniela 7:2; 8:1; 9:2; 12:4)
 - b. Historyczność Daniela odnajdujemy u jego współczesnego Ezechiela, który wspomina o nim kilkakrotnie.
 - c. Świadczenie Jezusa jest takie, że księga ta została napisana przez „Proroka Daniela”. (Mateusza 24:15)
 - d. Odkrycie Zwojów znad Morza Martwego dostarczyło dalszych archeologicznych dowodów na autorstwa Daniela.

Zamiar

1. Pierwotnym celem księgi było umożliwienie uwięzionej Judzie poznania swojej najbliższej i długoterminowej przyszłości.
 - a. Mówiło jejcom, że polityczne królestwa ziemi będą pojawiać się i znikać.
 - b. Książka nawoływała ich do wierności Bogu.
2. Oprócz tego celem czytelników wszystkich pokoleń jest ukazanie opatrnościowej ręki Boga realizującej Jego wolę.

I. Tło książki.

- A. Pamiętajcie, że Daniel został wzięty w pierwszej fali niewoli babilońskiej (606 p.n.e.).
- B. Żył w okresie apogeum potęgi Babilonu i był świadkiem jego upadku w ręce Medów i Persów.
- C. Księga obejmuje okres od 606 p.n.e. (1:1) do 536 p.n.e. (10:1).

II. Główne przesłanie książki.

- A. Głównym przesłaniem tej księgi jest suwerenność Boga.
 1. Poprzez potęgę Babilonu, Persji, Grecji i Rzymu Bóg miał spełnić swoje zamierzenia.
 2. To samo można dziś powiedzieć o USA, Rosji, Chinach itd.
- B. Jeśli chodzi o jednostki, Bóg nie kontroluje decyzji ludzi (por. Jozuego 24:15; Jana 3:16), ale wykorzystuje nasze wybory, aby osiągnąć upragnione cele.

III. Zarys książki.

- A. Historia Daniela i innych.

1. Daniel i trzej inni jeńcy z Judy szkolą się do służby na dworze Nabuchodonozora. (1:1-7)
 - a. Nie skalaliby się królewskim jedzeniem. (1:8-16)
 - b. Dzięki postowi Bóg wspierał ich i błogosławił za ich prawość. (1:17-21)
2. Kiedy Nabuchodonozor miał niepokojący sen, tylko Daniel mógł go zinterpretować. (2:1-45)
3. Następnie otrzymał znaczącą pozycję na dworze królewskim. (2:46-9)
4. Nabuchodonozor wznosił złoty posąg do celów kultu (3:1-7), ale Szadrach, Meszach i Abed-Nego nie odmówili złożenia przed nim pokłonu. (3:8-12)
5. Trzej trzej zostali wrzuceni do pieca ognistego, ale zostali wybawieni przez Boga. (3:13-30)
6. Nabuchodonozor miał inny sen, który zinterpretował Daniel. (4:1-27)
 - a. Jego przesłanie spełniło się, gdy Nabuchodonozor chwilowo oszalał z powodu swojej dumy. (4:28-33)
 - b. Wyzdrowiał i chwalił Boga. (4:34-37)
7. Za następcy Nabuchodonozora, Belszaccara, Daniel zinterpretował tajemniczy napis, który pojawił się na ścianie. (5:1-28)
8. Proroctwo spełniło się tego samego wieczoru, kiedy Dariusz Med podbił Babilon, a Baltazar został zabity. (5:29-31)
9. Daniel otrzymał zaszczytne stanowisko na dworze Dariusza. (6:1-3)
10. Zazdrośni rówieśnicy spiskowali przeciwko niemu (6:4-9), ale kiedy Daniel został wrzucony do jaskini lwów, Bóg zamknął im usta. (14:10-28)

B. Wizje i proroctwa Daniela. (Daniela 7:1 -12:13)

1. Druga połowa księgi obejmuje osobisty zapis życia Daniela i otrzymane przez niego objawienia na temat królestwa Bożego. Należą do nich:
 - a. Wizja czterech wielkich bestii. (7:1-28)
 - b. Wizja barana i kudłatego kozła. (8:1-27)
 - c. Wizja 70 tygodni. (9:1-27)
 - d. Wizja wydarzeń w czasach Machabeuszów. (10:1-12:3)
2. Następnie Danielowi polecono zapieczętować księgę. (12:4-5)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Królestwa ziemskie i Królestwo Boże.

1. W drugim rozdziale Księgi Daniela Nabuchodonozor ma sen o posągu wykonanym z czterech różnych materiałów.
 - a. Posąg ten miał przed sobą złoto, pierś i ramiona ze srebra, brzuch i uda z miedzi, nogi z żelaza, a stopy z żelaza i gliny.
 - b. Daniel zinterpretował to znaczenie jako cztery ziemskie królestwa:
 - [1] Złoto to Babilon.
 - [2] Srebro to Medo-Persja.
 - [3] Mosiądz był Grecją.
 - [4] Żelazo było Rzymem.
 - c. W czasach czwartego królestwa kamień, który nie został wycięty ludzką ręką, stoczył się i zniszczył posąg.
 - d. Kamień ten najwyraźniej wskazywał na założenie Kościoła Bożego. (por. Dzieje Apostolskie 2)
2. W siódmym rozdziale Księgi Daniela prorok dzieli się wizją czterech bestii.
 - a. Wierzę, że reprezentują te same cztery imperia.
 - b. W Księdze Daniela 7:13-14 wydaje się być opisane zmartwychwstanie, wniebowstąpienie i wywyższenie Chrystusa.
 - c. Wydaje się prawdopodobne, że okrucieństwa popełnione przez czwartą bestię odnoszą się do prześladowań Kościoła przez Rzymian (por. 7:19-27).
3. W ósmym rozdziale Księgi Daniela znajduje się wizja barana i kudłatego kozła.
 - a. Są to prorocze obrazy drugiego i trzeciego królestwa. (tj. Medo-Persja i Grecja)
 - b. „Wybitna godzina” kudłatego kozła jest prawdopodobnie nawiązaniem do Aleksandra Wielkiego. (por. Daniela 8:9-14)
 - c. „Mała godzina” może równie dobrze być symbolem Epifanii Antiocha (8:9-14).

B. „Siedemdziesiąt tygodni” Daniela 9.

1. Interpretacje oferowane dla tego fragmentu są różne.
2. Warto rozważyć dwa główne:
 - a. Niektórzy twierdzą, że siedemdziesiąt tygodni (lub siedemdziesiąt siedem) to liczba lat (tj. 490 lat).

[1] Jeśli zaczniesz od dekretu Artakserksesa wydanego Ezdraszowi w 458 r. p.n.e. (por. Ezdrasza 7:6-7; 9:9) i przejdziesz do 69×7 lat (tj. 483 lat), dojdiesz do daty 26 r. n.e. – roku Jezus rozpoczął swoją publiczną działalność. (por. 9:25)

- [2] Siedemdziesiąty tydzień będzie wówczas zakończeniem Jego dzieła. (por. 1 9,26-27)
- b. Bardziej prawdopodobne jest, że siedemdziesiąt tygodni lat całkowicie symbolizuje cały okres niezbędny, aby dzieło mesjańskie mogło dojść do skutku i zostać wypełnione. (por. 9:24)

C. Wiara z integralnością.

1. Biblia jest pełna przykładów bohaterów i bohaterek, którzy zachowali wiarę i integralność swego chodzenia z Bogiem w trudnych okolicznościach.
 - a. Józef. (Rodzaju 38-50)
 - b. Estera.
 - c. Jan Chrzciciel. (Mateusza 14:1-2)
 - d. Cały List do Hebrajczyków 11.
2. Daniel podaje dwa klasyczne przykłady tej samej zasady:
 - a. Szadrach, Mészach i Abed-Nego oraz piec ognisty.
 - b. Daniel i jaskinia Iwa.
3. Ponieważ w obu sytuacjach bohaterowie nie odnieśli krzywdy, czasami z ich historii wyciągamy błędne przesłanie.
 - a. Przesłanie nie jest takie, że Bóg zawsze będzie chronił swój lud przed krzywdą. (por. Hebrajczyków 11:35-38)
 - b. Przesłanie kończy się odpowiedzią, jaką trzej pojmani królowie udzielili Nabuchodonozorowi w Księdze Daniela 3:16-17.
 - c. Właściwym przesłaniem ich historii jest chodzenie wiarą.

WSTĘP – PROROCY MNIEJSI

Poniżej znajduje się seria pogłębionych studiów, których celem nie jest przedstawienie dogłębnej egzegezy tekstu biblijnego, ale raczej dostarczenie studentowi obszernych informacji ogólnych, które mogą pomóc w lepszym zrozumieniu tych oddanych ludzi i ich czasów.

Biuro prorocze

„Pod Zakonem było co najmniej pięć klas mówców: Mojżesz, prawodawca, mędrcy, którzy udzielali rad, kapłani, którzy nauczali Prawa, prorocy, przez których Bóg głosił swoje słowo, i psalmiści, którzy byli śpiewakami lub poetów w Izraelu” (Homer Hailey).

„Zgodnie z ogólną definicją prorocstwo to ustne lub pisemne ujawnienie w słowach za pośrednictwem ludzkiego ustnika, przekazujące objawienie Boga i przedstawiające człowiekowi Jego wolę” (Gleason Archer, Jr.).

Bóg powiedział Mojżeszowi, że jego brat Aaron będzie jego „prorokiem” (Wj 7:1). Następnie Bóg wyjaśnia naturę tego dzieła w Księdze Wyjścia 4:14-16 prorok jest „ustnikiem”. Pan dalej omawia proroka i jego dzieło w Deut. 18:18-22,

i mówi nam, jak możemy określić, kto jest prawdziwym prorokiem, a kto fałszywym prorokiem.

Przepowiadanie przyszłości było tylko małą częścią prorocstwa; głównym dziełem proroka było objawienie woli Bożej swemu ludowi co za Bóg oczekuje się od nich w teraźniejszości. „Jako rzecznik Boga był bardziej przepowiadaczem niż przepowiednią” kasjerka” (Hailey).

Biblijne tytuły tych osób

Prorok --- (hebr. nabi ten, który został powołany). „Proroka nie należało uważać za samozwańczego profesjonalistą, którego celem było przekonanie innych o swoich własnych opiniach, ale raczej został powołany przez Boga, aby jako zwiastun z dworu niebieskiego głosić przesłanie, które miało być przekazane od Boga człowiekowi” (Archer).

Jasnowidz (hebr. hozeh lub ro'eh). „Jako widzący (ten, który „widzi”) unikałby rozwijania własnych pomysłów i opinii umysłem i ograniczyłby się do tego, co Bóg mu rzeczywiście pokazał” (Archer). Wydaje się, że było to najwcześniejsze określenie, jakim zostali powołani ci ludzie (zob. 1 Sam. 9:9).

Boży człowiek - (I Sam. 9:6; I Król. 17:18). „Tytuł ten sugerował, że prorok musi być człowiekiem, który powinien być pierwszy i

przede wszystkim Bogu, był całkowicie oddany Jego sprawie i cieszył się Jego osobistą społecznością. Dlatego można było mu zaufać w przekazywaniu Słowa Bożego, ponieważ mówił tylko wtedy, gdy Bóg go oświecił i poprowadził do mówienia” (Archer).

Sługa Jehowy----- (I Kron. 6:49; I Król. 18:36).

Wysłannik Jehowy ---(Iz. 42:19).

Strażnik ---(Ezechiela 3:17; 33:7).

Obowiązki Urzędu Proroczego

„Odpowiedzialność proroków ST nie polegała głównie na przepowiadaniu przyszłości we współczesnym znaczeniu tego słowa, ale raczej na głoszeniu Woli Bożej, którą On przekazał poprzez objawienie” (Gleason Archer).

„Na proroku spoczywał obowiązek zachęcania ludu Bożego, aby ufał jedynie miłosierdziu i wybawicielskiej mocy Jehowy, a nie własnym zasługom, sile czy potędze ludzkich sojuszników” (Archer).

„Prorok miał obowiązek przypomnieć swemu ludowi, że bezpieczeństwo i błogosławieństwo zależą od wiernego przestrzegania przymierza i że to przestrzeganie obejmuje nie tylko przekonania doktrynalne, ale szczerą poddanie się woli, aby całym sercem być posłusznym Bogu i prowadzić pobożne życie, poza takim poddaniem, żadna ilość ofiar ani rytualnych praktyk nie zadowoli Pana. Innymi słowy, zbawiająca wiara wymaga uświęconego postępowania” (Archer).

„Prorok miał zachęcać Izrael w odniesieniu do przyszłości. To zapewnienie o przyszłości, o ostatecznym triumfie prawdziwej wiary, było dobrze skalkulowane, aby zachęcić szczerych wierzących w Izraelu, aby zachowali wiarę w Boga i nadal ufali Mu wbrew wszelkim pozorom i wrogim okolicznościom” (Archer).

„Proroctwo hebrajskie miało przypieczętować autentyczność przesłania Bożego poprzez obiektywną weryfikację wypełnionego proroctwa” (Archer).

„Istnieją dwie klasy kaznodziejów – dobrzy kaznodzieje, którzy mają coś do powiedzenia, i biedni kaznodzieje, którzy muszą coś powiedzieć. Ale jest jeszcze inna, wyższa klasa. Składa się ona z tych, którzy obaj mają coś do powiedzenia i którzy muszą to powiedzieć.----- *Alberta Knudsona*

AMOS

Tło osobiste

Znaczenie imienia Amos (pochodzącego od hebrajskiego czasownika amas = „dźwigać ciężar, nieść”) to „dźwigający brzemień”. Pochodził z południowego królestwa Judy, z miasta Tekoa – około sześciu mil na południe od Betlejem, dwanaście mil na południe od Jerozolimy i osiemnaście mil na zachód od Morza Martwego. Tekoa było ośrodkiem dużego okręgu hodowli owiec.

Amos opisuje siebie jako osobę wykonującą trzy różne zawody:

Pasterz(Amos 1:1) --- To jest hebrajskie słowo noqed, które było używane do opisania człowieka pasącego szczególnie małą, chropowatą, nakrapianą odmianę owiec (zwaną naqod), która potrzebowała mniej pożywienia i mogła dobrze żyć w pustynię i która produkowała wełnę najwyższej jakości i wielkiej wartości.

Pastuch (Amosa 7:14). Jest to hebrajskie słowo boqer, które odnosi się do osoby zajmującej się hodowlą lub pasaniem bydła.

Hodowca fig jaworowych(Amos 7:14) Była to dzika figa (po hebrajsku siq-mim), która po ugryzieniu w odpowiednim momencie wydzielala kulkę soku i która stwardniała, tworząc rodzaj jadalnego owocu, który mogły spożywać klasy niższe pozwalać. Drzewo to znaleziono niżej niż Tekoa, więc Amos niewątpliwie musiał podróżować (być może do rejonu Morza Martwego), aby je pielęgnować.

„Te zajęcia sprawiły, że Amos musiał często podróżować na targi wełny i bydła w Izraelu i Judzie. W ten sposób z pierwszej ręki poznał warunki wojskowe, społeczne i ekonomiczne oraz praktyki stosowane zarówno przez bogatych, jak i biednych” (Johna T. Willisa).

Amos nie był „zawodowym” prorokiem, ale zwykłym człowiekiem, którego Pan użył do przekazania Jego Słowa swojemu ludowi. „Nie jestem prorokiem ani synem proroka... ale Pan zabrał mnie spośród trzody i rzekł do mnie Pan: Idź prorokuj mojemu ludowi, Izraelowi. A teraz słuchajcie Słowa Pańskiego!” (Amosa 7:14-16). Nie miał specjalnego przeszkolenia; nie był absolwentem Szkoły Prorockiej (nazywanej różnie „zespołami” – 1 Samuela 10:5, 10 i „zespołami” – 1 Samuela 19:20 i „synami proroków” – I Królewska 20:35); nie był też potomkiem ani spokrewnionym z żadnym prorokiem.

Nie był nawet obywatelem Izraela (królestwa północnego), ale raczej Judy (królestwa południowego). Niemniej jednak Bóg posłał go do Izraela, aby głosił Słowo mieszkańcom północnego królestwa. Nie był człowiekiem bogatym, a mimo to został

posłany

ostrzegając bogatych; nie był człowiekiem zbytku ani leniwym, a mimo to został wysłany do tych, którzy byli jednym i drugim. Wszystko to miało na celu oddzielenie CZŁOWIEKA od WIADOMOŚCI. Nie miało być w tym człowieku nic, co przyciągnęłoby osobistych zwolenników. To było przesłanie, na którym Bóg chciał, aby ludzie się skupili, a nie na posłańcu!

Amos wykonał większość, jeśli nie całość, swego proroczego dzieła (którego całość prawdopodobnie nie trwała dłużej niż rok — Amos 1:1) w mieście Betel (Amos 7:10), gdzie został potępiony przez kapłana Amazjasza i zakazano dalszego głoszenia w Izraelu.

„Ktoś opisał Amosa jako «pierwszego Wielkiego Reformatora». Nie należał do szkoły proroków, którzy w tym czasie byli skłonni płakać, czego chciał lud... W Amosie nie było współczucia, ciepłej miłości i uczuć męża stanu czy obywatela, ale zimne poczucie sprawiedliwości i miał rację. Był on surowym prorokiem sprawiedliwości i prawości. Duch Ozeasza streszcza się w słowie miłosierdzie; duch Amosa streszcza się w jednym słowie sprawiedliwość” (Homer Hailey).

„Mroczne dni, w których żył, wymagały człowieka o silnych podstawach moralnych i nieustraszoneści. Taki był Amos. Jego charakter, ukształtowany w trudnym terenie na pustyni Tekoa, pozwolił mu stanąć przed kapłanem i ludem, głosząc słowo, które dał mu Bóg” (Expositor's Bible Commentary). „Na wezwanie Boże opuścił swój dom w Judei jako zwykły laik, aby głosić wrogie przesłanie w dumnej stolicy Północnego Królestwa Izraela. Nie mając żadnego statusu uznanego proroka, stawiał czoła uprzedzeniom społeczeństwa Efraimitów do wiernie wypełniał swoje zlecenie od Boga. Jako człowiek o twardych przekonaniach i żelaznej woli nie mógł odwieść go od swego celu nawet najwyższy funkcjonariusz hierarchii samarytańskiej” (Gleason L. Archer, Jr.).

Data

Amosa 1:1 daje nam dość dokładny obraz tego, kiedy spełniło się to proroctwo. Było to za czasów króla Uzjasza (792-740 p.n.e.) i izraelskiego króla Jeroboama II (793-753 p.n.e.). Jego misja w Betel została również dokładniej datowana jako mająca miejsce „dwa lata przed trzęsieniem ziemi”. Było to bardzo silne trzęsienie ziemi za panowania Uzjasza, o którym pamiętano przez stulecia później: „Uciekniecie, tak jak uciekaliście przed trzęsieniem ziemi za dni Uzjasza, króla judzkiego” (Zachariasz 14:5). Na podstawie tych informacji większość uczonych datuje jego dzieło prorocze na okres pomiędzy 760 a 755 rokiem p.n.e.

Tło historyczne

Był to czas, kiedy losy królestwa północnego (Izraela) osiągnęły jeden z najwyższych punktów dobrobytu i pokoju. Jeroboamowi udało się rozszerzyć swoje granice niemal do granic starego królestwa Dawida. Pokój panował także w południowym królestwie (Judą). „Po długim okresie konfliktu, podczas którego Juda pod wieloma względami była podporządkowana Izraelowi, panował teraz duch współpracy i wzajemnego przedsiębiorczości, co zaowocowało przepływem handlu między obydwoma królestwami” (New Layman's Bible Commentary).

Był to czas wielkiego dobrobytu gospodarczego i siły narodowej. Wzrost zamożności doprowadził także do szeroko zakrojonych programów budowlanych. Prosta cegła z wcześniejszych dni ustąpiła miejsca budynkom z ciosanego kamienia i dekoracjami z kości słoniowej. Mieli „domy zimowe” i „domy letnie” (Amos 3:15). Mieli „domy z kości słoniowej” (Amos 3:15) i „domy z dobrze ciosanego kamienia” (Amos 5:11). Leżeli na „łożach z kości słoniowej” (Amosa 6:4); rozwaleni na kanapach; jedli i pili do syta; namaszczali się najlepszymi olejkami; były otoczone muzyką (Amos 6:4-7). Krótko mówiąc, „czuli się swobodnie na Syjonie” (Amos 6:1).

„Równocześnie ze wzrostem bogactwa towarzyszył wzrost zła społecznego, które charakteryzowało dobrobyt za panowania Salomona; bogaci stali się bardzo bogaci, a biedni jeszcze biedniejsi” (Komentarz biblijny New Layman). „W miarę jak dobrobyt gospodarczy i siła narodowa w dalszym ciągu zwiększały ich bezpieczeństwo, wewnętrzny rozkład pożerał ich siły witalne” (Expositor's Bible Commentary).

W kraju panował całkowity brak troski społecznej. Bogaci nie cofną się przed niczym, aby zwiększyć swoje zyski, łącznie z ekonomicznym wyzyskiem biednych. Nawet system prawny był skorumpowany, a biedni nie mieli ratunku nawet w sądach. „Bogaci prowadzili gnuśne i pobłażliwe życie, do czego zachęcała ich drapieżność żon, które domagały się coraz większych luksusów” (New Layman's Bible Commentary).

„Za wszelkim zepsuciem moralnym, społecznym i politycznym kryje się podstawowa przyczyna: upadek religii i apostazja” (Homer Hailey). Ludzie byli religijni, ale daleko im było do duchowości. Ich religia składała się z czynów zewnętrznych – robili przedstawienie dla Boga, ale On nie dał się zwieść. „Szczycili się swoim drogim «kościółem»

Budynki.' Chwalili się licznymi ofiarami, które składali i faktem, że składali je dokładnie tak, jak przepisał Prawo („legalizm”). Chwalili się doskonałą frekwencją na nabożeństwach. Byli bardzo zadowoleni ze swoich wysiłków w śpiewaniu pieśni pochwalnych dla Pana. Ale dla kontrastu Amos odrzucił pogląd, że ilość, liczby i pozory są w rzeczywistości religią!” (Willis). Niektórzy krytykowali Amosa za to, że był głosicielem „ewangelii społecznej”. Jednakże „Bóg dał to jasno do zrozumienia”. że istotą religii jest miłować Boga całym sercem i miłować bliźniego jak siebie samego. Bez tych dwóch elementów wszelka liczba aktów zewnętrznych nie ma dla Boga znaczenia” (Willis).

„Prorocy zdegenerowali się i stali się sługami czasu, zaślepieni samozadowoleniem narodu. Religia z pewnością kwitła w narodzie, ale była to religia całkowicie oderwana od rzeczywistości. Było dużo aktywizmu i zewnętrznego pokazu, a tłumy tłoczyły się sanktuariach w czasie wielkich świąt Rytuał był skomplikowany, ale nie było w nim prawdziwego życia ani dowodów na to, że istnieją prawdziwe wartości duchowe, a Jahwe otaczano opieką z zarozumiałością graniczącą z arogancją” (New Layman’s Bible Commentary).

„Wszędzie pojawiały się ekstrawaganckie ceremonie i obrzędy religijne. Co trzy dni składano dziesięcinę; ofiary dobrowolne były obfite, a ich kwoty były ogłaszane (Am 4:4-5). Zapał religijny był wysoki, ale prawdziwe duchowe oddanie Bogu było całkowicie brakuje” (Homer Hailey). „Była to religia pusta w treści, choć pełna rytuałów. Amos upierał się, że Bóg nie ma czasu na rytualną religię bez serca” (New Layman’s Bible Commentary).

Przesłanie Amosa

Księga Amosa dzieli się na trzy główne działy:

Rozdziały 1-2--- Seria wyroczni przeciwko narodom „zewnętrznym”, kończąca się podobnymi wyroczniami przeciwko Judzie i Izraelowi.

Rozdziały 3-6--- Potępiając różne grzechy, które były powszechne w Izraelu.

Rozdziały 7-9--- Niektóre informacje dotyczące powołania Amosa i pięć wizji, które odzwierciedlają niektóre podstawowe tematy jego przesłania.

Wyrocznie przeciwko narodom:

Damaszek --- 1:3-5

Gaza --- 1:6-8

Opona --- 1:9-10

Edom --- 1:11-12

Ammon --- 1:13-15

Moab --- 2:1-3

Juda --- 2:4-5

Izrael --- 2:6-16

„Istotną rzeczą w tym serialu, który ogólnie potępia okrucieństwa wojny, jest to, że Amos ogłasza, że Bóg troszczy się o grzech, gdziekolwiek się on pojawia. Jest międzynarodowym Bogiem sprawiedliwości, karzącym grzech, gdziekolwiek się on pojawi” (Jack P. Lewis) .

W Pięciu Wizjach Amosa odnajdujemy główne tematy, które Bóg chciał, aby ten człowiek uwypuklił. Są to w zasadzie wizje zagłady!

Szarańcza (Amos 7:1-3) Szarańcza w Palestynie była niekontrolowana i uważana za „czyn Boży”. Amos widział w nich groźbę kary Bożej i błagając o ziemię, udało mu się przekonać Boga do ustąpienia.

Wielki ogień pożerający ziemię (Amos 7:4-6) Niektórzy postrzegają to jako głód lub suszę. Prorok ponownie błaga Pana, a On ustępuje.

Linia pionu (Amos 7:7-9) — Ogłasza się zagładę domu Jeroboama. Amos nie błaga już więcej.

Kosz letnich owoców (Amos 8:1-3) Prorocy często przekazują swoje przesłanie za pomocą kalamburów, które nie mają być zabawne. Z podobieństwa słów lato (qayits) i koniec (qets) w języku hebrajskim Pan uczy Amosa, że koniec jest bliski.

„Nadszedł koniec mojego ludu, Izraela” (Am 8,2).

Pan stojący obok ołtarza (Amos 9:1f) — Wydano rozkaz, aby uderzyć w Świątynię i zniszczyć grzeszny lud tej ziemi. „Celem tej ostatniej wizji jest to, że kiedy Bóg w końcu wyśle Asyryjczyków, aby obalili Izrael, grzesznicy nie będą mogli uniknąć kary, bez względu na to, jak bardzo będą się starać” (John T. Willis).

HABAKUK

Tło osobiste

Imię Habakuk jest niezwykle i ma niepewne znaczenie. Niektórzy uważają, że pochodzi od hebrajskiego słowa Habaq, które oznacza „obejmować” – zatem jego imię oznaczałoby „gorący uścisk”. „Pod koniec swojej księgi to imię staje się odpowiednie, ponieważ Habakuk postanawia mocno przyłgnąć do (objąć) Boga, niezależnie od tego, co stanie się z jego narodem --- 3:16-19” (Expanded Open Bible). Hieronim wolał obejmowanie się, aby móc się zmagać, „ponieważ zmagał się z Bogiem”. Marcin Luter zdawał się popierać tę koncepcję, mówiąc: „Z pewnością nie jest ona niestosowna, gdyż w tej małej książeczce widzimy człowieka, który ze śmiertelną powagą zmagają się z potężnym problemem teodycei (boskiej sprawiedliwości) w wywróconym do góry nogami świecie. ”

Inni sugerują, że jego imię pochodzi od asyryjskiego kwiatu – Habaququ – ale nie ma sposobu, aby to zweryfikować. Według popularnej tradycji żydowskiej był on synem Szunamitki, gdyż Elizeusz powiedział jej: „W przyszłym roku o tej porze przytulisz (habaq) syna” (2 Król. 4:16). Druga tradycja utożsamia go ze „stróżem” z Izajasza 21:6. Dalsze legendarne materiały można znaleźć na stronach apokryficznej księgi Bel i Smok (w. 33-42), gdzie anioł przynosi tego proroka za włosy do Babilonu, aby nakarmić Daniela w lwiej jaskini.

Bel i smok 33-42

A prorok Habakuk był w Judei; przyrządził gulasz i włożył do miski pokruszony chleb i był w drodze na swoje pole, zanosząc je żniwiarzom, gdy anioł Pański powiedział: „Habakuku, zanieś posiłek, który masz ze sobą, do Babilonu, bo Daniel, który jest w lwiej jamie. Habakuk powiedział: „Panie mój, nigdy nie byłem w Babilonie”. Nie wiem, gdzie jest lwia jama. Wtedy anioł ujął proroka za czubek jego głowy i niosąc go za włosy, podmuchem jego tchnienia uniósł go do Babilonu i spuścił go nad dół. Habakuk zawołał: Danielu, Danielu, zjedz posiłek, który zesłał ci Bóg! Daniel powiedział: „O Boże, rzeczywiście o mnie pamiętasz; nigdy nie opuszczasz tych, którzy cię miłują. Potem wstał i jadł; i anioł Boży natychmiast zwrócił Habakuka do jego domu. Siódmego dnia król poszedł opłakiwać Daniela, ale kiedy przybył do dołu i zajrzał do środka, tam siedział Daniel! Wtedy król zawołał głośno: «Wielki jesteś, Panie, Boże Daniela, i nie ma innego Boga oprócz Ciebie samego». Zatem król wyciągnął Daniela; a ludzi, którzy planowali go zniszczyć, wrzucił do dołu i tam i tam zostali pożarci na jego oczach.

Poza jego imieniem niewiele wiadomo o tym proroku. Najwyraźniej żył jako jeden z powołanych przez Boga proroków (Habakuka 1:1) i nie wykonywał żadnego świeckiego zawodu, jak to miało miejsce w przypadku Amosa (Amos 7:14-15). Niektórzy wywnioskowali, że końcowe stwierdzenie księgi – „Dla dyrektora chóru na moich instrumentach strunowych” (3:19) – może wskazywać, że był on także Lewitą i członkiem chóru świątynnego, lub że był w jakiś inny sposób powiązany z kultem Świątyni w Jerozolimie. Możemy też z całą pewnością założyć, że był on prorokiem południowego królestwa Judy i najprawdopodobniej mieszkał w Jerozolimie.

Data

Jedynym wyraźnym odniesieniem do czasu w tym proroctwie jest fragment 1:6, gdzie Pan mówi: „Wskrzyszam Chaldejczyków” (Babilończyków). W rzeczywistości Chaldejczycy byli „plemieniem Semitów z południowej Babilonii, które pod przywództwem Nabopolassara zostało władcami imperium nowobabilońskiego” (Jack Lewis).

Oznacza to okres poprzedzający ich dojście do władzy (co nastąpiło po krytycznej bitwie pod Karkemisz w 605 r. p.n.e.). Przed tym czasem Babilończycy nie byli tak naprawdę siłą światową, z którą należało się liczyć. Dlatego Pan mówi Habakukowi: „Spójrz na narody! Patrz! Zdziw się! Zdziw się! Ponieważ czynię za twoich dni coś, w co nie uwierzyłybyś, gdyby ci powiedziano” (Habakuka 1:5).

Habakuka 1:2-4 (mówiąc o warunkach wewnętrznych w Judzie) wskazuje na czas po panowaniu króla Jozjasza (640-609 p.n.e.). Jednakże za panowania króla Jehojakima (609-597 p.n.e.), zwłaszcza w pierwszych latach jego panowania, warunki były odpowiednie. Był bezbożnym królem, który poprowadził naród na ścieżkę zagłady – 2 Król. 23:34 – 24:5; Jeremiasza 22:18.

„Dlatego wydaje się, że najlepiej będzie przypisać nauczanie Habakuka do daty na krótko przed rokiem 606 p.n.e., ale po rozpoczęciu marszu Babilonu na zachód w celu podboju świata” (Gleason Archer). „Prawdopodobna data powstania tej księgi to około 607 r. p.n.e.”

(Rozszerzona otwarta Biblia).

Tło historyczne

Po śmierci dobrego króla Jozjasza w Megiddo (609 p.n.e.) – 2 Król. 23:29 – królem został jego syn, Jehoachaz. Miał zaledwie 23 lata, a według 2 Królów 23:32 „czynił zło w oczach Pana”. Panował tylko 3 miesiące, po czym faraon Neko z Egiptu zdeponizował go i osadził na tronie jego brata Jehojakima (zwanego także Eliakimem) (2 Król. 23:33-37). W chwili objęcia tronu miał 25 lat i także czynił zło w oczach Boga.

„W ciągu około 20 lat Chaldejczycy kolejnymi falami opanowali Judę i ostatecznie zniszczyli kraj, a jego mieszkańców wzięli do niewoli w 586 rpn” (Zondervan's Pictorial Encyclopedia of the Bible). Wewnętrznie lud Boży pogrążony był w religijnym upadku i moralnym zamęcie.

„Rozglądając się wokół siebie, Habakuk widzi jaskrawy przejaw panującego zła. Wylicza tych, którzy są na swój sposób dumni i bezpieczni (ta lista zaczerpnięta z: Schultz, The Old Testament Speaks):

**Nieprawi agresorzy --- 2:6-8 Ci, którzy
usprawiedliwiają swoje złe postępowanie -
-- 2:9-11**

Ci, którzy przelewają krew dla osobistych korzyści

--- 2:12-14 Ci, którzy zwodzą swoich sąsiadów ---

2:15-17 Ci, którzy ufają bożkom --- 2:18-19

Powyższa seria pięciu nieszczęść ma formę masalu (pieśni drwiącej) i jest zasadniczo skierowana przeciwko: chciwości i agresji

... samoutwierdzenie, wyzysk i wymuszenie ... przemoc ... niemoralność i nieludzkość ... bałwochwalstwo.

Cel Habakuka

„Księga Habakuka różni się od innych ksiąg prorockich pod jednym szczególnym względem. Zamiast zanieść orędzie Jehowy bezpośrednio do ludu, kieruje skargę ludu do Jehowy, reprezentując go w skardze” (Homer Hailey). Habakuk jest mężem Bożym; człowiek wiary; który jest zaniepokojony tym, co się wokół niego dzieje. Nie rozumie, dlaczego Bóg robi to, co robi. Wydaje się to niezgodne z tym, co ujawniono wcześniej.

Prorok zwraca się więc do Boga i zadaje trudne pytania, na które otrzymuje odpowiedzi, które go bardzo zastanawiają. Niemniej jednak, pomimo tego wszystkiego, niezależnie od tego, czy rozumie, czy nie, jego wiara w Boga nigdy się nie zachwieje!! „Jego duch jest głęboko zaniepokojony. Jak Bóg mógł pozwolić na tak wiele cierpienia i śmierci? Jak Bóg mógł ukarać Swoją własną lud, mimo że

zgrzeszyli przez naród, który był jeszcze bardziej niegodziwy?” (Hester, The Heart of Hebrew History). „Jak sprawiedliwy Bóg może posłużyć się niegodziwymi Chaldejczykami, aby ukarać Swoją lud, który pomimo ich odstępstwa jest jeszcze bardziej sprawiedliwi niż oni?” (Zondervan's Pictorial Encyclopedia of the Bible).

„Mnożyła się przemoc i łamanie prawa, a niegodziwcy, przynajmniej powierzchownie, zdawali się triumfować. Według wszystkiego, co Habakuk wiedział o świętości i przymierzu Boga (por. Deut. 26-33, od których Habakuk wydawał się zależny), Jahwe powinien był powstać, aby skorygować sytuację, szczególnie w odpowiedzi na uwierzoną modlitwę o zmianę za pośrednictwem takich jak Habakuk. Taka naprawa nie nadeszła, a modlitwy sprawiedliwych i walka o sprawiedliwość w kraju wydawały się daremne, w wyniku czego Boży program odkupienia. historia była zagrożona” (Expositor's Bible Commentary, tom 7).

„Dlaczego w naszym świecie szerzy się zło i cierpienie? Wydaje się, że dobro i sprawiedliwość zawodzą! Jak to się dzieje, Boże, że tak bardzo sprzeciwiasz się złu, a zło nadal tolerujesz? Boże, czy to, co robisz, jest sprawiedliwe? Czy to naprawdę moralną i etyczną rzeczą do zrobienia?” (D. Stuart Briscoe). „Habakuk jest wolnomyślącym prorokiem, który nie boi się zmagać z kwestiami wystawiającymi na próbę jego wiarę” (Expanded Open Bible). Takie duchowe zmagania nie są niczym nowym! „Również Jeremiasz zadaje pytania i upomina Boga, zmagając się z nierozwiązywalnym problemem pomyślności niegodziwego Jeremiasza 12:1-4; 13:17; 15:10-18; 20:7-18” (Nowy

Komentarz biblijny Laymana).

Księga Hioba omawia także kwestię, dlaczego cierpi dany sprawiedliwy mężczyzna lub sprawiedliwa kobieta. Jest to szerzej omówione w Psalmach 37, 49 i 73. W literaturze niekanonicznej jest to omawiane w takich miejscach jak IV Ezdrasza 3:29-

36 i

II Barucha 11:1-7. „Jak można usprawiedliwić fakty życiowe doktryną o wszechmocnym, ale sprawiedliwym Bogu, który działa w historii? Wydarzenia nie wydają się potwierdzać doktryny, że grzech przynosi karę. Bóg wydaje się nieaktywny!” (Jack Lewis). To był problem, z którym zmagał się Habakuk!

Habakuk jednak „był uczciwym poszukiwaczem prawdy, który po odpowiedzi zwracał się bezpośrednio do Boga” (Hester, *The Heart of Hebrew History*). „Chociaż jest człowiekiem, który ma wątpliwości i ośmiela się je wyrażać, nie popełnia błędów i nie usuwa Boga z obrazu! Mimo że jest pełen wątpliwości, swoje cierpienia i wątpliwości co do Boga przynosi Samemu Bogu!” (D. Stuart Briscoe). „Tam, gdzie ludzie próbują przemyśleć odwieczny problem zła i starają się powiązać ponure fakty historyczne z Bogiem sprawiedliwości i mocy, który ma wszystko w swojej kontroli, przyciąga ich Habakuk” (New Layman's Bible Commentary).

Ostateczny wniosek Habakuka jest taki, że musimy pozwolić Bogu być Bogiem i pozwolić Mu działać na swój sposób i w swoim właściwym czasie. Naszym zadaniem jest zaufać Mu i żyć wiarą! „Sprawiedliwy będzie żył dzięki swojej wierze” (Habakuka 2:4) – kluczowy werset całej tej księgi!! Choć nie zawsze wszystko układa się tak, jak byśmy chcieli, to jednak i tak będziemy się radować w Panu! (Habakuka 3:17-19).

„Wbrew pozorom Bóg nadal zasiada na tronie jako Pan dziejów i Władca narodów. Bóg może być nieskory do gniewu, ale wszelka niegodziwość w końcu zostanie ukarana. On jest najgodniejszym przedmiotem wiary, a sprawiedliwy będzie Mu ufał przez cały czas” (Expanded Open Bible). „Oprócz Izajasza (Iz. 7:9; 28:16) żaden inny prorok nie podkreślał znaczenia wiary i modlitewnego zaufania w taki sposób jak Habakuk. Główny temat prorocstwa Habakuka, a mianowicie to, że sprawiedliwi żyć będą jego wiara (2:4) została przejęta w Nowym Jorku i zastosowana w znaczących kontekstach: Rzymian 1:17; Hebrajczyków 10:38-39” (Zondervan's Pictorial Encyclopedia of the Bible).

„Prorok kończy swoje wiersze jednym z największych wyznań wiary, jakie można znaleźć w literaturze biblijnej. Prorok, który postawił tak dociekliwe pytania na początku księgi, oświadcza, że w najgorszym przypadku będzie trzymał się mocno Panie” (Jack P. Lewis). „Choćby mnie zabił, będę w Nim pokładał nadzieję. Mimo to będę się przed Nim spierał o moje drogi” (Hioba 13:15).

„Wzrost wiary od zakłopotania i wątpliwości do szczytu absolutnego zaufania to jeden z najpiękniejszych aspektów tej książki. Lekcja z niej jest ponadczasowa!” (Homer Hailey).

HAGAJ

Tło osobiste

Imię Aggeusz oznacza „święto, święto, uroczyste”. Niektórzy to sugerują może być skróconą formą słowa Haggiasz, które oznacza „święto Jehowy”. To doprowadziło wielu do przypuszczeń, że mógł on urodzić się w jedno z głównych świąt żydowskich (na przykład Paschę). Chociaż nazywa się go „prorokiem” (Aggeusz 1:1; Ezdrasza 5:1; 6:14), niewiele więcej wiadomo o tym człowieku. Imię jego ojca nigdy nie jest wymienione. Zakłada się, że urodził się w Babilonie w czasie niewoli.

Jest bardzo prawdopodobne, że Aggeusz powrócił do Jerozolimy z pierwszą grupą 50 000 osób pod wodzą Zorobabela w 536 roku p.n.e. Możliwe jest również, że w tym czasie spisał psalmy. Septuaginta (grecka wersja ST, powstała około 250 roku p.n.e.) uznaje go za autora/współautora kilku psalmów (Ps 138, 146-149).

„W Midraszu i Talmudzie legenda podaje, że Aggeusz, Zachariasz i Malachiasz byli założycielami „Wielkiej Synagogi” (Aboth R. Nathan 1; Baba Bathra 15a), ciała, które rzekomo odegrało wielką rolę w post- czasach wygnania w zachowywaniu Pisma Świętego i przekazywaniu tradycyjnych przykazań i tradycji rabini wierzą, że po śmierci tych trzech proroków Duch Święty odszedł z Izraela” (Jack P. Lewis).

„Uzasadnione jest przypuszczenie, że Aggeusz był jeszcze dzieckiem, kiedy w 536 r.p.n.e. wrócił z rodzicami do Judei” (Zondervan's Pictorial Encyclopedia). Aggeusz był rówieśnikiem Zachariasza, a także Konfucjusza (557-479 p.n.e.). Aggeusz był pierwszym prorokiem w Jerozolimie po powrocie z niewoli babilońskiej. Proroctwo Aggeusza ustępuje pod względem zwięzłości proroctwu Aggeusza wśród ksiąg ST.

Data

Prorok bardzo precyzyjnie datuje swoje dzieło. Aggeusz 1:1 datuje to na „drugi rok panowania króla Dariusza”. To Dariusz I, syn Hystaspesa (522-486 p.n.e.). Zatem proroctwo datowane jest na rok 520 p.n.e.

Księga ta składa się z czterech krótkich wyroczeni, z których każda jest dokładnie datowana na ten rok. Dostarczono je „od sierpnia do ostatniego grudnia roku 520 p.n.e.” (Hester, *The Heart of Hebrew History*). Zatem wszystkie cztery wyroczenia tego proroctwa mają miejsce w ciągu czterech miesięcy.

Aggeusz był pierwszym, który prorokował ludowi, który powrócił, chociaż wkrótce poszedł za nim Zachariasz. Służba Aggeusza była bardzo krótka, natomiast służba Zachariasza trwała znacznie dłużej. „Niektórzy mają zaszczyt przewodzić, inni trwać w dziele Bożym” (Matthew Henry).

Tło historyczne

W roku 586 p.n.e. południowe królestwo Judy przypadło Babilończykom, a Jerozolima wraz ze Świątynią została zniszczona. Ludzi zabrano do niewoli (tych, którzy nie zostali zabici), chociaż nielicznym pozwolono pozostać i zamieszkać w ruinach. W ciągu następnych kilku dziesięcioleci ci nieliczni, którzy pozostali w swojej ojczyźnie, zaczęli zawierać małżeństwa mieszane z mężczyznami i kobietami z otaczających ich obcych narodów (w tym z niektórymi Asyryjczykami, którzy uciekli przed zagładą własnego narodu). To połączenie narodów doprowadziło do powstania grupy zwanej Samarytanami, która gdy Żydzi powrócili do swojej ziemi po niewoli, stali się jednym z ich głównych przeciwników.

W okresie niewoli prorocy Daniel i Ezechiel, którzy również zostali wzięci do niewoli, zapewniali wygnańcom duchową nadzieję i przewodnictwo. W roku 562 p.n.e. zmarł król Nabuchodonozor i Babilon miał wówczas szereg słabych władców. Nie było nikogo na tyle silnego, by utrzymać imperium w całości. W 549 r.pne Cyrus (który został królem Persów około dziesięć lat wcześniej) pokonał króla Medów i zjednoczył Medów i Persów.

W 539 r.pne (13 października) Cyrus obalił Babilon i mianował nad nim „widmowego króla”. Król ten znany jest w Biblii jako Dariusz Med, czyli prawdopodobnie Gubaru (lub Gabryas) z historii świeckiej (nie jest to ten sam Dariusz, o którym mowa w Aggeuszu).

Cyrus był bardzo życzliwym władcą i prowadził politykę pozwalającą zniewolonym ludom na powrót do ojczyzny, odbudowę świątyń i przywrócenie praktyk religijnych. W 538 r.pne Cyrus wydał dekret zezwalający Żydom na powrót do ojczyzny (2 Kron. 36:22-23; Ezd 1:1-4). Ponad 150 lat przed tym wydarzeniem Izajasz prorokował, że Bóg użyje Cyrusa, aby dokonać tego odnowienia (Izajasz 44:24 - 45:7).

Ten powrót Żydów do ojczyzny odbywał się w kilku etapach. Nie wszyscy Żydzi w niewoli chcieli wrócić. Wielu urodziło się w Babilonie i przez lata założyło dobrze prosperujące przedsiębiorstwa handlowe. Ponadto „perspektywa powrotu na opuszczoną i zubożoną ziemię oraz odbudowania ruin przeszłości nie była w praktyce zbyt atrakcyjna dla tych Żydów, którym udało się wykorzystać hojnych i raczej naiwnych Babilończyków. Tylko ci Żydzi, którzy złapali wizję służenia Bogu i człowiekowi w świetle obiecanego przymierza, byli poważnie zainteresowani tym wyzwaniem” (Zondervan’s Pictorial Encyclopedia). Poszczególne etapy tego powrotu były następujące:

536 p.n.e--- Około 50 000 powróciło pod Zorobabelem. Kapłan Jozue był przywódcą religijnym powracającego ludu. Aggeusz powrócił z tą grupą Ezra 2.

457 p.n.e--- Powraca druga grupa pod przewodnictwem Ezdrasza, składająca się z około 2058 osób. Wprowadzono kilka reform, w tym problem małżeństw mieszanych z narodami, Ezd 8-10.

445 p.n.eWraca trzecia grupa, na której czele stoi Nehemiasz. Nehemiasz pełni funkcję namiestnika Jerozolimy. Ściany są odbudowane
...Nehemiasz 2.

Po powrocie pierwszej grupy (536 p.n.e.) rozpoczęto prace w Świątyni. Odrestaurowano ołtarz ofiarny i położono fundamenty pod nową Świątynią. Jednak w tym momencie ludzie zaprzestali swojej pracy. Miasto, domy i mury były w ruinie, ziemia była zaniedbana przez 50 lat i brakowało żywności. Żydzi, którzy pozostali na tej ziemi i zawierali małżeństwa z narodami, oferowali pomoc w odbudowie, ale ich oferta została odrzucona, co wywołało urazę i sprzeciw. W rezultacie ludzie popadli w zniechęcenie. Całą swoją uwagę skupili na przetrwaniu. Następnie, gdy zaspokoiли podstawowe potrzeby życiowe, zaczęli szukać luksusów, w wyniku czego popadli w apatię w stosunku do odbudowy Świątyni.

Następcą Cyrusa został jego syn Kambyzes (529-522 p.n.e.). Po tym królu przyszedł Dariusz I (522-486 p.n.e.). Dwa lata po jego panowaniu (520 p.n.e.) i 16 lat po zaprzestaniu prac w Świątyni Bóg powołał proroka Aggeusza, „aby zwalczał apatię i depresję, dając natchnione przywództwo” w sprawie odbudowy Świątyni (Encyklopedia obrazkowa Zondervana).

Przesłanie Aggeusza

Aggeusz „miał jedną najważniejszą ideę – zbudować Świątynię!” (Homer Hailey). Pragnął odbudowania Świątyni i przywrócenia kultu Boga. Ludzie popadli w zniechęcenie i w rezultacie zapomnieli o Bogu. Wszystkie ich priorytety były błędne; myśleli o sobie, a nie o Bogu; budują własne domy, ale nie swoje! Aggeusz został wysłany jako motywator i pouczający --- Ustal właściwe priorytety! Postaw Boga na pierwszym miejscu, a On zadba o twoje inne potrzeby (Ew. Mateusza 6:33).

Przesłanie Aggeusza zostało niezwykle dobrze przyjęte i skuteczne. „W ciągu trzech tygodni i kilku dni po jego pierwszym przemówieniu do ludzi ponownie rozpoczęli prace w Świątyni” (Hailey). Jedną z przyczyn jego sukcesu była jego zależność od Słowa Pańskiego! Dwadzieścia sześć razy (w księdze liczącej zaledwie 38 wersetów!) odwołuje się do Boga jako autorytetu i źródła swego przesłania. Wyrażenia takie jak „mówi Jehowa”, „wypowiada Pan Zastępów” i tym podobne są bardzo powszechne. „To odwołanie do Boskiego pochodzenia tego, co powiedział, poruszyło ludzi, poruszyło ich serca i przyniosło rezultaty” (Hailey). „Żaden prorok nie pojawił się nigdy w bardziej krytycznym momencie historii narodu i można dodać, że żaden prorok nie odniósł większego sukcesu” (Marcus Dods).

Świątynię ukończono w 516 rpn, dwadzieścia lat po jej rozpoczęciu i siedemdziesiąt lat po jej zniszczeniu w 586 rpn (Ezd 6:15). Ta nowa Świątynia została zbezczeszczona w czasach Epifanii Antiocha (168 p.n.e.), ale później została uporządkowana. Został on dodany przez Heroda Wielkiego. Zasadniczo była to ta sama Świątynia, do której Jezus i apostołowie wielokrotnie wchodzili podczas swojej posługi.

Aggeusz uczy nas, że wierność i błogosławieństwa materialne są ze sobą bezpośrednio powiązane; że „kiedy dobre dzieło czeka na swoje wykonanie, nadszedł czas, aby je wykonać” (Farrar); że „zniechęcenie, jakkolwiek głębokie, nie jest wystarczającym powodem zaniedbywania obowiązków, nawet jeśli wydają się one trudne. Bądź silny i pracuj” to chwalebne motto ludzkiego życia” (Farrar); że „podstawą każdego skutecznego głoszenia jest «mówi Jehowa». Przyniosło to wówczas rezultaty i takie głoszenie przyniesie rezultaty także dzisiaj!” (Homer Hailey).

OZEŹ

Tło osobiste

Imię Ozeasz pochodzi z języka hebrajskiego. Oznacza to zbawienie. Chociaż nie zostało to wyraźnie powiedziane, uważa się, że Ozeasz pochodził z Samarii (nazywa władcę Samarii „naszym królem” – Ozeasz 7:5). Wydaje się, że jego rodzina ma znaczącą pozycję społeczną, aby wymieniać imię jego ojca (Ozeasza 1:1).

Jeśli chodzi o jego zawód, nic nie jest pewne. Wydaje się jasne, że zajmował „jakieś stanowisko lub wyróżniające się miejsce”. Wielu uczonych uważa, że mógł być księdzem.

Data

Na podstawie jego wzmianek o królach (Ozeasza 1:1) większość uczonych datuje jego proroczą służbę na lata 753–715 p.n.e. Księga nosząca jego imię jest połączeniem wielu kazań i czynów wygłaszanych na przestrzeni kilkudziesięciu lat.

Tło historyczne

Religijne ---Ozeasz podsumował działalność religijną Izraela jednym słowem: rozpusta. Jako nierządnicą prostytuowała się przed fałszywymi bogami. Ludziom brakowało wiedzy (Ozeasza 4:6; 5:4) i nie znali Prawa Bożego (Ozeasza 8:12). Ustawiono bożki, a kobiety służyły w świątyniach jako kultowe prostytutki.

Moralność ---„Ich postępowanie było zupełnie odwrotne do tego, czego pragnął i czego żądał Bóg. Lud dopuścił się przeklinania, łamanie wiary, morderstwa, kradzieży, cudzołóstwa, oszustwa, kłamstwa, pijaństwa, nieuczciwości w interesach i innych przestępstw równie obrzydliwych przed Jehową. Obraz namalowany w Księdze Ozeasza rzeczywiście przedstawia naród pogrążający się w upadku” (Homer Hailey).

Polityczne ---Był to okres przewrotów politycznych w Izraelu. Po śmierci Jeroboama na tron wstąpiło kilku królów, ale szybko zostali zamordowani; niektórzy panują zaledwie kilka tygodni. Tiglat-Pileser (król Asyrii) wystąpił przeciwko Izraelowi i zażądał od nich wysokiego daniny. Ostatecznie w 722 rpn północne królestwo przypadło Asyryjczykom, a wielu ludzi zostało uprowadzonych do niewoli. „To były lata próby politycznej intrygi i intryg, anarchii i buntu, zdrady i morderstwa. Bóg został całkowicie pominięty w obrazie i myśleniu ludzi. Zadaniem proroka było zwrócenie myślenia ludu z powrotem do Boga, ale byli zbyt głęboko pogrążeni w swoim bałwochwalstwie, aby zwrócić uwagę na jego ostrzeżenie. Minęli punkt, z którego nie było odwrotu; nie chcieli słuchać” (Homer Hailey).

Ich niewierność objawiała się na dwa główne sposoby:

- **Bunt przeciwko wszelkiej ustanowionej władzy.**
- **Uzależnienie od ludzkiej obrony i obcych sojuszy, a nie od mocy Jehowy.**

Przyczyny tej powszechnej niemoralności i niewierności wobec Boga były dwojakie:

- **Zepsucie kapłanów, z którymi sprzymierzyli się fałszywi prorocy.**
- **Zepsucie kultu.**

Przesłanie Ozeasa

Bóg, Jego natura i charakter. Jest tylko JEDEN Bóg! On jest wszechmocny... Jest sprawiedliwy... On jest miłością! Jest przedstawiany zarówno jako kochający mąż, jak i kochający ojciec. Jednym z ulubionych wyrażeń tego proroka jest: Miłująca życzliwość.

Przymierze między Bogiem a Izraelem. Ozeasz postrzega Izrael jako „wybranych” Boga; Bóg wszedł z nimi w jedność. Intymność tej relacji opisana jest w dwóch postaciach – relacji małżeńskiej i relacji ojciec/syn. Ozeasz podkreśla, że przymierze zawsze wiąże się z wzajemnymi zobowiązaniami.

Zagłada narodu jest nieunikniona. Z powodu niewierności narodu Ozeasz przygotowuje go na zbliżającą się karę. Sprawiedliwy Mąż żąda, aby niewierna żona została odsunięta od Niego, lecz Kochający Mąż z nadzieją oczekuje czasu odnowienia związku!

JOEL

Tło osobiste

Imię Joel (hebr. Yo'el) oznacza „Jahwe jest Bogiem”. Był synem mężczyzny o imieniu Petuel (lub Betuel w Septuagincie), co oznacza „otwartość serca lub szczerowość Boga”. Nie wiadomo, czy Joel otrzymał swoje imię od urodzenia, czy też otrzymał je później w wyniku swojej służby.

Joel żył i prorokował w południowym królestwie Judy. Najprawdopodobniej był mieszkańcem Jerozolimy. Często nawiązuje do Judy i Jerozolimy (2:32; 3:1, 17-18, 20), ich obywateli (3:6, 8, 19), do Syjonu (2:1, 15, 32; 3:17, 21) i jego dzieci (2:23). Wykazuje także dużą znajomość Świątyni i jej posługi (1:9, 13-14, 16; 2:14, 17; 3:18). Był także dogłębnie zaznajomiony z geografią i historią tej ziemi (1:2; 3:2-8, 12, 14, 18).

Niektórzy uczeni sugerują, że jego znajomość nabożeństwa świątynnego może wskazywać, że był kapłanem lub synem kapłana. Inni spekulują, że „jego krytyka księży sugeruje, że nie był członkiem ich kasty”. Niewiele wiadomo o tym człowieku, z wyjątkiem tego, co można wyczytać z samej książki. Chociaż 13 innych osób w pismach ST nosi imię Joel, nie można go utożsamić z żadną z nich.

„Joel był człowiekiem pełnym witalności i duchowej dojrzałości. Wnikliwie rozeznawał czasy i przekazał orędzie Boże ludowi Judy w żywym i pełnym pasji stylu, z precyzją i oryginalnością myśli, która stała się prawdziwym kamieniołomem, z którego miało zostać wyciosanych wiele późniejszych proroczych kamieni budowlanych” (Expositor’s Bible Commentary).

Data

Wśród uczonych panuje wielka rozbieżność co do datowania tej księgi. Teorie obejmują okres od IX do IV wieku p.n.e. Niektórzy nawet próbowali datować go na okres machabejski (tzw. okres międzytestamentalny). Problem polega na tym, że w nagłówku książki nie podano daty ani nie ma żadnego wyraźnego odniesienia w treści samego dzieła. Główne teorie to:

- **Po wygnaniu** ---Skończyły się niewole ludu Bożego. Wygnańcy wrócili do ojczyzny. Świątynia została odbudowana. Pogląd ten wymaga daty na połowę IV wieku p.n.e.
- **Przed wygnaniem**--- Ci, którzy przypisują Joelowi datę przed wygnaniem, wysunęli trzy ogólne stanowiska. Oni są:
 - **Wczesne przedwygnanie** ---Data z IX wieku. Uważa się, że sytuacje przedstawione w tej książce najlepiej wskazują na czasy małego króla Joasza (835-796 p.n.e.), który rozpoczął swoje rządy za czasów regencji arcykapłana

Jehojady.

- **Bliski okres przed wygnaniem** ---Data z początku VIII wieku. Obszerną obronę tego poglądu przedstawiono w The Expositor's Bible Commentary, tom. 7, s. 231-233.
- **Późno przed wygnaniem** ---Data z VII wieku. Pogląd ten stara się znaleźć powiązanie z prorokiem Jeremiaszem i zharmonizować formy literackie i poglądy religijne obu proroków.

Najbardziej prawdopodobną i logiczną z tych teorii jest teoria wczesna przed wygnaniem, która datuje prorocstwo Joela na około 835 rok p.n.e. Doskonałą obronę tego poglądu można znaleźć w artykule: A Survey of Old Testament Wprowadzenie autorstwa Gleasona L. Archera Jr., s. 23. 304-307.

Okazja

Kraj został zniszczony przez plagę szarańczy. W następstwie plagi szarańczy następują susza, głód i pożary. To coś znacznie więcej niż tylko klęska żywiołowa – to także katastrofa narodowa! Dotknięty został niemal każdy aspekt życia społecznego. Gospodarka ziemi została prawie zrujnowana. Cały naród się zatrzymał. Brak ofiar zagraża nawet życiu religijnemu wspólnoty.

Joel widzi związek pomiędzy tą klęską żywiołową/narodową a czasem nadchodzącego sądu od Pana Boga – Dniem Pańskim. Ta plaga szarańczy była nie tylko rzeczywistym wyrokiem Bożym, ale ostrzegała przed jeszcze większym, zbliżającym się sądem przeciwko ludowi Bożemu – kiedy wrogiem nie będą armie szarańczy, ale armie ludzi!

Ta koncepcja dalszego sądu doprowadziła także Joela do ujawnienia Bożego zamysłu na dni ostateczne – ostatecznego przyjścia Boga na sąd na końcu czasów.

Użycie Joela w Nowym Testamencie

„Chociaż jest to jedna z najkrótszych ksiąg Starego Testamentu, jest jednocześnie jedną z najgłębszych. Zarówno pod względem uchwycenia związku między wydarzeniami historycznymi a ponadhistorycznym oczekiwaniem dnia Pańskiego, jak i pod względem wywarł wpływ na wczesną teologię chrześcijańską, jego wpływ był ledwo proporcjonalny do jego wielkości” (New Layman's Bible Commentary).

W Dziejach Apostolskich 2:16f apostoł Piotr stwierdza, że o tym, czego lud był świadkiem w dniu Pięćdziesiątnicy, mówił prorok Joel (Joel 2:28-29).

W Liście do Rzymian 10:11-13 Paweł nawiązuje do Joela
2:26b i 2:32. W Marka 4:29 Jezus powołuje się na Joela
3:13.

Wydaje się, że istnieje pewna zależność od Joela 2:32 w Dziejach Apostolskich 2:39.

W Księdze Objawienia znajduje się kilka odniesień do Joela – Obj. 6:12 (Joela 2:10, 31; 3:15)Obrót silnika.
6:17 (Joel
2:11)Obj. 9:7-9 (Joela 1:6; 2:4-5) .. Obrót silnika. 14:15, 18 (Joela 3:13).

Wiadomość

Książka dzieli się na dwie odrębne części:

1. Joel mówi1:2 - 2:17
2. Jehowa przemawia.. 2:18 - 3:21

Joel nawiązuje do naturalnej/narodowej klęski szarańczy i mówi ludziom, że ma to być dla nich ostrzeżeniem, aby mogli odpokutować. Ta katastrofa zwiastowała Dzień Pański, któremu można zapobiec jedynie poprzez szczerą pokutę. Jeśli odpokutują, dzień sądu spadnie na ich wrogów, a nie na nich samych.

„Książka ta jest wezwaniem Jehowy do ludzi, aby szukali Go poprzez pokutę. Z tej pokuty wyjdą błogosławieństwa materialne, po których nastąpi wylew błogosławieństw duchowych” (Homer Hailey). Joela często nazywano prorokiem Pięćdziesiątnicy ze względu na jego odniesienia do duchowych błogosławieństw.

Inne ważne przesłania Księgi Joela to:

- Bóg suwerennie kieruje sprawami historii ziemi ku swemu z góry przyjętemu ostatecznemu celowi – 1:15; 2:1-4, 18,

20, 25-27, 28-32; 3:1-21.

- Jest Bogiem łaski i miłosierdzia--- 2:13, 18.

- Bóg miłosierny i współczujący – 2:13.
- Bóg sprawiedliwości --- 3:1-8, 12-13.

Sam eksternalizm w oddawaniu czci Bogu nie wystarczy – 2:12-13.

Kiedy grzech staje się dominującym stanem ludu Bożego, należy go osądzić. Bóg może użyć klęsk żywiołowych lub środków politycznych, aby dokonać karania Swego ludu. Ci, którzy odpokutują, otrzymają błogosławieństwa przywróconej społeczności.

„Integralną częścią wszystkich prorocत्व Joela jest jego nauczanie o Dniu Pańskim. Poprzez umiejętne użycie tego terminu, który nadaje spójność całemu jego przesłaniu, Joel pokazał, że Bóg suwerennie działa we wszystkim, co się dzieje, kierując wszystko do ich wyznaczony koniec” (Expositor’s Bible Commentary).

Bóg obficie pobłogosławił Judę, ale lud uznał Boga i Jego błogosławieństwa za coś oczywistego. Ich wiara przerodziła się w pusty formalizm, a życie w moralny upadek. „Pod boskim natchnieniem Joel powiedział ludziom, że plaga szarańczy była ostrzeżeniem przed większym sądem, który był nieuchronny, jeśli nie odpokutują i nie powrócą do pełnej społeczności z Bogiem. Jeśli to zrobią, Bóg obficie im przebaczy, przywróci zdrowie ziemi, i ponownie dać im elementy potrzebne do składania ofiar. System ceremonii został zaprojektowany tak, aby wyrażać serdeczną więź z Bogiem. Przez swój grzech zrzekli się oni jakiegokolwiek prawa do ceremonii religijnych” (Expositor’s Bible Commentary).

JONASZ

Tło osobiste

Imię Jonasz (hebr. Yonah) oznacza „gołębica”. Był synem Amittaja z pokolenia Zabulona (Jozuego 19:13) i pochodził z miasta Gat-Chefer, które leży w Galilei. Niektórzy żydowscy rabini uważają, że Jonasz utożsamiany jest ze zmarłym synem wdowy z Sarepty, wskrzeszonej przez Eliasza (1 Król. 17), jednakże nie ma podstaw do takiego przypuszczenia. W II Księdze Królewskiej 14:25 Jonasz jest wspomniany jako prorok Boży za panowania króla Jeroboama II (793-753 p.n.e.). Jonasz przepowiedział szeroki zakres podbojów tego króla i ekspansję terytorium Izraela pod jego przywództwem.

W wyniku powyższego, bardzo popularnego prorocтва, które spełniło się w stosunkowo krótkim czasie, „Jonasz musiał cieszyć się wielkim powszechnym szacunkiem jako prawdziwy prorok... To może wyjaśniać jego niechęć do przyjęcia mniej popularnego zlecenia i powodować straci znaczącą twarz” (New Layman's Bible Commentary).

Technicznie rzecz biorąc, Księga Jonasza jest anonimowa; jednakże tradycja żydowska utrzymuje, że autorem jest sam Jonasz. W ostatnich latach zaczęto wierzyć, że „księga ta dotyczy raczej Jonasza, a nie jego autorstwa”. „To przede wszystkim księga o proroku, a nie zbiór wyroczeni proroka. Aby opisać nauczanie Jonasza potrzeba tylko ośmiu słów – Jon 3:4” (Jack P. Lewis).

Jonasz jest jedynym „mniejszym prorokiem”, o którym kiedykolwiek wspomnieli Jezus Chrystus. Jest także jedyną postacią starotestamentową, którą sam Jezus przyrównuje do siebie (Mateusza 12:39-41; 16:4; Łukasza 11:29-32). Chociaż niektórzy twierdzą, że ta księga to bajka i że Jonasz tak naprawdę nigdy nie żył, dowody biblijne są temu przeciwne. 2 Królów 14:25 mówi o nim jako o rzeczywistej postaci historycznej. Podobnie Jezus Chrystus. Józef Flawiusz (wczesny historyk żydowski) również uważał go za historycznego, a nie fikcyjnego (Starożytności Żydów, księga 9, rozdział 10, sekcje 1-2). Ponadto, gdy Paweł pisał, że Jezus „został pogrzebany i trzeciego dnia zmartwychwstał, zgodnie z Pismem” (1 Koryntian 15:4), mógł przynajmniej częściowo nawiązać do przeżycia Jonasza.

Pisarze międzytestamentowi (Apokryfy) również uważali Jonasza za faktyczną postać historyczną. Jest wymieniony wśród „Dwunastu proroków” w Syr 49:10. Tobiasza 14:4 odnosi się do „słowa Bożego, które Jonasz wypowiedział przeciwko Niniwie” (choć w Kodeksie synajskim czytamy w tym miejscu „Nahum” zamiast „Jonasz”). W III Księdze Machabejskiej 6:8 wybawienie Jonasza jest jednym z szeregu wielkich dzieł miłosierdzia Bożego z przeszłości, które stanowią część modlitwy Eleazara.

Grecy od dawna okazywali głęboki szacunek prorokowi Jonaszowi. W VI wieku n.e. poświęcono mu kościół (porównaj to działanie z tym, czego próbował dokonać Piotr w Ewangelii Łukasza 9:33).

Data i okazja

Z II Księgi Królewskiej 14:25 wiemy, że Jonasz żył w czasach Jeroboama II (793-753 p.n.e.). Został wysłany do Niniwy – stolicy Asyrii – aby przekazać ostrzeżenie od Boga, że jeśli nie odpokutują, zostaną zniszczeni. Istnieje kilka historycznych wskazówek, które wydają się wskazywać na datę powstania tego proroctwa gdzieś na koniec lat 750-tych p.n.e. – być może około 758 r. p.n.e.:

Za panowania Adad-nirari III (811-783 p.n.e.) nastąpił zwrot w stronę monoteizmu. Jednak wraz z jego śmiercią naród wkroczył w okres słabości narodowej i jeszcze większego upadku moralnego. „W tym czasie Asyria była zaangażowana w walkę na śmierć i życie z górskimi plemionami Urartu i ich towarzyszami z Mannai i Madai na północy, którzy byli w stanie przesunąć swoją granicę na odległość mniejszą niż sto mil od Niniwy” (Komentarz biblijny ekspozytora, tom 7).

W 756 rpn. naród nawiedziła zaraza, po której w 759 rpn. nastąpiła druga plaga. W roku 763 p.n.e. miało miejsce zaćmienie słońca. Były to „wydarzenia, które starożytni uważali za dowód sądu Bożego i które mogły przygotować lud na przyjęcie przesłania Jonasza” (The Ryrie Study Bible). „Bez wątplenia ten przygnębiony stan Asyrii w znacznym stopniu przyczynił się do gotowości ludu na usłyszenie Jonasza, gdy zaczął im głosić” (Homer Hailey).

Istnieją pewne historyczne dowody na to, że za panowania Aszurdana III (771-754 p.n.e.) nastąpiło przebudzenie religijne. Mogło to być skutkiem głoszenia Jonasza. W 745 rpn. Tiglat-Pileser III (745-727 p.n.e.) wstąpił na tron, a Asyria ponownie stała się główną potęgą. Pod jego przywództwem Asyryjczycy stali się „rózżą gniewu Bożego” (Izajasz 10:5) przeciwko Jego zbuntowanemu ludowi, Izraelowi. Izrael ostatecznie padł ofiarą Asyryjczyków wraz ze zdobyciem Samarii w 722 rpn. (dzięki wysiłkom następców Tiglata-Pilesara – Salmanasara V i Sargona II).

Dzięki głoszeniu Jonasza i pokucie mieszkańców Niniwy miasto zostało w tym czasie oszczędzone. Jednak historia mówi nam, że ich pokuta była dość krótkotrwała. Wkrótce powrócili do swojego grzesznego trybu życia. Następnie do tych samych ludzi został wysłany prorok Nahum. Jednakże nie okazali skruchy (tak jak w przypadku Jonasza) i dlatego zostali zniszczeni w 612 roku p.n.e.

Interpretacja Księgi Jonasza

Być może największą trudnością związaną z tą książką jest kwestia ustalenia sposobu interpretacji. Aż do XVIII i XIX wieku Jonasz był uważany niemal wyłącznie za fakt historyczny. Jednak w XX wieku wysunięto wiele innych teorii dotyczących tego, jak najlepiej interpretować tę książkę. Poniżej przedstawiono główne proponowane teorie interpretacji:

ALEGORYCZNE --- „Alegoria to opowieść składająca się z szeregu zdarzeń analogicznych do równoległej serii wydarzeń, które mają zilustrować”. Zatem: Jonasz = Izrael... Ucieczka Jonasza = niewykonanie przez Izrael jego duchowej misji wobec narodów... „Wielka ryba” = Babilon, który pożera Izraela w niewoli... Wyplucie Jonasza = odrodzenie Izraela do ojczyzny... Itd. ...Itd. (Jeremiasz 51:31 mówi o Babilonie „połykającym” Izraela „jak potwór”, co „napełniło mu żołądek”. Następnie w wersecie 44 Bóg mówi, że „wydobędzie z ust swoich to, co połknął” .”) --- Niektórzy uważają to za biblijny dowód swojej teorii, że Jonasz jest jedynie alegorią.

PARABOLICZNY--- "Przypowieść to krótka, zwięzła opowieść o celach dydaktycznych." Morał z tej historii: miłość Boga do narodów. Jonasz jest typem „ograniczonego, ekskluzywnego Żyda, który nie kocha narodów poza swoimi granicami”.

MITYCZNY--- Ten punkt widzenia zakłada, że cała historia jest niczym innym jak mitem lub legendą, która powstała wokół jakiegoś wydarzenia w historii Izraela.

HISTORYCZNY--- Pogląd ten utrzymuje, że narracja opisuje wydarzenia, które faktycznie miały miejsce. Jest to najbardziej prawdopodobny pogląd. Ci, którzy sprzeciwiają się temu pogładowi, czynią to przede wszystkim ze względu na cudowny element relacji (na przykład wydarzenie z „wielką rybą”). „Jezus sankcjonował tę historię jako fakt historyczny... dlatego interpretacja historyczna jest jedyną interpretacją godną przyjęcia przez wszystkich, którzy wierzą, że Jezus jest Chrystusem” (Homer Hailey). „Próba powiedzenia, że Jezus był tylko człowiekiem swoich czasów i akceptował pewne poglądy panujące wśród otaczających go osób, niesie ze sobą implikacje, których nie jesteśmy gotowi zaakceptować” (Jack P. Lewis).

Jednakże fakt, że relację tę należy uważać za historyczną, nie oznacza, że nie można z niej wyciągnąć żadnych parabolicznych, alegorycznych czy duchowych lekcji. „Nie wyklucza to obecności typowych lekcji ilustrowanych wydarzeniami historycznymi” (The Ryrie Study Bible).

Cuda Księgi Jonasza

Fakt, że w tej książce opisano oczywiste cuda, spowodował, że niektórzy – wątpiący w cudowną moc Boga lub jej zaprzeczający – uznali to dzieło za fikcję. Zapisano tu kilka cudów, ale „z «historii o rybach» napisano tak wiele, że można ulec pokusie, aby zapomnieć o wszystkim innym na temat Księgi Jonasza” (Jack P. Lewis). Różne cuda zapisane w Księdze Jonasza to:

- **Bóg wywołuje burzę --- 1:4**
- **Bóg uciszający burzę --- 1:15**
- **Boże polecenie wielkiej ryby, aby połknęła Jonasza – 1:17**
- **Jonasz przeżył trzy dni i trzy noce w rybie – 1:17**
- **Bóg nakazuje rybie z wymiotować Jonasza na suchy ląd – 2:10**
- **Miasto wielkości Niniwy doświadczające tak powszechnej pokuty – 3:5-9**
- **Pan wzbudził roślinę, robaka i pałacy wiatr wschodni – 4:6-8**

Daga Gadolato hebrajskie wyrażenie, które dosłownie oznacza „wielką rybę”. Żydzi nie mieli specjalnego słowa na „wieloryb” (słowo używane w KJV). Ponieważ słowo dag może odnosić się do ryby dowolnego gatunku, łącznie z wielorybem (który technicznie rzecz biorąc w ogóle nie jest rybą), „rozsądne jest trzymanie się w tym miejscu tradycyjnej interpretacji, ponieważ żadna prawdziwa ryba – w przeciwieństwie do dla ssaka morskiego – wiadomo, że ma żołądek pojemny jak żołądek wieloryba” (Gleason L. Archer, Jr.).

„Możliwość lub niemożność zaakceptowania cudu zależy od tego, czy ktoś pisze swojego Boga przez duże „G” – Homer Hailey

Główne przesłania Jonasza

Ogólne przesłanie tej książki jest zasadniczo dwojakie:

1. Boża miłość i troska jest dla *Wszystko* ludzi, a każdy, kto zechce pokutować i zwrócić się do Boga, może znaleźć zbawienie (Dzieje Apostolskie 26:19-20; 2 Piotra 3:9).
2. Bóg jest *uniwersalny* Bóg. Jest tylko JEDEN Bóg i tylko On ma być Bogiem wszystkich ludzi. Jonasz głosił ludowi monoteistycznemu, ale bogiem, którego czcili, był Nebo. Ostrzegł ich, że muszą odpokutować, zwrócić się do Jehowy, czcić i służyć jedynie Jemu.

Oto niektóre z innych wspaniałych lekcji płynących z Księgi Jonasza:

- „Wyroki Boże, nawet te ogłoszone w prorocztwie, można odwrócić dzięki prawdziwej pokucie”. Jest to „kluczowa prawda teologiczna wiążąca ludzką pokutę z ucieczką przed przewidywanym sądem” (Komentarz biblijny New Layman). „Jeremiasz 18:7-8 – „W pewnym momencie mógłbym mówić o narodzie lub o królestwie, które należy wykorzenić, zburzyć lub zniszczyć; jeśli naród, przeciwko któremu mówiłem, odwróci się od swego zła, ulituję się nad nieszczęściem, które planowałem na niego sprowadzić”.
- Grzech narodowy wymaga narodowej pokuty! Tak jak zasada ta odnosiła się do Niniwy, stolicy Asyrii, tak też ma zastosowanie do współczesnych narodów!
- Ta książka jest surową naganą wobec wąskiej ekskluzywności, która charakteryzowała Izraelitów. Jonasz, którego postawa była typowa dla jego ludu, nie pragnął zbawienia Asyryjczyków – byli oni wrogami! Wolał uciec, niż głosić tak odrażające przesłanie temu odrażającemu ludowi. I nawet gdy w końcu to głosił, siedział poza miastem, czekając, aż Bóg zmieni zdanie i nadal ich zniszczy. Kiedy zdał sobie sprawę, że Bóg rzeczywiście okaże miłosierdzie tym ludziom, modlił się, aby raczej umrzeć, niż być świadkiem czegoś takiego! (Jonasz 4:1-3).
- Kiedy dzisiaj utrzymujemy taką postawę – „Jesteśmy jedynymi, których Bóg obdarza łaską”... „Wolelibyśmy raczej umrzeć, niż widzieć zbawienie tych ludzi!” ...”Nie będziemy głosić ewangelii tej grupie” – wtedy powtórzyliśmy grzech Jonasza. Co więcej, nie udało nam się dostrzec powszechnej miłości Boga. Jonasz symbolizuje wąskiego, sekciarskiego ducha!
- Od Boga nie można uciec (Psalm 139:7-12). „Jonasz nauczył się, a dzięki jego cennemu doświadczeniu dowiedziały

się miliony, że kiedy Bóg nakłada na siebie nieprzyjemny obowiązek, o wiele łatwiej jest go wykonać, niż od niego uciec” (JW McGarvey). „Kiedy ktoś postanawia zaskoczyć Boga, z pewnością rozpęta się burza” (George L. Robinson).

- „Nieskończona troska Boga o życie ukazana jest w przeciwieństwie do troski człowieka o materię” (Homer Hailey). „Więdnienie tykwy proroka wraz z wznieconym żalem uderza we wszystkich wiekach, tak jak musiało to mieć miejsce za czasów Jonasza, kontrast między nieskończoną miłością Boga a samolubnym chłodem człowieka. Zapadanie nocy może należy żałować, gdy dotyka to nas samych; ale niewypowiedziane wyższe roszczenia zbyt często nie budzą żadnej czułości tam, gdzie nie jesteśmy osobiście zainteresowani” (Cunningham Geikie).
- W Jonaszu widzi się „prekursora powszechnego przesłania ewangelii” i posłańca (Hailey). Widzimy także zasadę, że „najbardziej obiecujące pola misyjne są często najbardziej responsywne” (The Ryrie Study Bible). „Z ludzkiego punktu widzenia Asyria była ostatnim miejscem, które Izraelita wybrałby na wyprawę misyjną, więc Jonasz wybrał się w podróż w przeciwnym kierunku” (Samuel J. Schultz).
- „Nie ma żadnych protestów ani wzmianek o poprzednim powołaniu i ucieczce Jonasza (Jonasz 3:1-2). Pan pomija to łaskawym milczeniem” (Homer Hailey). Pan jest gotowy przebaczyć i zapomnieć!

MAŁACHI

Tło osobiste

Słowo Malachiasz jest powszechnie tłumaczone jako „mój posłaniec”. „Rozsądnie można to uznać za skrót od słowa Malakhiyah, które oznacza «posłaniec Jehowy»” (George L. Robinson). „Na przestrzeni wieków toczyła się poważna debata naukowa „na temat tego, czy «Malachiasz» jest prawdziwym imieniem własnym czy rzeczownikiem pospolitym” (Zondervan's Pictorial Encyclopedia). Jeśli to drugie, to książka ta została napisana przez anonimowego pisarza, zwanego „moim posłańcem” lub „posłańcem Jehowy”.

LXX (Septuaginta) traktuje to słowo raczej jako rzeczownik niż imię własne. Targum Jonathana ben Uzziela (aramejska parafraza ksiąg proroczych datowanych na IV lub V wiek naszej ery, ale zawierających wiele wcześniejszych tradycji) brzmi: „Mój posłaniec, którym jest pisarz Ezdrasz”. Zarówno Hieronim (340-420 n.e.), jak i Jan Kalwin (1509-1564 n.e.) zgodzili się z tym poglądem, że prawdziwe imię autora brzmiało Ezra. Talmud (Megillah 15a) przypisuje Mardocheuszowi napisanie tej księgi. Inni uważają, że mogła pierwotnie stanowić część księgi Zachariasza, którą wycięto i przekształcono w inną księgę, „aby liczba proroków mniejszych osiągnęła świętą liczbę 12” (Eissfeldt). Matthew Henry wskazuje, że niektórzy w jego czasach „przypuszczali, że ten prorok rzeczywiście był aniołem z nieba, a nie człowiekiem”.

Notatka--- "Chociaż Józef Flawiusz wspominał o wszystkich głównych postaciach tego okresu, nie umieścił wśród nich człowieka o imieniu Malachiasz.... Imienia tego nie ma w całej Biblii... a nawet tam, gdzie jest cytowane w NT, jego imię nie pojawia się --- Mat. 11:10; Marka 1:2; Łukasza 7:27” (The Expositor's Bible Commentary). „Cała sprawa jest ostatecznie niepewna i być może nieistotna; możliwe jest jednak, że to skądinąd nieznanne imię, Malachiasz, było w rzeczywistości prawdziwym imieniem proroka” (The New Layman's Bible Commentary).

Tradycja żydowska mówi, że był członkiem „Wielkiej Synagogi”, że pochodził z pokolenia Zabulona i że zmarł młodo. Nic więcej nie wiadomo o tym mężu Bożym.

Data

Nie da się dokładnie datować tego dzieła, jednakże poprzez zbadanie materiału zawartego w samej księdze można określić ogólny czas powstania tej przepowiedni. Perskie określenie namiestnika (pehah) zostało użyte w Księdze Malachiasza 1:8 (zob.: Neh 5:14; Aggeusz 1:1, 14; 2:21), co wskazuje, że zostało ono napisane podczas perskiego panowania nad Izraelem (539-539-539). 333 p.n.e.).

Można to jeszcze bardziej zawęzić, badając warunki wewnętrzne istniejące w tym czasie w Palestynie. Świątynia została odbudowana i składane są w niej ofiary. Księża są skorumpowani. Dziesięciny i ofiary są zaniedbywane. Istnieją małżeństwa mieszane z poganami i szerzą się rozwody. Istnieje duch sceptycyzmu. Mnożą się nadużycia finansowe. Juda podlega namiestnikowi, a Edom został zniszczony. Większość uczonych zgadza się, że są to te same problemy, z którymi borykał się Nehemiasz. „Jest zatem prawdopodobne, że prorok i Nehemiasz działali mniej więcej w tym samym czasie i dobrze byłoby przestudiować Nehemiasza jako tło dla Malachiasza” (Jack P. Lewis). „Dokładne szacunki na dzień dzisiejszy wskazują na około 435 r. p.n.e.” (Gleason Archer).

Tło historyczne

- **W 536 p.n.e.** niewola babilońska Żydów oficjalnie zakończyła się, gdy Cyrus pozwolił narodowi izraelskiemu wrócić do ojczyzny. Pod przywództwem Zorobabela powróciło około 50 000 Żydów. Zachęceni kazaniem Aggeusza i Zachariasza lud odbudował Świątynię w latach 520-516 p.n.e.

- **W 458 r. p.n.e.** Ezra powrócił z drugą grupą wygnańców. Królem perskim w tym czasie był Artakserkses I (465-425 p.n.e.). To on pozwolił Nehemiaszowi powrócić w roku 445 p.n.e., aby odbudować mury Jerozolimy. Pierwsza kadencja Nehemiasza na stanowisku gubernatora przypadała na lata 445-433 p.n.e. Następnie powrócił na pewien czas do Persji, po czym pełnił funkcję gubernatora przez drugą kadencję w latach 430-425 p.n.e.

To właśnie w tym czasie „Malachiasz objął stery spraw duchowych w Jerozolimie” (The Expositor's Bible Commentary). „Aby uzyskać pełny obraz warunków w Judei w tym okresie, należy przeczytać Ezdrasza 7-10 i całą Księgę Nehemiasza. Warunki ludu objawione w Nehemiaszu oraz śmiały i odważny atak Malachiasza przeciwko problemom, które ten ostatni w swojej książce wyraźnie wskazuje na współczesne daty obu wydarzeń” (Homer Hailey).

Cel i okazja

Minęło około 100 lat, odkąd naród izraelski powrócił do swojej ojczyzny z niewoli babilońskiej. Świątynia została odbudowana; odbudowano mury; przywrócono system ofiarny. Większość celów, jakie sobie wyznaczono po powrocie, udało się osiągnąć. Byli bezpieczni przed otaczającymi ich narodami. I nudzili się!! Ich początkowy entuzjazm opadł z powodu stojących przed nimi wyzwań. Ich kult stał się mechaniczny, rytualny i nieduchowy. Wykonywali różne czynności, ale ich serce nie było w to zaangażowane. Ich relacje rozpadały się – zarówno z Bogiem, jak i między sobą. Jednak wydaje się, że nie mogą pojąć, dlaczego Bóg jest z nich niezadowolony!

To właśnie na arenę pogarszających się relacji, entuzjazmu i duchowości zostaje wepchnięty Malachiasz jako ostatni „posłaniec Pana” przed 400-letnim okresem proroczego milczenia! „Jego celem było przywrócenie Żydom świeżej relacji z Bogiem poprzez wskazanie dokładnych przyczyn współczesnego upadku duchowego i określenie kroków, dzięki którym można odnowić życie wspólnoty. Podobnie jak wcześniej Aggeusz, jego dominującą troską była troska o uznanie priorytetów duchowych ze strony odrodzonej wspólnoty”

(Encyklopedia obrazkowa Zondervana). „Grzechy Judy przeciwko Bogu i człowiekowi były jawne i liczne” (Expositor's Bible Commentary).

Oto niektóre z grzechów, które były przyczyną gniewnego oskarżenia Malachiasza:

Kapłańska niedbałość--- Mal. 1:6 - 2:9 (Nehem. 13:4-9). „Potępił hierarchię kapłańską za jej niezdolność do zapewnienia tego rodzaju moralnego i religijnego przywództwa, które umożliwiłoby powracającej wspólnocie uniknięcie większości obecnych niepokojów. Księża wykazali się obojętnością, a nawet pogardą, gdy wykonywali swoje obowiązki” (Zondervan's Pictorial Encyclopedia).

Nadużycia finansowe i zaniedbywanie dziesięcin --- Mal. 3:5-10 (Nehem. 13:10-13).

Kult był w stanie upadku--- Odpady trzód i bydła przynoszono do Świątyni na ofiary dla Boga --- Mal. 1:8.

Małżeństwa mieszane z poganami i rozwody ich żon w celu poślubienia pogańskich kobiet--- Ludzie nie dotrzymywali swoich przymierzy. Ich relacje, zarówno z Bogiem, jak i między sobą, ulegały pogorszeniu – Mal. 2:10-16 (Nehem. 10:30; 13:23-28; Ezdrasza 9-10).

„Naród Izraela stał się rozczarowany i pełen wątpliwości. Zaczyna kwestionować Bożą opatrzność, podczas gdy ich wiara niepostrzeżenie przeradza się w cynizm. Wewnętrznie zastanawiają się, czy mimo wszystko warto służyć Bogu. Zewnętrznie takie postawy ujawniają się w mechanicznych obrzędach, pustych rytuałach, oszukiwanie w zakresie dziesięciny i ofiar oraz prostacka obojętność na Boże prawo moralne i ceremonialne. Ich kapłani są skorumpowani, a ich praktyki niegodziwe, ale są tak niewrażliwi duchowo, że dziwią się, dlaczego nie otrzymują błogosławieństw od Boga, gdy ich postrzeganie Boga staje się przyćmione wynikający z tego materializm i eksternalizm stały się ustalonymi cechami, które później opanowały partie religijne faryzeuszy i saduceuszy” (The Expanded Open Bible).

Styl książki

„Księga Malachiasza jest napisana w stylu unikalnym u proroków” (Jack P. Lewis). Jest to nowy styl zwracania się, znany jako dydaktyczno-dialektyczna metoda mówienia (znana również jako metoda dysputy). Później takie użycie wyrażenia „twierdzenie – sprzeciw – obalenie” stało się dość popularne i było zwyczajowym formatem stosowanym przez rabinów i skrybów. Ten sposób przedstawiania tezy można znaleźć w Ewangeliach i Listach kanonu Nowego Testamentu.

„W tego rodzaju nauczaniu formułuje się twierdzenie lub zarzut, słuchacze wnoszą wyimaginowany sprzeciw, a mówca przedstawia sprzeciw wobec tego zarzutu. W stylu Malachiasza mamy początek metody nauczania, która później stała się powszechna w szkołach żydowskich i synagodze” (Homer Hailey). Malachiasz 1:2 jest dobrym przykładem formatu typowego dla stylu tego autora.

Malachiasz jest napisany w podobny sposób, jak ciągła debata z tymi, którzy kwestionują dobroć i sprawiedliwość Pana. „Styl Malachiasza jest zatem stylem słowa mówionego. Księga ta jest bardzo podobna do listu Jakuba w NT i przypomina zbiór luźno powiązanych wyroczeni, a nie starannie zorganizowane dzieło literackie” (The New Layman's Bible Komentarz).

W Księdze Malachiasza można dostrzec kilka ważnych tematów. Wśród nich są następujące:

Księga pamiątkowa --- Mal. 3:16, w którym zapisane są czyny sprawiedliwych. Rozwój tej koncepcji widać w późniejszych pismach ludu Bożego.

Podkreślono pogląd, że prawdziwa pokuta jest pierwszym krokiem w kierunku właściwej duchowej relacji z Bogiem.

Malachiasz podkreśla przyjście zwiastuna, który ma zwiastować przyjście Pana. Jezus i inni uważali to prorocstwo za zapowiedź dzieła Jana Chrzciciela (Marek 9:11-13).

MICHA

Tło osobiste

Imię Micheasz jest skróconą formą imienia Micheasz, które oznacza „Któż jest podobny do Pana?” Dłuższa forma tego imienia pojawia się (w tekście hebrajskim) w Księdze Jeremiasza 26:18. W Księdze Micheasza 7:18 występuje gra słów dotycząca jego imienia. „Któż jest Bogiem takim jak Ty, który przebacza nieprawość i pomija buntowniczy czyn resztki swego posiadania?”

Micheasz pochodził z miasta Moreszet (Micheasza 1:1), które znajdowało się niedaleko Gat (Micheasza 1:14), około 40 mil na południowy zachód od Jerozolimy. Był to urodzajny obszar rolniczy na granicy Judy i Filistei. Przez ten obszar często przejeżdżały armie i karawany handlowe, ponieważ była to główna droga na Równinę Nadmorską i do Egiptu. „Dzięki temu młody prorok miał okazję dowiedzieć się o wielkich wydarzeniach, które miały miejsce w jego czasach” (Hester, The Heart of Hebrew History).

Nic nie wiadomo o jego życiu rodzinnym i rodzinnym. Jednak podobnie jak Amos (którego rodzinne miasto Tekoa było oddalone o zaledwie 27 mil), Micheasz był człowiekiem wiejskim. „Z jego książki można wywnioskować, że Micheasz żył blisko ludzi i ziemi i żywił głęboką sympatię do obu. Moreseth był na tyle oderwany od Jerozolimy, że wydał na świat ludzi odważnych i niezależnych myśli” (Homer Hailey). „Nie podano imienia jego ojca i wnioskujemy, że jego rodzina była skromnego pochodzenia” (Gleason Archer).

Micheasz żył w czasach Izajasza, Amosa i Ozeasza. Niektórzy nawet spekulują, że mógł być uczniem proroka Izajasza – z pewnością istnieje kilka podobieństw w ich dwóch proroczych księgach (Izajasz 2:2-4 i Micheasz 4:1-3 są prawie identyczne). „Micheasz był jednak prorokiem wiejskim, pełniącym służbę na wsi, podczas gdy urodzony w mieście Izajasz poświęcił swoje prorocze wysiłki ludności i dworowi Jerozolimy” (Schultz, The Old Testament Speaks). „Stąd nie miał tak bliskiego kontaktu z polityką międzynarodową, jak jego współczesny Izajasz. Jego posługa była szczególnie zajęta cierpieniami prostego ludu i chłopów na obszarach rolniczych, wyzyskiwanych przez bogatą i pozbawioną skrupułów szlachtę ziemską” (Łucznicz). „Micheasz był prorokiem biednych i uciskanych”... który przejawia „odważnego i nieustraszonego ducha oburzającego się zepsuciem i bezduszością nieludzkich władców i doczesnych wyznawców religii” (Hailey).

Data

Micheasz 1:1 umieszcza swoje prorocтва na długi okres czasu – podczas panowania króla Jotama (750–731 p.n.e.), króla Achaza (736–715 p.n.e.) i króla Ezechiasza (715–686 p.n.e.)... wszyscy oni byli królami południowego królestwa Judy. „Z Jeremiasza 26:18-19 dowiadujemy się, że jego szczerze ostrzeżenia za panowania Ezechiasza zostały potraktowane poważnie i wniosły istotny wkład w przebudzenie, które miało miejsce pod patronatem rządu” (Archer).

Chociaż aktywna służba Micheasza mogła równie dobrze obejmować okres około 50 lat, „wydaje się prawdopodobne, że większość jego zapisanych proroczych wyroczeni została wypowiedziana w latach 725–710 p.n.e.” (Zondervan's Pictorial Encyclopedia). Inne źródła podają tę liczbę na lata 735–710 p.n.e., aby uwzględnić pracę za panowania króla Jotama.

Jest całkiem oczywiste, że ta księga jest zbiorem prorocत्व, które były głoszone na przestrzeni kilkudziesięciu lat. „Jest to seria przesłań zwanych wyroczeniami, przekazywanych w różnym czasie, w różnych okolicznościach, najprawdopodobniej obejmujących znaczny okres czasu. Ważne jest, aby to rozpoznać, jeśli chcemy nadać sens temu, co mówi Micheasz” (Stuarta Briscoe).

Tło historyczne

Teksty biblijne dotyczące historii tego okresu to: II Król. 15-20; II Kronik 27-32; Izajasza 36-39. Micheasz przemawia zarówno do królestw północnych, jak i południowych (Izraela i Judy), „choć zajmuje się głównie Judą”.

Północne królestwo Izraela wkrótce przypadło Asyrii. Miało to miejsce w 722 rpn, prawdopodobnie w ciągu dziesięciu lat od jego ostrzeżenia o nadchodzącej zagładzie (Micheasza 1:6). Południowe królestwo Judy stanie się na wiele lat „asyryjskim państwem wasalnym” i będzie zmuszone do płacenia Asyrii wysokich danin.

Król Ezechiasz ostatecznie porzucił tę proasyryjską politykę (2 Król. 18:7, 19-20), a Sennacheryb najechał Judę (701 p.n.e.), lecz Pan obalił ich i wypędził z powrotem. Następnie Ezechiasz wprowadził pewne szerokie reformy religijne.

W tym czasie Micheasz pracował. Przepowiedział także upadek Judy do Babilonu i jego późniejsze przywrócenie (Micheasza 4:10). Nie miało to jednak nastąpić przez dłuższy czas (około 125 lat później), więc ludzie nie traktowali tego zbyt poważnie.

Duża część przesłania Micheasza mogła przypadać na czasy króla Achaza. „Zepsute i bałwochwalcze warunki odzwierciedlone w całej księdze mogą być powiązane z niskim odplywem moralności i zainteresowań religijnych za dni Achaza” (Schultz, The Old Testament Speaks). „Społecznie i moralnie Juda przedstawiła ciemny obraz” w tamtym czasie (Hailey). Bogaci pożąдали ziemi otaczającego ich ludu (Micheasza 2:1-2). Okradli biednych (Micheasza 2:8 i nast.). Praktykowano skorumpowaną etykę biznesu (Micheasza 6:11). Było wielu fałszywych proroków (Micheasza 2:11), którzy prorokowali za nagrodę (Micheasza 3:11). Kapłani także nauczali za opłatą (Micheasza 3:11). Władcy i sędziowie mogli zostać przekupieni (Micheasza 7:3).

Ludzie byli religijni, ale był to pusty ceremonializm. „Religia stała się kwestią formy; uważano, że obrzędy ceremonialne spełniają wszystkie wymogi religijne. Panowało powszechne błędne przekonanie, że dopóki zewnętrzne akty kultu są skrupulatnie wykonywane, ludzie mają prawo do Bożej łaski i ochrony” (Homer Hailey). „Ludzie zastąpili szczerą uwielbienie pustym rytuałem, myśląc, że to wszystko, czego żąda Bóg. Oddzielili Boże standardy sprawiedliwości od swoich codziennych zajęć, aby ukryć swoje pozbawione skrupułów praktyki” (The Expanded Open Bible).

Cel Micheasza

„Pochodzący z biedniejszej klasy robotniczej Micheasz był doskonale świadomy niesprawiedliwości i chciwości bogatych. Chociaż interesował się sprawami politycznymi swojego narodu, Micheasz mówił tylko wtedy, gdy były one związane z sytuacją religijną i moralną do nich” (Encyklopedia obrazkowa Zondervana). Micheasz pragnie, aby ludzie zdali sobie sprawę, że prawdziwa wiara w Boga skutkuje osobistą świętością i sprawiedliwością społeczną! „Podkreśla integralny związek pomiędzy prawdziwą duchowością a etyką społeczną” (Expanded Open Bible). „Nie można oddzielić kultu i moralności. To dwie strony tego samego medalu” (Jack P. Lewis).

„Doskonale zdaje sobie sprawę, że żadna mnogość ofiar nie może w praktyce właściwie zastąpić prawości” (Schultz, The Old Testament Speaks). „Ci ludzie wiele wyznawali, a niewiele czynili. Bóg zauważył sprzeczność między wiarą a postępowaniem” – mówi prorok – „i nie będzie już tego tolerował” (D. Stuart Briscoe).

Czego wymaga od ciebie Pan?! Micheasz 6:8 odpowiada na pytanie: „Aby czynić sprawiedliwość, miłować dobroć i pokornie chodzić ze swoim Bogiem”. „Skąd świat będzie wiedział, że pokornie chodzę z Bogiem moim? Po mojej drodze

poznają

traktować ludzi. Ci, którzy pokornie chodzą ze swoim Bogiem, żarliwie troszczą się o sprawiedliwość w społeczeństwie i głęboką troskę o to, by traktować ludzi z miłością i miłosierdziem” (D. Stuart Briscoe).

Micheasz jest pierwszym prorokiem, który wyraźnie grozi Judzie zniszczeniem Jerozolimy i jej świątyni (Micheasza 3:12). Grozi im także, że prorocтва zawiodą (Micheasza 3:6-7) – nie będzie żadnego słowa od Boga; żadnych wskazówek! Micheasz jest także pierwszym, który wskazuje Betlejem jako miasto, z którego przyjdzie Mesjasz (Micheasza 5:2). Arcykapłani i uczeni w Piśmie nawiązali do tego prorocтва, gdy Herod zapytał, gdzie narodzi się Mesjasz (Ew. Mateusza 2:4-7). Fragment ten pojawił się także w sporze wśród tłumu na temat tego, skąd będzie pochodził Mesjasz (Jana 7:40-44). Ponadto Micheasz 2:12-13; 4:1-8; 5:4-5 „przedstawiają jedne z najlepszych starotestamentowych opisów sprawiedliwego panowania Chrystusa nad całym światem” (Expanded Open Bible). Jezus zacytował Micheasza 7:6, kiedy mówił do Dwunastu na temat bycia uczniem (Ew. Mateusza 10:36).

Gry słów Micheasza

"Druga część pierwszego rozdziału (1:10-16) ujawnia umiejętność proroka jako komunikatora. Używa gry słów, pokazując, że jest równie sprytnym kalamburem, jak uderzająco utalentowanym poetą!" (Briscoe). Próby przełożenia tego na język angielski można zobaczyć w tłumaczeniach Moffata i Phillipsa. Jest to „najdłuższy seria powtarzających się kalamburów ze ST, w których Micheasz opisuje postęp armii asyryjskiej przez swoją część kraju” (Jack P. Lewis).

Na przykład --- Gat (1:10) brzmi jak hebrajskie słowo oznaczające opowiadać, więc to tak, jakby mówił: „Nie mówcie tego w Tell City”. Ponadto w 1:10 pisze: „W Bet-leafra (domu z prochu) tarzaj się w proch”. Zaanan (1:11) oznacza „wychodzenie”, dlatego mówi: „Ci z was w „Go Out City” nie będą wychodzić”. Itp.

„Wyobraźmy sobie amerykańskiego kaznodzieję mówiącego: „Mieszkanie w Pittsburghu to doła” albo „Los Angeles nie jest miastem aniołów” albo „Wisconsin powinno być wymawiane jedynie jako Wiscon-sin”. To przyciągnęłoby uwagę ludzi, Micah miał problem z dotarciem do ludzi ze swoim przesłaniem, więc wybrał ten dramatyczny sposób, aby do nich dotrzeć” (Briscoe).

NAHUM

Tło osobiste

Imię tego proroka – Nahum – oznacza „pocieszenie, pocieszenie”. Jest to skrócona forma słowa Nehemiasz, oznaczająca „pocieszenie Jahwe”. Prorok ten jest wspomniany tylko raz w całej Biblii (Nahum 1:1). Jego imię „w pewnym sensie symbolizuje przesłanie księgi, która miała pocieszyć i pocieszyć uciśnionych i cierpiących ludu Judy” (Eiselen).

Jest identyfikowany jako „Nahum Elkoszyta”. Niektórzy przypuszczają, że odnosi się to do imienia jego ojca (Elkoszaja) i że faktycznie urodził się on w Betaborze (za Jordanem). Pismo Święte Chaldejskie nazywa go „Nahumem z Bet-koszi”. Najprawdopodobniej jednak imię to nawiązuje do miejsca jego urodzenia. Identyfikacja tego miasta jest jednak mocno kwestionowana. Istnieją cztery główne teorie:

Tradycja XVI-wieczna utożsamia Elkosh z Al-Qush w Iraku, na północ od Niniwy nad rzeką Tygrys. Nestoriusz (patriarcha Konstantynopola 428-431 ne) wspominał o rzekomym „grobowcu Nahuma” w tym miejscu.

Hieronim (340-420 ne), który stworzył łacińską wersję Biblii Wulgaty, wierzył, że znajduje się ona w Galilei, w miejscu zwanym „Elkesi” niedaleko Ramy.

Większość konserwatywnych uczonych uważa, że Elkosz było miastem w południowej Judzie (później zwanym „Elcesei”), położonym w połowie drogi między Jerozolimą a Gazą. „To uczyniłoby Nahuma prorokiem południowego królestwa i mogłoby wyjaśnić jego zainteresowanie triumfem Judy – Nahuma 1:15; 2:2” (The Open Bible – wersja rozszerzona).

Wielu spekulowało, że miasto „Kafarnaum” (hebr. Kepar-Nahum), co oznacza „wioska Nahuma”, mogło być miejscem Elkosza i że nazwę miasta zmieniono na cześć proroka, który stamtąd przybył. Jednakże Kafarnaum znajdowało się w Galilei i niektórzy uważają, że Jana 7:52 obala ten pogląd: „Zbadaj i zobacz, czy z Galilei nie powstał żaden prorok”.

Inne poglądy na temat lokalizacji tego miasta to: Według Pseudo-Epifaniusza znajdowało się ono w Judzie, niedaleko Eleutheropolis.

Beniamin z Tudeli (XII w.) twierdził, że widział grobowiec Nahuma na południe od Babilonu. Ostatecznie trzeba przyznać, że faktyczne położenie Elkosza nie jest znane, choć wydaje się to bardzo prawdopodobne, opierając się na wewnętrznych materiałach źródłowych z księgi

samego Nahuma, że prorok ten był mieszkańcem Judy.

Data

Uczeni są w stanie dość dokładnie datować prorocstwo Nahuma w oparciu o trzy główne względy:

W Nahuma 3:8-10 prorok mówi o upadku miasta Teb (No-amon), które znajdowało się w górnym Egipcie. Traktuje się to jako wydarzenie, które już miało miejsce. Teby zdobyły Asyryjczyków w 661 roku p.n.e. Zatem to prorocstwo musiało zostać napisane po tym czasie.

Dziesięć lat po upadku Teby zaczęły podnosić się z ruin, odbudowywać i odzyskiwać dawną świetność. Gdyby Nahum zwlekał zbyt długo po upadku Teb, aby wykorzystać ich zniszczenie jako ostrzeżenie dla Niniwy, siła tego ostrzeżenia zostałaby utracona. Niniwa mogłaby założyć, że: Jeśli Teby zdołają się tak szybko odbudować, to my też możemy!

Upadek Niniwy postrzegany jest jako wydarzenie przyszłe. Miasto upadło w 612 roku p.n.e., kiedy Medowie i Babilończycy ostatecznie je zniszczyli. Zatem prorocstwo musiało zostać napisane przed tym wydarzeniem.

Nahum mówi o Niniwie jako o „silnej i pełnej swej dawnej imperialnej arogancji” (Blaklock). To oznaczałoby, że prorocstwo datuje się na czasy Asurbanipala (668-625 p.n.e.); to za jego następców naród upadł.

We wstępie Nahum również nie wspomina o żadnym królu. Doprowadziło to niektórych do wniosku, że w tamtym czasie nie było króla nad ludem Bożym godnego wzmianki – równie dobrze mógł to być król Manasses (686-642 p.n.e.). Wszystkie te czynniki, a także inne, które można omówić, wydają się wskazywać na okres około 655 roku p.n.e. Minęło nieco ponad cztery dekady od upadku tego potężnego narodu.

Tło historyczne

Brutalny imperializm Asyrii był przez kilka stuleci przekleństwem ciążyącym na ziemiach Bliskiego Wschodu. Od samego początku prowadzili politykę „podboju na zachód i dominacji nad światem”. Uznano ich za jeden z najbardziej agresywnych, brutalnych, okrutnych i niegodziwych narodów na ziemi. „Asyria była narodem w dużej mierze nastawionym na agresywną wojnę, a jej okrucieństwa były przysłowiowe. Niniwa postrzegała ludzi i narody jako narzędzia, które można wykorzystać do zaspokojenia żądzy podbojów i komercji. Asyria istniała po to, aby nie służyć ludzkości” (Willis).

Jonasz prorokował do Niniwy około 758 roku p.n.e. Skutkowało to narodową pokutą. Jednak ta przemiana serca była krótkotrwała. Niniwa żałowała swojej skruchy! Wkrótce powrócili na kurs podboju świata i niegodziwej agresji. Poniżej znajduje się lista jej królów i podbojów od czasu jej „zmiany serca” aż do jej zniszczenia:

Tiglat-Pileser III (745-727 p.n.e.)--- Rozpoczął program podboju świata. Najechał Zachód i deportował część mieszkańców północnego Izraela, przenosząc ich na północ od Niniwy. Rozszerzył także swą władzę na Judę, żądając od niej daniny... II Król. 15:29; 16:5-18; I Chron. 5:6, 26; II Kron. 28:16f; 30:6.

Salmanasar V (727-722 p.n.e.) ---Rozpoczął oblężenie Samarii, stolicy północnego królestwa Izraela. Zmarł zanim miasto upadło.

Sargon II (722-705 p.n.e.) ---Dokończył oblężenie Samarii. Miasto upadło w 722 r. p.n.e., kończąc w ten sposób północne królestwo Izraela... II Król. 17:3-6. Został zamordowany w 705 roku p.n.e.

Sennacheryb (705-681 p.n.e.)--- Król Ezechiasz (728-687 p.n.e.) porzucił swoją politykę proasyryjską (2 Król. 18:7, 19-20). W rezultacie Sennacheryb najechał Judę (701 p.n.e.), podbił jej ufortyfikowane miasta i otoczył Jerozolimę. Przechwalał się, że zamknął Ezechiasza w Jerozolimie „jak ptak w klatce!” Jednakże Anioł Pański w ciągu jednej nocy zabił 185 000 swoich żołnierzy, a armia się wycofała... II Król. 18:13 - 19:36; II Kron. 32:1-31; Izajasz 36:1 - 37:38. Został zamordowany przez dwóch swoich synów (Adrammelecha i Sharezera), a trzeci syn (Esarhaddon) został królem... II Królewska 19:37; Izajasza 37:38.

Asarhaddon (681-668 p.n.e.)--- To właśnie ten król schwytał króla Manasses (686-642 p.n.e.) i wyprowadził go na krótki okres niewoli (2 Kron. 33:10-13). Zginął podczas marszu na Egipt, próbując go podbić.

Asurbanipal (668-625 p.n.e.) ---Król ten zakończył kampanię w Egipcie, która zakończyła się upadkiem „No-amoną”

(Teby) w 661 rpn (Nahum 3:8-10). Rozszerzył wpływy Asyrii dalej niż którykolwiek z jego poprzedników. Pod jego rządami Niniwa stała się najpotężniejszym miastem na ziemi. Z przekazów wynika, że był to człowiek niezwykle okrutny.

Miasto ---Mury Niniwy rozciągały się na obszar prawie 8 mil. miały 30 stóp wysokości i były na tyle szerokie, że mogły jeździć na nich trzy rydwany obok siebie. Wokół murów znajdowały się wieże, które wznosiły się dodatkowe 30 stóp nad szczytem muru. Ponadto wokół miasta znajdowała się fosa o szerokości 150 stóp i głębokości 60 stóp. Niniwa miała w mieście wystarczającą ilość zapasów, aby wytrzymać 20-letnie oblężenie. Dlatego też prorocstwo Nahuma dotyczące obalenia tego miasta wydawało się mieszkańcom rzeczywiście bardzo nieprawdopodobne. Było to także miasto pełne ogrodów i parków, a nawet zoo. Pałac królewski miał powierzchnię prawie 30 000 stóp kwadratowych, a na jego ścianach wyrzeźbiono sceny przedstawiające zwycięstwa króla. Było 15 głównych bram, przy każdej stały ogromne kamienne byki.

Assur-etil-ilani i Sinshumlishir (625-620 p.n.e.) ---Ci dwaj synowie Asurbanipala panowali krótko i nieskutecznie. Stabilność dynastyczna Asyrii zaczęła spadać.

Sin-shar-ishkun (620-612 p.n.e.) ---Był to syn Assur-etil-ilani. Znany był także jako Asarhaddon II. W tym czasie Nabopolassar (625-605 p.n.e.) ustanowił się królem Babilonu i zaczął przejmować posiadłości asyryjskie. Do roku 616 p.n.e. uzyskał dla Babilonu całkowitą niezależność od Asyrii. W 614 rpn Medowie pod wodzą Kyaksaresa zdobyli miasto Aszur i dokonali brutalnej masakry ludności. Następnie zawarto sojusz między Medami, Babilończykami i Scytami i rozpoczęło się oblężenie Niniwy. Oblężenie trwało 3 miesiące i zakończyło się (według Kroniki Babilońskiej), gdy wody powodziowe przedały się przez mury, umożliwiając żołnierzom wejście do miasta. Stało się tak zgodnie z prorocstwem: „Wraz z wezbraną powodzią całkowicie zakończy jego miejsce” (Nahum 1:8). Rzeka Tygrys wystąpiła z brzegów i pożarła mury. „Ponieważ mury tych starożytnych miast były zazwyczaj wznoszone z cegły ugniatanej ze słomą i wypalanej na słońcu, powódź wodna mogła z łatwością spowodować ich zniszczenie” (Adam Clarke). Kiedy wróg wkroczył do miasta, król Sin-shar-ishkun zebrał swoje żony i dzieci oraz cały swój majątek w pałacu i podpalił go. Wszyscy zginęli w pożarze.

Kilku Asyryjczyków próbowało utrzymać się pod Haranem i zreformować rząd, ale w 606 rpn zostali pokonani przez króla Nabuchodonozora w bitwie pod Karkemisz. Zniszczenie Niniwy było tak całkowite, że około 200 lat później, kiedy Ksenofont Ateńczyk i „Dziesięć Tysięcy”, wycofując się z uwikłania w Persji, przeszli obok tego miejsca, jak twierdzili, nie było dowodów, że kiedykolwiek istniało tam miasto! W Nahuma 3:11, 17 przepowiedziano, że będą „ukryci”, a ich miejsce „nieznane”. W czasach nowożytnych miejsce to odkryto dopiero w 1842 roku. Dziś na tym terenie znajdują się pola, wieża ciśnień pobliskiej wsi, cmentarz i miejscowe wysypisko śmieci!

Przesłanie Nahuma

Mieszkańcy Niniwy szybko powrócili do swoich okrutnych i pogańskich praktyk. „Nie przekazali swoim dzieciom wiedzy o prawdziwym Bogu” (Ryrie Study Bible). Pokutowali za swoją skrucę! Dlatego Bóg za pośrednictwem Nahuma przepowiedział całkowite zniszczenie tego królestwa. Raz ich oszczędził (w czasach Jonasza). Nie zrobiłby tego ponownie. W przeciwieństwie do Jonasza Nahum tak naprawdę nie udaje się do Niniwy; raczej ogłasza swoją wyrocznię z daleka. Nie ma nadziei na jakąkolwiek pokutę, dlatego nie ma potrzeby udawania się do miasta.

Chociaż księga ta dotyczy upadku Asyrii, niemniej jednak została napisana dla dobra Judy. Bóg okazał swą cierpliwość i wielkoduszność; teraz zademonstruje swój gniew! Przesłanie tej książki jest takie, że choć Bóg może być nieskory do gniewu, to jednak zawsze „w pełni reguluje swoje rachunki!” „Chociaż Bóg jest nieskory do gniewu i obfituje w lojalną życzliwość (jak pokazuje Jego działanie wobec Niniwy w Księdze Jonasza), Jego wielkodusznej cierpliwości nie należy interpretować jako obojętności lub braku mocy --- Nahum 1:1 -6” (Willisa).

Jest to także przesłanie pocieszenia dla ludu Judy, który jest uciskany przez Asyrię. Niezależnie od tego, jak mogłoby się wydawać, Bóg nie zapomina o swoim ludzie. Księga Apokalipsy jest doskonałym przykładem tego przesłania. „Kiedy jednak siły sprzeciwiające się Bogu są tak mocno osadzone, a migocząca lampa ludu Bożego jest bliska wygaśnięcia, ostatekowi łatwo jest zapomnieć. Nahum przypomina nam, podobnie jak ruiny starożytnej Niniwy, że sam Bóg jest ostatecznym Władcą. ON BĘDZIE MIEĆ OSTATNIE SŁOWO!!” (Komentarz biblijny ekspozytora).

„Niektórzy sprzeciwiają się radosnej postawie, z jaką Nahum wita perspektywę upadku stolicy Asyrii, i uważają ją za przejaw nacjonalistycznego fanatyzmu i mściwej złośliwości. Jest to jednak niezrozumienie terenu, na którym zajmuje prorok. Ponieważ jest mężem Bożym, przemawia jako ktoś całkowicie zajęty sprawą Pańską na ziemi. Jego najgorętszym pragnieniem jest widzieć, jak Jehowa potwierdza swoją świętość w oczach pogan, jako przeciwną

niehumaną i bezwzględną tyranię tego przeciwstawiającego się Bogu imperium, które przez tak długi czas deptało wszystkie poddane narody z bezduszną brutalnością” (Gleason Archer).

JMP Smith opisuje go jako „entuzjastycznego, optymistycznego patriotę”, ale „jego książka nie jest zapisem osobistej radości z upadku Niniwy, wyrażającym wąską nienawiść i uprzedzenia pojedynczej osoby, ale jest żarliwym wyrazem oburzonego sumienia ludzkości” (Homer Hailey). „To wspinała «Wreszcie»” (GA Smith).

„Jego krzyk jest nie tylko okrzykiem radości z powodu upadku uciskającego wroga, ale także krzykiem wiary w suwerenne panowanie Jehowy i potwierdzeniem ufności, że On pomści swoich wybranych, gdy nadejdzie odpowiedni czas. Lekcja z jego pięknie sformułowanego, choć straszliwego proroctwa, świat mógłby dziś zwrócić uwagę na odwieczną zasadę wszechmocnego Boga, że aby naród mógł przetrwać, musi być zbudowany na zasadach prawości i niegodziwości i kierowany przez nie w końcu zawróci naród do Szeolu, do zapomnienia tego, co niewidzialne, kiedy uczyni okrucieństwo i niegodziwość standardem, według którego żyje” (Homer Hailey).

OBADIASZ

Tło osobiste

Imię Obadiasz oznacza „Sługa Jahwe” (dosłownie „Ten, który służy Jehowie lub go czci”). Proroctwo to wyróżnia się tym, że jest najkrótszą księgą w ST. W ST występuje dwanaście różnych osób o tym imieniu (bardzo popularne imię), ale nie wskazuje na to, że którąkolwiek z tych innych osób należy utożsamiać z tym konkretnym prorokiem.

Nic nie wiadomo o jego życiu, pochodzeniu ani osobowości poza tym, co można wywnioskować z tej przepowiedni. Zakłada się, że pochodził z Judy. Inni uważają, że mógł on także należeć do kręgu proroków związanych ze Świątynią Jerozolimską. Żydowski Talmud stwierdza, że Obadiasz nie był Żydem, ale raczej edomickim prozelitą, którego Bóg używał do karcenia własnego ludu.

Data

Oprócz tego, że jest najkrótszą księgą ST, Obadiasz „wyróżnia się jako najtrudniejsza ze wszystkich dotychczasowych proroctw” (Gleason Archer). Jego twórczość przypisuje się okresom od 845 do 400 p.n.e. Istnieją dwie główne teorie:

- **585 p.n.e.**--- Jest to pogląd podzielany przez większość liberalnych uczonych. Umieszcza to proroctwo około rok po zdobyciu Jerozolimy przez Babilończyków.
- **845 p.n.e.** ---Taki pogląd podziela „znaczna większość uczonych ewangelickich XIX i XX wieku” (Archer). Umieszcza proroctwo w czasach króla Jehorama (848 – 841 p.n.e.), kiedy Jerozolima została zaatakowana przez Filistynów i Arabów (przy prawdopodobnym współudziale Edomitów – 2 Król. 8:20; 2 Kron. 21:8-10, 16-17). Pogląd ten wydaje się być najbardziej prawdopodobny. (Doskonałą obronę tego stanowiska można znaleźć w: A Survey of OT Wprowadzenie, Gleason L. Archer, Jr., s. 299-303 i A Commentary on the Minor Prophets, Homer Hailey, s. 28-29.)

Stosunki literackie

Jest to jedna z siedmiu ksiąg ST, które nie są cytowane na łamach Nowego Testamentu. Istnieją jednak oczywiste powiązania z kilkoma innymi księgami ST. Istnieje podobieństwo pomiędzy licznymi zwrotami z Księgi Joela 3 i Abdiasza:

- **Z powodu przemocy** -Joela 3:19 i Obada. 10
- **Twoje czyny zwrócą się na twoją głowę**- Joel 3:4-7 i Obad. 15
- **Dzień Pański jest bliski** –Joela 1:15; 2:1; 3:14 i Obada. 15
- **Na Górze Syjon będą ci, którzy uciekną** –Joela 3:17 i Obada. 17

Wygląda na to, że Jeremiasz był zaznajomiony z dziełem Obadiasza. Porównaj Jer. 49:7-22 z Abdiaszem 1-9. Istnieją „mocne dowody na to, że prorok Jeremiasz przeczytał i zaadaptował do własnych celów Obad. 1-9” (Archer).

Tło historyczne

To proroctwo skierowane jest przeciwko ludowi Edomu. Edomici byli potomkami Ezawa (Księga Rodzaju 36:8-9), podczas gdy Izraelici byli potomkami Jakuba, brata bliźniaka Ezawa. Zatem narody były ze sobą bardzo blisko spokrewnione.

Od samego początku pomiędzy tymi dwoma braćmi panowała wrogość – wrogość, która przeniosła się na narody

które od nich pochodziło.

- Jakub i Ezaw „wspólnie zmagali się” w łonie Rebeki (Rdz 25:22). W następnym wersecie Pan mówi jej: „Dwa narody są w twoim łonie”.
- Doszło do konfliktu w sprawie odebrania pierworodztwa przez Jakuba Ezawowi (Rdz 25:27-34). To właśnie w tym czasie Ezaw zyskał imię Edom (co oznacza „czerwony”) – kolor gulaszu, za który sprzedał swoje pierworodztwo (Rdz 25:30). Większość ziemi zajmowanej przez Edomitów składała się z ciemnoczerwonego piaskowca; taki był także kolor Ezawa w chwili jego narodzin (1 Mojż. 25:25).
- Doszło do konfliktu, gdy Jakub oszukał Izaaka, aby pobłogosławił jego zamiast Ezawa (Rdz 27).
- Wiele lat później, gdy obaj bracia się spotkali, doszło do kłopotów (Rdz 32-33).
- Konflikt między dwoma narodami (Edomem i Izraelem) rozpoczął się w czasie wyjścia z Egiptu, kiedy Edom nie pozwolił ludowi Izraela przejść przez swój region w drodze do ziemi obiecanej (Lb 20:14-21).
- Wrogość ta trwała aż do czasów króla Dawida, kiedy poddał ich Izraelowi (2 Samuela 8:14).
- Za panowania Jehorama Edom zbuntował się (2 Król. 8:20-22; 2 Kron. 21:8-10) i ustanowił własnego króla. To właśnie w tym czasie, około 845 roku p.n.e., Obadiasz przekazał swoje proroctwo mieszkańcom Edomu.

Lud Edomu był nieustannie przepełniony nienawiścią do Izraela. Mówiąc o tych ludziach, w Księdze Amosa 1:11 czytamy: „ścigał mieczem swego brata, tłumiąc jego współczucie; jego gniew też nieustannie szalał, a jego wściekłość trwała na zawsze”. W rezultacie Malachiasz 1:3-4 mówi, że Pan całkowicie zniszczy Edomitów. Stali się ludem, „na który Pan oburza się na wieki!”

W swojej późniejszej historii Arabowie Nabatejczycy przejęli terytorium Edomu i wypędzili ich ze swojej ziemi. Uciekli na południe od Morza Martwego i z czasem stali się znani jako Idumejczycy. Około 120 roku p.n.e. zostali podbici przez Jana Hyrcanusa z Machabeuszy, który zmusił wielu z nich do obrzezania i przyjęcia Prawa Mojżeszowego.

Podczas procesu Jezusa Chrystusa jesteśmy świadkami ostatecznej konfrontacji – Jezus (potomek Jakuba) stanął przed królem Herodem (potomkiem Ezawa).

„Do roku 100 n.e. lud Edomu zniknął z historii” (Homer Hailey). „Jeśli dzisiaj będziesz podróżować po regionie Edomu, nie znajdziesz nic poza najbardziej surową dziką przyrodą i najbardziej odizolowaną pustką... jest to jedno z najstraszniejszych, opuszczonych miejsc na ziemi” (Briscoe). Staną się „jakby ich nigdy nie było!” (Obada. 16)

Okazja

Filistyni i Arabowie zaatakowali Jerozolimę. Miasto zostało szturmowane i splądrowane. Edom, który był w stanie buntu, stanął po stronie najeźdźców i podzielił się łupami (Obad. 11). Napawali się nieszczęściem Izraela (Obad. 12-13) i zabijali lub więzili tych, którzy uciekli przed zagładą. (Obada. 14)

Wiadomość

Książka ta skupia się wokół dwóch głównych tematów:

1. **Zniszczenie Edomu**--- zwani także Ezawem i Temanem
2. **Usprawiedliwienie Judy**--- zwany także Jakubem, Jerozolimą i Górą Syjon

Użycie w szczególności nazw Jakuba i Ezawa oraz takich wyrażeń jak „twój brat” zwraca uwagę na pokrewieństwo między tymi dwoma narodami. „To właśnie naruszenie tych więzi jest przyczyną zarówno potępienia Edomu przez Obadiasza, jak i konieczności odbudowy Judy” (Expositor's Bible Commentary).

Wielkie lekcje Obadiasza

Jan Kalwin zauważył kiedyś, że ze względu na związek z Abdiaszem „nie sugerowała ona tylu kazań”, co dłuższa

dziela prorocze. Choć może to być prawdą, można z tej książki wyciągnąć wiele lekcji. Na przykład, gdy ktoś ma udział w „łupach wynikających ze złego postępowania”, nawet jeśli nie jest podżegaczem do przestępstwa, „trzymając się z daleka”, staje się „jednym z nich”. (Obada 11).

- Kiedy ktoś (nawet naród) stanie się niesprawiedliwy, okrutny i zgorzkniały wobec kogoś innego...zwłaszcza gdy są braćmi... zostanie ukarany, a krzywdzony zostanie pomoszony
- Jak naród sieje, tak naród będzie zbierał plony! „Nie dajcie się oszukać, z Boga się nie da naśmiewać; cokolwiek człowiek posieje, to i żąć będzie!” (Gal. 6:7). Edomici chcieli zniszczyć Izraelitów i sami zostali zniszczeni. (patrz Obad. 15)
- Obadiaz wyjaśnia, że koncepcja narodu, który jest niezniszczalny, jest iluzją! Edom czuł się tak bezpiecznie, że wierzył, że nikt nie jest w stanie ich zniszczyć. Zbudowali całe miasta ukryte w skałach, do których można było dotrzeć jedynie wąskimi przełęczami – słynne miasto Petra, wyrzeźbione w zboczu góry, znajdowało się w Edomie. Jednak ich bezpieczeństwo zostało źle umiejscowione. Bóg powiedział, że ich zniszczy, a historia pokazuje, jak to się stało.
- Ludzie byli dumni i aroganccy, co doprowadziło ich do samooszukiwania się. „Pycha serca waszego zwiódła was, którzy mieszkacie w rozpadlinach skalnych, na wyżynie swego mieszkania, którzy mówicie w sercu swoim: «Kto mnie sprowadzi na ziemię?»” (Obad. 3) . Odpowiedź znajduje się w następnym wersecie: „Stamtąd cię sprowadzę” – wyrocznia Pana.
- Edomici we własnych oczach stali się mądrzy. Znali wszystkie odpowiedzi; nie potrzebował niczego; Bóg został pominięty w obrazie. W ST nie ma wzmianki o żadnej religii Edomitów ani o bogach Edomitów. „Edomici nie byli wierni żadnemu bogu. To doprowadziło wielu uczonych do przekonania, że ten niezwykle lud był tak samowystarczalny, arogancki i zadowolony z siebie, że nawet nie wzywał imienia żadnego boga. Oni wierzyli, że sami znają odpowiedzi na wszystkie pytania!” (D. Stuart Briscoe)
- Królestwo Pana zawsze ostatecznie zwycięży (Obad. 21 – „A królestwo będzie należeć do Pana”).
- Ostatecznym grzechem Edomu był „jawny przejaw braku braterstwa” (Jack P. Lewis). Edom stał z boku i radował się z nieszczęścia bratniego narodu. „Kto cieszy się z nieszczęścia, nie ujdzie bezkarnie”. (Prz. 17:5)
- Bóg zapewnia miejsce ucieczki tym, którzy chcą się do Niego zwrócić – Górę Syjon. (Obada. 17)

ZACHARIASZ

Tło osobiste

Imię Zachariasz (hebr. Zekar-yah) oznacza „Jahwe wspomniał”. Było to bardzo popularne imię hebrajskie. W Biblii jest wymienionych prawie 30 różnych mężczyzn o tym imieniu, „prawdopodobnie dlatego, że Pan pamiętał modlitwy rodziców o chłopczyka”. (Gleason L. Archer, Jr.)

Zach. 1:1 wskazuje, że był on synem Berechiasza i wnukiem Iddo. Iddo był jednym z kapłanów, którzy powrócili do Jerozolimy w grupie prowadzonej przez Zorobabela (Neh 12:4, 16; Ezd 5:1; 6:14). Zachariasz był także jednym z tych, którzy powrócili pod Zorobabelem i w chwili powrotu był już kapłanem (Neh 12:16). Jest również bardzo prawdopodobne, że był on w tym czasie zaledwie młodzieńcem (hebr. na'ar) (Za 2:4). Prawdopodobnie urodził się w Babilonie i być może właśnie został kapłanem, gdy wygnańcy powrócili do Jerozolimy.

Tradycja żydowska podaje, że założycielami Wielkiej Synagogi byli Aggeusz, Zachariasz i Malachiasz. Grecki Stary Testament (Septuaginta) również uznaje Zachariasza i Aggeusza za współautorów kilku Psalmów (zobacz studium Aggeusza w tej serii).

W Ewangelii Mateusza 23:35 i Łukasza 11:51 Jezus mówi o „Zachariaszu, synu Berechiasza”, który został „zamordowany między świątynią a ołtarzem”. (UWAGA – Inny kapłan imieniem Zachariasz... syn Jehojady... także został zabity na dziedzińcu świątyni (2 Kron. 24:20-22). Niektórzy twierdzą, że Jezus lub jakiś skryba tworzący kopia tekstu biblijnego pomieszała tych dwóch mężczyzn. Inni utrzymują, że byli to dwaj różni ludzie, których spotkał podobny los.)

„U podnóża Góry Oliwnej do dziś widać grób, który, jak się przypuszcza, należy do proroka Zachariasza. Inni utrzymują, że jest on pochowany w miejscu zwanym Betariasz, 150 stadiów od Jerozolimy” (Adam Clarke) . Zachariasz „został nazwany prorokiem z «duszą artysty i okiem widzącego»” (HI Hester, The Heart of Hebrew History)

Data

Według Zacha. 1:1 prorok ten zaczął prorokować dwa miesiące po rozpoczęciu dzieła jego współczesnemu Aggeuszowi (zob. Aggeusz 1:1). Oznaczałoby to początek dzieła Zachariasza jako proroka około listopada 520 roku p.n.e. Z Zach 7:1 wiemy, że Zachariasz prorokował jeszcze co najmniej dwa lata. Rozdziały 9-14 są jednak niedatowane, a ze względu na różne różnice stylistyczne i dowody wewnętrzne „jest prawdopodobne, że przesłanie to zostało przekazane po poświęceniu Świątyni. Prawdopodobnie reprezentuje to przesłanie Zachariasza z późniejszego okresu jego proroczej działalności”. kariera." (Schultz, Mówi Stary Testament)

Notatka---Są tacy, którzy nie wierzą, że Zachariasz jest autorem rozdziałów 9-14. Dwie główne teorie na ten temat to:

Teoria przed wygnaniem--- twierdzi, że ten fragment został napisany przed wygnaniem, być może przez Jeremiasza.

Teoria postaleksandryjska--- który twierdzi, że został napisany po czasach Aleksandra Wielkiego (356 - 323 p.n.e.) przez nieznanego autora. Niektórzy uważają to za konieczne ze względu na wzmiankę o Grecji w Zach. 9:13. Keil stwierdza jednak, że takie wnioski przeciwko „jedności autorstwa całej książki opierają się na fałszywych interpretacjach i nieporozumieniach!”

Tło historyczne

Omówienie tła historycznego można znaleźć w studium z tej serii na temat Aggeusza. Aggeusz „dał początkowy impuls do położenia fundamentów drugiej Świątyni, podczas gdy Zachariasz pomógł materialnie w ukończeniu tego projektu, nadając przywróconym teokracji większy duchowy wymiar poprzez swoje prorocze wyrocznie. Wraz ze swoim współczesnym Aggeuszem został powołany, aby to zapewnić rodzaj duchowego przywództwa, które odrodzi teokrację, przypomni jej prawdziwe powołanie i poprowadzi ją ku przeznaczeniu jako żywego świadka Boga w świecie”. (Biblia obrazkowa Encyklopedia Zondervana)

Zachariasz „zaczął prorokować w czasie, gdy gorliwość o ideały teokracji osiągnęła bardzo niski poziom”. „Podobnie jak w przypadku Aggeusza, główną troską Zachariasza było ustalenie duchowych priorytetów w życiu społeczności, która powróciła”. Zachariasz widział „niebezpieczeństwa związane z formalizmem kultowym”; zdał sobie sprawę, że „uległość, pokuta i oczyszczenie z grzechu muszą poprzedzać wylanie Boskiego błogosławieństwa”; oraz że „powodzenie teokracji zależało od właściwych relacji między ludem przymierza a ich Bogiem”. (Biblia obrazkowa Encyklopedia Zondervana)

Charakterystyka księgi

„Zachariasz jest najdłuższym i najbardziej tajemniczym ze wszystkich dwunastu mniejszych proroków” (Adam Clarke). „Jest to najtrudniejsza do interpretacji ze wszystkich ksiąg ST” (Homer Hailey). Zachariasz „jest najbardziej mesjanistycznym, najbardziej prawdziwie apokaliptycznym i eschatologicznym ze wszystkich pism ST” (Robinson). „Zachariasz przepowiedział więcej na temat Mesjasza niż jakikolwiek inny prorok z wyjątkiem Izajasza” (Ryrie Study Bible). „Żaden prorok całego ST nie jest bardziej zainteresowany nadzieją mesjańską ani nie podaje bardziej szczegółowych przepowiedni dotyczących przyjścia Mesjasza”. (Otwarta Biblia)

„Zachariasz wywarł większy wpływ na mesjanistyczny obraz Nowego Testamentu niż jakikolwiek inny pomniejszy prorok” (Jack P. Lewis). Istnieją prorocтва dotyczące Jego pierwszego przyjścia – 3:8; 9:9, 16; 11:11-13; 12:10; 13:1, 6-7, a także prorocтва dotyczące Jego powtórnego przyjścia – rozdział 14. „Chrystus jest przedstawiany podczas Swoich dwóch przyjęć zarówno jako Sługa i Król, Człowiek i Bóg”. (The Expanded Open Bible) Oto kilka wyraźnych przewidywań Zachariasza dotyczących Chrystusa: Anioł Pański --- 3:1

Kamień z siedmioma oczami --- 3:9

Gałąź Sprawiedliwych — 3:8; 6:12-13

Król/kapłan --- 6:13

Pokorny Król --- 9:9-10

Kamień węgielny, kolek do namiotu i łuk bojowy — 10:4

Dobry Pasterz odrzucony i sprzedany za 30 syklów srebra, cenę niewolnika --- 11:4-13 Przebity -

-- 12:10

Źródło oczyszczające --- 13:1

Urażony pasterz, który został opuszczony --- 13:7
Przechodzący Sędzia i sprawiedliwy Król ---
rozdział 14

Jack Lewis wskazuje, że „Zachariasz wywarł inny wpływ na NT. Jego żądanie, aby każdy mówił prawdę swemu bliźniemu, powtarza Paweł (Za 8:16; Ef 4:25). Czytelnik Apokalipsy św. znajdzie tutaj poprzednik niektórych obrazów użytych przez tego pisarza. Na przykład:

Czterej jeźdźcy --- Zach. 6:1-8; Obj. 6:1-8

Dwa drzewa oliwne — Zach. 4:3f; Obj. 11:4

Świecznik i siedmioro oczu --- Zach. 4:2-10; Obj. 1:12f

U Zachariasza szatan pojawia się jako oskarżyciel, który ma zwrócić uwagę Boga na ludzkie błędy – Zach. 3:1f; por. I Chron. 21:1; Hioba 1:6f; 2:1f.

Homer Hailey zauważa: „Zachariasz różni się od proroków, którzy go poprzedzili, w trzech punktach:

1. Kładzie nacisk na wizje jako środek boskiej komunikacji. To prawda, że wizje pojawiają się w Księdze Amosa, ale nie w proporcji do tych u Zachariasza.

2. *Pośrednictwo anielskie* zajmuje ważne miejsce w jego przesłaniu. Anioły są szczególnie widoczne w pierwszych sześciu rozdziałach księgi.

3. *Symbolika apokaliptyczna* wchodzenie w wizje to kolejna wyróżniająca się cecha pism tego proroka.”

„Prorok widzi i podkreśla prawdę, że ostateczny triumf zależy od Boskiej współpracy i poddania się ludu Bożej Woli” (Homer Hailey). „Nie można przecenić znaczenia takich fragmentów tego Proroka Mniejszego w nauczaniu i wierze pierwszych chrześcijan!” (Otwarta Biblia)

ZEFANIASZ

Tło osobiste

Imię Sofoniasz (hebr. Tsephan-yah) oznacza „Jahwe ukrywa się” lub „Jahwe ukrył”. „Sofoniasz najwyraźniej urodził się w drugiej połowie panowania króla Manasses (695–642 p.n.e.). Jego imię może oznaczać, że był «ukryty» przed okrucieństwami Manasses” (Expanded Open Bible). Zobacz 2 Królów 21:1-18 i 2 Kronik 33:1-20, aby poznać charakter panowania tego króla.

„Tylko Sofoniasz spośród ksiąg proroczych zawiera długą notatkę genealogiczną o autorze” (Expositor's Bible Commentary). „Jego genealogia jest znacznie dłuższa niż zwykły proroczy rodowód i obejmuje cztery pokolenia” (New Layman's Bible Commentary). Zef. 1:1 identyfikuje go jako prawnuka mężczyzny o imieniu Ezechiasz – wielu uczonych uważa, że był to dobry król Ezechiasz (715–686 p.n.e.), czyniąc go w ten sposób prorokiem królewskiej krwi. Inni jednak upierają się, że nie jest to możliwe ze względu na brak czasu od czasów króla Ezechiasza do narodzin Sofoniasza. Jego odniesienie do Jerozolimy jako „tego miejsca” (Sof. 1:4) zdaje się wskazywać, że Jerozolima była jego domem. „Jego znajomość warunków panujących w mieście (Sof. 3:1f) dodatkowo potwierdza tę tezę”. (Homer Hailey)

„Jego surowe potępienie grzechów ludu i żarliwe wołanie o skruczę nadały mu przydomek «purytanina»” (Hester, The Heart of Hebrew History). „Wzorując się na Sof. 1:12, średniowieczni artyści regularnie przedstawiali Sofoniasza jako człowieka z lampą, przeszukującego Jerozolimę w poszukiwaniu grzeszników, aby wymierzyć im karę”. (Jack P. Lewis)

Poza tymi kilkoma faktami i założeniami nic nie wiadomo o tym proroku.

Data

Zef. 1:1 datuje to proroctwo na czasy króla Jozjasza (640-609 p.n.e.). Z niskiego stanu moralnego i religijnego Judy w czasie pisania tego tekstu można wywnioskować, że proroctwo to pojawiło się przed wielką reformą religijną w roku 621 p.n.e. (II Król. 22-23; II Kronik 34-35)

Również Zeph. 2:13 wyjaśnia, że upadek Niniwy (który miał miejsce w roku 612 p.n.e.) był wydarzeniem mającym jeszcze

przyszłość. "To

jako prawdopodobną datę jego dzieła można śmiało zasugerować lata 630–625 p.n.e. Jeśli przyjąć rok 626 p.n.e., to służba Jeremiasza i Sofoniasza rozpoczęła się w tym samym roku.” (Homer Hailey)

Tło historyczne

Za panowania Manassesesa (695–642 p.n.e.) i Amona (642–640 p.n.e.) południowe królestwo Judy pogrążyło się w zdumiewającej moralnej i duchowej głębi. Ci dwaj królowie pozostali lojalnymi wasalami Asyrii i starali się zniweczyć całe dobro, którego dokonał król Ezechiasz. Jednak w roku 640 p.n.e. – w wieku zaledwie 24 lat – król Amon został zamordowany przez swoich sług (2 Król. 21:23; 2 Kron. 33:24), a jego 8-letni syn Jozjasz, został królem (2 Król. 21:24 – 22:2; II Kron. 33:25 – 34:2). Jozjasz był ostatnim dobrym królem, który panował nad Judą. Kiedy zmarł w 609 rpn – w wieku zaledwie 39 lat – Judzie pozostały zaledwie 23 lata do jej zniszczenia i niewoli babilońskiej (586 p.n.e.).

W wieku 16 lat Jozjasz zaczął „szukać Boga swego ojca Dawida” (2 Kron. 34:3). W wieku 20 lat zaczął „oczyszczać Judę i Jerozolimę” ze wszystkiego, co bezbożne i niegodziwe (2 Kron. 34:3 i nast.). Jego reformy były najszersze ze wszystkich, jakie podjął jakikolwiek król, który kiedykolwiek panował nad Judą.

Kilka lat później (621 p.n.e.) kapłan Chilkiasz odkrył zaginioną księgę Prawa Mojżeszowego („Biblia tak długo leżała na półce i była ignorowana, że nikt nawet nie pamiętał, gdzie się znajdowała – lub nawet obchodziło!”). Kiedy Jozjasz zdał sobie sprawę, co to było i jakie jest jego znaczenie, zebrał cały lud swojej ziemi, od największego do najmniejszego, i przeczytał im Księgę Przymierza (2 Kron. 34:29-30). Następnie świątynia została oczyszczona i obchodzono Paschę, jakiej nie widziano od jakiegoś czasu (2 Kron. 35). Jozjasz również uzyskał niepodległość od Asyryjczyków i zaczął odzyskiwać część ziemi, którą zabrali północnemu królestwu Izraela.

Bez wątplenia proroctwo i dzieło Sofoniasza wywarły wpływ na Jozjasza i mogły mieć wiele wspólnego z instytucją reform – a jeśli rzeczywiście Jozjasz i Sofoniasz byli spokrewnieni (obaj byli potomkami króla Ezechiasza), to prorok ten prawdopodobnie miał duży dostęp i wpływ na młodego króla.

Sofoniasz przepowiada także nadchodzący Dzień Pański. Mimo że reformy zostały wdrożone, to jednak w krótkim czasie (po śmierci Jozjasza) ludzie powrócili do swoich starych, złych nawyków. Dlatego Sofoniasz ostrzega przed zbliżającą się zagładą narodu, który pojawia się już teraz na horyzoncie. Tym narodem był Babilon! „Dzień Pański Sofoniasza odgrywa ważną rolę w kształtowaniu koncepcji dnia sądu ostatecznego” (Jack P. Lewis). „Sofoniasz używa tego wyrażenia częściej niż jakikolwiek inny prorok” (Expositor's Bible Commentary). Zef. 3:9-20 „mówi o innej stronie dnia Pańskiego: po zakończeniu sądu będzie to dzień błogosławiony. Ocalała sprawiedliwa resztki i wszyscy, którzy ją wzywają, czy to Żydzi, czy poganie, będą błogosławieni” (Rozszerzona otwarta Biblia). Jezus nawiązał do Sofoniasza przy dwóch okazjach – Mateusza 13:41 (Sofonia 1:3) i Mateusza 24:29 (Sofoniasza 1:15). Obydwa te fragmenty są powiązane z powtórным przyjściem Chrystusa.

„Faraon Necho z Egiptu postanowił pomóc Asyrii w walce z Babilończykami pod Haranem, więc pomaszerował na północ ze swoją armią (609 pne). Jozjasz próbował zatrzymać go w Megiddo, rzucając swoje siły na ścieżkę faraona Necho. Udało mu się to uniemożliwiając armii egipskiej dotarcie do Haranu, lecz zginął w bitwie. Przez cztery lata Egipt dominował nad Judą, ale w 605 rpn faraon Necho został pokonany przez Nabuchodonozora (króla Babilończyków) pod Karkemisz. Tutaj odgrywa się jedna z ironii Juda pod wodzą Jozjasza próbowała pomóc Babilończykom, walcząc z Egiptem pod Megiddo. Królestwo, które oddało swego króla w walce na rzecz Babilonii, było teraz wasalem narodu, któremu później próbował pomóc zostanie zniszczony przez Babilon.” (Homer Hailey)

Dzień Pański

Głównym przesłaniem tej książki jest Dzień Pański – dzień sądu. Uważany jest za dzień terroru..... Jak nadciągający... Jak taki, który spadnie na całe stworzenie jako sąd za grzech. To ponury obraz zniszczenia, ale już nie przyjdzie jako resztki. „To dzień wybawienia dla wiernych” (Hailey), a także zagłady dla niewiernych.

George Adam Smith w Księdze Dwunastu Proroków (tom 2, s. 48) dobrze podsumował ducha tego proroctwa --- "Nie ma gorętszej księgi w całym Starym Testamencie. Nie żyje w niej ani rosa, ani trawa, ani drzewo, ani żaden kwiat, lecz wszędzie jest ogień, dym i ciemność, unoszące się plewy, ruiny, pokrzywy, doły solne, sowy i kruk wyglądający z okien opuszczonych pałaców.”

OKRES MIĘDZY TESTAMENTAMI

Wstęp: Od chwili opuszczenia Malachiasza mija około 400 lat do pierwszych wersetów Nowego Testamentu. W tym czasie następuje wiele ważnych wydarzeń i przemian historycznych. Łącznie te warunki stanowią „właściwy czas” na przyjście Jezusa Chrystusa. (por. Rzymian 5:6)

Ale najpierw to, co przydarzyło się Żydom i całemu światu śródziemnomorskiemu w okresie między testamentami.

I. Imperium babilońskie

A. Następujące ważne wydarzenia miały miejsce po panowaniu króla Dawida:

1. Salomon, jego syn, zostaje królem w 970 rpn.e.
2. Po śmierci Salomona w 930 roku p.n.e. królestwo zostało podzielone.
 - a. Królestwo Północne (tj. Izrael) składało się z dziesięciu plemion pod przywództwem Jeroboama.
 - b. Królestwo Południowe poddaje się Babilonowi w 606 roku p.n.e.
 - [1] Daniel i inni zostali zabrani do Babilonu. (Daniela 1:1-7)
 - [2] Innych jeńców wzięto w późniejszych deportacjach - 597 i 586 p.n.e.
3. Tak jak przepowiedział Jeremiasz, Juda powrócił do domu w 536 rpn.e – 70 lat po wzięciu do niewoli.

B. W ciągu siedemdziesięciu lat niewoli babilońskiej w judaizmie zaszło kilka trwałych i znaczących zmian.

1. Synagoga stała się dominującym miejscem kultu i nauki.
2. Pisarz zastąpił kapłana jako ludzi o największym wpływie duchowym.
3. Wygnanie do Babilonu stworzyło także diasporę, rozproszonych Żydów, ponieważ wielu Żydów nigdy nie wróciło do Palestyny.

II Imperium Medo-Perskie

A. Pod rządami króla Cyrusa Persja podbiła Babilon w 539 rpn.e.

B. W 536 rpn.e Cyrus wydał dekret zezwalający Żydom na powrót do domu i odbudowę Świątyni.

C. Późniejszy król perski (Kserkses lub Aswerus) poślubił Hebrajkę (480 p.n.e.), którą Bóg posłużył się do ocalenia swego ludu. (por. Estera)

D. Jeszcze inny król perski – Antakserkses I – pozwolił większej liczbie Żydów powrócić do ojczyzny.

1. Ezdrasz znalazł się w tej grupie i stał się wielkim nauczycielem Prawa. (por. Ekd 7-10)
2. Nehemiasz otrzymał pozwolenie na powrót i odbudowę murów Jerozolimy w 445 roku p.n.e.

E. Kiedy Żydzi powrócili, narastała wrogość między ludźmi, którzy osiedlili się na tej ziemi podczas ich nieobecności – Samarytanami, Żydami, którzy zawierali małżeństwa z Gojami.

F. Za czasów Ezdrasza, Nehemiasza i proroka Malachiasza miało miejsce przebudzenie.

G. To prowadzi nas do końca Starego Testamentu (ok. 400 r. p.n.e.).

H. Persja pozostawała główną potęgą światową aż do nadejścia imperium greckiego.

III. Imperium greckie

A. Choć prorok Daniel przepowiedział istnienie imperium greckiego (por. Daniel 2), Pismo Święte nie odzwierciedliło czasu jego panowania.

B. Grecja doszła do władzy, gdy Filip Macedoński zdołał zjednoczyć greckie państwa-miasta pod jednym rządem.

1. Panował od 359 p.n.e. do 336 p.n.e.
2. Jego syn stał się jednak jednym z najsłynniejszych światowych przywódców w historii.

C. Aleksander Wielki zastąpił swojego ojca w 336 rpn.e i rządził przez trzynaście lat.

1. Aleksander był geniuszem wojskowym.
2. Uczony przez Arystotelesa był pochłonięty ideą podboju i zjednoczenia świata w ramach kultury greckiej.

3. W miarę upadku narodu po narodzie rozprzestrzeniała się grecka architektura, greckie sporty, język grecki, greckie zwyczaje itp

świata śródziemnomorskiego.

4. Aleksander i jego żołnierze podbili Palestynę w 332 rpne.
 - a. Żydzi nie stawiali oporu militarnego.
 - b. Podobnie jak Persowie, Grecy pozostawili Żydom wolność religijną.
- D. Po śmierci Aleksandra greckie wpływy na całym świecie trwały nadal, ale między jego generałami wybuchły walki i imperium podzieliło się na cztery części:
 1. Ptolemeusz kontrolował Egipt.
 2. Antypater kontrolował Grecję i Macedonię.
 3. Seleukos rządził Babilonią.
 4. Lizymach rządził Tracją.
- E. Ostatecznie zwyciężyły dwie potęgi, Ptolemeusz i Seleukos.

IV. Lata postgreckie/przedrzymskie

- A. Ptolemeusze sprawowali kontrolę polityczną i militarną nad Palestyną od 323 p.n.e. do 198 p.n.e.
 1. Pod ich rządami wpływy greckie nadal się umacniały.
 2. Coraz częstsze używanie języka greckiego doprowadziło do konieczności tłumaczenia Pisma Świętego na ten język.
 - a. Septuaginta (LXX) powstała około 250 r. p.n.e.
 - b. Była to Biblia dla Żydów z diaspery i później.
- B. Seleucydzi pod rządami Antiocha III wywalczyli kontrolę nad Palestyną z rąk Ptolemeusza w 198 rpne. (por. 1 Machabejska 1:15)
 1. Trzydzieści lat później na tronie zasiadł jego syn Antioch IV Epifanias.
 2. Antioch Epifanias próbował podbić Ptolemeuszów w Egipcie, ale został wyparty przez nowicjusza w Rzymie.
 3. Wycofał się przez Palestynę i wyładował swoje zawstyżenie i złość na Żydach. (1 Księga Machabejska 1:20-53)
 4. Przez dwa lata mordował, rabował i zniewalał.
 - a. Zbezczescił świątynię, pozbawiając ją skarbów.
 - b. 16 grudnia 167 rpne Antioch Epifanias ofiarował nawet świnię na świętym ołtarzu. (1 Machabejska 1:54-64)
- C. Żydowski ksiądz Matthias i jego pięciu synów poprowadzili bunt przeciwko Seleucydom w 166 rpne.
 1. Z górzystych terenów zorganizowali bojowników partyzanckich. (1 Machabejska 2:1-70)
 2. Matthias zmarł w następnym roku, a przywództwo nad powstaniem przeszło na jego syna Judasza.
 - a. Jego pseudonim brzmiał Machabeusz. (czyli – młotek)
 - b. Był znakomitym strategiem wojskowym.
 3. Judasz Machabeusz przejął kontrolę nad Jerozolimą.
 - a. Zbudował nowy ołtarz i odnowił świątynię.
 - b. Ponownie poświęcił świątynię Panu 14 grudnia 164 roku p.n.e.
 - c. Chanuka (Święto Świąteł) to coroczne żydowskie święto upamiętniające to wydarzenie.
 4. Pod przywództwem Machabeusza Palestyna pozbyła się wpływów syryjskich (tj. Seleucydów), szczególnie poprzez traktat zawarty z Rzymem w 139 rpne.
 5. Za panowania Machabeusza zyskały na znaczeniu trzy grupy, które miały wielki wpływ na Palestynę w czasach Jezusa.
 - a. Machabejczycy (kapłani) zostali kapłanami Hasmoneuszy.
 - b. Chasydzi stali się faryzeuszami.
 - c. Helleniści stali się saduceuszami.

V. Imperium Rzymskie

- A. Rzym przejął kontrolę nad Palestyną pod rządami Pompejusza w 63 roku p.n.e.
- B. Podczas gdy władza rzymska dominowała w cywilizowanym świecie przez cały okres objęty literaturą Nowego Testamentu; Rzym w zasadzie pozwolił podbitym terytoriom rządzić się samodzielnie.
- C. Po podboju Palestyny przez Pompejusza władzę w Palestynie przejął Antypater.

1. Antypater był Idumejczykiem, a nie Żydem.
 2. Będąc przebiegłym manipulatorem, udało mu się zapewnić sobie tę pozycję.
 3. Był początkiem dynastii Heroda.
- D. Po Antypatrze Herod Wielki panował od 37 roku p.n.e. do 4 roku naszej ery.
1. Nazywano go Herodem „Wielkim” ze względu na jego wspaniałe projekty budowlane.
 2. Herod był jednak człowiekiem okrutnym i bezwzględny. (np. - Mateusz 2)
- E. Po śmierci Heroda Palestyna została podzielona na trzech jego synów – Filipa, Antypasa i Archileusa.
- F. W czasach Cesarstwa Rzymskiego istniało kilka rzeczy związanych z „pełnią czasu”.
1. Wspólny język.
 2. Ogólny pokój na całym świecie.
 3. Powszechna bieda wśród podbitych ludów.
 4. Wprowadzono niewolnictwo.

STUDIUM WSTĘPNE NOWEGO TESTAMENTU

Wstęp: Stary Testament nieustannie wskazywał na przyjście Mesjasza i nowe przymierze, które On przyniesie. Niektóre informacje ogólne pomogą nam lepiej docenić pełne znaczenie Nowego Testamentu i jego kontekstu. Chrystus przyszedł, zostali powołani apostołowie, a kościół rósł i rozkwitał w następującym środowisku światowym.

I. Świat rzymski I wieku.

A. Struktura polityczna Cesarstwa Rzymskiego.

1. W czasach Nowego Testamentu Rzym przekształcił się z republiki w monarchię.
2. Poniższa tabela zawiera listę cesarzy I wieku wraz z odniesieniami do Nowego Testamentu i znaczącymi wydarzeniami biblijnymi.

Dates	Name	NT Reference	Significant Event
30 B.C.-A.D. 14	Augustus	Luke 2:1	Birth of Christ
A.D. 14-37	Tiberius	Luke 3:1	Ministry and death of Christ
A.D. 37-41	Caligula		
A.D. 41-54	Claudius	Acts 11:28 Acts 18:2	The great famine Expulsion of the Jews from Rome
A.D. 54-68	Nero	Acts 25:10; 28:19	Trial of Paul
A.D. 68	Galba		
A.D. 69	Otho		
A.D. 69	Vitellius		
A.D. 69-79	Vespasian		Destruction of Jerusalem
A.D. 79-81	Titus		
A.D. 81-96	Domitian		Persecution of Christians
A.D. 96-98	Nerva		
A.D. 98-117	Trajan		

3. Chociaż rola cesarza była ostatecznie ważna, bardziej centralne w historii Nowego Testamentu były rządy prowincji.
 - a. Prokonsulowie mianowani przez senat rzymski zarządzili bezpieczniejszymi prowincjami.
 - b. Prokuratorzy mianowani przez cesarza zarządzali mniej bezpiecznymi obszarami.
4. Obywatelstwo było cechą wprowadzoną światu za pośrednictwem Rzymu.
 - a. Obywatelem Rzymu można było być na podstawie urodzenia, nadania cesarskiego lub zakupu.
 - b. Później prawo obywatelskie zostało rozszerzone na wszystkich wolnych ludzi.
 - c. Paweł zaapelował do swego obywatelstwa, aby zaprzestano niesprawiedliwego karania. (Dzieje 22:25-29)
5. Prawo rzymskie wniosło znaczący wkład w cywilizowany świat zachodni.
 - a. Prawo rzymskie było bezpośrednie i na temat.
 - b. Niewielki nacisk położono na zamiar lub okoliczności łągodzące.
 - c. Egzekucja tego prawa była szybka i równa.
6. Infrastruktura podróźnicza i komunikacyjna odegrała kluczową rolę w szerzeniu ewangelii.
 - a. Generalnie bezpieczne drogi rzymskie łączyły miasta.

- b. Morza zostały oczyszczone z piratów.
- c. Mówiono wspólnym językiem (tj. greckim).

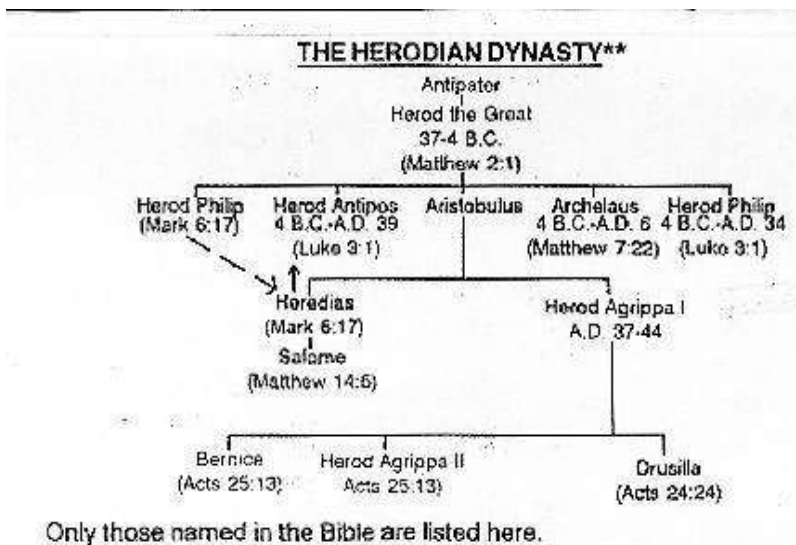
B. Wierzenia i religia Rzymian.

1. Mnożyła się astrologia i przesady. (por. Dzieje Apostolskie 8:9-24)
2. Tradycyjny grecko-rzymski politeizm przetrwał.
 - a. Już w I wieku z tych tradycyjnych bóstw zaczęto wyśmiewać.
 - b. Na kilku obszarach nadal kwitły kultury. (por. Dzieje Apostolskie 19:27. 34, 35)
3. Dość popularne stały się religie misteryjne (np. zaratusztrianizm, Izysda i Serapis – podobnie jak współczesne kultury).
4. Kult cesarza stał się niezwykle ważny pod koniec pierwszego wieku.
 - a. Od Augusta cesarza po śmierci uznawano za bóstwa.
 - b. Tradycja ta zdawała się łączyć patriotyzm i religię, narzucając ludziom większą kontrolę.
 - c. Kiedy Domicjan wstąpił na tron (81-96 ne), ogłosił się „dominiset deus” (tj. Panem i Bogiem) i zarządził oddawanie czci sobie.
 - [1] Żydzi byli zwolnieni z tego obowiązku ze względu na wieloletni monoteizm.
 - [2] Chrześcijaństwo, postrzegane jako sekta nowicjuszy, nie otrzymało takiego wyjątku.
5. Kluczowe znaczenie ma fakt, że żadne z powyższych nie stworzyło wśród ludzi wielkiego poczucia moralności.

II. Palestyna w I wieku.

A. Sytuacja polityczna w Palestynie.

1. Kiedy Pompejusz podbił te tereny dla Rzymu w 63 roku p.n.e., powierzył Antypaterowi władzę nad Palestyną.
 - a. Antypater został oficjalnie mianowany prokuratorem w 55 roku p.n.e
 - b. Został zamordowany w 43 roku p.n.e.
 - c. Po pewnym zamieszaniu syn Antypatra, Herod (Wielki), został w 37 roku p.n.e. mianowany „królem Żydów”.
2. W Nowym Testamencie przez wiele lat często pojawiają się odniesienia do dynastii Heroda. Dla zwykłego czytelnika mogą one być mylące. Pomocny może być poniższy wykres:

3. Po śmierci Heroda Wielkiego w 4 roku p.n.e. Palestyna została podzielona pomiędzy jego trzech synów.
 - a. Archelaos został tetrarchą Judei.
 - b. Antypas został tetrarchą Galilei i Perei.
 - c. Filip został tetrarchą północnej części Transjordanii.
4. Archelaus był tak okropnym przywódcą, jak Rzymusunął go ze stanowiska w roku 6 n.e.
5. To właśnie z powodu jego usunięcia władza w Judei została przekazana szeregowi rzymskich prokuratorów.

PROkuratorzy Judei z I wieku

<u>Data panowania</u>	<u>Nazwa</u>	<u>Pismo</u>
AD 6-10	Koponiusz	
AD 10-13	M.Ambiwiusz	

13-15 rne	Annioz Rufus	
15-26 rne	Walerioz Gratus	
26-36 ne	Poncjuoz Piłat	Łukasza 3:1; 23:1
36-38 rne	Marcellus	
38-41 ne	Maryllus**	
44-46 rne	Cuspius Fadus	
46-48 rne	Tyberioz	
	Aleksander	
48-52 n.e	Wentydiusz	
	Cumanus	
52-59 ne	M. Antonioz Feliks	Dzieje Apostolskie 23, 24
59-61 ne	Porcjusz Festus	Dzieje Apostolskie 24:27
61-65 ne	Albinus	
65 r. n.e	Zniszczenie Jerozolimy	
70 r. n.e	Gessius Florus – Zniszczenie Jerozolimy	
72 r. n.e	Vettulena Cerialisa	
72-75 ne	Lucilioz Bassus	
75-86 ne	M.Salwien	
	Flawioz	
	Silva	
86 r. n.e	Pompejuz Longinus	

**Herod Agryppa I rządził Judeą w latach 41-44 n.e

B. Sytuacja kulturowa w Palestynie:

- Większość Żydów była biedna.
 - Rybacy, rolnicy i rzemieślnicy prowadzili potulną egzystencję.
 - Wśród Żydów istniało niewielkie niewolnictwo.
 - Niewiele różnic społecznych lub klasowych dzieliło ludzi.
- Wśród kilku rodzin kapłańskich rozwinęła się zamożna arystokracja.

C. Życie duchowe Żydów:

- Tradycja żydowska miała pierwszeństwo przed Prawem Mojżeszowym.
 - Podczas niewoli babilońskiej Prawo stało się jeszcze cenniejsze.
 - Jednakże sami uczeni w Piśmie, którzy szanowali prawo i nauczali go, wkrótce poczuli się winni stworzenia ogromnej listy tradycji, które zastąpiły prawdziwe prawo. (por. Marka 7:1-13)
- Synagoga stała się ważniejsza w codziennym życiu Żydów niż świątynia.
- Świątynię zaszczycono przede wszystkim tym, że była centralnym punktem wielkich świąt (Paschy, Pięćdziesiątnicy i Święta Namiotów).
- W kapłaństwie dominowali żydowscy „liberałowie”, którzy byli marionetkami rzymskich prokuratorów.
- W judaizmie powstało kilka partii.
 - Faryzeusze, niewielka grupa, surowa i szanowana, zobowiązała się do nienagannego przestrzegania Prawa. W swoim separatyzmie często sprzyjali hipokryzji.
 - Saduceusze byli zamożnymi arystokratami, którzy współpracowali z Rzymem. Były one na ogół niepopularne wśród większości Żydów.
 - Zeloci byli bojową, radykalną grupą żydowskich patriotów, pragnącą uwolnić ziemię spod panowania rzymskiego.
 - Sanhedryn był najwyższym sądem judaizmu. Słychać poważne spory dotyczące kwestii społecznych i religijnych.
- Ponieważ chrześcijaństwo narodziło się na łonie judaizmu, niezwykle ważne jest zrozumienie tego tła.

III. Szybkie spojrzenie na Nowy Testament.

A. Nowy Testament pisano przez okres 50 lat.

B. Nazywamy to Nowym Testamentem, Przymierzem, bo tym właśnie jest.

1. Jeremiasz prorokował, że zostanie ustanowione nowe przymierze. (Jeremiasz 31:31-34)
 2. Krew Jezusa ustanowiła to nowe przymierze. (por. 1 Koryntian 11:23-25; Hebrajczyków 8:6-8)
- C. Nie wiemy dokładnie, kiedy i w jaki sposób powstał obecny kanon 27 ksiąg.
1. Pierwsza grupa przyjętych ksiąg datuje się na około 140 r. n.e.
 2. Chociaż istniały pewne spory co do kilku ksiąg, już na początku historii Kościoła osiągnięto konsensus co do tego, które księgi były natchnione przez Boga.

3. Główne testy „kanoniczności” obejmowały:
 - a. Czy został napisany przez apostoła, czy bliskiego współpracownika apostoła (np. Marka i Łukasza)?
 - b. Treść?
 - c. Potwierdzenie z innym werselem?
 - d. Czy ten list lub księga była akceptowana przez wierne kościoły od najdawniejszych czasów?
4. Bez wątpienia opatrzność Boża była kluczowym czynnikiem w przybliżeniu nam Nowego Testamentu.

MATEUSZ

Wstęp: Mateusz jest pierwszą z czterech „ewangelii”. Choć te cztery ewangelie dostarczają informacji o życiu Jezusa Chrystusa, nie są one jedynie historią czy biografią. Są raczej zaprojektowane na wzór współczesnych traktatów, aby przyprowadzić grzeszników do wiary. (por. Jana 20:30-1; Łk 1:3-4)

Ewangelia Mateusza jest pełnym mocy obrazem życia Jezusa. W rzeczywistości była to najpopularniejsza z czterech ewangelii w początkach Kościoła.

Nazwa: Książka nosi imię autora.

Autor: Choć żaden z autorów ewangelii nie identyfikuje się w swoich pismach, najwcześniejsze tradycje przypisują tę księgę apostołowi Mateuszowi, byłemu celnikowi.

1. A fragment zaginionego dzieła Papiasza, biskupa Hierapolis w Phrygii (130 r. n.e.) jako autora podaje Mateusza.
2. Inni ojcowie i historycy wczesnego kościoła (np. Justyn Męczennik, Ireneusz, Hieronim, Orygenes i Augustyn) zgadzają się, że pierwszą ewangelię napisał Mateusz.
3. Ze względu na względną nieznaną postać Mateusza wśród apostołów jest bardzo wątpliwe, czy księga ta nosiłaby jego imię, gdyby nie fakt, że rzeczywiście ją napisał.

Zamiar: Mateusza spisano przede wszystkim do Żydów, aby wykazać, że Jezus jest Królem królestwa. (por. 2:2.5; 21; 10; 27:29-42; 25:31)

1. Mateusz ma więcej odniesień do Starego Testamentu niż jakakolwiek inna ewangelia.
2. Paradoksalnie, księga ta zawiera jedno z najostrzejszych stwierdzeń Nowego Testamentu skierowanych przeciwko Żydom.

I. Tło książki.

A. Człowiek Mateusz.

1. Znany jest także pod imieniem Levi. (Mateusza 9:9-13; Marka 2:13-17, Łukasza 5:27-32)
2. Mateusz był celnikiem w Kafarnaum (Mt 9,9-13), który porzucił wszystko i poszedł za Jezusem. (Łukasz 5:27-29)
3. Po swoim powołaniu zaprosił wielu innych celników, aby przyszli na spotkanie z Jezusem. (Mateusza 9:10-13)
4. Kiedy Jezus później wybrał Dwunastu, Mateusz został wybrany do tej grupy. (Mateusza 10:3; Marka 3:18; Łukasza 6:15; Dzieje 1:13)

B. Dokładna data powstania Ewangelii Mateusza nie jest znana.

1. Wyrażenie „do dnia dzisiejszego” (Mateusz 27:8; 28:15) jest dowodem na to, że minęło kilka lat od zakupu „Pola Pottera”.
2. Upadek Jerozolimy jest przepowiedziany, ale nie opisany w Ewangelii Mateusza 24, co sugeruje, że księga została napisana przed rokiem 70 n.e.
3. Większość konserwatywnych uczonych umieszcza datę napisania między 60 a 70 rokiem n.e.

II. Główne przesłanie książki – Głównym przesłaniem Mateusza jest utożsamienie Jezusa z Królem Królestwa Niebieskiego

A. Wiele przypowieści koncentruje się na królestwie i jego wartości. (por. 13)

B. Księga wyjaśnia także, że królestwo jest blisko. (Mateusza 3:2; 4:17; 6:10)

III. Zarys książki.

A. Wczesne lata Jezusa. (Mateusza 1:1 - 4:17)

1. Podana jest genealogia od Abrahama do Jezusa.
2. Krótko opisano narodziny Jezusa. (1:18-25)
3. Wizyta Trzech Króli. (2:1-12)
4. Józef, Maryja i Jezus uciekają do Egiptu. (2:13-23)
5. Jan Chrzciciel przygotowuje drogę. (3:1-12)
6. Jezus zostaje ochrzczony przez Jana. (3:13-17)

7. Jezus stawia czoła pokusom na pustyni. (4:1-11)

B. Służba Jezusa w Galilei. (Mateusza 4:12 - 18:35)

1. Wypełniając się proroctwo, Jezus rozpoczyna głoszenie w Galilei. (4:12-17)
 2. Powołuje swoich pierwszych uczniów. (4:18-22)
 3. Jezus naucza i uzdrawia chorych. (4:23-25)
 4. Kazanie na Górze. (5:1-7:29)
 5. Chrystus oferuje swoje referencje poprzez cuda i inne dobre uczynki. (8:1-9:38)
 6. Jezus wysyła Dwunastu. (10:1-42)
 7. Naucza i głosi ewangelię miastom galilejskim. (11:1-12:50)
 8. Podaje siedem przypowieści dotyczących królestwa. (13:1-58)
 9. Jan Chrzciciel zostaje ścięty. (14:1-12)
 - 10 Jezus oferuje różne cuda i nauki, w tym:
 - a. Nakarmienie 5000. (14:13-21)
 - b. Jezus kroczący po wodzie. (14:22-33)
 - c. Nauczanie o tym, co czyste i nieczyste. (15:1-20)
 - d. Uzdrawienie córki kobiety kananejskiej. (15:21-28)
 - e. Nakarmienie 4000. (15:29-39)
 - f. Nagany dla faryzeuszy i saduceuszy. (16:1-12)
 - g. Wyznanie Chrystusa przez Piotra. (16:13-28)
 - h. Przemienienie. (12:1-13)
 - i. Uzdrawienie chłopca z demonem. (17:14-23)
 - j. Nauka o pokorze i przebaczeniu. (18:1-35)
- C. Służba Jezusa w Perea i Judei. (Mateusza 19:1 - 20:34)
1. Jezus naucza o rozwodzie i ponownym małżeństwie. (19:1-12)
 2. Wita małe dzieci. (19:13-15)
 3. Spotyka bogatego młodzieńca. (19:16-30)
 4. Jezus naucza przypowieści o robotnikach w winnicy. (20:1-16)
 5. Ponownie przepowiada swoją śmierć i zmartwychwstanie. (20:17-19)
 6. Matka Jakuba i Jana prosi o prymat dla swoich synów. (20:20-28)
 7. Jezus uzdrawia dwóch niewidomych w Jerychu. (20:29-34)
- D. Służba Jezusa w Jerozolimie. (Mateusza 21:1-25:46)
1. Jezus triumfalnie wjeżdża do Jerozolimy. (21:1-11)
 2. Uczy przypowieści i odpowiada na pytania. (21:12-22:46)
 3. Potępia uczonych w Piśmie i faryzeuszy. (23:1-36)
 4. Oplakuje nieposłuszną Jerozolimę. (23:37-39)
 5. Jezus przepowiada zniszczenie Jerozolimy i ostateczny koniec czasów. (24:1-25:46)
- E. Proces Jezusa. (Mateusza 26:1-27:32)
1. Jezus ponownie przepowiada swoją śmierć. (26:1-2)
 2. Arcykapłani i starsi knują jego śmierć. (26:3-5)
 3. Nasz Pan jest namaszczony drogocennym olejkiem. (26:6-13)
 4. Judasz zawiera targ za zdradę Jezusa. (26:14-16)
 5. Jezus ustanawia Wieczерzę Pańską. (26:17-30)
 6. Przewiduje zaprzeczenie Piotra. (26:31-35)
 7. Jezus modli się w Getsemane. (26:36-46)
 8. Zostaje aresztowany. (26:47-56)
 9. Jezus jest sądzony przed Kajfaszem i skazany. (26:57-68)
 10. Piotr trzykrotnie zapiera się Pana. (26:69-75)
 11. Wydanie Jezusa w ręce Piłata. (:1-2)
 12. Judasz zwraca pieniądze za zdradę i popełnia samobójstwo. (27:3-10)
 13. Jezus zostaje osądzony przed Piłatem. (27:11-26)
 14. Jest wyśmiewany przez rzymskich żołnierzy. (27:27-30)
 15. Jest prowadzony na ukrzyżowanie. (27:31 -32)
- F. Ukrzyżowanie. (Mateusza 27:33-56)

G. Pogrzeb Jezusa. (Mateusza 27:57-66)

1. Józef z Arymatei prosi o ciało Jezusa. (27:57-58)
2. Jezus zostaje pochowany w nowym grobowcu Józefa. (27:59-61)
3. Grób jest zabezpieczony. (27:62-66)

H. Zmartwychwstanie. (Mateusza 28:1-15)

1. Po silnym trzęsieniu ziemi grób Jezusa zostaje otwarty. (28:1-4)
2. Anioł przemawia do kobiet, które przekazują innym informację o zmartwychwstaniu. (28:5-10)
3. Przygotowuje się kłamstwo, by wyjaśnić zaginięcie ciała Jezusa. (28:11-15)

I. Ostatnie słowa Chrystusa. (Mateusza 28:16-20)

1. Wszelka władza jest dana Jezusowi. (28:16-18)
2. Wielki Nakaz Nakazu jest nadawany przez Jezusa. (28; 19-20)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. „Problem synoptyczny”:

1. Problem synoptyczny to wyrażenie używane do opisanego trudności, jakie napotykają uczeni w radzeniu sobie z widocznymi wzajemnymi powiązaniem Mateusza, Marka i Łukasza.
 - a. Wielu dochodzi do wniosku, że między tą trójką istniała zależność literacka.
 - b. Czy jeden pisał pierwszy, a pozostali czerpali z jego twórczości?
 - c. Czy pożyczyci ze wspólnego źródła, zwanego Q, nieznanego dokumentu?
 - d. Czy powtarzali ustne tradycje?
2. Tutaj naprawdę nie ma żadnego problemu.
 - a. Pismo Święte wyraźnie mówi nam, że autorzy korzystali z różnych źródeł – informacji naocznych świadków, relacji ustnych, informacji pisemnych itp.
 - b. W początkach Kościoła oparte na faktach legendy o naukach Chrystusa i cudach z pewnością zostały raczej ujednoczone. (por. Jana 14:26)
 - c. Ci ludzie pisali pod wpływem Ducha Świętego.
 - [1] Pisząc ze wspólnego źródła informacji o wspólnej postaci (Jezusie Chrystusie), nic dziwnego, że brzmią tak podobnie.
 - [2] Jednak każdy pisarz miał inne podejście i nacisk, nastawiony na konkretną publiczność.
 - [3] Szczerze mówiąc, znacznie więcej obaw wzbudziłoby, gdyby nie było podstawowego podobieństwa w ich pisarstwie.

B. Tożsamość Syna Bożego/Syna Człowieczego.

1. Jezus jako Syn Boży jest jednym z głównych tematów Ewangelii Mateusza. (Mateusza 3:17; 17:5; 16:16; 28:19)
2. Jednak w ewangelii Mateusza 31 razy Jezus jest nazywany „Synem Człowieczym” (por. Mateusza 8:20; 9:6; 17:22-23; 24:44 itd.).
3. Nacisk położony na oba te tytuły podkreśla fakt, że Jezus był w pełni Bogiem i w pełni człowiekiem.

C. Królestwo Niebieskie.

1. Mateusz wielokrotnie mówi o Królestwie Niebieskim (38 razy).
2. Marek i Łukasz używają terminu „Królestwo Boże” w odniesieniu do tej samej istoty.
3. Greckie słowo oznaczające królestwo to basilea. Ma ideę „suwerenności”, „dominacji” lub „rządów”.
 - a. Świat ogólnie znajduje się pod panowaniem Szatana, Księcia świata. (Łukasz 4:6; Jana 12:31; 14:30)
 - b. Ale Jezus przyszedł, aby pokonać Szatana i uwolnić jego jeńców. (Mateusza 12:25-30; Łukasza 11:20)
4. Królestwo Niebieskie (lub Bóg) to panowanie lub panowanie Boga w sercach i umysłach Jego ludu.
 - a. Decydujące panowanie Boga realizuje się w Jego Kościele. (Daniela 2:44; por. Dzieje Apostolskie 2)
 - b. Jednakże królestwo i kościół nie są dokładnie tożsamymi pojęciami.
 - [1] Na przykład małe dzieci są częścią królestwa Bożego, ale nie są częścią kościoła. (Mateusza 19:14)
 - [2] Są tacy, którzy dołączyli do kościoła, a którzy tracą perspektywę panowania Jezusa Chrystusa. (Mateusz 7)
 - [3] U Łukasza Jezus mówi: „Królestwo jest w was”.
 - c. Z pewnością prawdą jest, że każdy dorosły, który należy do królestwa Bożego, należy do Kościoła Chrystusowego.

D. Kazania Jezusa.

1. Księga Mateusza składa się z pięciu wielkich kazań.
 - a. Kazanie na Górze. (5-7)

- b. Nauczanie Dwunastu. (10)
 - c. Przypowieści o królestwie. (13)
 - d. Nauki o przebaczeniu. (18)
 - e. Nauczanie o „rzeczach ostatecznych”. (24-25)
2. Większość materiału zawartego na tych lekcjach dotyczy najbardziej podstawowych i praktycznych spraw życiowych. (np. 5-7, 18)
 3. Poruszany jest także dużo trudniejszy materiał. (np. 24)

OCENA

Wstęp: Księga Marka przedstawia żywy, dynamiczny i zwięzły opis życia Jezusa. W tej ewangelii wiele uwagi poświęca się cudom Jezusa. Ponad czterdzieści razy Marek nazywa Jezusa człowiekiem czynu, który działa „natychmiast” lub „od razu”.

Podobnie jak pozostała trójka. Ewangelia Marka została napisana, aby pobudzić mężczyzn i kobiety do wiary w Syna Bożego.

Nazwa - Książka nosi imię jej autora.

Autor - Jan Marek

1. Choć autor nigdzie w ewangelii nie wymienia się z imienia, jesteśmy pewni, że Marek ją napisał.
2. Świadectwo wczesnego Kościoła jednolicie przypisuje to Markowi. (np. Papiasz, Ireneusz, Klemens Aleksandryjski, Orygenes, Hieronim)

Zamiar

1. Podczas gdy Mateusz przygotował swoją ewangelię dla odbiorców żydowskich, Marek pisze relację o życiu Chrystusa z perspektywy rzymskiej.
2. Klemens Aleksandryjski (przewodca kościoła z II wieku) powiedział, że ewangelia Marka została napisana w odpowiedzi na prośbę Rzymian o pisemne sprawozdanie z życia i posługi Chrystusa.
3. W niektórych miejscach. Marek wyjaśnia żydowskie zwyczaje i język nie-Żydowskiej publiczności. (Marka 5:41; 7:34; 15:34)

I. Tło książki.

A. Człowiek Marek.

1. Pierwsza wzmianka o Marku pojawia się z imienia w Dziejach Apostolskich 12:12.
2. Jak wielu w jego czasach, był znany pod dwoma imionami
 - a. Jan to jego hebrajskie imię.
 - b. Mark (Marcus) to jego łacińskie imię.
3. Był kuzynem Barnaby. (Kolosan 4:10)
4. Jan Marek towarzyszył Pawłowi w jego pierwszej podróży misyjnej. (Dzieje 13:5)
 - a. Zawrócił do Pergii. (Dzieje 13:13)
 - b. Później, gdy Paweł zaproponował drugą podróż misyjną, Barnaba chciał ponownie zabrać Jana Marka. Paweł odmówił i obaj rozstali się, a Barnaba zabrał Marka w podróż misyjną na Cypr. (Dzieje 15:36-39)
5. W końcu Paweł i Marek pogodzili się. (Filemon 24; Kolosan 4:10; 2 Tymoteusza 4:11)
6. Marek był także bliskim współpracownikiem Piotra. (1 Piotra 5:13)
 - a. Najwyraźniej Marek pozostał w Rzymie, kiedy Paweł został uwolniony z pierwszego więzienia.
 - b. Prawdopodobnie Marek dołączył do Piotra, gdy ten przybył do Rzymu. (1 Piotra 5:13)
7. Kolejną interesującą ciekawostką jest to, że najwyraźniej opisuje swoje własne doświadczenia w Ewangelii Marka 14:51-52.

B. Miejsce i data powstania pisma.

1. Kilka wzmianek u Marka wskazuje na rzymskie pochodzenie i przeznaczenie.
 - a. Jeśli „Rufus” wspomniany przez Marka (15:21) to ten sam, którego powitał Paweł w Rzymian 16:13, może to wskazywać na bezpośredni związek ewangelii z Rzymem.
 - b. U Marka występuje wiele znaczących „latynizmów”.
 - [1] buszel (4:21)
 - [2] kat (6:12)
 - [3] hołd (12:14)
 - [4] setnik (15:39)
2. Data przypisana ewangelii to lata 65-70 n.e.

II Główne przesłanie księgi

A. Marek przedstawia Chrystusa jako cierpiącego sługę (Mk 8,31; 10,33), który jest Synem Bożym.

B. „Bo nawet Syn Człowieczy nie przyszedł, aby mu służyli, ale aby służyć i oddać swoje życie na okup za wielu”.
(Marka 10:45)

C. „A gdy setnik, który stał przed Jezusem, usłyszał jego wołanie i zobaczył, jak umiera, rzekł: «Na pewno ten człowiek był Synem Bożym!»» (Marka 15:38-39).

II. Zarys księgi

A. Okres przygotowawczy. (Marka 1:1-13)

1. Krótko omówiono służbę Jana Chrzciciela. (Marka 1:2-8)
2. Jezus zostaje ochrzczony. (Marka 1:9-11)
3. Jezus jest kuszony przez szatana. (Marka 1:12-13)

B. Służba Jezusa w Galilei. (Marka 1:14-8:30)

1. Jezus głosi w Galilei. (1:14-15)
2. Powołuje pierwszych uczniów. (1:16-20)
3. Uczy z wielkim autorytetem. (1:21-28)
4. Jezus uzdrawia teściową Piotra i wiele innych osób. (1:29-34)
5. Jezus modli się na odosobnionym miejscu. (1:35-39)
6. Oczyszcza trędowatego. (1:40-45)
7. Jezus napotyka swój pierwszy spór z faryzeuszami i uczonymi w Piśmie. (2:1-3:6)
8. Jezus wycofuje się z tłumu i wybiera Dwunastu. (3:7-19)
9. Rodzina Jezusa go przesłuchuje. (3:20-35)
10. Jezus naucza przypowieści o królestwie. (4:1-34)
11. Dokonują się różne cuda. (4:35 - 5:43)
12. W swoim rodzinnym mieście Nazaret zostaje odrzucony. (6:1-6)
13. Dwunastu zostaje wysłanych. (6:7-13)
14. Jan Chrzciciel zostaje zabity. (6:14-29)
15. Dokonuje się więcej cudów. (6:30-56)
16. Dochodzi do kolejnego starcia z faryzeuszami. (7:1-23)
17. Jezus uzdrawia córkę Syrofenicjanki i głuchoniemą. (7:24-37)
18. Jezus karmi 4000. (8:1-13)
19. Ma kolejne starcie z faryzeuszami. (8:11-21)
20. Piotr składa wyznanie Chrystusa. (8:27-30)

C. Podróż Jezusa do Jerozolimy. (Marka 8:31-10:52)

1. Jezus przepowiada swoją śmierć. (8:31 -33)
2. Uczy o kosztach bycia uczniem. (8:34-9:1)
3. Przemienienie. (9:2-13)
4. Jezus uzdrawia chłopca opętanego przez złego ducha. (9:14-29)
5. Jezus ponownie przepowiada swoją śmierć. (9:30-32)
6. Jezus naucza o pokorze, wyłączności, byciu uczniem, rozwodach i dzieciach. (9:32–10:16)
7. Spotyka bogatego młodego władcę. (10:17-31)
8. Jezus po raz trzeci przepowiada swoją śmierć i zmartwychwstanie. (10:32-34)
9. Jakub i Jan proszą o wyeksponowanie w królestwie. (10:35-45)
10. Niewidomy Bartymeusz odzyskuje wzrok. (10:46-52)

D. Jezus w Jerozolimie. (Marka 11:1-13:37)

1. Jezus triumfalnie wjeżdża do Jerozolimy. (11:1-14)
2. Oczyszcza świątynię. (11:15-19)
3. Udziela lekcji, korzystając z uschniętego drzewa figowego. (11:20-26)
4. Jezus napotyka wiele kontrowersji ze swoimi wrogami. (11:27-12:44)
5. Przemówienie Oliwne jest rejestrowane. (13:1-37)

E. Śmierć, pogrzeb i zmartwychwstanie Sługi. (Marka 14:1 -16:20) 8

1. Po opowiedzeniu spisku mającego na celu zabicie Jezusa zostaje namaszczony w Betanii. (14:1-9)
2. Judasz targuje się, że zdradzi Pana. (14:10-11)
3. Zapisano ostatnią wieczerzę. (14:12-31)
4. Jezus cierpi w Getsemani. (14:32-42)

5. Zostaje zdradzony i aresztowany. (14:43-52)
6. Jezus jest sądzony przed Kajfaszem. (14:53-65)
7. Piotr wypiera się poznania Chrystusa. (14:66-72)
8. Piłat skazuje Jezusa na śmierć. (15:1-15)
9. Ukrzyżowanie. (15:16-41)
10. Nasz Pan został pochowany. (15:42-47)
11. Następnej niedzieli rano Jezus zmartwychwstaje. (16:1-8)
12. Zeznania odbywają się przed świadkami. (16:9-14)
13. Jezus daje apostołom Wielkie Nakazu Misyjnego. (16:15-18)
14. Jezus wstępuje do nieba. (16:19-20)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Pytanie Marka 16:9-20.

1. Wersety te pominięto w najstarszych znanych rękopisach greckich (Watykan i Synaj).
2. Różne tłumaczenia pomijają, przypisują, kursywą, oddzielają lub w inny sposób oznaczają tutaj pytanie tekstowe.
3. Szczerze mówiąc, nie jest pewne, czy wersety te stanowiły pierwotne zakończenie ewangelii, czy też zostały dodane przez późniejszego skrybę.
4. Tak czy inaczej, nie stanowi to żadnego prawdziwego problemu.
 - a. To jest pytanie o tekst, a nie o inspirację.
 - b. Treść Marka 16:9-20 można znaleźć w innych fragmentach Pisma Świętego. (tj. Mateusza 28)

B. Rola Jana Chrzciciela.

1. Bardziej niż jakikolwiek inny autor ewangelii. Marek przywiązuje wielką wagę do posługi Jana.
2. Rozpoczyna historię Jezusa od dzieła Jana. (Marka 1:1)
3. Marek jest zaintrygowany misją, przesłaniem i manierami Johna.
 - a. Jego misją było przygotowanie ludzi na przyjście Mesjasza. (Marka 1:2-3)
 - b. Jego przesłaniem było pokuta. (Marka 1:4; por. Mateusza 3:2)
 - c. Jego maniere z pewnością sprawiły, że ludzie zaczęli go oglądać. (Marka 1:5-6)
4. Marek dzieli się z czytelnikiem strasznymi, drastycznymi szczegółami śmierci Jana z rąk Heroda Antypasa. (Marka 6:14-29)
 - a. Herod wziął za żonę Herodiadę (swoją siostrzenicę i szwagierkę).
 - b. Jan odważnie karmi swoją niemoralność.
 - c. Herodiada, wykorzystując swoją córkę Salome, podstępnie doprowadza do śmierci Jana.

C. Motyw Cierpiącego Sługi (temat centralny lub idea dominująca).

1. Temat „sługi Pańskiego” pojawia się w kilku miejscach Starego Testamentu. (np. Izajasz 42:1-4; 53:1-11; Zachariasz 3:8)
2. Marek przedstawia potężną jednostkę, zdolną do niesamowitych cudów, która dobrowolnie cierpiała, aby ocalić zagubioną ludzkość. (por. Marka 8:31; 10:33-45)
3. Ten portret byłby atrakcyjny dla rzymskiego umysłu.
 - a. Syn Człowieczy ukazany jest jako energiczny człowiek czynu.
 - b. Jego odwaga i chęć oddania życia za innych przyciągnęłyby ich uwagę.

ŁUKASZ

Wstęp: Łukasza jest ulubioną ewangelią wielu ludzi. W rzeczywistości została nazwana „najpiękniejszą książką, jaką kiedykolwiek napisano”. W eleganckim i wyrazistym stylu Łukasz przedstawia czytelnikowi mocny i emocjonalny obraz Chrystusa.

Nazwa-Książka nosi imię jej autora.

Autor – Dowody mocno wskazują na Łukasza, pogańskiego lekarza.

1. Łukasza i Dzieje Apostolskie są w oczywisty sposób tomami towarzyszącymi, napisanymi przez tego samego autora.
 - a. Obydwa adresowane są do kogoś o imieniu Teofil.
 - b. Obydwa są podobne pod względem języka i stylu, a ten drugi nawiązuje do pierwszego. (por. Dzieje Apostolskie 1:1-5)

2. Najmocniejsze dowody na autorstwo obu ksiąg Łukasza można znaleźć w Dziejach Apostolskich w części „my”.
 - a. Autor Dziejów Apostolskich używa w niektórych miejscach zaimków „my”, „nas” i „nasz”. (Dzieje 16:10-17; 20:5-21; 27:1-28:16)

- b. W tych fragmentach autor osobiście uczestniczy w podróżach Pawła.
 - c. Kilka wersetów wskazuje na Łukasza jako na bliskiego towarzysza Pawła. (por. Kolosan 4:12-14; 2 Tymoteusza 4:11; Filemona 24)
 - d. Po przeanalizowaniu danych Łukasz jest jedynym rozsądnym kandydatem na autorstwo.
3. Użycie języka medycznego w języku greckim wskazuje na Łukasza jako lekarza.
 4. Historycy wczesnego Kościoła (np. Ireneusz, Justyn Męczennik itp.) zgadzają się, że autorem trzeciej ewangelii był Łukasz.

C. Cel – Celem Łukasza jest przedstawienie dobrze udokumentowanego, dokładnego historycznie i chronologicznie prawidłowego opisu życia i posługi Jezusa Chrystusa.⁹

I. Tło książki.

A. Człowiek Łukasz.

1. Łukasz był poganinem i jedynym nieżydowskim autorem jakiegokolwiek materiału Nowego Testamentu. (por. Kolosan 4:10-17)
2. Był lekarzem. (Kolosan 4:14)
3. Tradycja mówi, że Łukasz pochodził z Antiochii.
 - a. Euzebiusz formułuje takie twierdzenie.
 - b. Pewne poszlaki dotyczące antiocheńskiego pochodzenia Łukasza można znaleźć w strukturze zdań Dziejów Apostolskich 11:28.
4. Łukasz był towarzyszem podróży z Pawłem.
 - a. Łukasz był z Pawłem podczas jego dwuletniego więzienia w Rzymie. (Filemon 24)
 - b. Był z Pawłem pod koniec życia apostoła. (2 Tymoteusza 4:11)

B. Pierwotny odbiorca księgi – Teofil.

1. Teofil oznacza „przyjaciel Boga”.
 - a. Niektórzy uważają, że jest to ogólne imię określające każdego, kto jest przyjacielem Boga.
 - b. Inni uważają, że odnosi się to do konkretnej osoby.
 - c. Ta druga opcja jest bardziej opłacalna.
2. W prologu do Łukasza lekarz zwraca się do „najwspanialszego Teofila”.
 - a. Tytuł ten może odzwierciedlać pewien oficjalny status.
 - b. Na początku Dziejów Apostolskich Łukasz pomija „najwspanialszy” adres.
 - [1] Być może po prostu lepiej się poznali.
 - [2] Niektórzy sugerują, że Teofil mógł nawrócić się na chrześcijaństwo pomiędzy napisaniem Łukasza a Dziejami Apostolskimi.
 - [3] Inni twierdzą, że pierwotnie była to jedna książka.

C. Data napisania.

1. Księga Dziejów Apostolskich została napisana w roku 62 n.e.
2. Ponieważ Łukasza spisano wcześniej, przypuszcza się, że będzie to około 60 r. n.e.

II. Główne przesłanie książki.

A. Głównym przesłaniem Łukasza jest to, że Jezus z Nazaretu jest Królem Żydów.

1. Mateusz przedstawia Jezusa jako Króla Żydowskiego.
2. Marek przedstawia go jako cierpiącego Sługę Bożego.
3. Łukasz ukazuje Jezusa jako Baranka Bożego, który zabrał nasze grzechy.

B. Łukasz jest zorientowany na umysł grecki i ma na celu ukazanie Chrystusa jako zbawiciela wszystkich ludzi.

III. Zarys książki.

A. Prolog. (Łukasz 1:1-4)

B. Historie narodzin i dzieciństwa. (Łukasz 1:5 - 2:52)

1. Zachariasz i Elżbieta otrzymują anielską zapowiedź, że urodzi dziecko, które będzie zwiastunem Mesjasza. (1:5-25)
2. Maryja otrzymuje wiadomość, że urodzi Chrystusa. (1:26-38)
3. Maryja odwiedza Elżbietę. (1:39-56)

4. Podana jest relacja o narodzinach Jana. (1:57-80)

5. Opisanie są chwalebne narodziny Jezusa. (2:1-20)
 6. Później dziecko zostaje obrzezane (2:21) i złożone w świątyni. (2:22-39)
 7. W ciągu dwunastego roku życia Jezus pozostaje w świątyni. (2:40-50)
 8. Pozostałą część jego dorosłości do wieku męskiego podsumowano w dwóch wersetach. (2:51-52)
- C. Przygotowanie do ministerstwa. (Łukasz 3:1 - 4:13)
1. Jan przygotowuje drogę. (3:1-20)
 2. Jezus zostaje ochrzczony przez Jana. (3:21-22)
 3. Łukasz podaje genealogię Jezusa ze strony Marii. (3:23-28)
 4. Jezus jest kuszony przez szatana. (4:1-13)
- D. Ministerstwo Galilejskie. (Łukasza 4:14-9:50)
1. Odnotowano wiele wydarzeń, które pojawiają się również u Mateusza i/lub Marka, z dodatkami:
 - a. Cudowny połów ryb. (5:1-11)
 - b. Wskreszenie syna wdowy w Nain. (7:11-17)
 - c. Historia kobiety, która w domu Szymona namaściła stopy Jezusa. (7:36-50)
 2. Wyjątkową wśród nauk Jezusa z tego okresu była przypowieść o dwóch dłużnikach. (7:41)
- E. W drodze do Jerozolimy. (Łukasz 9:51 -19:27)
1. W tym okresie Jezus szczególnie kładzie nacisk na troskę o Samarytan.
 - a. Okazuje cierpliwość, gdy Go odrzucają. (9:51-56)
 - b. Jezus opowiada przypowieść o dobrym Samarytaninie. (10:25-42)
 - c. Kiedy Jezus oczyścił dziesięciu trędowatych, jedynym, który wrócił, aby Mu podziękować, był Samarytanin. (17:11-19)
 2. Inne wydarzenia charakterystyczne dla zapisów Łukasza w tym okresie obejmują:
 - a. Uzdrawienie kalekiej kobiety. (13:10-17)
 - b. Uzdrawienie mężczyzny z opuchlizną. (14:1-4)
 - c. Posiłek Jezusa z Zacheuszem. (19:1-10)
 3. Przypowieści lub nauki charakterystyczne dla Łukasza z tego okresu obejmują:
 - a. Dobry Samarytanin. (10:25-42)
 - b. Przyjaciel o północy. (11:5-10)
 - c. Bogaty głupiec. (12:13-21)
 - d. Czuwający słudzy. (12:35-48)
 - e. Jałowe drzewo figowe. (13:6-9)
 - f. Przypowieść o wielkiej uczcie. (14:15-24)
 - g. Niedokończona wieża albo nieprowadzona wojna. (14:28-33)
 - h. „Zagubione” przypowieści – owca, moneta, syn. (15:1-32)
 - i. Sprytny menadżer. (16:1-15)
 - j. Bogacz i Łazarz. (16:19-31)
 - k. Nieużyteczni słudzy. (17:7-10)
 - l. Wytrwała wdowa. (18:1-8)
 - m. Faryzeusz i celnik. (18:9-14)
 - n. Dziesięć min. (19:11-27)
- F. Ministerstwo Jerozolimy. (Łukasz 19:28 - 24:53)
1. Po triumfalnym wjeździe (19:28-44) Jezus napotyka nasilający się konflikt z faryzeuszami, uczonymi w Piśmie i arcykapłanami. (19:45 - 21:38)
 2. Judasz zgadza się zdradzić Jezusa. (22:1-6)
 3. Jezus ustanawia Wieczerzę Pańską. (22:7-20)
 4. Po modlitwie w Getsemannie (22:39-46) Jezus zostaje aresztowany. (22:47-53)
 5. Piotr trzykrotnie zapiera się Jezusa. (22:54-62)
 6. Jezus jest sądzony zarówno przez Żydów (22:63-71), jak i Rzymian. (23:1-25)
 7. Wydany na śmierć (23:26-32), Jezus został ukrzyżowany poza Jerozolimą. (23:33-49)
 8. Został pochowany. (23:50-56)

9. Na koniec Łukasz kończy chwalebłą relacją o zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu Jezusa (24:1-49). (24:50-53)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Łukasz skupia się na ludziach.

1. Łukasz pokazał, że Jezus szczególnie interesował się tymi, którzy zostaliby uznani za „społecznie gorszych”.
 - A. Samarytanie. (Łukasz 10:25-42; 17:11)
 - B. Kobiety. (Łukasz 1; 7:11-15; 7:36-48; 8:2-3; 10:38-42; 13:10-17; 21:1-4; 23:28-31)
 - C. Biedak. (Łukasza 6:20; 12:15; 16:19-31)
2. Łukasz ukazuje pasję i współczucie Jezusa dla jednostki. (Łukasza 5:17-26; 7:1-10; 7:36-50; 8:26-39, 40-56; 15:1-32 itd.)

B. Łukasz podkreśla znaczenie modlitwy w życiu Jezusa.

1. Łukasz jako jedyny wspomina modlitwę Jezusa:
 - a. Jego chrzest. (3:21)
 - b. Przed wybraniem dwunastu apostołów. (6:12)
 - c. Wydarzenie wyznania Piotra jako Chrystusa. (9:18)
 - d. Scena przemienienia. (9:29)
2. Inne odniesienia dotyczą modlitw Jezusa. (5:15-16; 10:17-21:11:1 itd.)
3. Specjalne przypowieści o modlitwie można znaleźć jedynie w Ewangelii Łukasza.
 - a. Przypowieść o niesprawiedliwym sędzią. (18:1-8)
 - b. Przypowieść o faryzeuszu i celniku. (18:9-14)
4. Łukasz dzieli się z czytelnikiem żarliwością i intensywnością modlitwy Jezusa w Getsemane. (22:39-46)

C. Łukasz podkreśla cel życia Jezusa.

1. Ewangelia Łukasza opiera się na temacie Jezusa w drodze do Jerozolimy.
 - a. W przeciwieństwie do innych ewangelii, Łukasz nie gości Jezusa w Jerozolimie aż do końca swojego życia.
 - b. Wydaje się, że Łukasz czyni Jerozolimę punktem kulminacyjnym życia Jezusa.
2. Punktem zwrotnym w ewangelii Łukasza jest: „Gdy zbliżał się czas wzięcia do nieba, Jezus stanowczo ruszył do Jerozolimy”. (Łukasz 9:51)

D. Łukasz kładzie nacisk na przypowieści.

1. Wyjątkowy fragment przypowieści ukazuje fascynację Łukasza tą metodą nauczania. (Łukasz 9:51-18:14)
 - a. U Łukasza znajdują się dwadzieścia dwie przypowieści.
 - b. Spośród nich siedemnaście jest charakterystycznych dla ewangelii Łukasza.
2. Przypowieść to opowieść lub powiedzenie, które wykorzystuje znaną sytuację do zilustrowania duchowej prawdy lub prawd.
3. Każdą przypowieść należy badać pod kątem jej głównego punktu, a nie poszukiwania aksjomatów.
4. Przypowieści były szeroko stosowane przed pojawieniem się Jezusa, lecz On doprowadził tę formę nauczania do perfekcji.

JAN

Wstęp: Czwarta ewangelia jest najbardziej wyjątkowa. Napisany kilka lat po pozostałych, Jan daje nam wgląd w życie Jezusa, który inni pominęli. Ponad 90% materiału Jana nie znajduje się w synoptykach, co pokazuje, że Jan świadomie unikał powtarzania ich materiału. Prosty w słownictwie i stylu, John jest głęboki w głębi zagadnień, które porusza.10

Nazwa-Książka nosi imię jej autora

Autor – Autorem jest Apostoł Jan

1. Podobnie jak inne ewangelie, Jan nie podpisuje swoich dzieł.
2. Autor identyfikuje się jako naoczny świadek wielu wydarzeń z życia Jezusa. (por. Jana 1:14; 6:5, 7; 13:21-22; 19:35 itd.)
3. Autor opisuje siebie jako „tego, którego Jezus miłował”. (Jana 21:20 i 24)
4. Co więcej, autor był oczywiście palestyńskim Żydem, który dobrze znał żydowskie zwyczaje, żydowską historię i palestyńską geografę.

Zamiar

1. Jan jest jedyną ewangelią, która jasno określa swój cel.
2. „Jezus uczynił wiele innych cudów w obecności swoich uczniów, które nie są zapisane w tej księdze. Te zaś spisano, abyście wierzyli, że Jezus jest Chrystusem, Synem Bożym, i abyście wierząc mieli życie w jego imieniu”. (Jana 20:30-31)

I. Tło książki.

A. Człowiek, John.

1. Najprawdopodobniej Jan był uczniem Jana Chrzciciela, zanim zaczął naśladować Chrystusa. (Jana 1:40)
2. On, jego brat Jakub i ich ojciec zajmowali się rybołówstwem wraz z Piotrem i Andrzejem. (Marka 1:19-20; Łukasza 5:10)
3. Po ponad roku naśladowania Pana został wybrany wraz z jedenastoma innymi osobami do nawiązania szczególnej więzi z Jezusem jako Jego apostołowie. (Łk 6,12-6)
4. On i jego brat zostali nazwani przez Jezusa Synami Gromu. (Marka 3:17; por. Łk 9:49-56)
5. John był członkiem „wewnętrznego kręgu” i mógł być świadkiem wydarzeń:
 - a. Przemienienie. (Łukasz 9:28)
 - b. Wskreszenie córki Jaira. (Łukasz 8:51)
 - c. Prywatne chwile w Ogrodzie Getsemani. (Marka 14:33)
6. Jan był jedynym apostołem, który faktycznie był świadkiem ukrzyżowania (Jana 19:26) i powierzono mu opiekę nad matką Jezusa. (Jana 19:25-27)
7. Później stał się jednym z filarów wczesnego kościoła jerozolimskiego. (Galatów 2:9-10)
8. Jako starszy człowiek Jan został zesłany na wyspę Patmos przez rząd rzymski ze względu na swoje świadectwo o Chrystusie. (Objawienie 1:9) Tutaj napisał Objawienie.
9. Tradycja głosi, że Jan powrócił do Efezu około roku 96 n.e. i tam zmarł za panowania cesarza Trojana. (98-117 ne)

B. Data i miejsce napisania.

1. Księga powstała w okresie dojrzałości Jana, prawdopodobnie w roku 95 n.e.
2. Większość uczonych uważa, że została napisana w Efezie.
3. Najstarszym posiadanym przez nas fragmentem księgi Nowego Testamentu jest fragment papirusu zawierający pięć wersów z rozdziału Jana 18.
 - a. Oznaczony jako P52, mieści się w Manchesterze w Anglii.
 - b. Ten fragment papirusu datowany jest na lata 125-150 n.e., co stanowi dowód, że ewangelia była rozpowszechniana wkrótce po jej sporządzeniu.

II. Główne przesłanie książki.

A. Stwierdziliśmy wcześniej, że Jan jasno określa cel księgi Jana. (Jana 21:30)

B. W tym celu głównym przesłaniem tej książki jest to, że Jezus przynosi ci życie.

1. Książka zaczyna się od stwierdzenia, że w Jezusie tkwi to nowe życie. (Jana 1:14)
2. Przesłanie to jest wyraźnie widoczne w całej książce. (Jana 3:3-16; 5:26; 11:25 i 14:6)

III Zarys księgi

A. Prolog. (Jana 1:1-18)

B. Rozważania twierdzeń Jezusa. (Jana 1:19- 4:54)

1. Zapisano świadectwo Jana Chrzciciela. (1:19-28)
2. Jan Chrzciciel spotyka Jezusa. (1:29-34)
3. Jezus powołuje swoich pierwszych uczniów. (1:35-51)
4. Jezus uczestniczy w uczcie weselnej w Kanie i przemienia wodę w wino. (2:1-11)
5. Jezus uczestniczy w Paschy w Jerozolimie i oczyszcza świątynię. (2:12-25)
6. Nikodem odwiedza Jezusa. (3:1-21)
7. Poniżej podano dalsze świadectwo Jana Chrzciciela. (3:22-36)
8. Jezus rozmawia z Samarytanką. (4:1-26)
9. Wielu Samarytan wierzy w Jezusa. (4:27-42)
10. Jezus uzdrowia syna szlachcica. (4:43-54)

C. Kontrowersje i konflikty z Żydami. (Jana 5:1 -11:53)

1. Istnieje sprzeciw wobec uzdrowienia przez Jezusa chromego człowieka w Jerozolimie. (5:1-47)
2. Jezus karmi tłumy. (6:1-15)
3. Przechadza się po Morzu Galilejskim. (6:16-21)
4. Twierdzenia Jezusa odwracają uwagę większości rzeszy. (6:22-71)
5. Bracia Jezusa nie wierzą w Niego. (7:1-9)
6. Pan udaje się do Jerozolimy na Święto Namiotów. (7:10-13)
7. Jezus naucza w świątyni. (7:14-44)
8. Żydzi chcą oszukać Jezusa w sprawie kobiety przyłapanej na cudzołóstwie. (8:1-11)
9. Jezus zwraca się do faryzeuszy. (8:12-30)
10. Jezus zwraca się do wierzących Żydów. (8:31-50)
11. Jezus uzdrowia niewidomego od urodzenia. (8:12-30)
12. Jezus wygłasza przemówienie na temat Dobrego Pasterza. (10:1-18)
13. Jezus wygłasza przemówienie w portyku Salomona. (10:12-39)
14. Wielu w Niego wierzy. (10:40-42)
15. Jezus wskrzesza Łazarza z martwych. (11:1-44)
16. Niektórzy Żydzi zaczynają knuć spisek na śmierć Jezusa. (11:45-53)

D. Kryzysy wokół twierdzeń Jezusa. (Jana 11:54-12:36)

1. Arcykapłani rozkazali pojmać Jezusa. (11:54-57)
2. Jezus przychodzi do domu Łazarza. (12:1-11)
3. Jezus wjeżdża do Jerozolimy ku chwale tłumy. (12:12-19)
4. Nadeszła Godzina. (12:20-36)

E. Konferencja z uczniami. (Jana 12:37 -17:26)

1. Niewiara jest przepowiedziana i spełniona. (12:37-50)
2. Jezus spożywa Ostatnią Wieczerzę z apostołami. (13:1 -14:31)
3. Jezus jest prawdziwą winoroślą. (15:1-8)
4. Jezus nakazuje i okazuje miłość. (15:9-27)
5. Jezus ześle Ducha Świętego. (16:1-16)
6. Jezus wyraźnie mówi o swojej śmierci. (16:17-33)
7. Jezus modli się za siebie, apostołów i wszystkich wierzących. (17:1-26)

F. Pojmanie, ukrzyżowanie i zmartwychwstanie. (Jana 18:1-20:31)

1. Jezus zostaje pojmany w Ogrodzie. (18:1-11)
2. Jezus zostaje zaprowadzony przed arcykapłana. (18:12-14)

3. Piotr wypiera się Chrystusa. (18:15-18)
4. Jezus zostaje zaprowadzony do Pretorium Piłata. (18:28-40)
5. Piłat pragnie uwolnić Jezusa. (19:1-12)
6. Piłat skazuje Jezusa na śmierć. (19:13-16)
7. Jezus zostaje ukrzyżowany na Golgocie. (19:17-37)
8. Jezus zostaje pochowany przez Józefa i Nikodema. (19:38-42)
9. Grób okazuje się pusty. (20:1-10)
10. Jezus ukazuje się Marii Magdalenie. (20:11-18)
11. Ukazuje się uczniom. (20:19-23)
12. Pojawia się im ponownie około tydzień później. (20:24-29)
13. Jan wyjaśnia nam cel znaków. (20:30-31)

G. Epilog.

1. Jezus objawia się uczniom w Galilei. (21:1-25)
2. Jezus pyta Piotra: „Czy miłujesz mnie?” (21:1-14)
3. Zakończenie. (21:15-16)

IV. Kluczowe tematy książki

A. Słowo. (logo greckie):

1. W swoim prologu Jan posługuje się motywem identyfikacji Jezusa, który kojarzyłby się zarówno z Żydem, jak i Grekiem.
 - a. Dla Żyda logos był twórczą mocą Boga (Księga Rodzaju 1:3), dawała życie (Izajasz 55:13) i wypełniała boski cel we wszystkim. (Izajasz 55:11)
 - b. Dla Greka logos zapewniał wszechświatowi porządek i harmonię. (np. Heraklit)
2. Jan mówi nam, że logos przyszedł w ciele. (Jana 1:14)
 - a. Dla Żyda oznaczało to, że Jezus był najwyższą mocą i życiem.
 - b. Dla Greka oznaczało to, że Jezus był źródłem racjonalnego, potężnego i transcendentnego sensu życia.
3. Jan rozpoczyna swoją ewangelię stwierdzeniem, że Jezus jest boski – racjonalną, wszechmocną, twórczą i spójną siłą wszechświata.

B. „Znaki” Jezusa.

1. Nowy Testament używa różnych terminów w odniesieniu do cudów.
 - a. Cud – dunamis: potężne dzieło/wielki pokaz mocy. (por. Dzieje Apostolskie 19:11)
 - b. Praca - ergon: czyn dotrzymujący słowa. (por. Jana 14:11)
 - c. Cud - teras: cud/coś, co zdumiewa, zaskakuje lub zaskakuje. (por. Dzieje Apostolskie 2:22)
 - d. Znak - sēmeion: poświadczenie autentyczności/akt potwierdzający. (por. Jana 2:23; 3:2; 4:54; 6:2.14 itd.)
2. Jan celowo używa ostatniego z tych czterech terminów.
 - a. Jan postrzegał cuda Jezusa nie tylko jako niesamowite czyny, które sprzeciwiały się prawu naturalnemu, czy cuda mające oszołomić publiczność.
 - b. Jan przedstawia cuda Jezusa jako znaki – poświadczenia autentyczności Jego twierdzeń, że jest Mesjaszem i Synem Bożym. (Jana 5:36; 7:31)
3. Cuda Jezusa są istotne dla tego, kim był i czego dokonał.
 - a. Przez lata wielu starało się zaakceptować historycznego Jezusa, odrzucając jednocześnie realność Jego cudów.
 - b. Odrzucenie cudów jest w zasadzie problemem filozoficznym.
 - c. Jeśli ktoś wierzy we wszechmocnego, wszechwiedzącego Boga, rzeczywistość cudów potwierdza Jego istnienie i realizuje Jego zamierzenia.

C. Rozmowa Jezusa z Nikodemem i nowe narodzenie.

1. Nikodem, przywódca żydowski, przyszedł do Jezusa nocą.
2. Był ciekaw nauk tego człowieka.
3. Jezus mu powiedział: „Jeśli się człowiek nie narodzi z wody i Ducha, nie może wejść do królestwa Bożego”.
 - a. „Narodzić się z wody” z pewnością odnosi się do narodzin życia duchowego przez chrzest. 11
 - b. Rzeczywista moc odrodzenia i odrodzenia pochodzi od Bożego Ducha Świętego. (por. Tytusa 3:5; Rzymian 8:11)
4. Moc i skuteczność chrztu nie leży w jego udzieleniu (1 Koryntian 1:17) ani w wodzie (1 Piotra 3:21). Jego skuteczność polega na przebaczącej mocy Boga (Dz 2,38), zaufaniu Jezusowi i posłusznej wierze pozwanego. (1 Piotra 3:21; Rzymian 6:3-5)

DZIEJE

Wstęp: Dzieje Apostolskie to jedyny historyczny zapis narodzin i pierwszych dni po ustanowieniu przez Chrystusa Swojego Kościoła. 12 Dzieje Apostolskie są zatem księgą historyczną. Bez tego zapisu historycznego niewiele byłoby wiadomo o rozbudowie kościoła. Głównym celem autora było szczegółowe opisanie, w jaki sposób mężczyźni i kobiety nawracali się do Chrystusa oraz jak zakładano kościoły w całym świecie rzymskim.

Nazwa - Od czasów Septuaginty księga ta nosi nazwę Dzieje Apostolskie.

Autor - Dowody wewnętrzne i zewnętrzne wskazują na Łukasza jako natchnionego przez Ducha autora Dziejów Apostolskich.

1. Wewnętrzne dowody można znaleźć głównie w rozdziałach książki „my”. (Dzieje Apostolskie 16:10-17; 20:6-21:18; 27:1-28:16) - zobacz uwagi do Łukasza.
 - a. Sporządzając listę towarzyszy Pawła z okresu objętego rubryką „my”, odnajdujemy w sumie siedemnaście osób.
 - b. W drodze eliminacji lista zostaje zredukowana do Łukasza.
2. Jednymyślnym świadectwem tradycji kościelnej jest fakt, że Łukasz jest autorem Dziejów Apostolskich. (np. Klemens Aleksandryjski, Tertulian, Ireneusz itp.)

Zamiar - Przy tworzeniu Dziejów Apostolskich wydają się wyraźnie wyłaniać co najmniej trzy cele.

1. Pierwszym celem było dokończenie tego, co Łukasz zaczął w swojej ewangelii.
 - a. Łukasza i Dzieje Apostolskie stanowią dwie części jednej całości.
 - b. W tomie I (Łukasz) Łukasz opowiedział słowa i dzieła Chrystusa. W tomie II (Dzieje Apostolskie) opowiedział historię słów i dzieł Chrystusa dokonanych przez Jego apostołów.
2. Drugim celem pisania Dziejów Apostolskich było przedstawienie pisemnej obrony chrześcijaństwa.
3. Trzecim celem pisania Dziejów Apostolskich było zapewnienie stabilności nowej wiary.

I. Tło książki

A. Kiedy spisano Dzieje Apostolskie?

1. Dzieje Apostolskie kończą się nagle wraz z uwięzieniem Pawła w Rzymie.
2. Najbardziej prawdopodobnym wyjaśnieniem pozostawienia czytelnika w napięciu jest to, że wynik apelu Pawła nie był jeszcze przesądzony w czasie pisania księgi.
3. Wiemy, że Paweł i jego towarzysze przybyli do Rzymu w roku 60 n.e. i przebywali tam przez pełne dwa lata, zanim udali się na proces. (Dzieje 28:30)
4. Dlatego Dzieje Apostolskie musiały zostać napisane na początku roku 62 n.e.
5. Uwaga: Dzieje Apostolskie nie wspominają o prześladowaniach, jakie Neron sprowadził na chrześcijan w roku 64 n.e.

B. Gdzie spisano Dzieje Apostolskie? – Ponieważ Łukasz przebywał wówczas z Pawłem w Rzymie, rozsądne jest przypuszczenie, że miejscem pisania był Rzym.

II. Główne przesłanie książki.

A. Główne przesłanie księgi znajduje się w Dziejach Apostolskich 1:8: „otrzymacie moc, gdy Duch Święty zstąpi na was; i będziecie moimi świadkami w Jerozolimie i w całej Judei, i w Samarii, i aż po krańce ziemi”. 13

B. Łukasz śledzi wzór rozprzestrzeniania się ewangelii:

1. W Jerozolimie głoszona jest ewangelia. (Dzieje 2:1 - 8:3)
2. Ewangelia dociera do Judei i Samarii. (Dzieje 8:4-11:18)
3. Ewangelia dociera do najdalszych zakątków świata. (Dzieje 11:19 -28:31)

III. Zarys książki.

A. Wczesne rozprzestrzenianie się Kościoła w Jerozolimie. (Dzieje 1:1-7:60)

1. Jezus wstępuje do nieba. (1:1-11)
2. Maciej zostaje wybrany na miejsce Judasza. (1:12-26)
3. Duch Święty zstępuje na apostołów w dniu Pięćdziesiątnicy. (1-13)
4. Piotr głosi, że Jezusa ukrzyżowanego Bóg uczynił Panem i Chrystusem. (2:14-36) 14

5. Zaczyna się kościół. (2:37-47)
6. Rozpoczyna się prześladowanie. (3:1-4:31)
7. Wierzący hojnie dzielą się między sobą. (4:32-37)
8. Ananiasz i Safira zostają zabici za okłamanie Boga. (:1-11)
9. Wybuchła druga fala prześladowań. (5:12-42)
10. Zapewniono opiekę zaniedbanym greckim wdowom. (6:1-7)
11. Szczepan zostaje aresztowany (Dzieje Apostolskie 6:8-15), głosi (7:1-53) i ukamienowany. (7:54-60)

B. Kościół rozprzestrzenia się do Samarii. (Dzieje 8:1 -9:31)

1. Wraz ze wzrostem prześladowań Kościół rozprasza się po całej Judei i Samarii. (8:1-4)
2. Filip głosi w Samarii. (8:5-8)
3. Szymon czarnoksiężnik zostaje „nawrócony” i szuka cudownej mocy. (8:9-25)
4. Filip nawraca Etiopczyka. (8:26-40)
5. Podany jest opis nawrócenia Saula. (9:1-31)

C. Kościół rozprzestrzenia się na Fenicję, Cypr i Antiochię. (Dzieje 9:32-12:25)

1. Piotr wskrzesza Dorkas z martwych. (9:32-43)
2. Bóg posługuje się Piotrem, aby zanieść ewangelię poganowi Korneliuszowi. (10:1-48)
3. Piotr wyjaśnia swoje postępowanie chrześcijanom pochodzenia żydowskiego w Judei. (11:1-18)
4. Kościół pogański zaczyna się w Antiochii. (11:19-30)
5. Piotr zostaje uwięziony przez Heroda i uwolniony przez Boga. (12:1-19) 6. Herod umiera. (12:20-25)

D. Rozszerzenie Kościoła od Antiochii do Galacji. (13:1-5:35)

1. Paweł wyrusza w swoją pierwszą podróż misyjną. (13:1-14:28)
2. W Jerozolimie odbywa się sobór, którego zadaniem jest określenie postępowania chrześcijan pochodzenia pogańskiego. (15:1-35)

E. Rozszerzenie Kościoła na Macedonię. (Dzieje 15:36-21:16)

1. Zapisano drugą podróż misyjną Pawła. (15:36-18:22)
2. Zanotowano trzecią podróż misyjną Pawła. (18:23-21:16)

F. Lata uwięzienia Pawła. (Dzieje Apostolskie 21:17-

- 28:31) 1. W Jerozolimie. (21:17-23:35)
2. W Cezarei. (24:1-26:32)
3. Podróż do Rzymu. (27:1-28:15) 4. W Rzymie. (28:16-31)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Rozwój wczesnego Kościoła.

1. Na początku głoszenie ewangelii trwało w Jerozolimie.
2. Prześladowania chrześcijan, które nastąpiły po ukamienowaniu Szczepana, doprowadziły do ewangelizacji w większym regionie Judei i Samarii. (Dzieje 8:1 i nast.)
 - a. Filip głosił w Samarii. (Dzieje 8:4-25)
 - b. Nawrócił Etiopczyka. (Dzieje 8:26-39)
 - c. Filip głosił w pogańskim mieście Cezarea. (Dzieje 8:40)
3. Po około dziesięciu latach pierwsza wzmianka o nawróceniu pogan została szczegółowo opisana w spotkaniu Piotra z Korneliuszem. (Dzieje Apostolskie 10)
 - a. Nic więc dziwnego, że pojawiają się zastrzeżenia. (Dzieje 11:1-3)
 - b. Jednakże potwierdzono prawo pogan do słuchania ewangelii. (Dzieje 11:4-8)
4. Mniej więcej w czasie nawrócenia Korneliusza (ok. 40 r. n.e.) ewangelia dotarła do Antiochii. (Dzieje 11:19-30)

B. Człowiek Paweł.

1. Wpływ judaizmu na Pawła.
 - a. Paweł był hebrajskim patriotą. (por. Rzymian 3:1; 9:1-3)
 - b. Był „faryzeuszem faryzeusz”. (Dzieje 23:6; Filipian 3:5)

c. Paweł był zatem wielkim badaczem Starego Testamentu. (22:3)
2. Wpływ hellenizmu na Pawła.

- a. Paweł pochodził z Tarsu, stolicy rzymskiej prowincji Celicia.
 - [1] Tars został założony jako greckie miasto-państwo w 171 rpn przez Antiocha Epifaniego.
 - [2] Istnieją dowody na to, że Żydzi osiedlali się w Tarsie od założenia miasta i otrzymali prawa obywatelskie. (np. Dzieje Apostolskie 21:39)
 - [3] Tars był także siedzibą nauki, mając tam uniwersytet.
 - b. Jako Żyd żyjący w świecie hellenistycznym Paweł musiał dobrze znać mitologicznych bogów i religie misteryjne.
3. Życie osobiste Pawła.
- a. Saul to jego hebrajskie imię; Paul to jego łacińskie imię.
 - b. Paweł nie był żonaty. (por. 1 Koryntian 7:8)
 - [1] Być może nigdy się nie ożenił.
 - [2] Niektórzy uczeni spekulują, że jego żona zmarła lub być może opuściła go, gdy uwierzył w Chrystusa.
 - c. Bóg użył gorliwego prześladowania Kościoła przez Pawła (Saula), aby pobudzić jego wzrost. (Dzieje 8:1-4)
 - d. Jego nawrócenie (por. Dz 9,22-26) jest jedną z największych apologetyki (obrony) wiary chrześcijańskiej.

C. Główne osobistości Dziejów Apostolskich – Piotr i Paweł.

- 1. Łukasz dzieli materiał zawarty w księdze proporcjonalnie wokół dwóch kluczowych przywódców wczesnego kościoła.
 - a. Główną postacią pierwszych 12 rozdziałów jest Piotr, apostoł obrzezania.
 - b. Centralnym punktem pozostałych jest Paweł, apostoł nieobrzezania.
- 2. Łukasz nie tylko daje mężczyznom równą przestrzeń, ale zauważa, że ich cudowne czyny są równoległe:
 - a. Uzdrawienie chorych mężczyzn. (Dzieje 3:22 i nast.; 14:8 i nast.)
 - b. Cuda krzywdy. (Dzieje 5:1 i nast.; 13:6 i nast.)
 - c. Uzdrawienia środkami wtórnymi. (Dzieje 5:15; 19:12)
 - d. Wypędzanie demonów. (Dzieje 5:16; 16:18)
 - e. Konfrontacja z czarownikami. (Dzieje Apostolskie 8:18 i nast.; 13:6 i nast.)
 - f. Wskrzeszanie umarłych. (Dzieje 9:36 i nast.; 20:9 i nast.)

D. Podróże misyjne Pawła.

- 1. Kościół w Antiochii najwyraźniej został założony przez uciekinierów przed prześladowaniami Saula w Jerozolimie. (Dzieje 11:19)
 - a. Tutaj poganie stali się chrześcijanami. (Dzieje 11:19-21)
 - b. Kościół w Jerozolimie wysłał Barnabę, aby zbadał tę sytuację. (Dzieje 11:22-24)
- 2. Jak na ironię, Barnaba zwrócił się do Saula o pomoc przy budowie kościoła w Antiochii. (Dzieje 11:25)
 - a. Barnaba już ręczył za integralność nawrócenia Pawła. (Dzieje 9:26-27)
 - b. Teraz dostrzegł miejsce dla wyjątkowego pochodzenia i wykształcenia Saula.
- 3. W miarę jak Kościół się rozrastał, z Antiochii sponsorowano trzy wielkie wycieczki misyjne.
 - a. Pierwsza tura (Dzieje Apostolskie 12:25 - 14:28) miała miejsce w latach 46-47 n.e., a po niej odbyła się konferencja w Jerozolimie, podczas której omawiano kwestię przyjęcia pogan do kościoła. (Dzieje 15:1-35)
 - b. Druga podróż misyjna rozpoczęła się ok. 48 r. n.e. i przedłużony do końca 51 r. lub początków 52 r. (Dzieje Apostolskie 15:36–18:22). Ewangelia została zanesiona do Europy.
 - c. Trzecia tura rozpoczęła się w roku 52 i zakończyła się aresztowaniem Pawła w Jerozolimie w roku 57 (Dzieje 18:23 - 21:16). W tym czasie Paweł przebywał w Efezie od 2 do 3 lat.
- 4. Dzieje Apostolskie mówią nam, że po tych podróżach Paweł przebywał jako więzień w Jerozolimie, Cezarei i Rzymie.
- 5. Tradycja mówi o czwartej podróży misyjnej na Zachód (prawdopodobnie do Hiszpanii) po uwolnieniu z pierwszego więzienia w Rzymie.

RZYMIANIE

Wstęp: List Pawła do Rzymian należy do najważniejszych dzieł literackich w historii człowieka Zachodu. Choć Paweł prawdopodobnie byłby zaskoczony takim stwierdzeniem, nigdy nie kwestionowałby mocy przesłania zawartego w tym liście. Apostoł daje w nim najbardziej przekonującą przemowę w Piśmie Świętym na temat zbawczej mocy ewangelii.

Autor: Paweł, apostoł. (Rzymian 1:1)

Miejsce pisania - Korynt; jak wynika z pozdrowień Gajusza, który mieszkał w Koryncie (Rzymian 16:23; 1 Koryntian

1:14) i Erastusa, który się tam osiedlił (Rzymian 16:23; 2 Tymoteusza 4:20). Ponadto Febe, która najwyraźniej towarzyszyła Pawłowi (Rzymian 16:1-2), pochodziła z kościoła w Kenchrei, „przedmieściu” Koryntu.

Czas pisania - 57-58 n.e. podczas swojej trzeciej podróży (Dzieje Apostolskie 20:13), tuż przed przybyciem do Jerozolimy ze zbórką dla potrzebujących chrześcijan. (Rzymian 15:25-26; Dzieje 20:16; 24:17)

Listy (listy) jako forma literacka

1. Listy Nowego Testamentu to 21 ksiąg, począwszy od Rzymian aż po Judę. Za autora 13 z nich (Rz do Filemona) utożsamiano apostoła Pawła.
2. Listy były powszechną formą literacką w czasach Pawła. Formularz listowy był używany do celów większych niż zwykła komunikacja.
 - a. Listy Pawła miały być czytane na głos w kościołach. (1 Tesaloniczan 5:27; Kolosan 4:16). Jest oczywiste, że zamierzeniem listów było przyniesienie pożytku większym niż pierwotnym odbiorcom.
 - b. To w listach najpełniej podany jest porządek, pozycja, przywileje i obowiązki Kościoła. Kościół jako Ciało Chrystusa zostaje objawiona „tajemnica, która przez wieki była ukryta w Bogu” (Efezjan 3:9).
3. Wygodny sposób grupowania listów Pawła jest następujący:
 - a. Listy do kościołów pisane podczas podróży misyjnych: I i II Tesaloniczan, Galacjan, I i II Koryntian oraz Rzymian.
 - b. Listy pisane, gdy byłem więźniem w Rzymie (60-62 n.e.): Efezjan, Filipian, Kolosan i Filemona.
 - c. Listy po pierwszym uwięzieniu rzymskim: I i II Tymoteusza i Tytusa.

I. Tło Księgi Rzymian.

A. Rzym

1. Początki miasta Rzymu owiane są legendą. Legenda głosiła, że nazwano go na cześć założyciela, Romulusa, którego przodkowie uciekli przed zagładą Troi przez Greków. Mówiono, że jest to rok 753 p.n.e. To był rok, od którego późniejsi Rzymianie liczyli początek swojej historii.
2. Przez stulecia Rzym był małym i borykającym się z problemami miastem-państwem. Po czasach konfliktów, biedy i wojny Rzym powoli zdobywał przewagę i do 275 roku p.n.e. kontrolował całe Włochy.
3. W I wieku naszej ery Rzym był stolicą imperium oraz największym i najważniejszym miastem świata, liczącym od dwóch do czterech milionów dusz.
 - a. W tym czasie w Rzymie było więcej niewolników niż wolnych ludzi. Gość nie mógł przeoczyć jaskrawego kontrastu bogactwa i biedy.
 - b. Hedonistyczne życie (głównym celem życia jest przyjemność osobista) Rzymu w tym okresie jest dobrze znane.
 - c. Rzym był miastem zadziwiającej różnorodności religijnej, obejmującej wszelkiego rodzaju wschodni mistycyzm, astrologię, magię i mitologię grecką. Kiedy Rzymianie podbili Greków, przejęli wszystkich ich bogów i nadali im rzymskie imiona (Zeus stał się rzymskim bogiem Jowiszem itp.).
 - d. Ten szwedzki stół opcji „religijnych” nie zadowalał ludzi. Nie oferowała żadnych realnych odpowiedzi na problemy dobra i zła, życia i śmierci. Życie było niepewne. Bogowie ci nie mieli mocy, aby ocalić swoje miasta przed nagłą katastrofą. Ludzie szukali celu w życiu. Dlaczego mieliby wieść dobre życie, gdyby bogowie nie mogli zapewnić im sprawiedliwości?
 - e. Była tam spora kolonia żydowska. W przeszłości Rzym często chronił Żydów. Paweł był zarówno Żydem, jak i obywatelem rzymskim i naturalnie szukał w Rzymie sprawiedliwości i ochrony. Rzym zapewnił pokój i swobodę podróżowania i szerzenia ewangelii. Kiedy Paweł został niesprawiedliwie potraktowany, skorzystał ze swojego rzymskiego prawa, aby zwrócić się do cesarza. (Paweł mógł wtedy nie wiedzieć, jakim złym człowiekiem stał się Neron).

B. Kościół w Rzymie.

1. Nowy Testament nie mówi nic o początkach Kościoła w Rzymie.
 - a. Możliwe, że osoby odwiedzające Jerozolimę w dniu Pięćdziesiątnicy znalazły się wśród 3000 zbawionych (Dzieje Apostolskie 2:10), a później zabrali ze sobą ewangelię do domu.
 - b. Może być też tak, że wśród rozproszonych po śmierci Szczepana byli tacy, którzy udali się do Rzymu i głosili tam ewangelię. (Dzieje 8:1-4)
2. Pierwsza wzmianka o chrześcijanach w Rzymie prawdopodobnie dotyczy Akwili i Pryscylli wraz ze wszystkimi Żydami, których Klaudiusz wygnał z Rzymu i których Paweł odnalazł w Koryncie podczas swojej drugiej podróży. (Dzieje Apostolskie 18:1-2) Po podróży z Pawłem do Efezu i współpracy z tamtejszym kościołem (Dzieje Apostolskie 18:18-19, 24-26; 1 Koryntian 16:19) zastajemy ich z powrotem w Rzymie i gościmy tam

kościół ich dom. (Rzymian 16:3-5)

3. Z pozdrowień przekazanych przez Pawła w rozdziale szesnastym wynika, że w Rzymie chrześcijanie spotykali się w różnych domach (Rzymian 16:5, 14-15). Imiona poszczególnych osób sugerują, że chrześcijanami byli głównie poganie, m.in

mniej liczba Żydów.

4. Reputacja chrześcijan w Rzymie była powszechna; zarówno ich wiara (Rzymian 1:8), jak i posłuszeństwo (Rzymian 16:19) były dobrze znane. Z tego powodu Paweł od dawna chciał się z nimi spotkać (Rzymian 15:23), aby mieć udział w ich wzajemnym budowaniu (Rzymian 1:11-12) i uzyskać pomoc w drodze do Hiszpanii. (Rzymian 15:22-24)

C. Cel listu.

1. Rozprzestrzeniający się rak „judaizujących nauczycieli”, który niszczył kościoły w Antiochii, Koryncie i Galacji, prawdopodobnie przedostał się do Rzymu.
2. Aby temu zapobiec i zapewnić, że jego wizyta w Rzymie będzie pomyślna (Rzymian 15:30-33), Paweł pisze ten list, ABY USTAWIĆ PROJEKT I NATURĘ EWANGELII.
3. Czyniąc to, pokazuje, jak ewangelia Chrystusa wypełnia to, czego brakuje zarówno pogaństwu, jak i judaizmowi, skutecznie zastępując je w ten sposób jako systemy religijne. Taki list uzbroiłby Kościół w Rzymie przed tymi, którzy wypaczali ewangelię lub sugerowali, że sama w sobie jest niewystarczająca.
4. List ten będzie zawsze pożywnym wykładem podstaw wiary chrześcijańskiej.

II. Główne przesłanie listu – Rzymian 1:16-17

„Nie wstydę się ewangelii Chrystusowej, jest ona bowiem mocą Bożą ku zbawieniu każdego wierzącego: najpierw Żyda, a potem Greka. W ewangelii bowiem objawia się sprawiedliwość od Boga, sprawiedliwość, która dzieje się przez wiarę od początku do końca, jak napisano: Sprawiedliwy z wiary żyć będzie.

III. Zarys listu.

A. Wprowadzenie (1:1-17)

1. Adres i pozdrowienia. (1:1-7)
2. Święto
- Dziękczynienia. (1:8-15)
3. Temat. (1:16-17)

B. Człowiek pod gniewem Bożym. (1:18- 3:20)

1. Człowiek nieprawy – poganin. (1:18-32)
 - a. Poznanie Boga możliwe. (1:18-20)
 - b. Bóg nie uznany. (1:21-32)
2. Obłudny człowiek – Żyd. (2:1-3:20)
 - a. Zadufani w sobie krytycy. (2:1-29)
 - b. Prawo ujawnia wyobcowanie człowieka. (3:1-20)

C. Sprawiedliwość jako dar dla grzeszników. (3:21 5:11)

1. Dla wszystkich wierzących w Jezusa Chrystusa. (3:21-26)
2. Poza prawem. (3:27-31)
3. Wypełnienie przymierza. (4:1-25)
4. Pokój Pojednania. (5:1-11)

D. Stworzenie nowej ludzkości. (5:12-8:17)

1. Chrystus jako nowy Adam. (5:12-21)
2. Chrzest jako śmierć i zmartwychwstanie. (6:1-14)
3. Nowe życie to wolność. (6:15-8:17)
 - a. Wolność od „wolności”. (6:15-23)
 - b. Wolność od prawa. (7:1-12)
 - c. Wolność od niepokoju. (7:13-25)
 - d. Wolność w Duchu. (8:1-17)

E. Wolność zależna od suwerennej miłości Boga. (8:18-11:36)

1. Miłość Boga jest suwerenna nad stworzeniem. (8:18-39)
2. Miłość Boga jest suwerenna nad historią. (9:1-11:36)
 - a. Smutek Pawła z powodu niewiary Izraela. (9:1-5)
 - b. Potwierdzenie mocy słowa Bożego. (9:6-26)

- c. Doktryna sprawiedliwej reszki. (9:27-11:10)
- d. Uniwersalna nadzieja. (11:11-36)

F. Wolność działa w miłości. (12:1-15:13)

1. Ku Bogu. (12:1-2)
2. W stronę braci. (12:3-13)
3. W stronę prześladowców. (12:14-21)
4. W stronę władz. (13:1-7)
5. W stronę prawa. (13:8-14)
6. W stronę słabych. (14:1 -15:13)

G. Notatki osobiste. (15:14-16:27)

1. Proponowany plan podróży. (15:14-33)
2. Pochwała Phoebe. (16:1-27)

IV. Kluczowe tematy w Liście.

A. Wszyscy zgrzeszyli i upadają.

1. Zarówno Żydzi, jak i poganie są potępieni z powodu grzechu. (1:18f)
 - a. Pogańscy moralizatorzy nie byli lepsi od innych pogan. (2:1-11)
 - b. Rozważając nasz stan duchowy, powinniśmy raczej zwracać się do Boga, który jest święty, a nie szukać pseudobezpieczeństwa, jakie daje porównywanie się z innymi grzesznikami. (2:1-4); 3:23)
2. Sam Paweł zmagał się ze swoją „grzeszną naturą” i wiedział, że poza Chrystusem nie ma nadziei na sprawiedliwość i życie wieczne. (7:15-25; zob. także Efezjan 2:1-10)
3. Prawo nie może nas zbawić, ale uświadamia nam nasz grzeszny stan. (3:20)

B. Usprawiedliwienie przez wiarę.

1. „Ale teraz została objawiona sprawiedliwość Boża, niezależna od Prawa”. (3:21)
2. Podsumowanie tej wspaniałej doktryny znajduje się w Liście do Rzymian 3:23-26.
 - a. **Grzech**to jest problem. (w. 23)
 - b. **Chrystus**jest rozwiązaniem. (w. 24)
 - c. **Wiar**a jest środkiem do zbawienia. (w. 25-26)
3. Zbawienia nie można osiągnąć czyniąc dobre uczynki. (4:1-25) To dzieło Chrystusa oddającego siebie samego jako doskonałą ofiarę na krzyżu zapewnia nam zbawienie. (4:24-25)
4. Ale łaska nie jest pozwoleniem na grzech! Prawdziwa wiara jest wiarą żywą i czynną, która obejmuje rodzaj poddania się Bogu poprzez śmierć dla grzechu, pogrzebanie w wodzie i zmartwychwstanie w Chrystusie, symbolizowanym w chrzcie. (6:1-23)

C. Życie w Duchu.

1. Bóg nie tylko uwolnił nas od winy i potępienia, jakie zrodziły nasze przeszłe grzechy, ale umożliwił nowe życie w Chrystusie, które będzie przeżywane w zwycięstwie nad przeszłymi słabościami i pokusami. (5:1-11)
2. Obecność i moc zamieszkującego Ducha czynią to rzeczywistością. (8:1-17, 26-27, zobacz także I Jana 4:4) Podczas chrztu Duch Boży jest dany, aby ożywić (ożywienie) i dać nam siłę do nowego życia (6:5-11). (Zobacz także Dzieje Apostolskie 2:38 i I Koryntian 6:19-20)
3. Możemy teraz mieć całkowitą pewność, że nasz Bóg wybawi nas od cierpień. (8:18-39)
4. Mamy oddać swoje życie Bogu – to podoba się naszemu wielkiemu Bogu, który pierwszy zlitował się nad nami. (12:1-2)

D. Wspólnota wiary.

1. Naszymi duchowymi darami mamy służyć naszym współchrześcijanom, Kościołowi. (12:3-8)
2. Mamy kochać siebie nawzajem (12:9-16) i osoby spoza rodziny Bożej. (12:17-21)
3. Mamy modelować dobre obywatelstwo. (13:1-14)
4. Mamy żyć w jedności ze sobą. (14:1 -15:7)
 - a. Prawdziwa jedność nie zależy od zgodności w ciele Chrystusa. W sprawach dyskusyjnych należy zachować tolerancję i wyrozumiałość. (14:1-8)
 - b. Mamy „dokładać wszelkich starań, aby czynić to, co prowadzi do pokoju i wzajemnego zbudowania”. (14:19)

Wstęp: Pierwszy list Pawła do chrześcijan w Koryncie jest najbardziej różnorodny ze wszystkich listów Pawła, jakie mamy

Posiadać. Ktoś powiedział, że listy Pawła pozwalają nam zdjąć dach z miejsc spotkań pierwszych chrześcijan i zajrzeć do środka. Żaden inny list, który otrzymaliśmy od Pawła, nie czyni tego lepiej ani lepiej niż 1 List do Koryntian.

Autor: Paweł, apostoł. (1:1; 16:21)

Miejsce pisania: Efez, pod koniec trzyletniego pobytu

Pawła w tym miejscu. (Dzieje 20:31; 1 Koryntian 16:5-8)

Czas pisania: Około 56 roku n.e., na krótko przed żydowskim świętem Zesłania Ducha Świętego. (16:8)

I. Informacje ogólne.

A. Miasto Korynt

1. Korynt leżał na Przesmyku Greckim (w Biblii Achaja) pomiędzy Morzem Jońskim a Morzem Egejskim, nad Morzem Śródziemnym. Około 50 mil na wschód znajdowały się Ateny.
2. Korynt za czasów Pawła był stosunkowo nowy. Stary Korynt (słynny i potężny w czasach wojny peloponeskiej) został spalony w 146 rpn przez Rzymian. Ponieważ było to miasto poświęcone bogom, musiało upłynąć sto lat, zanim można było je odbudować. W 46 roku p.n.e. Juliusz Cezar odbudował miasto i nazwał je Julia Korynt. Wkrótce stał się bardzo ważnym ośrodkiem handlowym.
3. Liczące 400 000 mieszkańców i będące znaczącym ośrodkiem handlowym w świecie śródziemnomorskim, było miejscem wszelkiego rodzaju występków. Przykład jej niemoralności znaleziono w świątyni Wenus (Afrodyty), w której przebywało 1000 kapłanek oddanych prostytucji w imię religii.
4. Bliskość miasta do Aten prawdopodobnie dodała problem intelektualizmu.
5. Jak zauważono w liście, takie środowisko wywarło wpływ na Kościół. To niesamowite, że w takim mieście w ogóle istniał kościół!
6. Korynt miał ogromny potencjał dla misji ogólnoswiatowych. Mimo to Paweł wszedł do Koryntu „w słabości i w bojaźni, i w wielkim drzeniu”. (1 Koryntian 2:3)

B. Kościół w Koryncie

1. Paweł założył ten kościół podczas swojej drugiej podróży misyjnej. Zapisuje to Łukasz w Dziejach Apostolskich 18:1-18.
2. Z lektury tego listu dowiadujemy się, że zepsute środowisko panujące w mieście niekorzystnie wpłynęło na kościół.
 - a. Pycha spowodowała podział w kościele i zamieszanie w zgromadzeniu. (1:4-11)
 - b. Niemoralność i nieskromność przedostały się do Kościoła, co przysporzyło mu złej reputacji. (5)
 - c. Bracia przedstawiali swoje osobiste problemy przed pogańskimi sądami, zamiast rozwiązywać je między sobą. (6)
3. Kościół był nękany innymi problemami i pytaniami, na które należało znaleźć odpowiedź.
 - a. Pytania dotyczące małżeństwa. (7)
 - b. Pytania dotyczące mięsa ofiarowanego bożkom. (8-10)
 - c. Pytania dotyczące kobiet modlących się i prorokujących z odkrytymi głowami. (11)
 - d. Pytania dotyczące korzystania z darów duchowych. (12-14)
 - e. Pytania dotyczące zmartwychwstania. (15)
 - f. Pytania dotyczące kolekty na świętych w Jerozolimie. (16)

C. Cel listu

1. Złe wieści dotyczące problemów w Koryncie dotarły do Pawła w Efezie. Wydaje się, że wiadomość ta pochodzi z co najmniej dwóch źródeł:
 - a. Dom Chloe. (1:11)
 - b. List wysłany do Pawła. (7:1; 16:17)
2. Dlatego w odpowiedzi na te doniesienia Paweł pisze list
 - a. Aby skorygować grzeszne praktyki.
 - b. Aby obalić fałszywą doktrynę,
 - c. Zwołać Kościół na nowo w duchu jedności.

II. Główne przesłanie listu:

„A teraz proszę was, bracia, w imieniu Pana naszego Jezusa Chrystusa, abyście wszyscy mówili to samo i aby nie było

między wami podziałów, lecz abyście byli doskonale zjednoczeni, tą samą myślą i tą samą osąd." (1:10)

III. Zarys listu

A. Wprowadzenie: Powitanie i dziękczynienie (1:1-9)

B. Treść listu (1:10–16:4)

1. Paweł odpowiada na ustne doniesienia o kościele w Koryncie. (1:10–6:20)

a. Podziały w Kościele. (1:10–4:12)

- [1] Problem: rywalizujące ze sobą frakcje. (1:10-17)
- [2] Krzyż jako niezbędne centrum ewangelii. (1:18–2:5)
- [3] Mądrość chrześcijańska jako niezbędny wzrost. (2:6–3:23)
 - i. Ludzie duchowi a ludzie naturalni. (2:6-16)
 - ii. Chrześcijanie duchowi a chrześcijanie cielesni. (3:1-23)
- [4] Właściwy stosunek do apostołów. (4:1-21)

b. Sprawa kazirodztwa. (5:1-13)

c. Sprawy sądowe między wierzącymi. (6:1-11)

d. Ogólna powaga niemoralności seksualnej. (6:12-20)

2. Paweł odpowiada na list do Koryntian. (7:1-16:4)

a. O małżeństwie (7:1-40)

- [1] Do osób będących obecnie lub w przeszłości w związku małżeńskim. (7:1-16)
- [2] Analogie z obrzezaniem i niewolnictwem. (7:17-24)
- [3] Do tych, którzy nigdy nie byli w związku małżeńskim lub rozważają małżeństwo. (7:25-40)

b. O jedzeniu składanym w ofierze bożkom. (8:1–11:1)

- [1] Wprowadzenie do problemu i rozwiązanie: Hartowanie wiedzy miłością. (8:1-13)
- [2] Drugie zastosowanie: Pieniądze na służbę. (9:1-18)
- [3] Motyw przewodni: Ocalenie jak największej liczby osób. (9:19-27)
- [4] Przykłady niebezpieczeństwa rozpusty: Bałwochwalstwo Izraela i święta bożków w Koryncie. (10:1-22)
- [5] Podsumowanie: Równowaga wolności i powściągliwości. (10:23-11:1)

c. Jeśli chodzi o nabożeństwo. (11:2–14:40)

- [1] Nakrycia głowy. (11:2-16)
- [2] Wieczerza Pańska. (11:17-34)
- [3] Dary duchowe. (12:1–14:40)
 - i. Różnorodność w jedności (12:1-31a)
 - ii. Prymat miłości. (12:31b — 13:13)
 - iii. Proroctwa i języki: Preferuj zrozumiałość. (14:1-25)
 - iv. Proroctwo i języki: preferuj porządek. (14:26-40)

d. O zmartwychwstaniu (15:1-58)

- [1] Pewność zmartwychwstania. (15:1-34)
- [2] Charakter zmartwychwstania. (15:35-58)

e. Dotyczy zbiórki na rzecz Jerozolimy. (16:1-4)

C. Podsumowanie: Plany podróży i końcowe pozdrowienia.

(16:5-24)

1. Plany podróży Pawła i jego współpracowników.

(16:5-12)

2. Formalne zamknięcie. (16:13-24)

IV. Niektóre kluczowe tematy w Liście

A. Chrześcijaństwo w działaniu w kulturze pogańskiej

1. Kościół jest uświęcony (oczyszczony lub uwolniony od grzechu) w Jezusie Chrystusie i powołany do świętości. (1:2)
2. Kościół istnieje jako kontrkultura. Jednocześnie chrześcijanie powinni starać się wpływać na zagubione dusze otaczającej kultury. (5:9-11; zob. także 1 Piotra 2:9-15)

B. Jedność i pokój wśród chrześcijan

1. Nowe życie w Chrystusie ma być przeżywane w jedności i pokoju między braćmi. (1 Koryntian 1–4; zob. także Jana 17:20–21)
2. Chrzest wiąże człowieka z Chrystusem, a nie z kaznodzieją. (1:13-17)
3. Wierni nauczyciele Słowa nie promują osobistej lojalności. (3:5-9)

4. Jak Paweł poinstruował Kościół w Rzymie, lud Boży musi zabiegać o pokój między sobą. (Rzymian 14:19). Ta jedność nie zależy od ścisłej zgodności opinii czy preferencji w „sprawach dyskusyjnych”. (Rzymian 14:1-8)

5. W przypadku obrazy między braćmi należy szukać pojednania zgodnie z wolą Pana. (1 Koryntian 6:1-8; zob. także Mateusza 18:15-17)

C. Uświęcenie małżeństwa

1. Chrześcijańskie małżeństwo wymaga wzajemnego oddania męża i żony. (7:3-5)
2. Podobnie jak inni natchnieni pisarze, Paweł pozytywnie naucza o duchowych środkach wzmacniania małżeństwa, a negatywnie o Bożej nienawiści do rozwodów.

D. Ciało Chrystusa

1. Błogosławieństwo i problemy darów duchowych. (12:14)
2. Miłość, najwspanialszy sposób. (13:1-8; 13)

II KORYNTIAN

Wstęp: Księga, którą nazywamy II Listem do Koryntian, jest jednym z najpotężniejszych i najbardziej emocjonujących listów Nowego Testamentu. Po wcześniejszym liście Pawła z napomnieniem i pouczeniami (I List do Koryntian) przeciw apostołowi narasta pewien sprzeciw. Część tego antagonizmu byłaby reakcją na naganę Pawła; więcej z nich prawdopodobnie miało miejsce w wyniku odwiedzania chrześcijan pochodzenia żydowskiego, którzy starali się przekonać chrześcijan w Koryncie, że Paweł nie był apostołem. Zamiast tego podawali się za apostołów i nawet jako takie nieśli listy polecające. (2 Koryntian 3:1; 11:5, 13). Ci fałszywi nauczyciele zdobyli sobie zwolenników w Koryncie (2 Koryntian 11:20-23) i podważali autorytet Pawła oraz zaufanie Kościoła do niego. (2 Koryntian 10:1-12)

Z tego powodu 2 List do Koryntian jest listem niezwykle osobistym, w którym Paweł odważnie broni swojego powołania i posługi.

Nazwa — Księga nosi imię osób z kościoła w Koryncie, które początkowo miały otrzymać list.

Autor — Autorem jest apostoł Paweł, który we wstępie umieścił Tymoteusza.

Zamiar — Paweł napisał II List do Koryntian, aby wzmocnić swój autorytet jako apostoła Jezusa Chrystusa.

1. Było to dla niego absolutnie konieczne, aby zachować zdrowie kościoła.
2. Napisał także, aby podziękować za przychylną dla niego reakcję, jaką wyrażała większość.
3. Co więcej, Paweł czuł się w obowiązku przypomnieć Koryntianom o dawaniu biednym świętym w Judei i pouczyć ich o właściwej postawie wobec składającego raport.

I. Tło książki.

A. Paweł po raz pierwszy przybył do Koryntu z Aten w roku 50 n.e.

1. Przebywając u Akwili i Pryscylli, Paweł na własne utrzymanie pracował przy produkcji namiotów.
2. Przez osiemnaście miesięcy jego głoszenie i nauczanie zaowocowało wieloma nawróceniami.

B. Z Koryntu Paweł udał się do Efezu i przebywał tam przez trzy lata. (por. Dzieje Apostolskie 19)

1. Będąc w Efezie, Paweł napisał list do Koryntu w sprawie niemoralności w kościele. (1 Koryntian 5:9)
2. Na początku roku 55 n.e. Paweł napisał list, który obecnie nazywamy I Listem do Koryntian.

C. Dowiedziawszy się, że list ten nie odniósł pożądanego skutku i że na miejscu zdarzenia pojawili się fałszywi apostołowie, Paweł złożył pośpieszną, trudną i w dużej mierze nieudaną wizytę z powrotem do Koryntu. (2:1; 12:14; 13:1-2)

D. Po powrocie do Efezu napisał trzeci list do Koryntu „z wielkiego udręki i udręki serca, i wśród wielu łez”. (Uwaga: list, którego nie posiadamy.)

E. Po kłopotach w Efezie (por. Dz 19,24 i nast.) Paweł udał się do Troady i Macedonii. (2:12-13)

F. Tytus przyniósł Pawłowi raport, że sytuacja nieco się poprawiła. (7:5-16)

G. Na tym tle Paweł napisał swój czwarty list do Koryntu – list, który nazywamy II Listem do Koryntian (ok. 55 r. n.e.).

H. Później Paweł wrócił do Koryntu (56 r. n.e.), przebywał tam przez trzy miesiące (Dzieje Apostolskie 20:1-3) i prawdopodobnie stamtąd napisał list do Rzymian.

II. Główne przesłanie książki.

A. II List do Koryntian jest prośbą wiernego mentora, którego duchowe dzieci błędnie sprowadzono do nieufności wobec niego. (6:11f)

B. Oskarżony o zmienność i cielesność (1:17), zatajanie informacji (1:13; 3:12f; 4:1f), samochwalenie się (3:1; 5:12; 12:19), bycie poza sobą (5:13), wykorzystywania ludzi (7:2; 12:17n), a nawet będąc podejrzanym, czy Chrystus przez niego przemawia, Paweł jest zmuszony przez cały list przyjmować postawę obronną.

1. Broniąc się, apostoł odkrywa wiele na temat natury prawdziwej służby ewangelii.

2. „Bo nie siebie głosimy, lecz Jezusa Chrystusa jako Pana, a siebie jako sługi wasze ze względu na Jezusa”. (4:4)

III. Zarys książki.

A. Minister apostolski wyjaśnia sam. (1:1–2:13)

1. Powitanie (1:1-2)

2. Paweł udziela błogosławieństwa, odnosząc się do pocieszenia, jakie otrzymał w swoim ucisku. (1:3-11)

3. Wyjaśnia problem przełożenia wizyty. (1:12–2:4)

4. Paweł zachęca do przebaczenia po zastosowaniu dyscypliny kościelnej. (2:5-11)

5. Paweł jest udręczony, że nie znalazł Tytusa. (2:12-13)

B. Minister apostolski wyjaśnia swoją posługę. (2:14–6:10)

1. Oświadcza, że uczestniczy w służbie większej niż Mojżeszowa. (2:14–3:18)

2. Paweł przyrównuje ewangelię do „skarbów w naczyniach glinianych”. (4:1-18)

3. Mówi o naszym wiecznym zamieszkiwaniu. (5:1-10)

4. Mówi o posłudze pojednania (5:11-21)

5. Apostoł mówi o swoich licznych trudnościach. (6:1-13)

C. Żarliwa prośba o akceptację. (6:11–7:4)

1. Paweł modli się do nich jak ojciec do swoich dzieci. (6:11-13)

2. Wzywa do ich uświęcenia. (6:14 - 7:1)

3. Paweł wzywa do osobistego pojednania. (7:2-4)

D. Pocieszenie i radość Pawła z przyjścia Tytusa. (7:5-16)

E. Paweł wzywa ich do pomocy biednym w Judei. (8:1–9:15)

1. Mówi o pełnej łaski hojności macedońskich chrześcijan. (8:1-5)

2. Tytus otrzymuje polecenie zachęcania do takiej hojności w Koryncie. (8:6-24)

3. Apostoł mówi o pięknie i błogosławieństwach hojnego dawania. (9:1-15)

F. Minister apostolski broni się. (10:1–12:18)

1. Paweł broni swojej śmiałości. (10:1-18)

2. Paweł atakuje fałszywych apostołów. (11:1-15)

3. Mówi o swoim cierpieniu dla ewangelii. (11:16-33)

4. Mówi o znoszeniu „ciernia w ciele”, aby pomóc mu docenić wystarczalność łaski Bożej. (12:1-10)

G. Paweł rozważa swoją trzecią wizytę w Koryncie.

1. Wyjaśnia, że wszystko, co zrobił, wynikało z troski o Koryntian. (12:11-21)

2. Paweł kończy słowami:

a. Ostatnie ostrzeżenia. (13:1-10)

b. Ostatnie pozdrowienia. (13:11-13)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. „Zagubione” listy do Koryntu.

1. Wcześniej w tej lekcji stwierdzono, że nie posiadamy niektórych fragmentów korespondencji, którą Paweł wysłał do Koryntian. (por. 1 Koryntian 5:9; 2 Koryntian 2:3-4)

2. W Starym Testamencie pojawiają się dzieła literackie, które w inny sposób są nam nieznane.

3. Choć dla nielicznych paranoików jest to problematyczne, z ufnością ufamy Bożej Opatrzności w zachowaniu natchnionej literatury, której potrzebujemy do zbawienia i boskiego przewodnictwa.
4. Szczerze mówiąc, nie powinniśmy martwić się o jakiś materiał, którego nie mamy, ale o nasze zaniedbanie w codziennym posłuszeństwie temu materiałowi, który posiadamy.

B. Łaska dawania.

1. W obu kanonicznych listach do Koryntu. (1 Koryntian 16:1-4); 2 Koryntian 8:1-9:15), Paweł nawiązuje do zbiórki, którą przygotowywał dla Jerozolimy.
2. Przekazał te fundusze pod koniec swojej trzeciej podróży misyjnej. (por. Dzieje Apostolskie 24:17)
3. W 2 Koryntian 9 Paweł uczy nas piękna łaski dawania:
 - a. Zasada. (werset 6)
 - b. Procedura. (werset 7)
 - [1] Co postanowił w swoim sercu. tzn. dawaj z właściwym nastawieniem.
 - [2] Nie niechętnie, tzn. entuzjastycznie.
 - [3] Nie pod presją, tj. dobrowolnie.
 - [4] „Bóg kocha radosnego dawcę”, czyli Bóg jest wesołym dawcą.
 - c. Obietnica. (werset 8-11)

C. Istotna obecność prób.

1. Życie Pawła było dziwnym splotem prób i trudności. (2 Koryntian 11:24-29)
 - a. Co więcej, przeciwności, z którymi zaczął się spotykać w Koryncie i Galacji, pogłębiły jego nieszczęścia.
 - b. Niewiarygodne, że oprócz powyższego Paweł miał „cierń w ciele”, którego Bóg nie chciał usunąć. (2 Koryntian 12:7-10)
 - [1] Cierń w ciele mógł być dolegliwością, o której wspomina apostoł w Liście do Galacjan 4:13-14.
 - [2] Inni interpretują Galacjan 4:15 w ten sposób, że Paweł cierpiał na poważną chorobę oczu. (por. Galacjan 6:11)
 - [3] Szczerze mówiąc, nie mamy pojęcia, czym był ten „cierń”.
2. Na szczęście Paweł patrzył na te problemy i traktował je z perspektywy wiary.
 - a. Zrozumiał, że jego „cierń” sprawił, że naprawdę polegał na łasce i wystarczalności Boga. (12:9-10; 11:30)
 - b. Paweł żył rzeczywistością, o której mówi Jakub w Liście Jakuba 1:2-4.
3. Przykład Pawła jest dla nas wszystkich zarówno zachętą, jak i wyzwaniem.

GALACJAN

Wstęp: Księga Galacjan zawiera zdecydowaną obronę ewangelii Chrystusa, w której mamy wolność od grzechu i prawa. List ten wywarł wpływ na ruch reformacyjny, ponieważ ludzie rzucili wyzwanie opresyjnemu systemowi uczynków Kościoła rzymskiego. Galatów często nazywa się „Magna Charta wolności chrześcijańskiej”.

Nazwa: List został nazwany na cześć kościoła, który go pierwotnie otrzymał. (czyli – Galacja)

Autor: Paweł, apostoł. (1:1; 5:2)

II. Tło listu.

- A. Podczas swojej pierwszej podróży misyjnej (46-48 r.) Paweł i Barnaba mieli okazję założyć kilka kościołów w rzymskiej prowincji Galacja (Dzieje Apostolskie 13:14–14:23). Podczas drugiej podróży Paweł i Sylas odwiedzili ich ponownie. (Dzieje 16:1-5)
- B. Nie trwało jednak długo, zanim pojawili się niektórzy żydowski chrześcijanie i zaczęli nauczać, że chrześcijanie pochodzenia pogańskiego muszą zostać obrzezani i przestrzegać Prawa Mojżeszowego (podobnie jak to miało miejsce w Antiochii Syryjskiej, por. Dz 15:1f). Ci „judaizujący nauczyciele” ciężko pracowali, aby przekonać Galatów, że:
 1. Paweł nie był prawowitym apostołem.
 2. Zbawienie przychodzi przez ewangelię i dokonywanie uczynków.
 3. Głoszenie ewangelii przez Pawła doprowadziło do rozwiązłości.
- C. Dlatego Paweł pisze ten list okólny do „kościołów w Galacji”. (Galacjan 1:2)

III. Czas i miejsce pisania.

Na randkowanie Galatów wpływa pogląd, czy kościoły Galacji znajdowały się w północno-środkowej części Azji Mniejszej (etniczna Galacja), czy w południowo-środkowej części (rzymska prowincja Galacja).

1. „Teoria Galacji Północnej” utrzymuje, że kościoły znajdowały się na północy i że Paweł był tam dopiero na początku swojej trzeciej podróży misyjnej. (52-57 n.e. por. Dzieje Apostolskie 18:23). Oznaczałoby to, że Paweł napisał swój list gdzieś pod koniec tej podróży lub później (tj. w latach 57-58 n.e. lub później).
2. „Teoria Galacji Południowej” identyfikuje kościoły Galacji jako kościoły założone podczas pierwszej podróży Pawła, takie jak kościoły w Antiochii Pizydyjskiej, Ikonium, Listrze i Derbe. (por. Dz 13:14 - 14:23) Za tą teorią przemawia przekonanie, że spotkanie opisane w Galacjan 2:1-10 miało miejsce podczas „Konferencji Jerozolimskiej”, o której mowa w Dz 15:1-29. Pogląd ten otwiera kilka możliwości co do miejsca i czasu powstania:
 - a. Korynt, w okresie Dziejów Apostolskich 18:1-17.
 - b. Antiochia, w okresie Dziejów Apostolskich 18:22.
 - c. Efez, w okresie Dziejów Apostolskich 19:1-41.
 - d. Macedonia lub Achaja w okresie Dziejów Apostolskich 20:1-3.

IV. Cel Listu.

- A. Kościoły w Galacji znajdowały się pod wpływem tych, którzy „wypaczali ewangelię Chrystusową” (Galacjan 1:6-7; 3:1), nauczając, że nawróceni poganie muszą zostać obrzezani i przestrzegać Prawa Mojżeszowego. (por. Dzieje Apostolskie 15:1f)
- B. Paweł zdawał sobie sprawę, że ta doktryna zagrazi zbawieniu dusz, które ją przyjmą (Galacjan 5:4). Dlatego pisze swój list do kościołów w Galacji, aby potwierdzić i bronić ewangelii usprawiedliwienia przez wiarę w Chrystusa.
- C. Ponieważ wrogowie prawdziwej ewangelii próbowali poprzec ich sprawę, podważając autorytet Pawła jako apostoła Chrystusa, konieczne było sprawdzenie, czy rzeczywiście był on apostołem „nie od ludzi ani przez ludzi, ale przez Jezusa Chrystusa i Boga Ojca” (1:1)

II. Główne przesłanie listu:

„Ku wolności wyswobodził nas Chrystus. Stójcie więc niewzruszenie i nie dajcie się ponownie splątać jarzmem niewoli” (5:1)

III. Zarys tematyczny listu.

- A. Wprowadzenie (1:1-10)
 1. Pozdrowienie (1:1-5)
 2. Powód listu (1:6-10)
- B. Obrona apostoła Pawła (1:11 do 2:21)
 1. Boskie pochodzenie jego ewangelii. (1:11-17)
 - a. Teza: Jego ewangelia otrzymała bezpośrednio od Boga. (1:11-12)
 - b. Lata przedchrześcijańskie i nawrócenie. (1:13-17)
 2. Jego stosunek do innych apostołów. (1:18–2:21)
 - a. Jego pierwsza wizyta u Piotra i wczesne lata bycia chrześcijaninem. (1:18-24)
 - b. Sobór w Jerozolimie. (2:1-5)
 - c. Jego akceptacja przez Jakuba, Kefasa i Jana. (2:6-10)
 - d. Jego nagana wobec Piotra w Antiochii. (2:11-21)
 - [1] Obłuda Piotra. (2:11-13)
 - [2] Jego przemówienie do Piotra, jak jesteśmy usprawiedliwieni przez wiarę w Chrystusa. (2:14-21)
- C. Obrona Pawła ewangelii usprawiedliwienia przez wiarę (3:1 do 4:31)
 1. Argument osobisty: (3:1-5)
 - a. Jak otrzymali Ducha. (3:1-5)
 - b. Od którego otrzymali Ducha. (3:5)
 2. Argument biblijny: (3:6-25)
 - a. Przykład Abrahama. (3:6-9)
 - b. Przekleństwo Prawa. (3:10-14)
 - c. Pierwszeństwo Obietnicy nad Prawem. (3:15-18)

d. Cel ustawy. (3:19-25)

3. Argument praktyczny: (3:26–4:7)
 - a. W Chrystusie są jedno, jako dzieci Boże, nasienie Abrahama i dziedzice obietnicy. (3:26-29)
 - b. Wykupieni spod prawa i adoptowani za synów, nie są już niewolnikami, ale dziedzicami. (4:1-7)
4. Argument sentymentalny: (4:8-20)
 - a. Jego obawy o ich powrót do niewoli. (4:8-11)
 - b. Ich przeszłe i obecne relacje z nim. (4:12-20)
5. Argument alegoryczny: (4:21-31)
 - a. Alegoria tych, którzy pragną być pod Prawem. (4:21-24a)
 - b. Symboliczne dwa przymierza; jeden z góry Synaj, który rodzi niewolę, drugi z Jerozolimy powyżej, która wyzwala. (4:24b-31)
- D. Wezwanie do wytrwania w wolności Ewangelii: (5:1–6:10)
 1. Wolność, która wyklucza konieczność obrzezania. (5:1-6)
 - a. Nie dajcie się ponownie uwikłać w jarzmo niewoli. (5:1)
 - b. Obrzezanie nic nie znaczy; wymaganie tego skutkuje wypadnięciem z łaski. (5:2-4)
 - c. Na nadzieję sprawiedliwości powinniśmy czekać z wiarą działającą przez miłość. (5:5-6)
 2. Wolność, która wypełnia prawo: (5:7-15)
 - a. Strzeżcie się tych, którzy chcą związać Prawo. (5:7-12)
 - b. Wykorzystajcie swoją wolność jako okazję do służenia sobie nawzajem z miłością, a wypełnicie Prawo. (5:13b, 15)
 - c. Ale uważajcie, abyście nie wykorzystali tego jako okazji dla ciała, w którym pożeracie się nawzajem.
 3. Wolność, w której można być prowadzonym przez Ducha. (5:16-26)
 - a. Wolność nie jest wymówką dla licencji. (5:16-18)
 - b. Uczynki ciała przeciwstawione owocom Ducha. 16 (5:19-23)
 - c. Ci, którzy należą do Chrystusa, ukrzyżowali ciało i postępują w Duchu. (5:24-26)
 4. Wolność z poczuciem odpowiedzialności. (6:1-10)
 - a. Pomaganie tym, którzy mają ciężary. (6:1-5)
 - b. Czyńcie dobrze wszystkim, siejąc w ten sposób dla Ducha. (6:6-10)
- E. Zakończenie (6:11-18)
 1. Ostateczna nagana dla tych, którzy chcą obrzezania. (6:11-13)
 2. Zaufanie Pawła w krzyżu Chrystusa. (6:14-17)
 3. Błogosławieństwo. (6:18)

EFEZJAN

Wstęp: Po lekturze kontrowersji w Koryncie i ognistego listu Pawła do Galacjan, list do Efezjan wydaje się całkiem łagodny i spokojny. W przeciwieństwie do wielu listów Pawła, ten list nie jest zorientowany na problemy. Jego celem nie jest napominanie, ale oświecanie. Paweł odsłania wspólnie doktrynalne stwierdzenie na temat relacji pomiędzy Chrystusem i Jego kościołem.

Nazwa — Nazwa listu pochodzi od kościoła, który go pierwotnie otrzymał. (tj. - Efez)

Autor — Paweł (Efezjan 1:1)

Zamiar — Paweł napisał list, aby pouczyć chrześcijan w Azji Mniejszej o przywilejach i obowiązkach tych, którzy są częścią Kościoła, Ciała Chrystusowego.

I. Tło książki.

A. Miasto Efez.

1. Efez znajdował się w Azji Mniejszej, gdzie rzeka Cayster wpadała do Morza Egejskiego.
2. Było to główne centrum handlowe.

a. Efez był jednym z największych portów morskich starożytnego świata.

- b. Ponadto w Efezie zbiegały się trzy wielkie drogi.
 - 3. Miasto miało także duże znaczenie polityczne.
 - a. Było to rzymskie „wolne miasto”, co oznaczało, że nie stacjonowały tam żadne wojska okupacyjne.
 - b. Miasto było praktycznie samorządne i nazywane było „Najwyższą Metropolią Azji”.
 - c. Efez był także „miastem asyżewnym”, co oznaczało, że to właśnie tam toczyły się ważne sprawy sądowe kierowane do namiestnika.
 - 4. Efez, będący ośrodkiem religijnym, słynie ze starożytnej świątyni Artemidy (Diany) — jednego z siedmiu cudów starożytnego świata.
- B. Kościół w Efezie.**
- 1. Kiedy Paweł, Akwila i Pryscylla zatrzymali się w drodze z Koryntu do Palestyny (ok. 53-54 rne), a Paweł debatował z Żydami w synagodze (Dzieje Apostolskie 18:18-21), kościół powstał w Efezie.
 - 2. Paweł powrócił około pięć lat później podczas swojej trzeciej podróży misyjnej.
 - a. Przez trzy miesiące głosił w synagodze. (Dzieje 19:1-8)
 - b. Kiedy pojawił się silny sprzeciw, przez dwa lata nauczał w Sali Tyrannusa. (Dzieje 19:9-10)
 - c. Podczas tej podróży Paweł przebywał w Efezie łącznie przez trzy lata. (Dzieje 20:28-32)
 - 3. O wadze, jaką Paweł przywiązywał do swojej pracy w Efezie, świadczy długość jego pobytu w Efezie oraz stwierdzenie, które wygłosił, pisząc List do Koryntian z Efezu: „Ale ja zostanę w Efezie, ponieważ otworzono przede mną wielkie i skuteczne drzwi”.
 - 4. O wpływie ewangelii na Efezjan świadczy fakt, że wierzący spalili jednorazowo księgi okultystyczne o wartości 50 000 srebrników. (por. Dzieje Apostolskie 19:18-20)
 - 5. Po zwolnieniu z pierwszego więzienia w Rzymie Paweł zabrał Tymoteusza do Efezu, aby przeciwstawić się fałszywym naukom głoszonym przez Hymeneusza, Aleksandra, Filetusa i innych. (1 Tymoteusza 1:3-7, 18-20)
 - 6. Trzydzieści lat po liście Pawła do kościoła w Efezie zaadresowano kolejny list, stanowiący część Objawienia.
- C. Listy więzienne.**
- 1. „Listy więzienne” otrzymały ten tytuł, ponieważ Paweł napisał je podczas swego aresztu domowego w Rzymie. (por. Dzieje Apostolskie 28:30-31)
 - 2. W każdym z listów była wzmianka o jego uwięzieniu. (Efezjan 3:1; 4:1; 6:20; Filipian 1:7,13,14, 17; Kolosan 1:14; 4:3; 10, 18; Filemona 1, 10, 13, 23)
 - 3. Listy do Efezjan, Kolosan i Filemona zostały napisane w tym samym czasie i razem zostały wysłane przez Pawła do miejsc przeznaczenia.
 - a. Te trzy listy nieśli Onezym (zbiegły niewolnik Filemona) i Tychik. (por. Efezjan 6:21; Kolosan 4:7-9; Filemona 10-12)
 - b. Tym trzem literom przypisano datę 61 roku ne.
 - 4. List do Filipian został skomponowany i wysłany w następnym roku.

II. Główne przesłanie książki.

- A. Ten piękny list przedstawia wzniosły pogląd na Kościół i błogosławiony przywilej bycia w Chrystusie.
- B. W pierwszym rozdziale Paweł omawia rolę każdego członka Boskości w stosunku do Kościoła.
 - 1. Ojciec zamierzył, że zbawienie będzie dostępne dla grzeszników w Chrystusie. (1:3-6)
 - 2. Syn poświęcił swoją własną krew, abyśmy mogli zostać odkupieni. (1:7-12)
 - 3. Duch Święty pieczętuje wierzących swoją zamieszkującą w nich obecnością.
- C. „Niech będzie pochwalony Bóg i Ojciec naszego Pana Jezusa Chrystusa, który pobłogosławił nas w niebiosach wszelkim duchowym błogosławieństwem w Chrystusie”. (1:3-4)

III. Zarys książki.

- A. Projekt kościoła. (Efezjan 1:1 – 3:21)
 - 1. Kościół ma boskie pochodzenie. (1:1-14)
 - 2. Paweł modli się, aby czytelnicy zrozumieli łaskę Bożą. (1:15-23)
 - 3. Kościół tworzą grzesznicy zbawieni łaską Bożą. (2:1-10)
 - 4. Jest to jedno ciało składające się z Żydów i pogan. (2:11-22)

5. Plany Boże realizują się poprzez Kościół. (3:1-13)

6. Paweł modli się, aby czytelnicy tego listu zostali wzmocnieni i dopełnieni w Chrystusie. (3:14-21)

B. Życie w kościele¹⁷ (Efezjan 4:1–6:24)

1. Chrześcijanie powinni mieszkać w:
 - A. Jedność. (4:1-16)
 - B. Czystość moralna. (7:17–5:20)
 - C. Domowy spokój. (5:21–6:9)
2. Paweł opisuje zbroję, którą dał nam Bóg do walki duchowej. (6:10-20)
3. Kończy list słowami:
 - a. Pochwała Tychika. (6:21-22)
 - b. Błogosławieństwo. (6:23-24)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Piękno Kościoła Chrystusowego.

1. Przez lata obraz i postrzeganie Ciała Chrystusa, Kościoła, zostało zszargane.
 - a. Denominacjonalizm, sekciarstwo, kultury i apostazja wzbudziły w świecie niechęć do koncepcji „kościola”.
 - b. Niektórzy, którzy starali się przywrócić proste chrześcijaństwo Nowego Testamentu, często przejawiali podziały, sekciarskiego ducha i często brakowało im „jedności Ducha w węzle pokoju”. (4:3)
2. Z pewnością nikt z nas nie może równać się z boskim uznaniem, jakie nasz Bóg ma dla Swojego Kościoła.
3. W Liście do Efezjan namalowane są trzy wielkie obrazy przedstawiające kościół:
 - a. Kościół jest Ciałem Chrystusa. (1:23; 2:16; 4:16)
 - b. Kościół jest Świątynią Chrystusa. (2:20-22)
 - c. Kościół jest Oblubienicą Chrystusa. (5:21 -33)
4. Jak każdy inny fragment Pisma Świętego, List do Efezjan pozwala nam na nowo docenić piękno i konieczność utrzymywania relacji z Chrystusem poprzez Jego Kościół.

B. Modlitwa Pawła w Liście do Efezjan 3.

1. Zaczyna się od pokory. (w. 14, 15)
2. Modli się o wzmocnienie Efezjan „przez swego Ducha w waszym wnętrzu”. (w. 16)
 - a. Duch ten pozwala, aby „Chrystus zamieszkał w waszych sercach przez wiarę”. (w. 17)
 - b. Duch Święty uzdalnia nas także do pełniejszego zrozumienia miłości Chrystusa i napełnia nas pełnią Boga” (w. 18, 19).
3. Paweł przyznaje, że Bóg może uczynić „niezmiernie więcej, niż wszystko, o co prosimy lub co sobie wyobrażamy”. (w. 20)
4. Apostoł kończy modlitwę wyznając chwałę Bogu „w Kościele i w Chrystusie Jezusie przez wszystkie pokolenia”. (werset 21)

C. Chrześcijańska zbroja. (Efezjan 6:10-20)

1. Chrześcijanin jest stale zaangażowany w walkę duchową.
2. Podczas gdy Szatan jest nieubłagany w swoich atakach, Bóg daje nam moc i broń, abyśmy mogli stawić czoła diabłu i jego siłom.
3. Paweł pisząc do Efezjan znajduje się pod stałą strażą rzymskiego żołnierza, którego zbroja przypomina mu o Bożej opiece nad chrześcijaninem.
 - a. Pas zabezpiecza cały strój i jest elementem, na którym wisi broń. Paweł porównuje to do prawdy Słowa Bożego.
 - b. Napierśnik chroni serce. Sprawiedliwość Jezusa Chrystusa czyni to samo dla chrześcijanina.
 - c. Buty lub sandały pozwalają żołnierzowi pokonywać duże odległości. W podobny sposób ewangelia niesie zbawienie Chrystusa na całym świecie.
 - d. Tarcza żołnierza chroni go przed strzałami i machającymi mieczami. Nasza wiara pełni tę samą funkcję w walce duchowej.
 - e. Hełm chroni mózg i umysł. Paweł porównuje tę część zbroi do poznania własnego zbawienia.
 - f. Wreszcie miecz wojownika jest jego bronią ofensywną, która pozwala pokonać wroga. Przystępstwem chrześcijanina wobec zła jest Słowo Boże.

FILIPIAN

Wstęp:List do Filipian jest najradośniejszym z listów Pawła. Słowa „raduj się”, „raduj się” lub „radość” użyte są

siedemnaście razy w czterech krótkich rozdziałach tej książki. Paweł miał powód do radości z życzliwego traktowania przez Kościół

o czym ostatnio świadczy podarunek wysłany przez Epafrodyta. Za pośrednictwem tego listu apostoł pragnie podziękować Kościołowi za pamięć o Nim i zachęcić go, aby radość stała się stylem życia.

Nazwa — Nazwa listu pochodzi od kościoła, który go pierwotnie otrzymał. (tj. Filipi)

Autor — Paweł (Filipian 1:1)

Zamiar — Paweł napisał ten list do:

1. Podziękuj wierzącym w Filipi za przesłanie mu prezentu finansowego.
2. Niech wiedzą, że chociaż był więźniem, nadal głoszona była ewangelia.
3. Zachęć dwie kobiety w kościele, które różniły się między sobą, aby się pojednały.

I. Tło Książki.

A. Miasto Filipi.

1. Filipi leżało nad rzeką Bounarbachi, obecnie Amgistes, około ośmiu mil od Morza Egejskiego i było nazywane „głównym miastem” tej części Macedonii. (Dzieje 16:12)
2. Miasto, pierwotnie nazywane Crenides (tj. Fontanny), zostało zdobyte i odbudowane przez Filipa Macedońskiego.
 - a. Filipowi zależało na tym mieście ze względu na jego strategiczne znaczenie oraz pobliskie kopalnie złota i srebra.
 - b. W 356 rpnz zmienił nazwę miasta.
 3. Filipi rościło sobie znaczenie polityczne.
 - a. August uczynił z miasta kolonię.
 - b. Kolonia rzymska była jak miniaturowy Rzym.
 - c. Ich językiem urzędowym była łacina, nosili rzymskie stroje i posługiwali się rzymskimi pieniędzmi.
 - d. Ich dwaj główni sędziowie zostali mianowani z Rzymu i nie podlegali namiestnikowi prowincji.

B. Kościół w Filipi.

1. Kościół w Filipi powstał, gdy Paweł, Sylas, Tymoteusz i Łukasz odpowiedzieli na „macedońskie wezwanie”, które Paweł otrzymał w Troadzie podczas swojej drugiej podróży misyjnej. (51-52 n.e.; Dzieje Apostolskie 16:6-12)
2. Kiedy Paweł przybył do Filipi, pierwszymi nawróconymi byli Lidia i jej domownicy. (Dzieje 16:6-10)
 - a. Lidia najwyraźniej była bogobojną poganką.
 - b. Najwyraźniej w Filipi nie było synagogi.
3. Następne godne uwagi nawrócenie miało miejsce w związku z wyrzuceniem demona ze służącej. (Dzieje 16:16-34)
 - a. Za ten bohaterski czyn Paweł i Sylas zostali pobici i wtrąceni do więzienia.
 - b. O północy śpiewali pieśni ku czci Boga.
 - c. Po cudownym uwolnieniu ich strażnik nawrócił się.
4. Podsumowując, kościół powstał w wyniku nawrócenia kobiety biznesu, jej gospodarstwa domowego, strażnika więziennego i jego rodziny oraz prawdopodobnie młodej niewolnicy i kilku więźniów.
5. Najwyraźniej Łukasz pozostał, aby pomóc utwierdzić nowych chrześcijan w wierze.
 - a. Przyjmujemy to założenie z faktu, że w tym miejscu kończy się pierwsza część Dziejów Apostolskich „my”. Następny epizod w Tesalonicie jest opowiedziany przy użyciu trzeciej osoby, zaimka w liczbie mnogiej, „oni”. (por. Dzieje 16:10-17; 17:1)
 - b. Kiedy Paweł wrócił do Filipi podczas swojej trzeciej podróży, Łukasz najwyraźniej ponownie dołączył do swojej grupy. (por. Dzieje Apostolskie 20:5-6)
6. Kiedy Filipianie dowiedzieli się o uwięzieniu Pawła w Rzymie, wysłali mu podarunek od Epafrodyta. (Filipian 4:18)
7. Paweł ułożył swój list do chrześcijan w Filipi podczas pobytu Epafrodyta w Rzymie i odesłał go przez niego. (2:25-28)
 - a. List do Filipian był prawdopodobnie najnowszym z czterech listów więziennych.
 - [1] Uwięzienie Paula było długie. (1:14-17)
 - [2] Z listu wynika, że od czasu jego uwięzienia w Rzymie odbyło się kilka podróży i zajęć.
 - [3] Z listu wynika także, że wkrótce rozstrzygnie się los Pawła. (1:23; 2:23-24)
 - b. Wszystkie te fakty wskazują na datę jego powstania na rok 62 n.e.

II. Przesłanie Księgi

- A. Z tego, czego dowiedział się od Epafrodyty, Paweł chciał odnieść się do pewnych sytuacji w tamtejszym kościele.
1. Apelował o jedność i zaapelował o ducha pokory. (2:1-8; 4:2-3)
 2. Przestrzegał przed judaizacją nauczycieli. (3:1-4:1)

B. Poprzez te wyzwania wezwał ich, aby zachowali radość w Chrystusie.

1. List do Filipian jest często nazywany „listem radości”.
2. „Radujcie się zawsze w Panu. Powtórzę jeszcze raz: Radujcie się! (4:4)

III. Zarys księgi.

A. Wstęp. (Filipian 1:1-11)

1. Paweł oferuje typowe pozdrowienie. (1:1-2)
2. Wyraża wdzięczność za tamtejszych świętych. (1:3-11)

B. Służba Pawła w niewoli. (1:12-30)

1. Apostoł zapewnia czytelników, że Bóg wykorzystuje jego sytuację, aby szerzyć ewangelię. (1:12-18)
2. Oczekuje, że wkrótce zostanie zwolniony. (1:19-20)
3. Jest jednak gotowy umrzeć za Chrystusa (1:21-26) i zachęca Filipian, aby byli odważni w wierze. (1:27-30)

C. Radowanie się w Chrystusie. (2:1-18)

1. Paweł nawołuje tamtejszych chrześcijan, aby mieli w sobie umysł Chrystusowy. (2:1-11)
2. Zachęca ich, aby współpracując z celami Bożymi, „świecili jak gwiazdy we wszechświecie”. (2:12-18)

D. Paweł wysyła do nich Tymoteusza i Epafrodyta. (2:19-30)

E. Przeszłe i obecne potrzeby Pawła. (Filipian 3:1-21)

1. Paweł wspomina swój status Żyda. (3:1-6)
2. Uważa to wszystko za stratę ze względu na poznanie Chrystusa. (3:7-11)
3. Napomina ich, aby dążyli do celu, „dla którego powołał mnie Bóg do nieba w Chrystusie Jezusie”. (3:12-21)

F. Zasady Pawła dotyczące radosnego życia. (Filipian 4:1-23)

1. Apeluje o jedność. (4:1-3)
2. Zachęca do polegania na Bogu i skupiania się na rzeczach szlachetnych. (4:4-9)
3. Mówi o tajemnicy zadowolenia. (4:10-13)
4. Dziękuje im za dar. (4:14-20)

G. Zakończenie i błogosławieństwo. (Filipian 4:21-23)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Postawa Pawła wobec trudności i cierpienia. (Filipian 1:12-18)

1. Apostoł utrzymywał pogląd, że jego łańcuchy służyły rozwojowi ewangelii i sprawy Jezusa Chrystusa. (1:12-14)
2. Jednak z niewyjaśnionych nam powodów niektórzy w Rzymie byli zawstydzeni lub zagrożeni obecnością Pawła jako więźnia. (1:15-17)
 - a. Być może wstydzili się, że apostoła uwięziono jak pospolitego przestępcę, i chcieli pokazać, że Kościół może się rozwijać bez niego.
 - b. Być może niektórzy przywódcy tamtejszego kościoła poczuli, że jego obecność zagraża ich znaczeniu.
 - c. Niezależnie od szczegółów, powiedziano nam, że ich motywy głoszenia ewangelii były nieszczerze.
3. Ponieważ ich problem nie miał charakteru doktrynalnego, ale osobisty, Paweł po prostu cieszył się, że głoszono ewangelię. (1:18)

B. Jezus Chrystus — Człowiek, Bóg, Zbawiciel (Filipian 2:5-11)

1. W swoim apelu o jedność wśród chrześcijan w Filippi Paweł nawoływał ich, aby naśladowali sposób myślenia Jezusa. (2:1-5)
2. Opisując pokorę, jaką okazywał nasz Pan, Paweł napisał jeden z najpiękniejszych i najbardziej znaczących tekstów w Biblii.
 - a. Nie wiemy, czy jest to współczesny hymn śpiewany przez pierwszych chrześcijan, czy też poetycka kompozycja Pawła.
 - b. Tak czy inaczej, w prosty i piękny sposób przedstawia drogę Chrystusa od stanu przed wcieleniem do obecnego wyniesienia.
3. Jezus Chrystus jest Bogiem. (2:6; por. Jana 1:1-3; Kolosan 1:15-20; 2:9)
4. Jezus Chrystus stał się człowiekiem. (2:7; Jana 1:14; Hebrajczyków 4:15)

5. Jezus Chrystus jest wywyższony jako nasz Pan. (2:8-11; Hebrajczyków 12:2; Marka 16:19)

C. Sekret zadowolenia

1. Po podziękowaniu Filipianom za ich dar oświadczą, że poznał tajemnicę zadowolenia. (4:10-12)
2. Sekret znajduje się w Liście do Filipian 4:13: „Wszystko mogę w Tym, który mnie wzmacnia”.

Kolosan

Wstęp:List do Kolosan jest wyjątkowy pod tym względem, że Paweł nigdy osobiście nie odwiedził tego kościoła. (por. Kolosan 2:1). Prawdopodobnie jednak powstało jako następstwo rozszerzonej służby Pawła w Efezie. W swoim liście Paweł odniósł się do herezji kultowej, która wybuchła w tamtejszym kościele. List do Kolosów wysłał Tychik. (Kolosan 4:7-8)

Nazwa -Księga nosi nazwę kościoła, który otrzymał list. (tj. - Kolosy)

Autor — Paweł (Kolosan 1:1) z aresztu domowego w Rzymie. (61 rne)

Zamiar — List został napisany przede wszystkim w celu ustabilizowania Kościoła pod względem doktrynalnym. Na Kościół wpływało subtelne, ale heretyckie nauczanie, które Paweł napisał, aby zwalczać.

I. Tło książki.

A. Miasto Kolosy.

1. Miasto leżało w Dolinie Likosu, około 160 km na wschód od Efezu.
 - a. W pobliżu znajdowały się Laodycea i Hierapolis (Kolosan 4:13).
 - b. Kolosy znajdowały się w dystrykcie Frygii, części rzymskiej prowincji Azja.
2. W okresie perskim (500-400 p.n.e.) Kolosy znajdowały się na głównym szlaku handlowym.
 - a. Kserkses, król perski, obozował tam podczas swojej podróży do Grecji w 480 roku p.n.e.
 - b. Cyrus również obozował tam podczas marszu przeciwko Artakserksesowi w 401 roku p.n.e.
3. Już w I wieku naszej ery Laodycea i Hierapolis nie klasyfikowały Kolosów jako ośrodków handlowych.
 - a. W czasach, gdy Paweł pisał te słowa, miasto było znane przede wszystkim z produkcji ciemnej, błyszczącej czarnej wełny zwanej *kolussinus*.
 - b. Miasto nie miało znaczenia politycznego i było uważane za najmniej ważne miasto, do którego Paweł skierował list.

B. Kościół w Kolosach.

1. Paweł przebywał w Efezie przez około trzy lata, ok. 52-55 ne. (por. Dzieje Apostolskie 19:1–20:1)
 - a. Stamtąd on i jego koledzy prowadzili działalność ewangelizacyjną w całej prowincji Azji. (Dzieje 19:10)
 - b. Podobno na jednym z nich założono kościół.
2. Pięć lub sześć lat później Paweł został poinformowany o kościele w Kolosie za pośrednictwem Epafrasa. (1:7-8)
 - a. Ogólnie rzecz biorąc, sprawozdanie było pozytywne i zachęcające. (1:3-6; 2:5)
 - b. Ale był też powód do poważnych obaw. (2:8)
3. Wyjątkowa herezja nawiedziła kościół w Kolosach.
 - a. Wydaje się, że była to dziwna mieszanina ascezy (ścisłego wyrzeczenia się niczym pustelnik), żydowskiego legalizmu i pewnego rodzaju mistycyzmu filozoficznego.
 - b. Herezja łączyła elementy filozofii i mitologii greckiej (2:8) z legalizmem żydowskim. (2:16)
 - c. Nawoływał do kultu aniołów. (2:18)
 - d. Miał elementy gnostycyzmu. (2:9)
 - e. Herezja ta szczyliła się wizjami i wyższą wiedzą. (2:18b, 23a)
4. List Pawła miał przede wszystkim na celu zwalczanie tego fałszywego nauczania i przywrócenie Kościoła do solidnej wiary.

II. Główne przesłanie książki.

A. Jak stwierdzono w części „Kontekst”, głównym celem listu było obalenie i nagana fałszywych nauk, na które narażeni byli Kolosan.

B. Apostoł przeciw tej herezji przedstawia całkowitą wystarczalność Jezusa Chrystusa.

C. „Albowiem w Chrystusie cała Pełnia Bóstwa żyje w postaci cielesnej, a wy otrzymaliście pełnię w Chrystusie, który jest

zwierza się nad wszelką władzą i władzą”. (Kolosan 2:9-11)

III. Zarys książki.

A. Wstęp. (Kolosan 1:1-14)

1. List rozpoczyna się krótkim pozdrowieniem (1:1-2) i słowami dziękczynienia za kościół w Kolosach. (1:3-8)
2. Paweł pochwała ich postęp duchowy. (1:9-12)
3. Wychwala zbawczą moc Chrystusa. (1:13-14)

B. Supremacja Chrystusa. (Kolosan 1:15-29)

1. Paweł oświadcza, że Chrystus jest najważniejszy we wszystkim:
 - a. W stworzeniu. (1:15-17)
 - b. W kościele. (1:18)
 - c. W dziele pojednania. (1:19-23)
2. Paweł potwierdza swoją misję głoszenia tej „tajemnicy” poganom. (1:24-29)

C. Ostrzeżenia przed herezją. (Kolosan 2:1-23)

1. Paweł wyraża osobistą troskę o Kolosan. (1-7)
2. Oświadcza, że Chrystus jest tym, czego im potrzeba. (8-15)
3. Potępia określone założenia fałszywego nauczania, jakie otrzymują. (16-23)

D. Apostoł apeluje o święte życie. (Kolosan 3:1–4:6)

1. Ponieważ zostaliśmy „wychowani z Chrystusem” po naszej śmierci dla grzechu i pochówku w wodnym grobie chrztu, nasze uczucia powinny skupiać się na tym, co w górze. (3:1-4)
2. Chrześcijanie powinni odłożyć złe rzeczy (3:5-11) i założyć rzeczy święte. (3:12-17)
3. Paweł apeluje o właściwe relacje domowe:
 - a. W małżeństwie. (3:18-19)
 - b. Między rodzicami i dziećmi. (3:20-21)
 - c. Między panami i sługami. (3:22–4:1)
4. Każdy chrześcijanin powinien być czujny i modlić się. (4:2-6)

E. Wnioski. (Kolosan 4:7-18)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. „Kolosańska herezja”.

1. Przyjrzelśmy się już szybko dziwnej herezji, która zagrażała kościołowi w Kolosach.
2. Wydaje się, że jednym z kluczowych elementów tej fałszywej doktryny była dziwna żydowska forma gnostycyzmu.¹⁸
 - a. Greckie słowo gnoza oznacza wiedzę.
 - b. Gnostycy byli grupą kultową, która domagała się szczególnego oświecenia.
 - c. Rozwinęli religię opartą na dumie, nauczając, że boskie tajemnice mogą być zrozumiane przez wyższy intelekt.
 - d. Gnostycy nauczali, że duch jest dobry, a materia zła, stąd praktyki ascetyczne.
 - e. Ze względu na swoją doktrynę dotyczącą dobra/zła ducha/materii wierzyli, że tych dwóch rzeczy nie można tak naprawdę wymieszać, zaprzeczając w ten sposób pełnej boskości Jezusa Chrystusa.
 - [1] Wierzyli w hierarchię bóstw.
 - [2] W II wieku naszej ery gnostycy wierzyli, że między Bogiem a człowiekiem jest czternaście stopni.
3. Chociaż wiele pytań dotyczących specyfiki tego dziwnego kultu pozostaje bez odpowiedzi, list Pawła wyjaśnia pewne jego aspekty:
 - a. To było uwodzicielskie. (2:4)
 - b. Odwoływał się do elitarności intelektualnej. (2:8)
 - c. Opierało się na ludzkiej tradycji. (2:8)
 - d. Miało charakter legalistyczny. (2:16-20)
 - e. Herezja ascetyczna (ściśle samozaparcie i surowy wygląd, maniery i postawa) z natury. (2:23)
 - f. Wiązało się to z oddawaniem czci innym istotom. (2:18)
 - g. Atakował wystarczalność Chrystusa.

4. Co zaskakujące, na przestrzeni wieków pojawiły się i zniknęły tysiące kultów, a każdy z nich charakteryzował się większością lub wszystkimi powyższymi cechami.

B. Wszechwystarczalność Jezusa Chrystusa.

1. Aby zwalczyć herezję Kolosan, Paweł po prostu przedstawił wszechwystarczalność Chrystusa.
2. Jezus Chrystus ucieleśnia pełnię boskości. (1:19; 2:9)
3. „Pełnia” lub poczucie celu, którego szukamy, nie wynika z:
 - a. Ludzka mądrość. (2:8)
 - b. Obrzezanie z rąk mężczyzn. (2:11)
 - c. Co jemy lub pijemy. (2:16)
 - d. Przestrzeganie dni specjalnych. (2:16)
 - e. Kult aniołów lub innych istot. (2:18)
 - f. Asceza. (2:23)
4. Pełnię osiągamy wtedy, gdy mamy w sobie Jezusa Chrystusa! (2:13-15)

JA TESALONICZKO

Wstęp: I Tesaloniczan jest prawdopodobnie drugim najwcześniejszym z kanonicznych listów Pawła. W odróżnieniu od drugiego listu do Tesaloniki, ten list ma wydźwięk pozytywny. Paweł znajduje wiele rzeczy godnych pochwały na temat tamtejszego kościoła i chce wyjaśnić pewne zamieszanie dotyczące drugiego przyjścia Chrystusa.

Nazwa — Nazwa księgi pochodzi od kościoła, który ją pierwotnie otrzymał. (tj. Tesalonika)

Autor-Paweł. (1 Tesaloniczan 1:1; 2:18)

Zamiar — Głównym celem Pawła, który pisał do Tesaloniczan, było udowodnienie swojej miłości do tamtejszych chrześcijan. Drugim celem pisania było wyjaśnienie prawdy o powrocie Pana.

I. Tło książki.

A. Miasto Tesaloniki.

1. Geograficznie znajdowało się 160 km na zachód od miasta Filipi, u ujścia Zatoki Termalnej.
2. Tesalonika znajdowała się w regionie Macedonii i była jej głównym miastem.
 - a. Wraz z rozwojem portu morskiego Tesalonika stała się miastem nastawionym na handel.
 - b. Lojalne rzymskie miasto, które w 42 roku p.n.e. zostało uznane za „wolne miasto”.
 - c. W czasach Nowego Testamentu miasto liczyło około 200 000 mieszkańców.
3. Miasto miało dość dużą populację żydowską, ale było głównie greckie.

B. Kościół w Tesalonice.

1. Kościół powstał w Tesalonice podczas drugiej podróży misyjnej Pawła.
 - a. Podczas tej podróży Paweł został poproszony o opuszczenie Filipi. (Dzieje 16:39-40)
 - b. Stamtąd udał się do Tesaloniki, gdzie rozpoczął pracę ewangelizacyjną w synagodze. (Dzieje 17:2-3)
 - [1] Dokonano tam kilku nawróceń. (Dzieje 17:4)
 - [2] Żydowska opozycja wzniciła zamieszki i wniosła fałszywe oskarżenia przeciwko Pawłowi. (Dzieje 17:5-9)
 - [3] Towarzysze Paula zaoferowali „więź pokojową” w zamian za jego uwolnienie, a on opuścił miasto w nocy.
 - c. Będąc w Tesalonice zaledwie przez krótki czas, Paweł przeniósł się do Berei (Dzieje Apostolskie 17:10), skąd ponownie został zmuszony do opuszczenia z powodu zamieszek.
 - d. Z Berei Paweł udał się do Aten, a następnie do Koryntu. (Dzieje 17:11 do 18:4)
 - [1] Z Aten Paweł wysłał Tymoteusza z powrotem do Tesaloniki. (3:1-2)
 - [2] Sylas i Tymoteusz ponownie się dołączyli (Dzieje Apostolskie 18:5), a Tymoteusz przyniósł raport o stanie kościoła w Tesalonice. (3:6-8)
2. W Koryncie Paweł napisał i wysłał swój pierwszy list do Tesaloniczan.
3. Data napisania listu to rok 51 n.e.

II. Przesłanie książki.

A. Głównym przesłaniem księgi jest oczekiwanie na drugie przyjście Jezusa Chrystusa.

B. Albowiem sam Pan zstąpi z nieba na rozkaz donośny, na głos archanioła i na

trąba Boża. (4:16)

III. Zarys książki.

A. Stosunek Pawła do Kościoła w Tesalonice. (1:1–3:13)

1. Po krótkim pozdrowieniu (1:1) Paweł składa słowa dziękczynienia za warunki panujące w kościele w Tesalonice. (1:2-10)
2. Opowiada o okolicznościach swojej posługi w tym miejscu. (2:1-16)
3. Paweł mówi Tesaloniczan, że bardzo pragnie się z nimi spotkać. (2:17-20)
4. Wyjaśnia, że Tymoteusz został wysłany, aby utwierdzić ich w wierze. (3:1-5)
5. Tymoteusz wrócił z zachęcającą relacją na temat ich wiary. (3:6-10)
6. Paweł modli się o ich dalsze umacnianie przez Pana. (3:11-13)

B. Nawoływanie świętych. (1 Tesaloniczan 4:1–5:28)

1. Apostoł poucza chrześcijan, aby prowadzili święte i prawe życie. (4:1-12)
2. Opisuje, co się stanie, gdy Pan przyjdzie ponownie. (4:13-18)
3. Udziela rad dotyczących osobistych postaw i zachowań związanych z drugim przyjściem. (5:1-22)
4. Zakończenie słów. (5:23-28)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Drugie przyjście Pana.

1. Jeden na 25 wersetów Nowego Testamentu odnosi się do drugiego przyjścia Jezusa Chrystusa.
2. Świadczenia tego przyjścia pochodzą z różnych źródeł.
 - a. Jezus wielokrotnie obiecał, że przyjdzie ponownie. (Mateusza 25:31 i nast.; Jana 14:3 itd.)
 - b. Ogłosili to apostołowie.
 - [1] Piotr. (Dzieje 3:19-20; 2 Piotra 3:3-10)
 - [2] Paweł. (4:16; I Koryntian 15:23)
 - [3] Jan. (Objawienie 1:7)
 - c. Anioły powiedziały nawet, że przyjdzie ponownie. (Dzieje Apostolskie 1:11)
3. Pierwsze przyjście Chrystusa na ten świat naznaczone było pokorą i pokorą; Jego drugie przyjście będzie naznaczone chwałą, splendorem i triumfem. (1:7-10)
 - a. Przyjdzie „cielesnie” i w sposób widzialny. (Dzieje Apostolskie 1:11; I Tesaloniczan 4:16; Filipian 3:21)
 - b. Przybycie będzie nagle i bez ostrzeżenia. (4:16; 5:2; I Koryntian 15:52a)
 - c. Umarli zostaną wskrzeszeni. (4:13-14; I Koryntian 15:52a)
 - d. Żywi zostaną przemienieni i „porwani w powietrze” wraz ze zmartwychwstałymi.
 - e. Cała ludzkość stanie przed Panem na sąd. (Mateusza 25:32; Objawienie 20:12)
 - f. Nastąpi wieczne oddzielenie i ostateczny wyrok zostanie wydany na wszystkich ludzi. (Mateusza 25:33-34, 41)
 - g. Ziemia zostanie zniszczona. (2 Piotra 3:10)
 - h. Królestwo zostanie przekazane Ojcu. (I Koryntian 15:24)
4. Spekulacje na temat tego, kiedy ten powrót nastąpi, są bezcelowe i bezowocne.
 - a. Przez lata wiele osób twierdziło, że zna dokładny czas powrotu Jezusa.
 - b. Ilekroć ktoś twierdzi, że ustalił datę drugiego przyjścia Chrystusa, automatycznie określa siebie jako fałszywego proroka. (por. Mateusza 24:42; 25:13; Marka 13:32; 2 Piotra 3:10)
5. Niezależnie od daty, chrześcijanin powinien być przygotowany na parousię, co po grecku oznacza drugie przyjście (5:4).

B. Życie w świetle przyjścia Chrystusa.⁷

1. Doktryna o drugim przyjściu Chrystusa, Sądzie i nagrodzie w niebie motywuje nas do wierności naszemu powołaniu. (2 Piotra 3:11-14)
2. W pierwszym Liście do Tesaloniczan Paweł kończy praktycznymi napomnieniami w świetle przyszłości. (por. 5:16-24)

II Tesaloniczan

Wstęp: Pisanie I i II Listu do Tesaloniczan dzieli okres nie dłuższy niż kilka miesięcy. Pierwszy list dotyczył pewnego nieporozumienia na temat drugiego przyjścia Jezusa Chrystusa. Na przykład niektórzy obawiali się, że ci, którzy już umarli, nie będą mogli uczestniczyć w tym chwalebnym wydarzeniu (1 Tesaloniczan 4:13-18). Inni spekulowali na temat

czasu lub daty przyjścia Jezusa. (5:1-4)

Pomimo faktu, że Paweł odniósł się do tych obaw w swoim pierwszym liście do Tesaloniki, problemy i błędne wyobrażenia pogłębiły się. (2:1 i nast.) Ze względu na głuchotę Tesaloniczan na pierwszy list Pawła, jego drugi list przybiera znacznie ostrzejszy i stanowczy ton.

Nazwa — List nosi imię osób, które go pierwotnie otrzymały.

Autor — Paweł (2 Tesaloniczan 1:1: 3:17)

Zamiar — II List do Tesaloniczan został napisany z dwóch kluczowych powodów:

1. Aby skorygować błąd dotyczący „dnia Pańskiego”.
2. Aby porozmawiać o dyscyplinie wierzących z problemami.

I. Tło książki.

A. Pierwszy list do Tesaloniczan został napisany i wysłany z Koryntu w roku 51 n.e.

B. Drugi list do Tesaloniczan napisany w ciągu kilku tygodni lub miesięcy od pierwszego.

1. Paul otrzymał aktualny ustny raport na temat sytuacji. (2 Tesaloniczan 3:11)
2. Najwyraźniej wśród tamtejszych chrześcijan krążył sfalszowany list. (2 Tesaloniczan 2:2-3)
3. Dlatego Paweł czuł się zobowiązany natychmiast zareagować na te problemy.

C. Data II Tesaloniczan prawdopodobnie przypada na koniec 51 r. n.e.

II. Główne przesłanie książki.

A. Podobnie jak pierwszy list do Tesaloniczan, ten list dotyczy przede wszystkim drugiego przyjścia Jezusa.

B. Paweł gorąco napomina Tesaloniczan, aby wytrwali w nauczaniu, które już otrzymali, i nie dali się przekonać fałszywym naukom i głupim spekulacjom.

C. „W Dniu, w którym przyjdzie, aby być uwielbionym w swoim świętym ludu i podziwiać go wśród wszystkich, którzy uwierzyli. Dotyczy to także was, ponieważ uwierzycie naszemu świadectwu”. (1:10)

III. Zarys książki.

A. Uwagi osobiste. (2 Tesaloniczan 1:1-12)

1. Pozdrowienie. (1:1-2)
2. Paweł modli się dziękczynnie za Tesaloniczan. (1:3-12)

B. Dodatkowe nauczanie o powtórny przyjsciu Jezusa. (2:1 — 3:18)

1. Paweł zaprzecza, jakoby nauczał, że paruzja jest nieuchronna. (2:1-2)
2. Tak naprawdę Pan nie powróci, dopóki nie zostanie objawiony „człowiek bezprawia”. (2:3-12)
3. Apeluje o niezłomną wiarę i modlitwę w jego intencji. (2:13–3:5)
4. Pochwała dyscyplinę wobec tych, którzy fałszywie nauczają o drugim przyjsciu. (3:6-15)
5. List kończy się słowami:
 - a. Modlitwa. (3:16)
 - b. Błogosławieństwo. (3:17-18)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Kim jest „człowiek bezprawia” z 2 Tesaloniczan 2:1-12?

1. Charakterystyka:
 - a. Człowiek bezprawia zostanie ujawniony przed Dniem Pańskim. (w. 3)
 - b. Poprowadzi bunt. (w. 3)
 - c. Będzie „przeciwstawiał się i wynosił ponad wszystko, co zwie się Bogiem lub jest czczone”. (w. 4)
 - d. Ustawi się w „świątyni Bożej”, ogłaszając się Bogiem. (w. 4)
 - e. Jego przyjściu będą towarzyszyć wszelkiego rodzaju fałszywe cuda, znaki i cuda (w. 9)
 - f. Przyprowdzi ze sobą wszelkiego rodzaju zło, aby zwieść tych, którzy giną. (w. 10)
2. Jakie są możliwości jego tożsamości?
 - a. Premilenialiści utożsamiają „człowieka bezprawia” z Antychrystem (ff. 1 Jana 2:18) – rzekomo ostateczną

- uosobienie zła, które pojawi się tuż przed drugim przyjściem Jezusa Chrystusa i ustanowieniem przez niego 1000-letniego panowania.
- b. Wielu protestantów utożsamia człowieka bezprawia z papieństwem katolicyzmu.
 - c. Inni utożsamiają człowieka bezprawia z cesarzem rzymskim lub cesarzami, którzy prześladowali pierwotny Kościół (np. Neronem czy Domicjanem).
 - d. Inna możliwość odrzuca identyfikację z jakąkolwiek konkretną osobą, ale kojarzy człowieka bezprawia z duchem buntu i nieposłuszeństwa.
3. Kim on jest/był?
- a. Ze względu na bezpodstawne spekulacje leżące u podstaw premilenializmu możliwość ta jest nieprawdopodobna.
 - b. Choć papież twierdzi, że jest „namiestnikiem Chrystusa”, nie twierdzi, że jest Bogiem.
 - c. Całkiem możliwa jest identyfikacja człowieka bezprawia jako cesarza rzymskiego (lub linii cesarzy).
 - [1] w. 4 — Cesarze rzymscy (np. Domicjan) bluźnili bóstwu i żądali, aby czczono ich jak bogów.
 - [2] w. 6-7 — To, co mogło „powstrzymać” człowieka bezprawia, mogło być ostatnimi śladami rzymskiej demokracji.
 - [3] w. 8 – Jezus zniszczy go przy swoim przyjściu.
 - [4] w. 9-10 – Będzie wiele fałszywych znaków i cudów związanych z człowiekiem bezprawia. Może to być nawiązanie do pozornego kapłaństwa, które Domicjan ustanowił, aby go czcić.
 - [5] Wreszcie zawołowane odniesienia Pawła do tej osoby byłyby zrozumiałą próbą uniknięcia represji i prześladowań ze strony rzymskiego namiestnika.
 - d. Kolejną najbardziej prawdopodobną interpretacją jest pogląd, że człowiek bezprawia reprezentuje ciągłą walkę między chrześcijaństwem a szatanem.
 - [1] I Jana 2:18 stwierdza, że w miarę upływu czasu pojawi się wielu Antychrystów.
 - [2] Celem tej interpretacji jest to, że za każdym razem, gdy zło staje się realnym zagrożeniem dla dalszego istnienia chrześcijaństwa, Pan przyjdzie i usunie to zagrożenie.
 - [3] Problem z tą interpretacją polega na tym, że tekst wydaje się odnosić do konkretnej osoby lub osób.
 - e. Szczerze mówiąc, trzeba przyznać, że człowieka bezprawia nie można utożsamiać z dogmatyczną specyfiką.
- B. A co ze „znakami” drugiego przyjścia?
1. W każdym pokoleniu szukający sensacji wskazują na trzęsienia ziemi, wojny, wulkany i inne nieszczęścia jako znaki oznajmiające, że przyjście Pana jest bliskie.
 2. Wiele z tych osób wskazuje na znaki z Mateusza 24:5-31 jako oznaki jego parousii.
 - a. Były to znaki zapowiadające zniszczenie Jerozolimy w roku 70 po Chrystusie (Mateusza 24:1-3).
 - b. Jezus wyraźnie oznajmił, że wszystko to spełni się za jego pokolenia. (Mateusza 24:34)
 3. Dla kontrastu Jezus oświadcza, że nie będzie żadnego znaku zapowiadającego Jego drugie przyjście. (Mateusza 24:36-44)
 4. Niektórzy pierwsi chrześcijanie spodziewali się pojawienia się Jezusa w każdej chwili.
 - a. Niektórzy nawet przestali pracować i cały czas spędzili na czekaniu. (2 Tesaloniczan 3:6-10)
 - b. Paweł poinstruował Tesaloniczan, że człowiek bezprawia będzie pierwszy. (2 Tesaloniczan 2:3)
 - c. Biorąc pod uwagę opisane wcześniej możliwości jego tożsamości, warunek ten najwyraźniej został spełniony.
 5. Dlatego jesteśmy gotowi na powrót Chrystusa, nie uzależniając naszej wiary od subiektywnej interpretacji rzekomych znaków.
- C. Tesaloniczan problem bezczynności. (3:6-13)
1. Niektórzy chrześcijanie w Tesalonice uznali, że skoro Jezus przyjdzie natychmiast, nie ma potrzeby pracować.
 - a. Ci ludzie stali się „włóczęgami” (wersety 6-8) i wścibskimi. (werset 11)
 - b. Paweł powiedział, że ich zachowanie było sprzeczne z przykładem, jaki dał im, będąc wśród nich. (w. 7-9)
 2. Paweł przedstawia tę zasadę w wersecie 10: „Nocą i dniem modlimy się najgoręcej, abyśmy mogli cię znowu zobaczyć i uzupełnić to, czego brakuje twojej wierze”.
 3. To polecenie doskonale świadczy o naszej nowoczesnej mentalności dotyczącej uprawnień.

Wstęp: Młody kaznodzieja Tymoteusz nie był zbyt szczęśliwy w swoim kościele w Efezie. Paweł pisze ten list, aby go zachęcić. W trzech „listach pasterskich” (I i II do Tymoteusza i Tytusa) Paweł co najmniej siedemdziesiąt razy użył greckiego słowa pistos (wierny). Temat przewija się przez każdy rozdział: Bądź wierny Słowu, bądź wierny swojemu zadaniu i bądź wierny ludziom, którym służysz.

I Tymoteusz ma zarówno cel negatywny, jak i pozytywny. W negatywny sposób zachęca do sprzeciwu wobec fałszywej doktryny i fałszywych nauczycieli. Pozytywnie zachęca do sprawnego przywództwa Kościoła, które poprowadzi go do wypełnienia jego misji. Ogólnie rzecz biorąc, możemy powiedzieć, że ten list zawiera rady dotyczące sposobu życia lokalnego kościoła.

Autor: Apostoł Paweł, jak stwierdzono w pozdrowieniu (1 Tymoteusza 1:1). Wewnętrzne dowody z pewnością potwierdzają Pawła jako autora, zwłaszcza odniesienia do jego wcześniejszego życia (1 Tymoteusza 1:13) i bliskiego związku między autorem a Tymoteuszem. (1 Tymoteusza 1:2; por. Filipian 2:22)

Odbiorca: Tymoteusz, „prawdziwy syn w wierze” Pawła (1:2-8).

A. Po raz pierwszy spotykamy Tymoteusza w Dz 16,1-3, gdzie dowiadujemy się, że jego matka była Żydówką (por. także 2 Tymoteusza 1:5; 3:14-15), a ojciec Grekiem.

B. Bracia w Listrze i Ikonium dobrze go wspominali, Paweł zapragnął, aby młody uczeń podróżował z nim, dlatego też kazał go obrzezać, aby dostosować się do Żydów, których mieli ewangelizować. To zapoczątkowało długą wspólną służbę w dziele Pańskim, w której Tymoteusz służył Pawłowi jak syn swojemu ojcu. (Filipian 2:19-24). Taka usługa obejmowała:

1. Podróż z Pawłem.
2. Pozostanie w nowych zborach, gdy Paweł musiał nagle je opuścić. (Dzieje 17:13-14)
3. Wracam, aby zachęcać takie zbory. (1 Tes. 3:1-3)
4. Pełnię funkcję osobistego wysłannika Pawła. (1 Koryntian 16:10-11; Filipian 2:19-24)

C. Tymoteusz miał zaszczyt przyłączyć się do Pawła w pozdrowieniu kilku listów napisanych przez Pawła (2 Koryntian 1:1; Filipian 1:1; Kolosan 1:1; 1 Tesaloniczan 1:1; 2 Tesaloniczan 1:1) oraz z tych listów dowiadujemy się, że Tymoteusz był z Pawłem podczas jego uwięzienia w Rzymie.

D. Taka wierna służba pomaga nam zrozumieć, dlaczego Paweł zostawił go w Efezie. (1 Tymoteusza 1:3)

III. Czas i miejsce pisania.

A. Niektórzy komentatorzy (np. Barnes) uważają, że Paweł mógł napisać I Tymoteusza po dłuższym pobycie w Efezie i wyjeździe do Macedonii podczas swojej trzeciej podróży misyjnej. (por. Dzieje Apostolskie 19:1-41; 20:1-3). To oznacza, że jego powstanie przypada na lata 58-59 n.e.

B. Jednakże ogólna zgoda jest taka, że Paweł napisał ten list z Macedonii po swoim pierwszym uwięzieniu w Rzymie. (por. Dzieje Apostolskie 28:16, 30-31)

IV. Cel listu: Paweł pozostawił Tymoteusza w Efezie z straszliwą odpowiedzialnością: narzucił niektórym, aby nie nauczali niczego sprzecznego ze „zdrową nauką”, która była zgodna z „chwalebą ewangelią błogosławionego Boga”. (1 Tymoteusza 1:3-11). Spełnienie tego obowiązku utrudniał młody wiek i wrodzona nieśmiałość Tymoteusza. (1 Tymoteusza 4:11-12; por. 2 Tymoteusza 1:7-8) Chociaż Paweł miał nadzieję, że sam przyjdzie, w międzyczasie pisze do Tymoteusza, aby go prowadził. (1 Tymoteusza 3:14-15)²⁰ Dlatego Paweł pisze:

A. Pouczyć Tymoteusza, jak ma się zachować, zarządzając sprawami Kościoła. (1 Tymoteusza 3:14-15)

B. Zachęcanie Tymoteusza poprzez udzielanie rad dotyczących jego własnego postępu duchowego. (1 Tymoteusza 4:12-16)

C. Uczyć chrześcijan, jak mają się zachowywać.

V. Temat Listu:

List ten jest adresowany do młodego ewangelisty, któremu powierzono odpowiedzialność za pracę w zborze

prowadząc ich właściwą drogą. Wszystko, co napisano, ma pomóc zarówno jemu, jak i zborowi w doktrynie i postępowaniu. Odpowiednim tematem tego listu mogłoby być zatem: „Zdrowa nauka dla zboru i jego kaznodziei”.

VI. Kluczowe wersety.

„To wam piszę, mając nadzieję, że wkrótce do was przyjdę, ale jeśli się spóźnię, piszę, abyście wiedzieli, jak powinniście postępować w domu Bożym, którym jest Kościół Boga żywego filarem i podstawą prawdy.” (1 Tymoteusza 3:14-15)

VII. Zarys listu.

- A. Wprowadzenie (1:1-2)
- B. Opłata dotycząca zdrowej nauki. (1:3-20)
 - 1. Nauczanie zdrowej nauki. (1:3-11)
 - 2. Dziękczynienie za łaskę i miłosierdzie Pana. (1:12-17)
 - 3. Odpowiedzialność Tymoteusza. (1:18-20)
- C. Ogólne instrukcje dotyczące kościoła. (2:1-3:13)
 - 1. Praktyka modlitwy. (2:1-8)
 - 2. Instrukcje dla kobiet. (2:9-15)
 - 3. Kwalifikacje urzędników kościelnych. (3:1-13)
 - a. Dla biskupów [nadzorca to dokładniejsze tłumaczenie]. (3:1-7)
 - b. Dla diakonów. (3:8-13)
- D. Rada dla Tymoteusza. (3:14-19)
 - 1. Cel Pawła na piśmie. (3:14-16)
 - 2. Pamiętajcie o ostrzeżeniu Ducha przed odstępstwem. (4:1-6)
 - 3. Ćwicz się do pobożności. (4:7-16)
- E. Instrukcje dotyczące członków Kościoła. (5:1 - 6:19)
 - 1. Utrzymuj właściwe relacje. (5:1-2)
 - 2. Jeśli chodzi o wdowy. (5:3-16)
 - 3. Jeśli chodzi o starszych. (5:17-25)
 - 4. Jeśli chodzi o sługi. (6:1-2)
 - 5. O nauczycielach motywowanych chciwością. (6:3-10)
 - 6. O samym człowieku Bożym. (6:11-16)
 - 7. Jeśli chodzi o bogatych. (6:17-19)
 - 8. Końcowe oskarżenie skierowane do Tymoteusza. (6:20-21)

VIII. Kluczowe tematy listu.

- A. Organizacja Kościoła lokalnego.
- B. Opieka nad wdowami.
- C. Przykład pobożnego życia.
- D. Użycie wina (sfermentowanego lub niesfermentowanego) przez Tymoteusza.

II TYMOTEUSZ

Wstęp: Chronologicznie II Tymoteusz jest ostatnim z natchnionych listów Pawła. Apostoł, pisany z więzienia w Rzymie, doskonale zdaje sobie sprawę, że jego egzekucja jest nieuchronna. Jest to bardzo osobisty list starego apostoła do jego młodszego współpracownika. W liście podkreśla się konieczność strzeżenia skarbu ewangelii (1,14) i kontynuowania posługi powierzonej mu przez Pawła. (2:2)

Nazwa — Książka nosi imię Tymoteusza, młodszego współpracownika i dublera Paula.

AutorR-Paweł. (2 Tymoteusza 1:1)

Zamiar — Paweł napisał do Tymoteusza:

- A. Namawiaj go, aby był mocny i wierny w swojej posłudze.
- B. Ostrzeż go o kłopotach, jakie czekają Kościół.

C. Poproś go, aby przybył do Rzymu.

I. Tło książki.

A. Niewiele wiadomo o życiu i twórczości Pawła od chwili zwolnienia z rzymskiego aresztu domowego (wiosna 62 r.) do jego drugiego uwięzienia w tym miejscu (lato lub jesień 64 r.).

1. Być może pojechał do Hiszpanii zgodnie z planem. (Rzymian 15:28)
2. W tym okresie Paweł mógł współpracować z Tymoteuszem w Efezie, a przed wyjazdem do Macedonii.

B. Podobno Paweł został aresztowany w Troadzie. (2 Tymoteusza 4:13)

1. Nagłe i nieoczekiwane aresztowanie wyjaśniałoby, dlaczego Paweł potrzebował pewnych rzeczy.
2. W swoim liście Paweł wzywał do odzyskania płaszcza, ksiąg i pergaminów. (2 Tymoteusza 4:13)

C. W drugim liście do Tymoteusza Paweł dał wgląd w swoją sytuację osobistą.

1. Niektórzy z jego wiernych współpracowników służyli innym kościołom. (2 Tesaloniczan 4:10)
2. Inni byli współpracownicy opuścili Pawła, gdy był w potrzebie. (2 Tesaloniczan 4:10)
3. Z Pawłem jest tylko Łukasz, a apostoł pragnie zobaczyć Tymoteusza i Marka. (2 Tymoteusza 4:9-11)

D. Chociaż Paweł nie ujawnia okoliczności swojego aresztowania, historia może rzucić światło na przyczyny jego uwięzienia.

1. Ogromny pożar zniszczył większą część Rzymu w ciągu dziewięciu dni w lipcu 64 roku n.e.
2. Ludność Rzymu obwiniła Nerona za tragedię.
3. Aby uniknąć winy, Neron znalazł kozła ofiarnego we wspólnocie chrześcijańskiej.
4. Nastąpiło intensywne, lokalne prześladowanie Kościoła, które doprowadziło do wielu okrutnych męczeństw,
5. Najprawdopodobniej w następstwie tych wydarzeń Paweł został aresztowany.

E. Chociaż jego egzekucja wydawała się pewna i wkrótce (prawdopodobnie wykonana gdzieś w roku 65 n.e.), Paweł był pewien swojej wiecznej nagrody. (2 Tymoteusza 4:6-8:18)

F. List ten został napisany do Tymoteusza jesienią roku 64 n.e.

II. Główne przesłanie książki.

A. List ten jest osobistym poleceniem skierowanym do Tymoteusza, aby był wierny i wytrwały w swojej służbie.

1. Paweł zachęca go, aby nie wstydził się świadczyć o Panu. (1:8)
2. Poucza Tymoteusza, aby był gotowy znosić trudy „jak dobry żołnierz Chrystusa Jezusa”. (2:3)
3. Paweł napomina młodego kaznodzieję, aby chronił swoją osobistą nieskazitelną. (2:14-26)
4. Apostoł ostrzegł Tymoteusza, aby wystrzegał się złoczyńców i fałszywych nauczycieli. (3:1-9)

B. „Głoś Słowo; bądź przygotowany w sezonie i poza sezonem; poprawiaj, karć i zachęcaj – z wielką cierpliwością i uważnym pouczeniem.” (4:2)

III. Zarys książki.

A. Pozdrowienia osobiste. (2 Tymoteusza 1:1-2)

B. Zachęta do wierności. (1:3–2:13)

1. Paweł wspomina swoją miłość i wdzięczność dla Tymoteusza. (1:3-7)
2. Zarzuca Tymoteuszowi, aby nie wstydził się ewangelii. (1:8-10)
3. Paweł wspomina współpracowników, którzy go opuścili i pozostali mu wierni. (1:11-18)
4. Apostoł zachęca Tymoteusza, aby był wierny. (2:1-7)
5. Przypomina swojemu protegowanemu, że Chrystus będzie wiernie chronił i wzmacniał tych, którzy są Mu wierni. (2:8-13)

C. Robotnik uznany przez Boga. (2 Tymoteusza 2:14-26)

1. Tymoteusz jest zachęcany, aby unikać niepotrzebnych sporów. (2:14-19)

2. Ponadto zachęca go, aby zachował czystość w życiu i doktrynie. (2:20-26)

D. Ostrzeżenia przed bezbożnością w dniach ostatecznych.

1. Paweł mówi Tymoteuszowi o wszelkiego rodzaju złym zachowaniu, które ma nadejść. (3:1-9)
2. Paweł nakłada na młodego kaznodzieję polecenie, aby trzymał się świętych pism i nauk Pawła. (3:10-17)
3. Apostoł daje Tymoteuszowi ostateczne polecenie głoszenia zdrowej nauki. (4:1-5)

E. Uwagi końcowe. (2 Tymoteusza 4:6 - 22)

1. Paweł opowiada o swojej zbliżającej się śmierci. (4:6-8)
2. Udostępnia Timothy'emu dane osobowe dotyczące współpracowników. (4:9-15)
3. Paweł oświadcza, że Pan był z nim podczas wszystkich tych prób. (4:16-18)
4. Końcowe pozdrowienia i błogosławieństwo. (4:19-22)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Duchowa podróż Tymoteusza.

1. Najwyraźniej Tymoteusz nawrócił się podczas pierwszej podróży misyjnej Pawła.
2. Kiedy Paweł wyruszał w swoją drugą podróż misyjną, towarzyszył mu tylko Sylas. (Dzieje 15:40)
3. Jednakże Tymoteusz dołączył do nich w Listrze. (Dzieje 16:1)
 - a. Jego matka, Eunice, również była wierząca. (Dzieje 16:1; 2 Tymoteusza 1:5)
 - b. Jednakże jego ojciec był Grekiem niewierzącym. (Dzieje 16:1)
4. Tymoteusz miał pewne wady i przeszkody na drodze do skutecznego bycia uczniem.
 - a. Życie rodzinne pozostawiało wiele do życzenia. (Dzieje 16:1-2)
 - b. Najwyraźniej miał chroniczne problemy zdrowotne. (1 Tymoteusza 5:23)
 - c. Prawdopodobnie miał problem z nieśmiałością i nieśmiałością. (1:7)
5. Tymoteusz miał także kilka znaczących aktywów.
 - a. Miał boską matkę i babcie. (1:5)
 - b. Otrzymał doskonale szkolenie w zakresie Pisma Świętego. (3:15)
 - c. Był głęboko oddany Panu.
6. Tymoteusz stał się najbliższym i najbardziej zaufanym współpracownikiem Pawła.
 - a. Paweł dwukrotnie nazywa go swoim „synem w wierze” (1 Tymoteusza 1:2; 2 Tymoteusza 1:2).
 - b. Paweł powiedział: „Nie mam drugiego takiego jak on”. (por. Filipiny 2:19-22)
 - c. Wiedząc, że jego egzekucja jest bliska, Paweł chce, aby Tymoteusz był u jego boku. (4:9)

B. Inspiracja i cel Pisma Świętego.

1. „Całe Pismo jest natchnione przez Boga i pożyteczne do nauczania, karcenia, poprawiania i wychowywania w sprawiedliwości, aby człowiek Boży był całkowicie przygotowany do wszelkiego dobrego dzieła”. (3:16-17)
2. Greckie słowo tłumaczone jako „natchnione przez Boga” (NIV) lub „dane przez natchnienie Boga” (KJV) to theopneustos.
3. Doktryna natchnienia odnosi się do nadprzyrodzonego procesu Ducha Świętego, który prowadzi pewne osoby do mówienia i pisania autorytatywnego Słowa Bożego.
 - a. Proces inspiracji nie zanegował indywidualnego stylu pisania autorów.
 - b. Duch wykorzystywał różnice w pochodzeniu i osobistych zainteresowaniach, aby skutecznie przekazywać Bożą prawdę.
4. W Piśmie Świętym znajduje się wiele twierdzeń dotyczących natchnienia.
 - a. Jezus potwierdził natchnioną naturę Starego Testamentu. (Mateusza 5:17-18; Jana 10:35)
 - b. Upoważnił apostołów, aby byli przedstawicielami Jego natchnionego Słowa. (Jana 14:26; 16:13; Mateusza 18:18)
 - c. Drugi list Piotra zawierał zasadniczo to samo twierdzenie. (2 Piotra 2:21)
5. Różnica między teologicznym konserwatyzmem a liberalizmem polega na podejściu do Pisma Świętego.

C. Wiara Pawła w obliczu śmierci. (2 Tymoteusza 4:6-8)

1. Paweł używa kilku metafor, aby przedstawić swoją zbliżającą się śmierć:
 - a. Wylany jak ofiara z płynów.
 - b. Stoczyłem dobrą walkę.
 - c. Ukończono wyścig.
2. Paweł powiedział, że „zachował wiarę” i z ufnością oczekiwał swojej nagrody.

Wstęp: Ze względu na ich zwięzłość Tytus i Filemon zostali połączeni. Choć należą do różnych grup pism świętych (tj. Tytus to „list pasterski”, a Filemon to „list więzienny”), oba są pisane do pobożnych ludzi i zawierają cenne pouczenia.

Nazwa — Obie księgi noszą imiona osób, które je otrzymały. (tj. Tytus i Filemon)

Autor — Paul jest autorem obu książek. (Tytusa 1:1; Filemona 1:1)

Zamiar

A. Tytus —

1. Paweł napisał taki list:

- a. Przypominać Tytusowi o dopełnieniu niezbędnych spraw organizacyjnych w kościele na Krecie.
- b. Aby zachęcić go do nauczania właściwej doktryny i odpierania fałszywych nauczycieli.

B. Filemon — Paweł napisał ten osobisty list do swojego przyjaciela Filemona, aby wstawić się za niewolnikiem Onezymem.

I. Tło książek.

A. Tytus

1. Tytus był zaufanym i cenionym współpracownikiem Pawła.
 - a. Dziwne jednak, że nie ma o nim wzmianki w Dziejach Apostolskich.
 - b. To, co wiemy o Tytusie, to jego związek z dziełami Pawła.
2. Tytus był Grekiem.
 - a. Najwyraźniej nawrócił się dzięki głoszeniu Pawła. (Tytusa 1:4)
 - b. Paweł nie żądał obrzezania Tytusa. (Galatów 2:3)
 - c. Najwyraźniej Paweł chciał zwrócić uwagę „judaistów”, że obrzezanie nie jest wymogiem nawrócenia do Chrystusa. (Galacjan 2:4-5)
3. W okresie między pisaniem listów do Koryntian Paweł wysłał Tytusa, aby współpracował z kościołem w Koryncie. (por. 2 Koryntian 8:16-24)
4. Po zwolnieniu z pierwszego więzienia w Rzymie Paweł zabrał ze sobą Tytusa na Kretę i pozostawił go tam, aby nadzorował dzieło. (Tytusa 1:5)
 - a. Kreta to duża wyspa na Morzu Śródziemnym.
 - b. Kościół mógł tam zostać założony przez Żydów nawróconych w dniu Pięćdziesiątnicy. (Dzieje Apostolskie 2:11)
 - c. Tytus był tam, aby mianować starszych i rozwiązywać pewne problemy.
 - d. Paweł najwyraźniej przebywał w Nikopolis i nie mógł się doczekać, aż Tytus dołączy do niego po zakończeniu jego pracy. (Tytusa 3:12)
5. Paweł napisał ten list w roku 63 n.e. z Efezu, jeden z listów pasterskich.

B. Filemon

1. List do Filemona był jednym z czterech listów więziennych (obok Efezjan, Filipian i Kolosan) napisanych podczas pierwszego uwięzienia Pawła w Rzymie.
2. List do Listu do Listu najwyraźniej spisano równoległe z Listem do Kolosan.
 - a. Filemon najwyraźniej mieszkał w Kolosach.
 - b. Paweł wysłał Tychika, aby towarzyszył Onezymowi i dostarczał listy. (Kolosan 4:7-9)
 - c. Kolosan zajmowali się kwestiami ogólnokościelnymi; Filemon porusza osobisty problem.
3. Aby zrozumieć Filemona, trzeba mieć pewne pojęcie o niewolnictwie w Cesarstwie Rzymskim.
 - a. Szacuje się, że jedną trzecią z połowy populacji Cesarstwa w I wieku stanowili niewolnicy.
 - b. Niewolnictwo było w tej kulturze szczególnie surowe.
 - [1] Niewolników postrzegano jako „żywe narzędzia”.
 - [2] Ich życie, śmierć i leczenie leżały w gestii ich pana.
 - [3] Niewolników zdobywano poprzez podbój bitew, narodziny, zadłużenie itp.
 - c. W czasach Nowego Testamentu niewolnikom zaczęto zapewniać pewną ochronę cywilną. Jednak nadal był to okrutny i okropny styl życia.
4. Onezym był niewolnikiem Filemona. (Filemon 18-19)
 - a. Uciekł do Rzymu.
 - b. Co więcej, zabrał skradzione mienie.
 5. W jakiś sposób Onezym zetknął się z Pawłem i nawrócił się. (Filemon 10)

a. Po nawróceniu Onezym pomagał Pawłowi w jego służbie. (Filemon 11-13)

- b. Wiedząc, że ma moralny obowiązek pojednania z Filemonem, Paweł odesłał Onezyma z obietnicą i prośbą. (Filemon 12-14)

II. Główne przesłania ksiąg.

A. Tytus

1. Głównym przesłaniem tego listu było udzielenie Tytusowi wskazówek i zachęty w pełnieniu jego posługi na Krecie.
2. „To są zatem rzeczy, których powinienesz uczyć. Zachęcaj i karć z całą mocą. Nie pozwól, żeby ktoś tobą gardził”. (Tytusa 2:15)

B. Filemon

1. Głównym przesłaniem Filemona było zachęcenie Filemona do przyjęcia, przebaczenia, a nawet uwolnienia Onezyma.
2. „Jeśli więc uważasz mnie za partnera, powitaj go tak, jak powitałbyś mnie”. (Filemon 17)

III. Zarys ksiąg.

A. Tytus

1. Wprowadzenie (Tytusa 1:1-4)
2. Paweł przypomina Tytusowi o zadaniach, które musi wykonać podczas pobytu na Krecie. (Tytusa 1:5)
3. Apostoł przypomina mu o wymaganiach stawianych mężczyznom, którzy mieli zostać mianowani starszymi. (Tytusa 1:6-9)
4. Paweł ostrzega go przed fałszywymi nauczycielami, którzy będą mu się sprzeciwiać. (Tytusa 1:10-16)
5. Paweł oferuje instrukcje dotyczące nauczania określonych grup, w tym:
 - a. Starsi mężczyźni (Tytusa 2:1-2)
 - b. Starsze kobiety. (Tytusa 2:3)
 - c. Młode kobiety. (Tytusa 2:4-5)
 - d. Młodzi mężczyźni. (Tytusa 2:6-8)
 - e. Niewolnicy. (Tytusa 2:9-10)
6. Apostoł pisze o łasce Bożej, która jest podstawą moralności. (Tytusa 2:11-15)
7. Paweł udziela wskazówek dotyczących właściwego zachowania wszystkich wierzących (Tytusa 3:1-7) i potępia tych, którzy żyją inaczej. (Tytusa 3:8-11)
8. Uwagi końcowe. (Tytusa 3:12-15)

B. Filemon

1. Pozdrowienia Pawła dla Filemona. (Filemon 1-3)
2. Apostoł wyraża wdzięczność za pobożny charakter Filemona. (Filemon 4-7)
3. Paweł modli się za Onezymem. (Filemon 8-21)
4. Mówi, że pragnie wkrótce odwiedzić Filemona. (Filemon 22)
5. Kończąc pozdrowienia. (Filemon 23-25)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Życie kaznodziei. (Tytusa 2:7-8)

1. Paweł mówi Tytusowi, że jakość jego życia musi potwierdzać jego nauczanie. (2:7)
2. W szczególności Paweł nakreślił te obowiązki:
 - a. Czyń to, co dobre. (w. 7)
 - b. W nauczaniu okazuj uczciwość. (w. 7)
 - c. Miej „zdrową mowę”. (w. 8)
 - d. Mówcie to, czego „nie można potępić”. (w. 8)
3. Ten model i instrukcja są ponadczasowe.

B. Dlaczego Paweł obrzezał Tymoteusza, a nie Tytusa?

1. Paweł nie zgodził się na obrzezanie Tytusa, aby uspokoić judaizujących nauczycieli. (Galacjan 2:1-3)
2. Obrzezał Tymoteusza, gdy młody mężczyzna dołączył do jego zespołu misjonarskiego. (Dzieje 16:3)
3. W postępowaniu Pawła nie ma żadnej niekonsekwencji.
 - a. Tymoteusz nie został obrzezany, aby prześlagać fałszywych nauczycieli, ale aby uczynić go skuteczniejszym sługą Żydów.
 - b. Gdyby Tytus został obrzezany, naruszyłoby to integralność ewangelii.

C. Służba pojednania.

1. Szybkie i trwałe pojednanie między chrześcijanami jest kluczowym tematem Pisma Świętego. (2 Koryntian 5:17-20; Mateusza 5:9; 23, 24; 18:15; Jana 17:20-23; Efezjan 4:31-32)

2. List do Filemona stanowi wspinały model praktycznego, istotnego i skupionego na Chrystusie pojednania. To pojednanie obejmuje:
 - a. Modlitwa (w. 4-6)
 - b. Uprzejmość (w. 8-9)
 - c. Prywatność (w. 10-14)
 - d. Osobisty
 - e. Partnerstwo (w. 17-19)
3. Klucz do pojednania znajduje się w: „Pozbądź się wszelkiej goryczy, wściekłości i gniewu, awantur i oszczerstw, a także wszelkiej formy złośliwości. Bądźcie dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni, przebacząc sobie nawzajem, jak i Bóg wam przebaczył w Chrystusie”. (Efezjan 4:31-32)

HEBRAJCZYCY

Wstęp: List do Hebrajczyków jest wyjątkowy pod względem wymownego przedstawienia Jezusa Chrystusa jako doskonałego arcykapłana i idealnej ofiary za grzech. Autor widzi całe objawienie Starego Testamentu jako wskazujące bezpośrednio na Jezusa, który wypełnia nie tylko konkretne proroctwa, ale także intencje Starego Testamentu.

Autor - Nieznany. Wewnętrzne dowody sugerują, że autor był chrześcijaninem w drugim pokoleniu (Hebrajczyków 2:3). Sugestie, jakoby księga została napisana przez Pawła lub Łukasza, zostały odrzucone, przede wszystkim dlatego, że styl grecki tak bardzo różni się od pism ktoregokolwiek z tych dwóch mężczyzn. Ktokolwiek napisał List do Hebrajczyków, był bardzo zaznajomiony ze Starym Testamentem, zwłaszcza z Pięcioksięgiem i Psalmami, z 23 z 29 bezpośrednich cytatów pochodzących z tych ksiąg. Inni sugerowani autorzy to Apollos, Jan, Priscylla, Barnaba i Filip.

Miejsce pisania — Być może Rzym (jak sugeruje List do Hebrajczyków 13:24). Tymoteusz był z pisarzem. (Hebrajczyków 13:23)

Czas pisania — List został napisany bardzo wcześnie. Znajdujące się w nim odniesienia do ofiar starotestamentowych zakładają, że nadal są one składane, chociaż świątynia została zniszczona, a ofiary zaprzestano w roku 70 n.e.

I. Informacje ogólne.

A. Adresaci — List ten nie wymienia osób, do których jest adresowany. Jednak autor w sposób oczywisty kieruje obronę chrześcijaństwa do społeczności żydowskiej, najprawdopodobniej do wyznawców judaizmu, którzy poczuli pociąg do tradycji judaizmu, którą kochali i szanowali. Pod koniec II wieku księga ta była dobrze znana jako „List do Hebrajczyków”.

B. Cel listu.

1. Aby pokazać wyższość Przymierza Chrystusa nad Starym Przymierzem.²¹ W całym liście Jezus Chrystus jest porównywany i wykazywany jako lepszy od objawienia Starego Testamentu.
2. Aby przygotować żydowskich chrześcijan na zbliżający się upadek Jerozolimy. Żydowskie chrześcijanie bez wątplenia myśleli, że ich ukochane miasto pod panowaniem Mesjasza wkrótce stanie się stolicą świata. Zamiast tego mieli przeżyć szok swojego życia. Jednym uderzeniem armii rzymskiej Świąte Miasto miało zostać zniszczone, Świątynia zniszczona, a obrzędy świątynne ustały.

II. Główne przesłanie listu:

„W przeszłości Bóg wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał do naszych przodków przez proroków. Ale w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez swego Syna, którego ustanowił dziedzicem wszystkich rzeczy i przez którego stworzył wszechświat. Syn jest odbłaskiem chwały Boga i dokładnym odbiciem Jego istoty, podtrzymujące wszystko swoim potężnym słowem. Dokonawszy oczyszczenia z grzechów, zasiadł po prawicy Majestatu w niebie”. (Hebrajczyków 1:1-3)

III. Zarys listu.

A. Wstęp. (1:1-4)

B. Wyższość Tożsamości Chrystusa. (1:5 — 4:13)

1. Wyższy od aniołów. (1:5-14)
2. Przełożony jako sprawca większego zbawienia. (2:1-9)

3. Wyższy jak prawdziwy mężczyzna. (2:10-18)
4. Wyższy od Mojżesza. (3:1-6)

5. Ostrzeżenie: słuchaj Go. (3:7-4:13)
 - a. Bunt uniemożliwia ludowi Bożemu zaznanie odpoczynku. (3:7-19)
 - b. Doświadcz odpoczynku Bożego, odpowiadając posłusznie na słowa Jezusa. (4:1-13)
- C. Wyższość Najwyższego Kapłaństwa Chrystusa. (4:14 —7:28)
1. Zaufanie do Jezusa. (4:14-16)
 2. Cechy najwyższego kapłana. (5:1-4)
 3. Wyjątkowe kwalifikacje Chrystusa. (5:5-10)
 4. Ostrzeżenie: nie zwracaj. (5:11- 6:20)
 - a. Powolny postęp w kierunku dojrzałości jest problemem²² (5:11-14)
 - b. Nie można ponownie zakładać fundamentów wiary. (6:1-3)
 - c. Nie można ponownie ukrzyżować Jezusa. (6:4-8)
 - d. Więc wytrwaj. (6:9-12)
 - e. Pewny Bóg, że dotrzyma Swojej obietnicy i że nasze zbawienie będzie bezpieczne. (6:13-20)
 5. Kapłaństwo Chrystusa przewyższa kapłaństwo Starego Testamentu. (7:1-28)
 - a. Jest wzorowany na Melchizedeku, a nie na Levim. (7:1-14)
 - b. Jest lepszy, ponieważ:
 - [1] To jest trwałe. (7:15-19)
 - [2] Zostało to potwierdzone przysięgą Bożą. (7:20-22)
 - [3] Gwarantuje to nieskończone życie Chrystusa. (7:23-25)
 - [4] Jego służba została dokonana poprzez jedną ofiarę. (7:26-28)
- D. Wyższość ofiary Chrystusa. (8:1–10:39)
1. Przymierze przewidujące ofiarę Chrystusa jest nadrzędne. (8:1-7)
 2. Stare przymierze zawsze miało zostać zastąpione. (8:8-13)
 3. Stare Przymierze zapewniało jedynie ziemskie, symboliczne miejsce składania ofiar. (9:1-10)
 4. Chrystus ofiarował swoją własną krew, a nie krew zwierzęcą. (9:11 -14)
 5. Jego ofiara wykupiła nas od grzechu. (9:15-22)
 6. Jego jednorazowa ofiara była wystarczająca. (9:23-28)
 7. Jego jednorazowa ofiara zapewnia przebaczenie i czyni nas świętymi. (10:1-18)
 8. Ostrzeżenie: Zachowaj. (10:19-39)
 - a. Trwajmy niezachwianie w naszej nadziei w Nim. (10:19-25)
 - b. Umyślny grzech zawsze powoduje sąd. (10:26-31)
 - c. Trwajcie w zaufaniu do Chrystusa pomimo cierpień i prześladowań. (10:32-39)
- E. Wystarczalność wiary: (11:1 do 13:19)
1. Natura wiary. (11:1-3)
 2. Sala sław Faith: (11:4-40)
 - a. Wiara przed potopem. (11:4-7)
 - b. Wiara Abrahama i Sary. (11:8-19)
 - c. Wiara patriarchów. (11:20-22)
 - d. Wiara Mojżesza. (11:23-28)
 - e. Wiara pokolenia exodusu. (11:29-31)
 - f. Wiara innych. (11:32-38)
 - g. Obietnica wiary. (11:39-40)
 3. Reakcja wiary na karcenie: (12:1-13)
 - a. Rozważmy przykład Chrystusa. (12:1-3)
 - b. Pamiętajcie, że Bóg kocha tych, których karci. (12:4-11)
 - c. Dlatego wytrwaj. (12:12-13)
 4. Zaangażowanie wiary w sprawiedliwość: (12:14-29)
 - a. Znaczenie świętości osobistej. (12:14-17)
 - b. Chwała obecnego objawienia. (12:18-24)
 - c. Znaczenie odpowiadania Bogu z czcią i podziwem. (12:25-29)
 5. Napomnienia dla wiernych: (13:1-19)
 - a. Kochaj innych dalej. (13:1-5a)
 - b. Nadal ufaj Bogu. (13:5b-6)
 - c. W dalszym ciągu odpowiadaj liderom. (13:7-8)

- d. Wychwalajcie Boga dalej. (13:9-16)
- e. W dalszym ciągu odpowiadaj na polecenia przywódców. (13:17)
- f. Módlcie się dalej. (13:18-19)

F. Zakończenie (13:20-25)

- 1. Doksologia (wyraz uwielbienia Boga). (13:20-21)
- 2. Końcowe nawoływania. (13:22-25)

IV. Kluczowe tematy w liście.

A. Nie możemy czcić Jezusa zbyt wysoko.

- 1. On i Bóg Ojciec są jednym.
- 2. Wstał, żeby nas podnieść.
- 3. Gwarantuje nam zbawienie.

B. „Odpoczynek” zależy od wiary i zaufania wyrażanego przez posłuszeństwo.

C. Jezus naprawdę rozumie naszą sytuację.

D. Pozwólcie nam... serię jedenastu wezwań:

- 1. Bądź ostrożny. (4:1)
- 2. Praca. (4:11)
- 3. Przyjdź z ufnością do tronu łaski. (4:16)
- 4. Kontynuuj. (6:1)
- 5. Zbliżać się. (10:22)
- 6. Docisk. (10:23)
- 7. Rozważajcie siebie nawzajem. (10:24)
- 8. Odrzuć wszelkie przeszkody i biegnij wytrwale. (12:1)
- 9. Oddawaj cześć Bogu w sposób akceptowalny. (12:28)
- 10. Idź dalej. (13:13)
- 11. Złóż ofiarę uwielbienia. (13:15)

JAMES

Wstęp: Księga Jakuba jest jednym z najbardziej praktycznych i potrzebnych listów wierzącym każdego pokolenia. W tym liście Jakub niewiele zajmuje się kwestiami doktrynalnymi; skupia się raczej na urzeczywistnianiu prawdziwej wiary. W liście zaapelowano do chrześcijan, aby żyli zgodnie ze swoim zawodem.

Jakub szczególnie dotkliwie napomina światowość, pozory religijne i niesprawiedliwość społeczną. Te nagany sprawiły, że wielu nazwało Jakuba „Amosem” Nowego Testamentu.

Nazwa — Książka nosi imię jej autora.

- 1. W zapisach Nowego Testamentu pojawia się kilka osobistości o imieniu Jakub. (por. Mateusza 4:21; 10:3; Łukasza 6:16 i Marka 6:3)
- 2. W drodze eliminacji jedyną rozsądną możliwością jest Jakub, brat Jezusa.
 - a. Jakub, ojciec Judasza, i Jakub, syn Alfeusza, nie mają żadnego związku z tym listem.
 - b. Jakub, brat Jana i syn Zebedeusza, zmarł w roku 44 n.e. — prawie na pewno przed napisaniem tej księgi.
 - c. Orygenes i Euzebiusz, przywódcy wczesnego Kościoła, przypisują ten list Jakubowi, bratu Jezusa.

Zamiar — List był adresowany do osób wierzących, których życie najwyraźniej nie odpowiadało ich wyznawaniu wiary w Chrystusa. Jakub przypomina im (i nam), że prawdziwą wiarę widać w przemienionym życiu.

I. Tło książki

A. Jakub, brat Jezusa.

- 1. Podczas ziemskiej służby Jezusa Jakub był sceptyczny wobec twierdzeń Jezusa. (Jana 7:3-5)
- 2. Jednakże Jezus ukazał się Jakubowi po swoim zmartwychwstaniu i Jakub uwierzył. (1 Koryntian 15:7; por. Dzieje

Apostolskie 1:14)

3. Jakub został przywódcą wczesnego kościoła jerozolimskiego.
 - a. Po ucieczce z więzienia Piotr wysłał wiadomość do Jakuba. (Dzieje 12:17)
 - b. Wygłosił ostateczne przemówienie na konferencji w Jerozolimie poświęconej nawróceniu pogan. (Dzieje 15:31f)
 - c. Po powrocie z trzeciej podróży misyjnej Paweł zdał relację Jakubowi. (Dzieje 21:18-25)
 - d. Paweł nazwał Jakuba „filarem” w kościele. (Galatów 2:9)
 - e. Euzebiusz, historyk Kościoła z IV wieku, opowiada, że Jakuba nazywano „Sprawiedliwym” i spędzał tyle czasu na modlitwie, że „jego kolana stały się zużyte i twarde jak u wielbłąda”.
 4. Zwróćcie jednak uwagę na wprowadzenie Jakuba do listu: „Jakub, sługa Boga i Pana Jezusa Chrystusa”. (Jakuba 1:1)
 - a. Jakub uważał swoją duchową więź z Chrystusem za o wiele ważniejszą niż więź cielesna. (por. Marka 3:31-35)
 - b. Świadczy to także o poczuciu prawdziwej pokory Jakuba.
- B. List jest adresowany do chrześcijan pochodzenia żydowskiego, którzy zostali wypędzeni z Palestyny w wyniku prześladowań.
1. Do rozproszenia doszło w wyniku ataków ze strony niewierzących Żydów. (Dzieje Apostolskie 8 — ok. 33 r.; Dzieje Apostolskie 12 — ok. 41 r.)
 2. Jednak księga została napisana przed kontrowersjami dotyczącymi tego, czy i jak przyjmować pogan do kościoła. (ok. 48 rne)
 3. Dlatego też List Jakuba został prawdopodobnie napisany około roku 45 n.e., co czyni go najwcześniejszą z ksiąg Nowego Testamentu.

II. Główne przesłanie książki.

A. Głównym przesłaniem Księgi Jakuba jest praktykowanie prawdziwej religii.

B. „Nie tylko słuchajcie słowa i w ten sposób oszukujcie samych siebie. Zrób, co mówi. (Jakuba 1:22)

III. Zarys książki.

A. Adres i powitanie. (Jakuba 1:1)

B. Próby i pokusy. (Jakuba 1:2-18)

1. Czytelników zachęca się, aby traktowali próby jako budujące wiarę. (1:2-4)
2. Proś o mądrość. (Jakuba 1:5-11)
3. Konserwator w fazie prób. (Jakuba 1:12)
4. Pamiętaj o źródle i naturze pokus. (Jakuba 1:13-16)
5. Pamiętajcie, że Bóg jest dawcą wszelkich dobrych i doskonałych darów. (1:17-18)

C. Instrukcje dotyczące słuchania i działania. (Jakuba 2:19-26)

D. Faworyzowanie jest zabronione. (Jakuba 2:1-13)

E. Prawdziwa natura wiary i uczynków. (Jakuba 2:14-26)

F. Prawidłowe używanie języka. (Jakuba 3:1-12)

G. Mądrość „ziemska” kontra „niebiańska”. (Jakuba 3:13-17)

H. Poddanie się Bogu. (Jakuba 4:1-12)

I. Codzienna zależność od Boga. (Jakuba 4:13-17)

J. Ostrzeżenia dotyczące bogactwa. (Jakuba 5:1-6)

K. Cierpliwość poprzez cierpienie. (Jakuba 5:7-12)

L. Moc modlitwy. (Jakuba 5:13-18)

M. Przywrócenie błądzącego brata. (Jakuba 5:19-20)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Słyszeć i robić. (Jakuba 1:22-27)

1. Nakaz: (w. 22)
 - a. Jakub ostrzega przed pułapką polegającą na słuchaniu, co należy zrobić, ale tego nie robieniu.
 - b. Greckie słowo przetłumaczone jako „słuchacz” jest rdzeniem, z którego pochodzi angielskie słowo „audytor”.
 - c. Prawda ewangelii musi przekładać się na konkretne czyny i czyny wiary.
 2. Ilustracja: (werset 23-24)
 - a. James porównuje osobę, która „słyszy”, ale nigdy „nie słyszy”, do osoby, która widzi swoje odbicie w lustrze i nic z tym nie robi.
 - b. Wyobraź sobie, że widzisz siebie w lustrze w najgorszym możliwym stanie i po prostu odchodzisz!
 - c. Jakub przyrównuje tę głupotę do człowieka, który widzi, że jego zły stan duchowy znajduje odzwierciedlenie w prawdzie Pisma Świętego i postępuje apatycznie z dala.
 3. Zastosowanie: (w. 25-27)
 - a. Jakub najpierw odnosi tę prawdę do języka. (w. 26)
 - b. Jego kolejna aplikacja dotyczy opieki nad wdowami i sierotami. (w. 27a)
 - c. Trzecie jego zastosowanie dotyczy wykonywania przez „wykonawcę” poleceń, które uchronią go przed zanieczyszczeniem przez świat.
- B. Wiara i uczynki. (Jakuba 2:14-26)**
1. Jakub atakuje fałszywą doktrynę, że można mieć prawdziwą wiarę, która nie przynosi owoców w postaci dobrych uczynków.
 2. Wysuwa następujące twierdzenia:
 - a. Prawdziwa wiara pomaga innym. (w. 15-16)
 - b. Żywa wiara rodzi dobre uczynki. (w. 17-18)
 - c. Wiara nie jest jedynie działalnością intelektualną. (w. 19)
 3. Następnie Jakub podaje historyczne przykłady żywej, aktywnej i produktywnej wiary: a. Abrahama. (w. 21-23; por. Rodzaju 22:1-19; Hebrajczyków 11:17-19)
B. Rachab. (w. 25; por. Jozuego 2:1-24; Hebrajczyków 11:31)
 4. Przez stulecia świat chrześcijański wywoływał słomiany spór na temat wiary i uczynków.
 - a. W Piśmie Świętym nie ma takich kontrowersji.
 - b. Pismo Święte wyraźnie stwierdza, że są one nierozłączne.
 - c. Jesteśmy zbawieni „łaską przez wiarę” (nie samą łaską, nie samą wiarą) (Efezjan 2:8-9).
 - d. Wiara żywa (to znaczy, która nie jest martwa) zawsze będzie rodzić dobre uczynki i uczynki.
 - e. Ale żadna ilość dobrych uczynków nie zapewni zbawienia.
- C. Używanie języka. (Jakuba 3:3-12)**
1. Jakub wprowadza ten temat, posługując się trzema analogiami do języka.
 - a. To jest jak trochę w pysku konia. (w. 3)
 - b. To jest jak ster statku. (w. 4)
 - c. Jest jak iskra, która wznieca wielki pożar lasu. (w. 5b-6)
 2. W każdym z tych porównań/metafor James podkreśla konstruktywną i destrukcyjną moc tej maleńkiej części ludzkiej anatomii.
 3. Następnie wyraźnie ostrzega przed niszczycielskimi skłonnościami języka, nazywając go:
 - a. Nieokiełznana bestia. (w. 7-8a)
 - b. Niespokojne zło. (w. 8)
 - c. Pełne śmiertelności trucizny. (w. 8)
 4. Jego ostatnią obawą jest jego niekonsekwentne użycie.
 - a. Tymi samymi ustami chwalimy i przeklinamy. (w. 9-10)
 - b. Jakub zauważa, że taka niekonsekwencja jest obca dziełu Boga. (w. 11-12)

I i II PIOTR i JUDA

Wstęp: Chociaż w naszym Nowym Testamencie nie sąsiadują ze sobą, te trzy księgi zostały zgrupowane w tym badaniu.

Istnieje dobry powód, aby studiować te trzy listy razem. Wszystkie trzy listy łączy wspólna troska o to, aby chrześcijanie pozostali wierni. Ponadto większość materiału z 2 Listu Piotra i Judy ma bardzo oczywiste podobieństwa. (por. 2 Piotra 2:1-3.3 i Judy 4-19)

Nazwy - Każda z liter nosi imię ich autorów.

Autorski -Piotra (I Piotra 1:1; II Piotra 1:1) i Judy (Judy)

Zamiar

1. I List Piotra został napisany, aby dodać otuchy wierzącym pośród ich cierpienia.
2. Wiedząc, że jego śmierć jest bliska, Piotr w swoim drugim liście chciał przypomnieć wierzącym o pewnych doktrynach i przestrzec ich przed fałszywymi nauczycielami.
3. Juda miał napisać list na temat zbawienia (w. 3), ale gdy usłyszał, że niektóre osoby odchodzą od wiary, napisał, aby przeciwstawić się apostazji.

I. Tło ksiąg.

A. Apostoł Piotr,

1. Oprócz samego Jezusa, Piotr jest najbardziej znaną postacią Nowego Testamentu.
2. Piotr, Andrzej (jego brat), Jakub i Jan wspólnie zajmują się rybołówstwem, kiedy Jezus powołał ich, aby byli „rybakami ludzi”. (Łukasz 5:9-11)
3. Wszyscy czterej mężczyźni zostali wymienieni jako apostołowie, a we wszystkich czterech listach apostołów imię Piotra pojawia się jako pierwsze. (por. Mateusza 10:2-4; Marka 3:16-19; Łukasza 6:14-16; Dzieje Apostolskie 1:13)
4. Piotr jest dobrze znany ze swoich niepowodzeń i upadków w wierze na początku swojej kariery. (np. Mateusza 14:28-31; 16:21-23; 26:69-75)
5. Jednakże po zmartwychwstaniu Piotr stał się „skałą”, na którą wskazuje jego imię, i niezmiennie przetrwał próby i prześladowania. (por. Dzieje Apostolskie 4:18-21; 5:27-41; 12:1-17)
6. Paweł nazwał go „filarem” Kościoła w Jerozolimie. (Galatów 2:9)
7. Pod koniec życia Piotr napisał swój pierwszy list do chrześcijan rozproszonych po rzymskich prowincjach: Pontu, Galacji, Kapadocji, Azji i Bitynii. (I Piotra 1:1)
8. Jest mniej szczegółowy, jeśli chodzi o adresatów swojego drugiego listu, ale prawdopodobnie był on kontynuacją skierowanym do tej samej grupy wierzących. (2 Piotra 1:1)
9. Tradycja mówi nam, że Piotr został ukrzyżowany do góry nogami w Rzymie około roku 65 n.e.

B. Człowiek Juda.

1. Niewiele wiemy o Jude'u.
2. Przedstawia się jako „brat Jakuba”, czyniąc go podobnym do Jakuba, przyrodniego brata Jezusa. (Marka 6:3)
3. Podobnie jak Jakub nie twierdzi, że ma jakiś szczególny cielesny związek z Jezusem, ale przedstawia się jedynie jako „sługa Jezusa Chrystusa”. (Judy 1)

II. Główne przesłania ksiąg.

A. I Piotra napisano w połowie lat 60., aby zachęcić czytelników do przygotowania się na bolesną próbę, jaka ich czeka.

1. To ostrzeżenie i napomnienie pojawiło się w związku z prześladowaniami wszczętymi przez Nerona.
2. „Jeśli jednak ktoś cierpi jako chrześcijanin, niech się nie wstydzi, ale niech w tej kwestii chwali Boga”. (I Piotra 4:16)

B. II Piotra został napisany niedługo później, aby ostrzec przed fałszywymi nauczycielami

1. Do ich błędu zalicza się sztywność z drugiego przyjścia Jezusa. (2 Piotra 3:3-4)
2. „Dlatego, drodzy przyjaciele, skoro już to wiecie, miejcie się na baczności, abyście nie dali się zwieść błędom ludzi bezprawnych i nie wypadli z waszej bezpiecznej pozycji”. (2 Piotra 3:17-18)

C. Juda wydaje się być ogólnym listem do chrześcijan, wzywającym ich do walki o

1. Najwyraźniej zagrożenie ze strony fałszywych nauczycieli, przed którymi ostrzegał Piotr, spełniło się. wiarę.

2. „Bo niektórzy ludzie, których potępienie zostało napisane dawno temu, wkradli się potajemnie między was. To bezbożni ludzie, którzy łaskę naszego Boga zamieniają w pozwolenie na niemoralność i wypierają się Jezusa Chrystusa, naszego jedyne Władcy i Pana”. (Judy 4)

III. Zarysy ksiąg.

A. Ja Piotr.

1. Pozdrowienie. (1 Piotra 1:1-2)
2. Piotr chwali Boga za żywą nadzieję. (1 Piotra 1:3-12)
3. Nakazuje święte życie. (1 Piotra 1:13 — 2:3)
4. Apostoł używa kilku metafor, aby opisać relację między Chrystusem a jego wierzącymi.
5. Piotr omawia szereg relacji w życiu ludu Bożego:
 - a. Z niewierzącymi. (1 Piotra 2:13-17)
 - b. Niewolnicy panów. (1 Piotra 2:18-25)
 - c. Między partnerami małżeńskimi. (1 Piotra 3:1-7)
6. Napomina wierzących, aby żyli dla Boga i byli gotowi cierpieć za czynienie dobra. (1 Piotra 3:8–4:19)
7. Piotr napomina:
 - a. Starsi. (1 Piotra 5; 1-4)
- b. Młodzi mężczyźni. (1 Piotra 5:5-9)
8. Błogosławieństwo. (1 Piotra 5:10-14)

B. II Piotr.

1. Pozdrowienie. (1:1-2)
2. Piotr napomina swoich czytelników, aby swoje powołanie i wybranie umocnili. (1:3-11)
3. Potwierdza autentyczność i dokładność proroków. (1:12-21)
4. Apostoł surowo ostrzega przed fałszywymi prorokami. (2:1-22)
 - a. Piotr opowiada o ich prawdziwym charakterze. (2:10-16)
 - b. Następnie przepowiada ich zagładę. (2:17-22)
5. List kończy się przypomnieniem o ponownym przyjściu Jezusa (3,1-13) i wezwaniem do świętości w oczekiwaniu na to przyjście. (3:14-18)

C. Juda

1. Powitanie (1-2)
2. Po przypomnieniu sobie, o czym pierwotnie zamierzał napisać (3-4), Juda ogłasza zagładę fałszywych nauczycieli. (5-16)
3. Nawołuje wierzących, aby trzymali się prawdziwej wiary. (17-23)
4. Błogosławieństwo. (24-25)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Duchowy wzrost Piotra.

1. Jak podano w sekcji „Tło”. Wczesna historia Piotra charakteryzuje się niestabilnością. (Mateusza 14:28-31; 16:21-23; 26:69-75)
2. Po zmartwychwstaniu jego wiara umocniła się. (Dzieje 4:18-21; 5:27-41; 12:1-17)
3. Jednak nawet długo po założeniu kościoła Piotr wykazywał pewną niestabilność. (por. Galacjan 2:10-21)
4. Przez całe życie apostoła trzy rzeczy były spójne w jego relacji z Panem:
 - a. Jego miłość do Chrystusa. (1 Jana 21:15-23)
 - b. Jego pokora i skrusza po swoich niedociągnięciach. (Mateusza 26:75)
 - c. Przebaczenie i cierpliwość Jezusa. (Jana 21:15-23)
5. Są to zasadnicze elementy serca, którym może posługiwać się Bóg. (por. Jakuba 4:6; Mateusza 23:12; Mateusza 22:37-38; 2 Piotra 3:9)
6. Jakże stosowne było, że Bóg posłużył się dojrzałym, solidnym jak skała Piotrem, którego przeszłość najlepiej go kwalifikowała do zachęcania wahających się chrześcijan.

B. Podobieństwa między 2 Piotrem a Judą.

1. Już zauważono silne podobieństwo pomiędzy 2 Piotra 2:1-3:3 i Judy 4:19.

2. Jak wytłumaczyć to podobieństwo?

- a. Może to być kolosalny zbieg okoliczności, ale jest mało prawdopodobny.
- b. Mogli obaj zapożyczyć z innego źródła, ale nie ma rękopisów potwierdzających tę teorię.

- c. Jeden pisarz mógł zapożyczyć z twórczości drugiego. To najbardziej prawdopodobne i prawdopodobne wyjaśnienie.
- 3. Najwyraźniej 2 Piotra został napisany przed Judą.
 - a. II Piotr ostrzega przed fałszywymi nauczycielami, którzy przyjdą. (2 Piotra 2:1)
 - b. Juda wskazuje, że przybyli fałszywi nauczyciele. (Judy 4)
 - c. Najprawdopodobniej odniesienie Judy do apostołskiego ostrzeżenia przed takimi sytuacjami (Judy 17-18) jest odniesieniem do drugiego listu Piotra.
 - d. Jest prawdopodobne, że spotkanie Judy z drugim listem Piotra spowodowało zmianę tematu jego listu. (Judy 3-4)
- C. Cierpienie jako chrześcijanin: (1 Piotra 4:12-19)
 - 1. Każdy człowiek staje w obliczu prób i cierpień. (Mateusza 5:45; Jakuba 1:2)
 - 2. Czasami bycie chrześcijaninem wiąże się z wyjątkowym zestawem problemów. (Mateusza 5:10-12; II Tymoteusza 3:12)
 - 3. Dlaczego Bóg pozwala na cierpienie?
 - a. O dojrzałość. (1 Piotra 1:7; Jakuba 1:3-4)
 - b. O zależność od Pana. (1 Piotra 3:14; 2 Koryntian 12:7-10)
 - c. Aby pomóc nam tęsknić za Niebem. (1 Piotra 1:3-4; Jakuba 1.12)
 - d. Na podobieństwo Chrystusa. (1 Piotra 2:21)

I, II i III Jan

Wstęp: W tych listach Jan „apostoł miłości” podzielił się swoimi obawami dotyczącymi rzeczy, które zagroziłyby dobru Kościoła pod koniec pierwszego wieku.

Nazwa — Książki noszą imiona prawdopodobnego autora.

Autor — Prawdopodobnie Jan, apostoł.

1. Autor nie jest wymieniony w tych książkach.
2. Jednakże pomiędzy tymi listami a ewangelią Jana istnieją wyraźne podobieństwa w słownictwie, sposobie myślenia i stylu pisania. (np. Jana 1:1 i I Jana 1:1)

Zamiar

1. I List Jana został napisany, aby zwalczać fałszywe nauki dotyczące osoby i dzieła Jezusa Chrystusa.
2. W 2 Liście Jana apostoł napisał, aby ostrzec wierzących przed fałszywymi nauczycielami.
3. W trzecim liście Jan napisał, aby pochwalić, zachęcić i pouczyć swojego dobrego przyjaciela Gajusza.

I. Tło książek.

A. Wcześniej w naszym badaniu przyjrzelśmy się życiu Jana.

B. Ireneusz mówi nam, że ostatnie lata życia apostoła spędził w Efezie,

1. Stamtąd służył jako mentor kościołom w całej Azji Mniejszej. (por. Objawienie 1:4a)
2. I Jana był prawdopodobnie listem okólnym rozpowszechnianym wśród tej samej grupy zborów.

C. Listy te prawdopodobnie pisano z Efezu. (ok. 90-95 ne)

1. I List Jana nie był adresowany do żadnej konkretnej osoby ani kościoła i prawdopodobnie był szeroko rozpowszechniony.
2. Drugi list był adresowany do „wybranej pani”.
 - a. Niektórzy uważają, że jest to nawiązanie do lokalnego kościoła.
 - b. Bardziej prawdopodobne jest, że „wybrana dama” była dobrze znaną i głęboko kochaną siostrą w Panu. (2 Jana 1:5, 13)
3. III Jan został napisany do przyjaciela Jana, Gajusza.

II. Główne przesłania ksiąg.

A. Głównym przesłaniem I Jana jest to, że Jezus był Bogiem, który przyszedł w ciele, aby zbawić ludzkość.

1. Fałszywi nauczyciele przeniknęli do kościoła, zaprzeczając boskości Jezusa Chrystusa.
 - a. Zaprzeczali twierdzeniu, że Bóg może być opakowany w ciało. (1 Jana 4:1-3)
 - b. Najwyraźniej twierdzili, że są bezgrzeszni. (1 Jana 1:8-10)
 - c. Próbowali zwabić innych do swego odstępstwa.
2. To heretyckie nauczanie było podstawą fałszywej doktryny, która stała się znana jako gnostycyzm.
 - a. Gnostycy uważali ducha za boskość, a materię za zło, zaprzeczając w ten sposób możliwości wcielenia.
 - b. Gnostycy wierzyli, że Jezus był człowiekiem specjalnie użytym przez Boga (począwszy od chrztu) i opuszczonym przez Boga (przy ukrzyżowaniu).
 - c. Odgałęzienie tej herezji — docetyczny gnostycyzm — wierzyło, że Jezus był boskim duchem, ale nie był tak naprawdę człowiekiem.
3. W swoim pierwszym liście Jan potwierdza prawdziwą tożsamość i misję Jezusa Chrystusa. „A oto świadectwo: Bóg dał nam życie wieczne, a to życie jest w Jego Synu”. (1 Jana 5:11)

B. Głównym przesłaniem 2 Jana jest wezwanie do ochrony ewangelii.

1. Wybrana dama najwyraźniej była dobrze znana ze swojej gościnności i chętnie witała odwiedzające ją nauczycielki.
2. Jan napisał do niej, aby ją ostrzec, że niektórzy z tych nauczycieli nie znają prawdy.
3. „Jeśli ktoś przychodzi do was i nie przynosi tej nauki, nie przyjmujcie go do domu i nie witajcie go”. (II Jana 10)

C. Głównym przesłaniem III Jana jest zachęcenie przyjaciela.

1. Jan pochwalił Gajusza za dobre życie. (III Jana 3, 4)
2. Gajusz zachęcał innych swoją miłością i gościnnością. (III Jana 5-8)

3. Ale Jan ostrzega także swojego przyjaciela przed awanturnikiem imieniem Diotrefes. (III Jana 2 i 9)
4. „Drogi przyjacielu, nie naśladowuj tego, co złe, ale tego, co dobre. Każdy, kto czyni dobro, jest od Boga. Ktokolwiek kto

czyni zło, nie widział Boga”. (III Jana 11)

III. Zarysy ksiąg.

A. Ja John

1. Jan przedstawia ogólne cele tego listu. (1 Jana 1:1-4)
2. Pisze o naturze wspólnoty. (1 Jana 1:5 – 2:6)
 - a. Społeczność i światło. (1 Jana 1:5-7)
 - b. Społeczność i spowiedź. (1 Jana 1:8 – 2:2)
 - c. Społeczność i posłuszeństwo. (1 Jana 2:3-6)
3. Jan pisze o miłości w działaniu. (1 Jana 2:7-11)
4. Odnosi się do różnych grup wiekowych i kategorii wierzących. (1 Jana 2:12-14)
5. Apostoł nakazuje wierzącym, aby nie „kochali świata”. (1 Jana 2:15-17)
6. Jan ostrzega przed „antychrystami”. (1 Jana 2:18-27)
7. Jesteśmy dziećmi Bożymi! (1 Jana 2:28-3:10)
8. Kochać się nawzajem. (1 Jana 3:11-24)
9. Jan nakazuje wierzącym „badać duchy”. (1 Jana 4:1-6)
10. Kochamy, bo Bóg pierwszy nas umiłował. (1 Jana 4:7-21)
11. Jan mówi o wierze. (1 Jana 5:1-13)
 - a. Wiara zwycięża świat. (1 Jana 5:1-5)
 - b. Wiara zawsze koncentruje się na Chrystusie. (1 Jana 5:6-12)
 - c. Kto ma wiarę, może być pewien życia wiecznego. (1 Jana 5:13)
12. Chrześcijanie powinni modlić się za siebie nawzajem. (1 Jana 5:14-17) i strzeżcie się grzechu. (1 Jana 18-21)

B. II Jan

1. Jan pisze ten list, aby zachęcić chrześcijankę i jej dzieci do miłości i posłuszeństwa. (2 Jana 1-6)
2. Ostrzega siostrę przed udzielaniem gościny fałszywym nauczycielom. (2 Jana 7-11)
3. Wyraża nadzieję, że wkrótce ją zobaczy (2 Jana 12) i przesyła pozdrowienia jej siostrzenicom i siostrzeńcom. (2 Jana 13)

C. III Jan

1. Jan przesyła najlepsze życzenia swemu przyjacielowi Gajuszowi (III Jana 1-4) i zachęca do dalszego wspierania misjonarzy. (III Jana 5-8)
2. Apostoł ostrzega Gajusza przed Diotrefesem. (III Jana 9-10)
3. Następnie pochwała Demetriusza. (III Jana 11-12)
4. John wyraża nadzieję na rychłą wizytę. (III Jana 13-14)
5. Błogosławieństwo. (III Jana 15)

IV. Kluczowe wątki książki.

A. Biblijne ostrzeżenia przed fałszywymi nauczycielami.

1. Na wcześniejszych lekcjach zetknęliśmy się z przykładami fałszywej doktryny.
 - a. W Liście Galackim „judaiści” próbowali połączyć elementy Prawa Mojżeszowego z posłuszeństwem ewangelii. (Galatów 2:4-5; 5:1-6)
 - b. W Liście do Kolosan dziwna mieszanka judaizmu i mistycyzmu doprowadziła wierzących do dziwacznych wniosków na temat dzieła Chrystusa. (Kolosan 2:4, 8-23)
 - c. W 2 Tesaloniczan niektórzy propagowali lenistwo i plotkowanie. (2 Tesaloniczan 3:2, 6-13)
2. Co Biblia mówi o fałszywych nauczycielach?
 - a. II Piotra 2:1 — Ale byli też fałszywi prorocy wśród ludu, tak jak będą wśród was fałszywi nauczyciele. Potajemnie wprowadzą niszczycielskie herezje, wypierając się nawet suwerennego Pana, który ich kupił – sprowadzą na siebie szybką zagładę.
 - b. I Jana 4:1-2 — „Umilowani, nie każdemu duchowi wiercie, ale badajcie duchy, czy są z Boga, gdyż wielu fałszywych proroków wyszło na świat. Po tym można rozpoznać Ducha Bożego: każdy duch, który uznaje, że Jezus Chrystus przyszedł w ciele, jest z Boga.
 - c. 2 Jana 7-10 — „Wielu zwodzicieli, którzy nie uznają, że Jezus Chrystus przyszedł w ciele, wyszło na świat. Każda taka osoba jest zwodzicielem i antychrystem. Uważaj, abyś nie stracił tego, na co pracowałeś, ale abyś mógł zostać w pełni nagrodzony. Kto biegnie naprzód i nie trwa w nauce Chrystusa, nie ma Boga; kto trwa w nauczaniu, ma i Ojca, i Syna. Jeśli ktoś do was przyjdzie i nie przyniesie tej nauki, nie przyjmujcie go do domu i nie witajcie go”.

d. Judy 4 – „Bo pewni ludzie, których potępienie zostało napisane dawno temu, wkradli się potajemnie między was. To bezbożni ludzie, którzy łaskę naszego Boga zamieniają w pozwolenie na niemoralność i wypierają się Jezusa Chrystusa, naszego jedynego Władcy i Pana”.

3. Co ciekawe, użycie określenia „fałszywy nauczyciel” lub „fałszywy prorok” w Nowym Testamencie jest zarezerwowane dla tych, którzy zaprzeczają samej boskości i zbawczemu dziełu Chrystusa.

a. Żyjemy w czasach, gdy wielu chętnie określa każdego, z kim się nie zgadza w jakiejś kwestii doktrynalnej, mianem „fałszywego nauczyciela”.

b. Choć każdy punkt doktryny jest ważny, zawsze istniały spory co do ich stosowania. (por. Rzymian 14; 1 Koryntian 8 itd.)

c. Z biblijnego punktu widzenia, gdy zaprzecza się samemu sercu ewangelii, należy używać określenia „fałszywy nauczyciel” jako oskarżenia.

B. Kim jest „antychryst”?

1. Na początku tego stulecia narodziła się doktryna głosząca, że antychryst nadejdzie tuż przed tysiącletnim panowaniem Chrystusa.

a. Z Pisma Świętego cała ta teoria tysiąclecia jest pozbawiona treści.

b. Koncepcja przyszłej jednostki służącej jako jedyny antychryst jest równie obca Biblii.

2. I Jana 2:22 definiuje antychrysta – „kto jest kłamcą? To człowiek, który zaprzecza, że Jezus jest Chrystusem. Taki człowiek jest antychrystem – wypiera się Ojca i Syna”.

a. Jan stwierdza dalej, że w czasie jego pisania było już „wielu antychrystów”. (1 Jana 2:18)

b. Następnie Jan definiuje antychrysta jako ducha, a nie konkretną osobę. (1 Jana 4:3)

C. Pewność zbawienia. (Ja Jan)

1. Jednym z głównych celów Jana w jego pierwszym liście jest zapewnienie wierzących o ich zbawieniu. (1 Jana 5:13)

2. Słowo „wiedzieć” pojawia się w książeczce 42 razy!

3. Nasza słabość ciała czasami powoduje, że każdy wierzący kwestionuje pewność naszego zbawienia.

4. Jan podaje kilka powodów takiej pewności:

a. Moc krwi Chrystusa. (1 Jana 1:7; 2:1)

b. Moc przebaczenia [dla chrześcijan] urzeczywistniona przez naszą spowiedź. (1 Jana 1:9)

c. Obecność Ducha Świętego w wierzącym. (1 Jana 4:13)

d. Nasze wyznanie Chrystusa. (1 Jana 4:14-16a)

e. Nasza miłość do braci. (1 Jana 4:16b-21)

f. Nasze posłuszeństwo Jego woli. (1 Jana 5:1-5)

OBJAWIENIE

Wstęp: Żadna księga biblijna nie jest bardziej zagadkowa dla przeciętnego czytelnika Biblii niż Księga Objawienia. To książka pełna symboli, postaci i dziwnych obrazów. Z tego powodu wielu potencjalnych studentów zniechęciło się, próbując rozeznaczyć jej przesłanie. Ponadto wielu zniechęciło nadużywanie tej publikacji, gdy handlarze prorocत्वami na bieżąco nadawali jej własną wersję.

Niemniej jednak Bóg nie umieścił tej księgi dla naszego zamieszania, ale dla naszej zachęty. Tak naprawdę, rozważ kilka dobrych powodów, dla których warto studiować Apokalipsę:23

1. Jest to objawienie dane przez Jezusa Chrystusa. (1:1)
2. Tym, którzy ją przeczytają, obiecane jest błogosławieństwo. (1:3)
3. Książka przedstawia chrześcijańskie spojrzenie na historię.
4. Przesłanie koncentruje się na naszym Zbawicielu. (1:12-13; 5:2, 9-10; 12:5; 20:11)
5. Księga została napisana, aby dodać otuchy Kościołowi Bożemu.

Nazwa — Księga otrzymała swoją nazwę, ponieważ jej treść przyszła w formie objawienia (tzn. wizji) apostołowi Janowi.

Autor — Jan (Objawienie 1:1, 4, 9)

Zamiar — Księga Apokalipsy została napisana dla:

1. Zachęcić chrześcijan z I wieku, aby znosili prześladowania.
2. Niech chrześcijanie wszystkich pokoleń wiedzą, że dobro Boże zatriumfuje nad złem Szatana, gdyż Bóg zawsze ma kontrolę.

I. Tło książki

A. Apokalipsa należy do stylu/klasz pisarstwa zwanej literaturą „apokaliptyczną” (z gr. apokalopsis).

1. Starotestamentowe księgi Daniela, Ezechiela i części Zachariasza należą do tego samego gatunku.
2. Zastosowano ten styl pisania, aby uczynić przekaz bardziej żywym i wyraźnym poprzez użycie dramatycznych postaci i symboli.
3. Literaturę apokaliptyczną zwykle wykorzystywano w czasach zamieszania, aby przekazać przesłanie optymistyczne – szczególnie mówiące o tym, że Bóg sprawuje kontrolę nad historią.
4. Ten styl literatury kwitł wśród Żydów od 200 roku p.n.e. do 200 roku naszej ery.

B. Niektóre cechy apokalipsy obejmują:

1. Wiadomość przekazywana przez wizję.
2. Personifikacja dobra i zła w jakiejś formie konfliktu (np. kobieta kontra smok — Objawienie 12).
3. Symbolizm.
 - a. Liczby są symboliczne.
 - [1] Liczba 2 = coś wzmocnionego lub wzmocnionego.
 - [2] Liczba 3 = liczba boska.
 - [3] Liczba 4 = świat, w którym żyją mężczyźni.
 - [4] Liczba 6 = zło lub niedoskonałość.
 - [5] Liczba 7 = dopełnienie lub boska doskonałość.
 - [6] Liczba 10 (i jej wielokrotności) = ludzka pełnia.
 - [7] Liczba 12 = zorganizowana religia.
 - b. Kolory mają specjalne znaczenie, np. —
 - [1] biały = czystość.
 - [2] czerwony = krew.
 - [3] czarny = śmierć.
 - c. Udomowione zwierzęta reprezentują lud Boży, podczas gdy dzikie zwierzęta reprezentują siły zła.
4. Często jest „zapieczętowany” dla przyszłych pokoleń.

C. Głównym pytaniem dotyczącym Apokalipsy jest to, jak należy interpretować tę apokalipsę. Istnieją cztery główne szkoły myślenia:

1. Ciągły pogląd historyczny utrzymuje, że Apokalipsa św. Jana jest planem historii Kościoła od chwili jej spisania do

czasów współczesnych

koniec historii.

2. Szkoła lub pogląd futurystyczny utrzymuje, że wydarzenia opisane w rozdziale czwartym aż do końca księgi będą miały miejsce dosłownie tuż przed powrotem Pana, aby panować na ziemi przez 1000 lat.
 3. Idealistyczny pogląd czyni całą książkę alegorią.
 4. Szkoła preterystyczna interpretuje księgę przeciwko walce, która toczyła się między Rzymem a Kościołem w momencie jej pisania.
 5. Uważam, że umiarkowany pogląd preterystyczny jest właściwy.
 - a. Utrzymuje książkę w kontekście historycznym.
 - b. Jest to zgodne z celem literatury apokaliptycznej.
 - c. Dzięki temu Objawienie jest spójne z innymi naukami Pisma Świętego.
 - d. Pozwala na przydatność Objawienia w każdym pokoleniu.
- D. Apokalipsa Jana została napisana w czasie, gdy chrześcijanie musieli stawić czoła intensywnym prześladowaniom w całym imperium.
1. Pod koniec panowania Domicjana (81-96 ne) cesarz ogłosił się „dominus et deus” (tj. panem i bogiem).
 2. Wzniósł swoje posągi, aby je czcić.
 3. Chrześcijanie, którzy odmówili udziału w tym kulcie, byli narażeni na bojkot ekonomiczny, a nawet śmierć. (por. 13:5-10)
 4. Kiedy otrzymał Objawienie, sędziwy apostoł Jan przebywał na wygnaniu na Patmos (wyspa na Morzu Egejskim). (1:9)

II. Główne przesłanie książki

A. Głównym przesłaniem jest zwycięstwo w Jezusie.

1. Ta specjalna księga została zaprojektowana, aby prześladowani chrześcijanie wiedzieli, że sprawa Chrystusa ostatecznie zwycięży.
2. Niewątpliwie użycie apokaliptycznych symboli i obrazów zamiast Prosta proza pozwoliła na rozpowszechnianie listu bez tłumienia przez rząd.
3. Pierwotni odbiorcy zrozumieliby te symbole tak łatwo, jak my interpretujemy współczesne karykatury polityczne.

B. Apokalipsa św. Jana stała się katalizatorem teologicznych nonsensów, jeśli jest interpretowana w oderwaniu od kontekstu historycznego, stylu pisania i zamierzonego celu.

C. „Objawienie Jezusa Chrystusa, które dał mu Bóg, aby ukazać swoim sługom, co musi się wkrótce wydarzyć. Dał o tym znać, wysyłając swego anioła do swego sługi Jana”. (Objawienie 1:1)

III. Zarys książki

A. Wstęp. (Objawienie 1:1-20)

1. Cel książki jest powiązany i pierwotni czytelnicy zostali zidentyfikowani. (1:1-8)
2. Jan opowiada o swoim powołaniu do napisania księgi i wspomina swoją wizję uwielbionego Chrystusa. (1:9-20)

B. Listy do Siedmiu Kościołów Azji. (Objawienie 2-3) 1.

- Efez. (2:1-7)
2. Smyrna. (2:8-11)
3. Pergamon. (2:12-17)
4. Tiatyra. (2:18-29)
5. Sardes. (3:1-6)
6. Filadelfia. (3:7-13) 7.
- Laodycea. (3:14-22)

C. Wizja Boga na tronie i zwój z 7 pieczęciami. (4-7)

1. Bóg Wszchemogący jest otoczony zastępem niebieskim. (4:1-11)
2. Jan zobaczył księgę zawierającą los ludzkości w rękach Ojca. (5:1-5)
3. Księgę wziął Baranek, a całe niebo go chwaliło. (5:6-14)

4. Gdy pieczęcie księgi zostały otwarte, przeciwko Kościołowi zostają uwolnione cztery siły:
- A. Podbój. (6:1-2)
 - B. Wojna. (6:3-4)

C. Głód. (6:5-6)

D. Śmierć. (6:7-8)

5. Gdy szósta pieczęć zostaje otwarta, męczennicy wołają o usprawiedliwienie. (6:9-11)

6. Otwarcie szóstej pieczęci rozpoczyna sąd nad wrogami Kościoła. (6:12-17)

7. Przed tym sądem następuje zapieczętowanie świętych Bożych. (7:1-17)

D. Dźwięk siedmiu trąb. (Objawienie 8–11:19)

1. Zabrzmi siedem trąb. (8:1-6)

2. Pierwsze cztery są wydmuchiwane w krótkich odstępach czasu, co ma wpływ na środowisko. (8:7-12)

3. Piąta trąba rozpoczyna mękę przeciwko Rzymowi. (9:1-12)

4. Szósta trąba przewiduje zewnętrzne inwazje na imperium. (9:13-21)

5. Jan widzi anioła trzymającego zwój, który Jan ma zjeść. (10:1-10)

6. „Świątynia Boga” (tj. Jego Kościół) jest mierzona jako zapewnienie jej boskiej ochrony (11:1-14), a dźwięk siódmej trąby oznacza obalenie jej wrogów. (11:15-19)

E. Wizja Kościoła i jego wrogów. (Objawienie 12-14)

1. Wprowadzono nowy zestaw liczb.

a. Głównymi bohaterami są kobieta, dziecko i smok. (12:1-6)

b. Reprezentują odpowiednio Izrael, Chrystusa i Szatana.

2. Szatan próbuje zniszczyć Chrystusa i Jego lud. (12:7-17)

3. Wzywa dwóch sojuszników:

a. Bestia z morza [Cesarstwo Rzymskie]. (13:1-10)

b. Bestia z ziemi [kapłaństwo rzymskie]. (13:11-18)

4. Triumf świętych jest zapewniony, gdy „144 000” jest bezpieczne w domu z Barankiem. (14:1-5)

5. Szereg aniołów ogłasza boski sąd nad wrogami Boga. (14:6-20)

F. Siedem misek gniewu. (Objawienie 15-16)

1. Siedmiu kolejnych aniołów spuszcza ostatnią i najbardziej niszczycielską plagę na Cesarstwo Rzymskie. (15:1-8)

2. Czasze gniewu wylewa się na: a. Ziemia.

(16:1-2)

B. Morze. (16:3)

C. Świeże wody. (16:4-7)

D. Słońce. (16:8-9)

mi. Tron bestii. (16:10-11)

F. Rzeka Eufrat. (16:12-16)

G. Powietrze. (16:17-21)

G. Sąd i upadek „Babilonu”. (Objawienie 17 – 19:21)

1. Rzym jest przedstawiany jako nierządnicą. (17:1-6)

2. Wyjaśniona zostaje tajemnica bestii i nierządnicy. (17:7-18)

3. Rzym (symbolicznie Babilon) zostaje obalony. (18:1-24)

4. Niebo chwali! (19:1-10)

5. Bestia i fałszywy prorok zostają zniszczeni. (19:11-21)

H. Sąd szatana i ludzkości. (20)

1. Diabeł jest związany na „1000 lat”. (20:1-3)

2. Męczennicy powstają, aby królować z Chrystusem. (20:4-6)

3. Na obrazku przedstawiony jest ostateczny upadek Szatana. (20:7-10)

4. Opisany jest sąd ludzkości. (20:11-15)

I. Wieczny Dom. (Objawienie 21-22)

1. Janowi pozwolono zajrzeć do nieba. (21:1-22:5)

2. Wniosek. (22:6-21)

IV. Kluczowe tematy książki.

A. Typowe nieporozumienia z książki.

1. Kim jest 144 000? (Objawienie 7:1-8)

- a. Pomiędzy otwarciem szóstej i siódmej pieczęci 144 000 osób zostaje „zapieczętowanych” (tzn. oznaczonych w celu identyfikacji i ochrony).
- b. Siódma pieczęć zapoczątkuje straszliwy wyrok przeciwko Cesarstwu Rzymskiemu. (Objawienie 8: Jeśli)
- c. Jest to oczywiście symboliczne przedstawienie całego Kościoła wiernego, który będzie podlegał prześladowaniom.
[1] Liczbę wylicza się za pomocą symboli numerycznych oznaczających zorganizowaną religię ($12 \times 12 = 144$) i kompletność człowieka ($10 \times 10 \times 10 = 1000$).
[2] Liczba 144 000 reprezentuje całość wiernego kościoła na ziemi.
- d. 144 000 zostało ponownie ukazane w Objawieniu 14, bezpieczne w niebie po ciężkiej próbie.
- e. Koncepcja, że ostatecznie zbawionych zostanie jedynie 144 000 ludzi (z całej ludzkości), zostaje obalona przez scenę w niebie, przedstawiającą „wielki tłum, którego żaden człowiek nie jest w stanie zliczyć”. (Objawienie 7:9)

2. Znak bestii — „666”.

- a. Ci, którzy czczą „bestię z morza” (czyli cesarza rzymskiego) oznaczeni są liczbą 666.
- b. Podejmowano liczne i dziwaczne próby wyjaśnienia liczby 666.
[1] Wielu używało gematrii, żydowskiej gry słownej, w której literom przypisywano wartości liczbowe, aby skojarzyć znak bestii z Neronem, Hitlerem itp.
[2] Spekulacje są tak szerokie, jak wyobrażenia.
- c. Znak bestii jest najprawdopodobniej świadectwem wydawanym osobom oddającym cześć w jej świątyniach.
- d. Osoby niebędące uczestnikami poniosły represje społeczne i ekonomiczne.
- e. Inną możliwością jest po prostu postrzeganie „naznaczenia” bestii jako przeciwieństwa naznaczenia ludu Bożego. (Objawienie 7:3; 14:1)
[1] Jan mówi, że 666 to „liczba mężczyzny” lub „liczba mężczyzny”.
[2] Symbolicznie 6 brakuje do doskonałości, zatem 666 jest złem aż do granic możliwości.
[3] Znak bestii może odnosić się do niebiańskiego oznaczenia przez Boga sił wroga.

3. Związanie szatana i tysiąclecie.

- a. Jest to jeden z najczęściej nadużywanych tekstów w Biblii i ma kluczowe znaczenie dla teorii premilenijnej.
[1] Tekst ten nigdzie nie mówi o drugim przyjściu Jezusa, o panowaniu od Jerozolima, pochycenie itp. – wszystko to stanowi część interpretacji premilenijnej.
[2] Właściwą interpretację można znaleźć, jeśli zachowa się kontekst.
- b. „Związanie” Szatana oznacza osłabienie jego mocy umożliwiającej dalsze niszczenie wczesnego Kościoła za pośrednictwem jego imperialnych sojuszników. (por. Objawienie 13:7)
[1] Dwie bestie i smok (tj. Szatan) były bezbożną trójcą do zniszczenia – świętymi.
[2] Rozdział 19 mówi o zabiciu dwóch bestii.
[3] Po ich zniszczeniu Szatan jest związany na 1000 lat. (20:2)
(a) Liczba 1000 jest czasami używana w Piśmie Świętym do oznaczenia długiego, nieokreślonego okresu czasu. (Powtórzonego Prawa 7:9; Psalm 50:10; 2 Piotra 3:8)
(b) W literaturze apokaliptycznej jest symbolem pełni.
[4] W tym kontekście związanie Szatana na 1000 lat odnosi się do czasu trwania ery chrześcijańskiej.
- c. „Pierwsze zmartwychwstanie” (Objawienie 20:5) nie jest zmartwychwstaniem fizycznym, ale wskrzeszeniem męczenników, którzy zginęli w wyniku prześladowań ze strony Rzymu, na ich niebiańskie trony.
- d. 1000-letnie panowanie Chrystusa jest panowaniem, które podzielają wywyższeni męczennicy z Objawienia; nie jest to ziemskie doświadczenie, które dopiero nadejdzie.
- e. Objawienie 20:6-7 stanowi intrygujące zakończenie tej części.
[1] Może to wskazywać na ostateczne prześladowanie Kościoła Chrystusowego pod koniec czasów.
[2] Może to być po prostu dramatyczny opis uwolnienia Szatana w celu stawienia czoła jego ostatecznemu sądowi.

B. Bóg jest zwycięski.

1. Największą wartością Objawienia jest żywe i dramatyczne przypomnienie, że nasz wielki Bóg sprawuje kontrolę nad historią.
2. Chociaż prawdą jest, że zło przenika nasz świat w proporcjach epidemii, nie zawsze tak będzie.
3. Objawienie zapewnia nas, że dobroć Boga zwycięży, a ci, którzy w Niego wierzą, zostaną odkupieni i usprawiedliwieni.
4. Ostatnie dwa rozdziały tej książki zawierają jedne z najbardziej pocieszających i zachęcających słów w całym Piśmie Świętym.

Lekcje BibleWay Online z przypisami w skrypcie Biblii

¹ Dodatkowe informacje na temat tego, jak zdobyliśmy Biblię, można znaleźć w artykule Kompilowanie i tłumaczenie Biblii

² [Duchowe mleko](#), Strona 49

³ Więcej informacji na temat natury Boga i Jego obrazu znajdziesz w artykule Czcij Boga i służ Mu TYLKO,

⁴ Dodatkowe studia na temat Bożego zbawienia można znaleźć w Planowane odkupienie

⁵ Lekcje na temat Nehemiasza można znaleźć w artykule Pokutuj, przywróć i odbuduj

⁶ Możesz być także zainteresowany Największymi pytaniami, jakie kiedykolwiek zadano.

⁷ Więcej informacji na temat Demonów znajdziesz w Beyond The Terrestrial.

⁸ Dodatkowe studia na temat ukrzyżowania i ostatnich słów Jezusa można znaleźć w artykule Krzyż

⁹ Bardziej szczegółowe studium można znaleźć w artykule Życie Chrystusa.

¹⁰ Przeczytaj Jezusa z Nazaretu o tym, czego dokonał, gdy był człowiekiem.

¹¹ Aby uzyskać szczegółowe studium, przeczytaj Chrzest w Chrystusa

¹² Broszura o Kościele może być interesująca.

¹³ [Duch Święty](#) Książka jest dostępna do dogłębnych badań.

¹⁴ Lekcja na temat: Co powinniśmy zrobić? pytanie Piotra jest dostępne.

¹⁵ Pojednanie z Bogiem jest tematem całej Biblii. Odnosić się do [Przygotowanie drogi do zbawienia](#)

¹⁶ Informacje na temat przewycięzania uczynków ciała można znaleźć w książce Living Liberated.

¹⁷ [Dzieło Kościoła](#) może pomóc w zrozumieniu waszej funkcji w Ciele Chrystusa, Kościele. 18 Więcej

informacji na temat gnostycyzmu można znaleźć w Naukach, praktykach i interpretacjach Pisma

Świętego po roku 100 n.e. 19 Zobacz Czy żyjesz dla ŻYCIA PO ŻYCIU, czy PO ŚMIERC!

²⁰ Paweł był mentorem dla wielu młodych chrześcijan. Aby dowiedzieć się więcej o mentoringu.

²¹ Aby uzyskać szczegółowe spojrzenie na Sabat, przeczytaj Sabat.

²² Przeczytaj Duchowe Mleko, aby poznać swoje miejsce i funkcję w Kościele.

²³ Łatwe do przeczytania studium Księgi Apokalipsy znajduje się w Objawieniu Apostoła Jana,